

amatérská
scēna

Ročenka **2019**

S Janem Císařem nejen o loutkovém divadle

Rozhovor pro časopis Loutkář: Alexandr Gregar

Milý pane profesore, milý Jene, jsi jakousi přirozeně vnímanou teatrologickou legendou: divadelní vědec, mnohokrát i praktikující dramaturg, divadelní historik, kritik, publicista, dramatik a po více než půl století také jedinečná a mimořádně výrazná osobnost českého divadla srovnatelná možná s ikonickým profesorem Františkem Götzem. Ostatně jsi jeho žákem, ale na rozdíl od něho je tvůj teatrologický zájem o mnoho širší, patří k němu i tvůj zájem o loutkové divadlo, které se od činohry, tvého prvořadého zájmu, přece jen odlišuje...

Já se vlastně dostal k loutkovému divadlu shodou několika okolností, které jako by spolu nesouvisely. Ale pak se to propojilo a uzavřelo v jednu příčinu, v jeden celek a jeden důvod. První byl politický: hned na začátku tzv. normalizace po roce 1968 jsem byl zcela vyřazen z účasti na činoherním divadle, které bylo mou nejvlastnější doménou. Najednou jsem nemohl spoustu věcí, především publikovat v odborném tisku, ostatně ho mnoho nezbylo. Dokonce mě vyloučili z nově zakládaného svazu dramatických umělců – kdosi na mě poslal dopis až na ústřední výbor komunistické strany, že prý jsem jakási „pátá kolona“ nasazená na DAMU, aby škodila...

A v tu dobu se mě ujali loutkáři, hlavně nově nastupující vedoucí katedry loutkového divadla Miroslav Česal. Sám jsem ho na DAMU přijímal, ještě když jsem tam byl děkanem. Česal byl vzdělaný člověk, žák profesora Mukařovského. A já se s ním poměrně snadno dohodl na tom, co by v té době loutkové divadlo potřebovalo. Takže loutkáři se mě tedy ujali, a zvláště pak také Miloš Kirschner, pokračovatel Skupovy tradice a fenomenální představitel Spejbla a Hurvínka. Měl to nahoře u politiků velmi dobré, byl u nich v oblibě – jezdil ty soudruhy bavit na nějaké jejich srazy a vykládal jim anekdoty, třeba i politického či jinak choulostivého rázu, což mu jako baviči procházelo. A právě Kirschner nade mnou rozprostřel ochrannou ruku. Tak i jeho přičiněním jsem mohl přes loutkáře, kteří se vrchnosti nejevili jako politicky vadní, opět vstoupit do onoho „dění“, které se na půdě právě nově vznikajícího svazu divadelníků odehrávalo...

A za druhé: když jsem se díky Mirkovi Česalovi, jemuž jsem vděčen za mnohé, začal loutkovým divadlem zabývat, tak jsem zjistil, že loutkové divadlo je vlastně teoretická lahůdka! Otakar Zich například bral loutkové divadlo trochu na hůl a specifika loutkového divadla mu unikala. Napsal například stať, z níž jsem zjistil, že tento geniální teoretik se k loutkovému divadlu chová vlastně nedobře, že ho poměruje činohrou, což se mně nelíbilo. Navíc jsem zjistil, že loutkové divadlo nabízí mnoho teoretických otázek, kterým se mohu věnovat – Česal mě v tom podporoval. Nejenže mě vzal na katedru, ale také mě přivedl mezi amatérské loutkáře. Navíc mi poskytl šanci publikovat v časopise, který se tehdy jmenoval Československý loutkář. A já do něj začal psát rukama nohama... A právě v té době jsem vymyslel onu svou teorii jevištní postavy, jíž jsem se snažil vyřešit problém herectví v loutkovém diva-

dle. Takže se tu vlastně najednou propojily mé osudy v onom politickém soukolí a můj teoretický zájem. Začal jsem se krajně intenzivně zabývat loutkovým divadlem, přednášel jsem na tehdejší katedře loutkového divadla DAMU, jezdil mezi amatéry, a zejména na Loutkářskou Chrudim. Do Čs. loutkáře jsem psal různé historicko-teoretické statě, napsal jsem i skripta Teorie herectví loutkového divadla a později publikaci Základní tendence současného amatérského loutkového divadla.

Navíc jsem v té době bojoval proti tzv. „sokolskému“ loutkářství, dnes už nevím, zda to bylo dobré. Ale byl jsem k tomu vyzván jistou Miladou Mašatovou, vynikající učitelkou v Lidové škole umění a také znamenitou divadelnicí. Ono sokolské divadlo se vyznačovalo hlavně tím, že hrálo v tzv. rozdělené in-

foto Ivo Mička

terpretaci: ve „vaně“ pod jevištěm seděli herci u pulpitů, u stojanů jako na noty v orchestru, četli text a nahoře nad nimi jiní vodili loutky. A nebylo ani třeba mnoho zkoušet, stačilo sejít se třeba jednou na zkoušku nebo rovnou zahrát představení, prostě – pro děti je třeba hrát za každou cenu...

A vůči tomu se tenkrát začalo intenzivně vystupovat. Objevil se např. známý článek tehdejších mladíků, dnes renomovaných divadelníků a teoretiků, např. Jaroslava Provazníka či Ludka Richtera, s názvem Nemáme-li o čem hrát, mlčme! A ta Milada Mašatová si mě pozvala do Olomouce, kde se často setkávaly soubory, pokračující v oné tradici sokolského divadla, a abych proti té tradici vystoupil, tedy že se nemá ani pro děti hrát za každou cenu, a jak bylo zvykem každou sobotu či neděli odpoledne, byť to samozřejmě byla záslužná činnost. Že je třeba nějakých témat! V té Olomouci jsem vystoupil, ale měl tam proti sobě velkou opozici. Vedl ji jistý Vojtěch Cinybulk, grafik, loutkář a autor loutkových her. Člověk, jehož jsem si velmi vážil, protože patřil ke generaci, která zakládala slávu českého loutkového divadla. A Cinybulk v té Olomouci (a nejen tam) vedl odpor proti mým názorům. Byl přesvědčen, že loutkové divadlo pro děti se musí hrát, a třeba i bez nějakých velkých ambicí, hlavně pravidelně...

Tenhle spor probíhal pouze na půdě amatérského divadla nebo zasáhl i profesionály?

Nu, bylo to v době, kdy v profesionálním loutkovém divadle např. začínal budoucí principál královéhradeckého Draku Honza Dvořák. A už první drakovské inscenace, hlavně tehdy režiséra Miroslava Vildmana, byly převratné. Dvořák byl toho názoru, že pro děti se má dělat dobré a kvalitní divadlo, tedy s jistou scénickou hodnotou. Já tehdy předsedal jakési schůzi loutkářů v kladenském divadle a dodnes pamatuji, jak tam došlo ke sporu mezi Honzou Dvořákem a Milošem Kirschnerem. Ten byl rovněž zastáncem tradičního konvenčního loutkového divadla pro děti, tak jak to zdědil po Skupovi. A jádrem sporu byla inscenace Draku Šípková Růženka, což byla inscenace velmi krásná – kromě příběhu nabízela i pohled do zákulisí divadla, byla s baletem, ale hlavně s hercem Janem Pilařem jako „živým“ inspicientem – náročné na vnímání dětí, prostě novota. A o to se přeli: Kirschner trval na tom, že loutkové divadlo pro děti se musí dělat srozumitelné, reálné, a dokonce realistické. A Dvořák, že takové představení pro děti může mít řadu pater. A jde jen o to, do kterého patra dítě dojde, že si určitě vybere, čemu rozumí, a pokud neporozumí, zůstane v tom patře, na něž stačí – o to se vehementně přeli.

Tenhle zásadní spor se rychle dostal i mezi amatéry. V těch dobách byly Loutkářské Chrudimi velmi bouřlivé, často jsem tam vystupoval na straně názorů, které prosazoval Dvořák či potom i ti zmínění mladí, Jarda Provazník, Luděk Richter, taky Karel Šefrna. Nesmím zapomenout, že jsem v té době na Chrudimi poprvé viděl Šefrnovo právě vznikající svitavské Céčko. Přivezli tam tehdy mimořádné představení, jakousi zvláštní divadelní směs, loutky možná po někom zdědili, ale bylo to moderní luminiscenční, jako černé divadlo, avšak plné barev. Hráli však hru Vojty Cinybulka Ostrov splněných přání, didaktický text, ale Céčko ho hrálo jako nadsázku, parodii. A také s vynikající muzikou, jak je ostatně u Karla Šefrny zvykem dodnes. Samozřejmě nechyběl skvělý humor a úžasná herecká razance, kterou do představení vnesla Karlova sestra Anča, vynikající herečka, dramatická umělkyně par excellence... Když jsem to viděl, tak jsem jásal – tak toto jsou amatéři, kteří mají plné právo hrát pro

všechna ta patra. Navíc schopní vkládat do loutkového divadla zcela nové polohy, zcela nové roviny, nové podněty a novou poetiku – to, co právě objevuje moderní loutkové divadlo.

Když jsme potom spolu s Ivanem Vyskočilem a Pavlem Boškem spolupůsobili při výběru souborů na Šrámkův Písek, což tehdy byla celostátní přehlídka tzv. netradičního divadla, tak jsem tam několikrát navrhoval svitavské Céčko. Protože se mi zdálo, že jejich inscenace jsou nejenom moderním loutkovým divadlem, ale i moderním divadlem v širším slova smyslu. Byly kolem toho vždycky velké diskuse, ostatně i dnes se ještě v případě Šrámkova Písku často diskutuje o tom, co je to divadlo netradiční, alternativní, moderní...

Jsi člověkem, jehož bytostný zájem vždycky směřoval k divadlu činohernímu. Čím je pro tebe fenomén loutkového divadla, co pro tebe znamená loutkové divadlo?

Donedávna, když jsem ještě přednášel i na loutkářské katedře, dnes na katedře alternativního divadla, jsem posluchačům pravidelně připomínal, že pokud jde o tzv. alternativu, mají v ruce tu největší zbraň – kombinaci dvou materiálů herectví. Vycházím z jedné zásady: divadlo je příběh vyprávěný hercem, tedy zjednodušeně řečeno, abych to nekomplikoval. Jednak máte živého herce, ten tělesný materiál, který se projevuje nejruznějším způsobem hlasem počínaje a konče pohybem, ať je to viditelný herec, který

Svitavy, C. Anna Přikrylová – Ostrov splněných přání, LCH 1973,
foto archiv Ludka Richtera pro DbČAD.

vodí loutku, nebo je to herec skrytý, jak bylo zvykem v tradičním loutkovém divadle – ale vždycky je to živý člověk, který tomu divadlu dává jistou podobu a vnáší do něj základní prvky divadelnosti.

Jak říkal Otakar Zich: Za vším stojí herec – ale zároveň máte k dispozici i materiál neživý, netělesný, nesvázaný s hereckou postavou, nevázaný na hereckou aktivitu – a je to samo o sobě výtvarné dílo, které vizuálně působí jinak, než jsme zvyklí vnímat v činohře. V tom je síla moderního loutkového divadla. Josef Krofta, když v Hradci Králové už jako renomovaný režisér DRAKu začal režírovat i činoherní soubor Klicperova divadla, tak ve Studiu Beseda nastudoval Jeffersovu Pastýřku putující k dubnu, a tam použil všechny tyto prostředky, živého herce, výtvarné objekty, a všechny ty postupy zkombinoval – neviděl jsem nikdy lépe inscenovaný básnický text... Dnes už jsou podobné postupy v loutkovém divadle velmi patrné. Dokonce jsou i jakousi normou. A práce s předměty a materiály už jde tak daleko, že často vlastně o nějaké herectví, které by vykládalo lidský příběh, nejde, dnes jde více o onen vizuální vjem, o to, jak působí sám předmět umístěný někde v prostoru jeviště. A ani to nemusí být jeviště, s tím předmětem nebo materiálem se v nějakém prostoru a nějakým způsobem pracuje, třeba pomocí světla. Dnes je to velmi silné, to uvolňování materiálové, předmětné povahy loutkového divadla, které už není závislé jen na herecké jevištní postavě. Moderní teorie loutkového divadla, jak ji prezentoval třeba Karel Makonj, jde právě tímto směrem.

Je dnes české loutkové divadlo něčím specifické? Přináší české divadlo něco nového? Vždyť o prezentaci předmětem, nejen živým hercem, usiloval už kdysi například Edward Gordon Craig?

Myslím si, že z historického hlediska jsme loutkovému divadlu přisoudili některé role, které se později ukázaly jako mystifikace, legenda či mytologie. Což je třeba příběh loutkového divadla legendárního Matěje Kopeckého – sám jsem to kdysi zažil. Profesor Jan Malík například se ve svém projevu při odhalování pomníku Kopeckému pokusil dokázat, že Kopecký nebyl zdaleka jen buditelem, obrozeneckým buditelem, jak se mu připisuje, že to s jeho legendou bylo úplně jinak. A české loutkářství uhnulo, což je i ten Zich, o němž jsem se zmínil. Uhnulo, když se ukázalo, že činohře nemůže konkurovat. Proto čeští loutkáři provedli jakýsi úhybný manévř – k hraní pro děti. Jenže loutkové divadlo kdysi nemělo tendenci být pro děti nebo jen pro děti. Loutka měla jen zástupnou roli za živého herce, za hereckou postavu, již svou tělesností realizuje herec.

Návrat k herecké postavě, kterého jsem byl do jisté míry účasten, tedy návrat k modernímu loutkovému divadlu, byl zároveň návratem k chápání loutkového divadla jako partnera činohry. Vždyť loutkové divadlo může cokoliv, třeba i operu. Já se nebráním tzv. tradičnímu loutkovému divadlu a viděl jsem pár představení vytvořených na iluzivním základě, kdy inscenační úsilí směřuje k napodobení reálného života. A bylo to velmi silné – třeba když nastoupila parta loutkovodičů v Kirschnerově divadle Spejbla a Hurvínka a předvedla masovou scénu s loutkovou kapelou a nejrůznějšími postavíčkami. Nepopírám, že to mělo svůj půvab a díval jsem se na to s velkým zájmem, ono umělecké vedení loutky způsobem, že je schopná udělat brilantně jisté činnosti, bylo vždycky strhující.

Kdysi, když se v Praze měnil sbor zahraničních diplomatů, tak jsme jim na DAMU prezentovali, co naše škola učí zahraniční studenty, hlavně ty ze socialistických zemí, Vietnamem počínaje a tehdej-

šími našimi tehdejšími arabskými spojenci konče. Vždycky měl u nich největší úspěch doc. Zdeněk Raifanda, skvělý loutkoherec, s loutkou uměl tisíc nejrůznějších věcí, loutka v jeho ruce byla schopná napodobit spoustu lidských činností. Což ty zahraniční celebrity, které se toho účastnily ze služební povinnosti, naprosto dostalo. Při recitacích a dramatických výstupech trochu pospávaly, ale jen vzal Raifanda do ruky loutku, ožili. A byly nadšením bez sebe. Stačilo, že loutka třeba předvádí čištění zubů či jiné lidské činnosti. Takže Raifandovy výstupy byly největší atrakcí, již naše divadelní fakulta předváděla, co je schopná naučit...

Musím uznat, že když se to s loutkou umí – což všichni u Kirschnera, třeba Bohuslav Šulc nebo pak Martin Klásek uměli – pak je to znamenité. Ale je to přece jen trochu staré... Ale ostatně i sám Skupa už vymýšlel modernější varianty: třeba ty dřeváky, co v nich chodí Spejbl i Hurvíněk – a tatínek ve fraku a drzý rozpustilý synáček! To už se pohybuje ve sféře grotesky, to už je daleko za rytírnou – to je přece poetismus, to už jde daleko za klasické loutkové divadlo. Ale stále je to v jeho materiálu.

Zmínil jsi Divadlo DRAK, respektive Josefa Kroftu z doby, kdy se budovalo slavné Studio Beseda, což bylo na začátku osmdesátých let minulého století. Vedle Krofty tu v tu chvíli vytvářel moderní podobu české činohry i Jan Grossman či Miroslav Krobot. Ale moderní české loutkové divadlo začalo vystrkovat růžky již dříve, už v půli šedesátých let, také v Hradci Králové – v Divadle DRAK za principála Jana Dvořáka a režiséra Miroslava Vildmana. A byla i další divadla, v nichž se tento proces začal také odehrávat, zmínil jsi už svitavské Céčko fungující od roku 1971...

Samozřejmě jich bylo víc. Je třeba připomenout liberecké Naivní divadlo, kde působila známá dvojice Polák a Hoskovcová, dělali tzv. mateřinky, loutkové divadlo pro nejmenší. A v něm uplatňovali především poezii – např. Trnkovu Zahradu. Já tu knížku nesnášel. Na gramofonové desce to četl Karel Höger a obě mé dcery, když byly nemocné, si to stále vyžadovaly. Já dodnes slyším, jak Höger svým sonorním hlasem říká: Já nejsem žádný býložravec, já jsem masožravec... Donekonečna jsem jim to musel pouštět. Ale najednou v tom Naivním divadle zahráli tu Trnkovu Zahradu tak, že se bavily nejen děti, ale i dospělí – mělo to dramatické situace i poezii. Prostě, Hoskovcová s Polákem excelovali především tím, co je loutkovému divadlu vlastní.

Základem profesionálního činoherního divadla je metonymie, tzn. věcná souvislost, ale to v loutkovém divadle není. U toho Kocoura z Trnkovy Zahrady, to Já nejsem žádný býložravec, já jsem masožravec, totiž nemohu brát, že je to totéž jako v životě. Ona metonymická blízkost tu není – je to metaforický posun. Což právě Hoskovcová s Polákem uměli báječně využít, najednou to byl sen, nereálný fiktivní svět a s obrovskou dávkou lyričnosti.

Konec padesátých a pak začátek šedesátých let byl vlastně nástupem moderny. Nejen v Čechách. Vrací se něco, co umělecká scéna zažila v meziválečném období. Objevují se vazby na meziválečnou avantgardu, ale zároveň se hledají nové podoby a nové formy, což se nevyhnulo ani loutkovému divadlu, naopak se ocitlo v popředí. Ale ne vše se samozřejmě podařilo napoprvé – kdysi jsem napsal recenzi na činoherní inscenaci Shakespearovy Komédie plné omylů, kterou v někdejší Divadle Vítězného února v Hradci Králové inscenoval loutkářský režisér Josef Krofta. A nazval jsem ji Přestup,

který se nezdařil, pokusil jsem se v ní ukázat, že pouhé uplatnění některých vtipných situací a gagů vycházejících z loutkového divadla, které samozřejmě nejsou tomuto Shakespearovi na škodu, prostě nestačí. Ale po nějaké době tyhle postupy (v již zmiňované Pastýřce putující k dubnu) už fungovaly znamenitě, což ale bylo snad o deset let později, Krofta k tomu dozrál. A začala mu fungovat ona kombinace loutkového divadla, loutkového herectví a herectví, které vychází z tělesnosti živého člověka. Podobně použil tyto principy i ve svých dalších činoherních inscenacích, třeba ...na Candida. A v DRAKu samozřejmě např. v Písni života, Prodané nevěstě nebo v Kalevalu. České divadlo se prostě emancipovalo – a od socialistického realismu zamířilo k moderně.

Spolupracoval jsi, kromě své vědecké a pedagogické činnosti či praktické dramaturgie v činoherním divadle (a samozřejmě dlouholeté spolupráce s amatérským divadlem). i s profesionálními loutkovými divadly?

Jednu dobu jsem dělal tzv. poradce tehdejšímu šéfovi libereckého Naivního divadla, Oldřichovi Augustovi. On sám měl trochu problém, psal pro loutkové divadlo jakési zážné historické hry, které zpracovávaly mytologické události z českých dějin... Ale na druhou stranu ve svém divadle otevíral cestu k modernímu divadlu. Třeba Ivan Rajmont u něj dělal Brechtův Kavkazský křídový kruh – v té inscenaci bylo pár zcela pozoruhodných situací, zejména ono rozhodování Gruši nad novorozencem, zda ho přijme, nebo ne. To bylo uděláno znamenitě a díky loutce, která byla nejen postavou, ale i symbolem soucitu a lidskosti! K tomu musím dodat: jednu dobu jsem české loutkové divadlo zastupoval v jakési sekci, která teoreticky báda o historii a současnosti loutkového divadla – a v Moskvě jsme na to měli seminář. Tam mě pozvali na jakési představení Divadla kukly i aktora, tedy na divadlo loutky a herce. Bylo z Ufy, města někde za Uralem, na Sibiři snad, říkal jsem si: Půjdu a o pauze tiše zmizím... Hráli Brechtův Zadržitelny vzestup Arhura Uie – neviděl jsem do té doby tak vynikající brechtovskou inscenaci! Tak skvělou kombinaci loutky a živé herecké postavy, nejen, že jsem to vydržel do konce, ale byl jsem nadšen! Doma jsem pak chodil a stále říkal, ano, je třeba hrát na loutkovém divadle Brechta, ten je – svým zcizením – pro loutkové divadlo přímo určen. Ivan Rajmont se o to pokusil.

Mnozí dnešní přední – činoherní i experimentující – divadelníci připomínají Josefa Kroftu jako iniciátora jejich uměleckého rozvoje. Ty ses s ním také pracovně potkal...

A je to pro mě dodnes velmi zvláštní zážitek – pozval mě ke spolupráci na Tylově Strakonickém dudákovi. Zavolal mě a pravil: Pane profesore, vy jste mě učil české divadlo a já mám dělat Strakonického dudáka... Mě a tehdejšího dramaturga DRAKu Vladimíra Zajíce pozval na večeři a vyložil nám svou představu, že se ten Dudák bude hrát v hospodě, nikoliv na jevišti. A že máme sehnat spoustu říkánků a popěvků z doby obrození, že se to bude říkat a zpívat, a mezi tím že proběhne to divadlo. Tak jsme se se Zajícem pustili do toho sběru, dokonce jsem si při tom nastudoval, jak Václav Kliment Klicpera sepsal pravidla dardy, což byla začátkem 19. století oblíbená karetní hra patřící do biedermeieru... Jenže tehdejší ředitelka DRAKu Jana Dražďáková se pustila do Pepíka, že se zbláznil, že přece divadlo musí plnit plán představení, a proto musí hrát v sále, ne čekat, až se pár lidí sejde někde v hospodě... A tak z nápadu sešlo. Hrál se to na jevišti. Mám ještě doma asi dvanáct verzí toho scénáře, v prů-

běhu zkoušení to totiž nabývalo mnohých podob. Ostatně Krofta měl takový velmi osobitý způsob práce – zkoušel a najednou to zastavil. A hercům i nám se Zajícem řekl: Pánové, na to se nedá dívat, to je šílená nuda! Máte tři dny na to, abyste vymysleli něco zajímavějšího. A odešel, aby se vrátil za ty tři dny, a my to už měli skutečně uděláno jinak. Třeba Jiří Vyšehrad, hrál Švandu, najednou nechal dudy dudami a začal to hrát na saxofon. A nuda to nebyla. Tak takové věci jsme podnikali...

Já jako dramaturg jsem si při té práci vlastně „škrtnul“ jen jednou – když jsme se blížili k tomu, jak se Švanda vrací z ciziny. Připravovalo se to někdy v roce 1989, všechno už zrál k Listopadu, a já tehdy řekl Kroftovi: Pepíku, můžete mi říct, který z velkých českých umělců, který je úspěšný a v zahraničí si vydělává peníze, by měl chuť se vrátit dnes do Československa? Jak to vysvětlíme? To Kroftu zaujalo, ale jaksi se tomu vyhnul, moc to nešlo a ostatně Tyl není Dostojevský. Ale i tak to fungovalo dobře – ta inscenace samozřejmě nebyla interpretací textu, ale byla to adaptace. A vycházela z potřeb loutkového provedení té tylovské látky, toho tématu.

Loutkovým divadlem ses zabýval velmi zaujatě i teoreticky. Dokonce krátce po vstupu do amatérského loutkového divadla jsi napsal publikaci Teorie herectví loutkového divadla, která se stala i skripty dodnes užívanými při výuce loutkářů na DAMU...

V tom textu jsem řešil problém, který mě provokoval už delší dobu – loutkáři stále oscilovali mezi výtvarnou složkou a hraním, tvrdili, že převažuje vizuální, výtvarné uchopení, především v loutce. A kdeže je to herectví? Nebo že se hraje postava, a kde je to výtvarno? Takže jsem se pokusil ten spor vyřešit pojmem jevištní postava. Což najednou otevřelo jisté možnosti dalších úvah, třeba i na Chrudimi často zpochybňovanou úlohu „živáčka“ – myslím, že jeho síla na jevišti loutkového divadla je stále nezpochybnitelná. Dnešní posluchači na katedře alternativního a loutkového divadla, a možná i absolventi, si možná ani neuvědomují, že v tom je jejich síla – v koexistenci předmětu a člověka. Spoustu času jsem při těchto úvahách strávil s předčasně zesnulým skvělým teoretikem loutkářství, profesorem Karlem Makonjem. Kdysi, ještě jako student, za mnou přišel a zda by mohl navštěvovat můj dramaturgický seminář. Ukázalo se, že je to člověk, který velmi systematicky přemýšlí právě o těchto vazbách člověk–předmět. Jak to pak dělal i v tom svém, tzv. Vedeném divadle. Velmi intenzivně jsme spolu probírali některé neosvětlené otázky teorie loutkového divadla, například jaké jsou vazby mezi hmotou, která sama o sobě je schopná poskytnout velmi intenzivní vizuální zážitek, někdy silnější, než slovo...

Makonj například v Plzni v Divadle Alfa inscenoval Shakespearova Krále Leara – vrátil to až té původní keltské předloze – a uplatnil tam to, co je v té hře nejvíce patrné, že není více nadávek a urážek žen než v této hře. A v postavách Learových dcer Goneril a Regan, které se pak dopouštějí různých krutáren, to ohromně uplatnil: vstupovaly na jeviště jako půvabné dámy a najednou se proměnily ve zvířecí postavy s vyceněnými vlčími či žraločími zuby, v takových maskách. Zůstaly sic půvabné, elegantní a na vysokých podpatcích, ale šel z nich strach, děsivá podoba divokého zvířete... Linie nenávisti, která se v Learovi projevuje v nejrůznějších útocích na ženské pohlaví, tak dostala mimořádný emotivní výraz. Nikdy jsem to pak už v žádném Learovi, a že jsem jich viděl dost, už nespátl.

Jsmu v moderního loutkového divadla, tedy u divadla „hmoty v pohybu a prostoru“, jak shrnuješ v jednom článku pro časopis Disk, v němž se zabýváš scéničností „gestického“ sochařství Jana Švankmajera – a jeho podnětností pro teorii loutkového divadla...

Na Craigově tvrzení o smrti činohry asi něco je. Možná, že loutkáři jednou budou zkoušet něco, o co se neúspěšně pokoušel zmíněný Craig. Ale zatím to moc nezkoušejí, neb zkoušejí jiné věci. Jsem ale hluboce přesvědčen, že z katedry loutkového divadla určitě vzejde někdo, kdo objeví tyhle dva světy a dá je dohromady. V každém případě to ale musí být divadlo, lidský příběh vyprávěný hmotou a lidským tělem, jinak to nemůže fungovat. O tom mě přesvědčilo to představení Brechtova Zadržitelného vstupu Arhura Uie. Můžeme mít divadlo předmětů (černé divadlo se tak prezentuje), ale bez člověka to prostě nejde. Předmět sám o sobě může být krajně silný, tím nábojem, který je nesen výtvarnou složkou a vizuálností, což je vidět zcela zřetelně právě u Švankmajera. Ale dá se říci, že to divadlo není – je to těsně před divadlem. Ostatně, úžasně třeba působí performance Petra Nikla. Ale postrádá to dramatickosti, může to být silné, ale není to drama, je to instalace.

Mluvíme dnes o divadle v době postpostmoderní, která umožňuje téměř všecko. Jenže pokud v tom schází člověk, je to zřejmě problém...

Jsem hluboce přesvědčen, a je to i základní moment mého teoretického myšlení, že základem všeho je jevištní postava. Vedle všeho vizuálního, materiálního a předmětného tu musí být i živý člověk, který říká buď text, nebo hýbe loutkou. V tom spojení je hlavní síla loutkového divadla a někdy silnější než v činohře. Byť dnes bývají loutkové inscenace, které jsou založené jen na loutce – třeba režisér Tomáš Dvořák založil několik svých inscenací na jakési davovosti, na „masovosti“ loutek. A činoherní publikum pak na Dvořákových představeních přímo jásá. Když na jevišti nastoupí spousta stejných figurek, konajících stejné stylizované úkony, tak je to paráda.

České loutkářství bylo nedávno zapsáno do seznamu kulturního dědictví UNESCO...

Já si myslím, že se tak stalo i proto, že jsme českému loutkářství přisoudili některé duchovní kvality, které nemá. Národní obrození, s nímž je rozvoj českého loutkového divadla také spojen, využilo loutkového divadla mj. výchovně, didakticky. Třeba tím pravidelným hraním pro děti, což možná jinde nebylo. Vzpomínám, jak jistá paní učitelka Ptáčková, která hojně jezdila na Jiráskův Hronov, mi tam tvrdila, že loutkové divadlo se dětem má hrát již od samotné kolébky, že tak děti vychováme pro divadlo, a já jí na to odpověděl: Paní, vždyť by to dítě muselo zešlést!

U nás se dlouho tvrdilo, že loutkovým divadlem pro děti si vlastně vychováváme diváka. Ale já vždycky oponoval, že to není pravda. Protože dítě je divák sám o sobě. Samo si stanovuje své hodnoty – jak jsem zmínil Jana Dvořáka a jeho „patra“ divadelní inscenace, do nichž si dítě vystoupá podle svých schopností. Já to také v útlém dětství zažil. Miloval jsem loutku Dupáka, s níž hráli nějaký kočovní loutkáři. Vždycky po pohádce dali jakési přídavky a předváděli triky s loutkami. A ten Dupák, to bylo něco obrovského. Vznášející efekt, prásklo se s ním o zem, rána jak z děla, a Dupák vyskočil, a znovu a znovu. Krása, silný emotivní zážitek. Nic výchovného v tom nebylo, ale zážitek

zůstal na celý život, i dnes v mém věku je jako živý. Nu a taky jsem miloval Hurvínka. To mi nikdo nevezme, ten mě taky strhnul. Dokonce se v naší rodině traduje, že když jsem Hurvínka viděl poprvé, tak jsem z první řady zvolal: Hurvínku, já jsem tady taky! Bylo to v dnešním Klicperově divadle, jenže tenkrát vypadalo jinak. Jo, na Hurvínka si dobře pamatuju...

Právě vyšla mimořádná příloha časopisu Loutkář

Jan Císař: Teorie herectví loutkového divadla

Nové vydání teoretické publikace doplněné o fotografie s aktuálním autorským komentářem emeritního profesora DAMU Jana Císaře

Česká teatrologická literatura neopíjívá příliš velkým množstvím teoretických textů věnovaných loutkářství, jelikož jde o poměrně minoritní a zároveň velice specifický segment divadelního světa a dlouhodobě se mu věnuje jen několik teoretiků. Jejich výsledky jsou nicméně účtyhodné a má smysl je číst opakovaně a vracet se k nim, byť se loutkářský obor neustále proměňuje a vyvíjí. Jedním z fundamentů loutkářské teorie tak stále zůstává – i s odstupem téměř čtyřiceti let... (úryvek z předmluvy)

Samostatně neprodejné

Předplatitelé Loutkáře si mohou publikaci objednat buď v našem e-shopu na www.loutkar.eu, nebo zasláním e-mailu s objednávkou na adresu redakce@loutkar.eu, nebo osobně v redakci časopisu Loutkář (Cesletná 17, 110 00, Praha 1). Poštovné je dle aktuálního sazebníku České pošty.

*Teorie
herectví
loutkového
divadla*

Jan Císař

Provokatér, komediant, dobrý člověk

Luděk Richter je neomyslitelnou součástí českého divadelního světa – působí jako pedagog, dramaturg, režisér, scénograf, herec, metodik, dlouholetý přispěvatel do odborných časopisů, divadelních periodik, festivalových zpravodajů, porotce amatérských i profesionálních divadelních přehlídek, principál. Vždy usiloval a stále usiluje o loutkové divadlo, které by mohlo být rovnoprávné s ostatními divadelními druhy a uměleckými obory.

Text pro časopis Loutkář: Zborníková, Markéta

Luděk Richter – v začátcích

Luděk Richter se vyučil typografem, absolvoval Filosofickou fakultu Univerzity Karlovy (obor angličtina – finština) v Praze a poté také Divadelní akademii múzických umění (obor režie). Svůj profesní život začínal jako učitel na jazykové škole, působil jako dramaturg Kulturního domu v Praze-Stodůlkách, osm let byl ústředním metodikem pro loutkové divadlo.

K loutkovému divadlu se dostal v sedmi letech, kdy nastoupil do maňáskářského kroužku Hany Budínské v Ústředním domě pionýrů a mládeže Julia Fučíka (ÚDPM JF). Vedoucí Hana Budínská, absolventka střední umělecko-průmyslové školy, vytvořila s dětmi inscenaci O malém ježkovi, jednu z prvních dětských inscenací v 60. letech, která začala nabourávat zaseté koleje tehdejšího amatérského loutkového divadla. Soubor přinášel na vrcholnou přehlídku loutkového divadla Loutkářskou Chrudim nové principy a postupy, které byly základem pro pozdější autorské loutkové divadlo – tvořivou dramaturgii spočívající ve výběru kvalitní předlohy či látky, podle které inscenace vznikala, inscenační tvořivost a osobitou výpověď. V souboru vzniklo několik inscenací tematicky i žánrově různých, např. pohádka Hra pro zalezlíky nebo kolektivně vzniklý kabaret Pozor, nebezpečí!

O pár let později středoškolák Luděk Richter a jeho spolužáci pomáhali Haně Budínské založit Divadlo v Nerudovce, které sídlilo v malém sále bývalé restaurace (později agitačního střediska v Nerudově ulici na Malé straně v Praze). Tam v letech 1966 a 1971 vznikly inscenace Pohádka o dvou (Z. K. Slabý) a Pohádka z Pipiníčka. S oběma se soubor účastnil Loutkářské Chrudimi, v případě Pohádky z Pipiníčka poprvé narazil na politické problémy – autor pohádky Alfréd Radok emigroval krátce před přehlídkou, a tak bylo souboru doporučeno inscenaci přejmenovat a autora nepřiznávat. Luděk Richter hrál pod vedením Hany Budínské ve více než sedmnácti inscenacích.

Luděk Richter – loutkář režisér

V letech 1967–1970 pracoval v Divadle Carolinum, kde vznikly inscenace Jak se vám líbí a Vstávaj, pane redaktore. V roce 1972 se kolektiv vysokoškoláků, odchovanců Hany Budínské, osamostatnil

(jeho zřizovatelem byl stále ÚDPM JF a s Hanou Budínskou stále spolupracoval) a pojmenoval se Paraple. Studenti inklinovali k vážnějším tématům, toužili sdělovat své názory a postoje ve vztahu ke světu a také experimentovat s divadelními formami a principy. V počátcích Paraplete u režie asistovala ještě Hana Budínská, ale v roce 1974 se stal vedoucím souboru právě Richter a režíroval svou první inscenaci Pana růže, panna kvítek, což byla adaptace Starých pověstí českých. Tato inscenace získala na Loutkářské Chrudimi ocenění. Luděk Richter v pozici režiséra a autora scénářů se souborem inscenoval ještě pohádky Olgy Hejné a vlastní text uchopený jako commedia dell'arte s názvem Hra o růži. V roce 1976 musel nastoupit povinnou vojenskou službu, a tak Paraple za jeho nepřítomnosti vedl Jaroslav Provazník, který inklinoval k experimentální tvorbě a pracoval s barevnými stínohrami a výtvarnými principy.

Richter mezitím na vojně v Prachaticích založil vojenský soubor Jentak a na Armádní soutěži umělecké tvořivosti v Bechyni vystoupil s inscenací Obloha věčně modrá, vášně věčně krvavé, což byla adaptace Vančurovy Markéty Lazarové. K této předloze se během své loutkářské kariéry vrátil ještě dvakrát.

Éra Divadla v Nerudovce skončila v roce 1977, kdy se soubor musel přestěhovat do nedalekého klubu Rubín, kde působila další studiová divadla a hostovaly zde různé zajímavé projekty z okruhu malého, netradičního, experimentálního, autorského divadla. V tomto prostoru se Paraple proměnilo – přibýlo členů souboru, měnila se dramaturgie. Luděk Richter a Jaroslav Provazník pracovali režírně na dvou inscenacích souběžně, poetika tak balancovala mezi humornou a intelektuální tvorbou. Početný kolektiv se tehdy rozdělil na dvě skupiny – jedna zůstala Parapletem pod vedením Ludka Richtera, druhá se pojmenovala P.S. a pracovala v režii Jaroslava Provazníka. Obě skupiny se však neustále protínaly a nejvíce se propojily v obnovené adaptaci Markéty Lazarové (1979). Richter byl v této inscenaci autorem scénáře, dramaturgem, režisérem i hercem, loutky vytvořil Karel Vostárek a hudbu složil Václav Lahodný. Inscenace Obloha věčně modrá, vášně věčně krvavé se účastnila mnoha přehlídek a festivalů a byla považována za velmi invenční.

Luděk Richter vytvořil s Parapletem ještě jedenáct inscenací,¹ z nichž k nejvýznamnějším patří Balada o Tristanovi a Isoldě aneb Osude..., Hanýsek čili člověk a Kichotání neboli Komédie pimperlová o donu Kichotovi zcela nová, které se účastnily na řadě celostátních přehlídek a na několika festivalech v zahraničí.

Luděk Richter – loutkář režisér, profesionál

Od roku 1986 provozuje loutkové divadlo i profesionálně. V Ústředním loutkovém divadle v Praze vznikly inscenace Auto z pralesa (1986), Trhovecká komedie (1987), Nebuďte ryby! (1988). Zalo-

žil vlastní agenturní skupinu Klíč v Klubu v Řeznické, kde vznikly inscenace Kuře na rožni (1986) a Havlíčkův návrat (1989). Na začátku 90. let založil loutkovou Divadelní společnost Kejklíř,² která se zaměřuje především na divadlo pro děti a mládež, ale adresuje svá představení i smíšenému a dospělému publiku. Kejklíř často vystupuje i v exteriérech, na hradech, náměstích u příležitosti poutí, vinobraní atp. a ve své tvorbě se inspiroval hlavně středověkým lidovým divadlem.

Luděk Richter na přehlídkách a festivalech

Divadelní přehlídky a festivaly se staly součástí Luděkovy života. Účastnil se Loutkářských Chrudimí, Šrámkova píska, Jiráskova Hronova, FEMADu v Libici nad Cidlinou atd. Nejdříve jako seminarista, později jako účinkující, lektor, porotce, redaktor zpravodajů apod. Vedl nespočet seminářů a dílen u nás i v zahraničí (Rakousko, Německo, Anglie, Irsko, Lucembursko), učil na pražské DAMU, externě i na JAMU. Od roku 1986 pořádal společně s Davidem Filčíkem šest ročníků /S/hledání – pracovní přehlídku loutkářských souborů usilujících o tvořivé hledání a kritické sebepoznávání. Od roku 1991 je členem odborné rady ARTAMA, která má na starosti amatérské divadlo a loutkářství, kde mj. organizuje Loutkářskou Chrudim a podílí se na přehlídce Faustování. Jako předseda České sekce UNIMA (1990–1994) založil výběrovou přehlídku nejlepších amatérských a profesionálních loutkářských inscenací Přelet nad loutkářským hnízdem. Se skupinou podobně smýšlejících kolegů založil Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež Dobré divadlo dětem, které vydává čtvrtletník o divadle pro děti, pořádá o něm semináře pro rodiče a učitele.

Luděk Richter – odborník, spisovatel

Luděk je také autorem množství článků, statí a recenzí publikovaných v časopisech a novinách – a v této práci stále pokračuje.³ Vydal množství odborných publikací věnujících se z velké části literatuře, dramaturgii, textu a práci s ním jako s výchozím materiálem pro inscenaci (např. Literatura, divadlo a my, Praktická dramaturgie v kostce, Co skrývá text, Pohádka... a divadlo) a také loutce a práci s ní (např. Od předmětu k louce, od loutky k divadlu, s Janem Dvořákem se podílel na publikaci Herectví s loutkou).

Luděk Richter – člověk

Jeho semináře jsou inspirativním zážitkem, jeho slova porotce konkrétně pojmenovávají divadelní jevy, jeho články a odborné knihy si rád přečte milovník divadla i teatrolog, jeho inscenace vzbuzovaly a stále vzbuzují velké dojmy. Je provokatér, přispěvatel do diskusí, studnice vědomostí, komediant a prostě dobrý člověk.

Luděk Richter, foto archiv časopisu Loutkář

Poznámky pod čarou

¹ 1980 – Balada o Tristanovi a Isoldě aneb Osude... 1980 – Pohádky pod dubem 1980 – Tři malé lesní pohádky 1981 – Hanýsek čili Člověk 1981 – Auto z pralesa 1982 – Actus vánoční 1983 – Kichotání neboli Komedie pimperlouva o donu Kichotovi zcela nová 1983 – Královna 1983, 1985 – Faust podle J. W. Goetha 1984 – Markéta Lazarová? 1985 – Kolik má Praha věží

² Nezávislá Divadelní společnost Kejklíř se zaměřuje na metaforické divadlo převážně s loutkami různého druhu (na nichž však nepříliš záleží). Jejím členy jsou Věra Čížková a Luděk Richter

1990: Kejklíř

1993: Můj medvěd Flóra

1993: Slípka pipka a Kočičí král

1993: K čemu jsou mosty přes řeku

1993: Nádherné úterý

1994: Tři zlaté vlasy děda Vševeda

1995: Stolečku, prostři se!

1996: Kronika (Obrazy z dějin národa českého I.)

1997: Sněhová královna

1999: Když se zakládala města (Obrazy z dějin národa českého II.)

2001: Ó, plody života, podzimě radostný, zatracené posvícení!

2002: Komedie o Františce

2005: Johannes doktor Faust

2006: Hrnečku, vař!

2012: Útěk do Egypta přes Království české

2016: Haló, Jácíčku!

³ Od roku 1971 (pravidelněji od 1978) napsal několik set článků do Československého loutkáře / Loutkáře, Amatérské scény, Tvořivé dramatiky a čtvrtletníku DDD. Např. ABC dramatické výchovy – ČsL 1981, Amatérská cesta – AS 1981, Komplexnost? Integrace? – ČsL 1980, Umění a... – AS 1989, Utoneme? aneb Je amatérské loutkové divadlo umění? – ČsL 1980, seriály: Aby předmět promlouval – ČsL 1985, Loutkářská Chrudim 1950–2000 – Loutkář 2001, Praktická dramaturgie v kostce – Loutkář 2002, Přesívání na tělo – ČsL 1982, Zamýšlenky – ČsL 1979–1984. Podílel se na sbornících: Kichotání... (in Vladimír Just – Z dílny malých scén) – 1989, Pohled přes hranice oborů (in Amatérské autorské divadlo 80. let) – 1989, Pohled přes hranice oborů (in Hledání výrazu) – 1991, Šupina – vývoj k autorskému divadlu (in Hledání výrazu) – 1991, Vývoj amatérského loutkářství 1990–1997 (pro Dějiny amatérského divadla) – 1998, Znakové divadlo (in K problematice netradičního autorského divadla) – 1984.

Loutkové divadlo je zajímavé, svobodné a básnivé

Devítkový rok přinesl dvě významná životní jubilea dvou klíčových osobností českého loutkářství. Jako první oslavil kulatiny Luděk Richter, na podzim oslavil výročí Karel Šefrna. Redakce časopisu Loutkář nechala oba loutkářské bardy zasednout ke stolu a výsledkem byl přátelský rozhovor o životě, a hlavně o loutkách. S Luděkem Richtrem rozmlouval Karel Šefrna.

Celý život jsi zasvětil loutkovému divadlu. Ta tvoje letošní sedmdesátka je sice jenom číslo, ale přece jen je příležitost se ohlédnout. Jaký to byl život s českým loutkovým divadlem?

Pěkný, chvílemi moc pěkný. Zažíval jsem s Hankou Budínskou od osmi let to, čemu se říkalo komplexní estetická a dneska dramatická výchova – tenkrát jsem to nevěděl, jen mě to bavilo a tušil jsem, že by mi to chybělo; dneska vím, co mi to dalo. Zažil jsem ten větřík, co zavál s dětskými a mladými soubory v šedesátých letech. Užíval jsem si, jak se v 70. a 80. letech loutkové divadlo začínalo zbavovat té těžkopádné, popisné, realistické ilustrativnosti a dostávalo křídla, jezdili jsme autobusem na premiéry DRAKU do Hradce a měli pocit, že loutkové divadlo předběhlo dobu; hrály se nevídané tituly, objevovaly úžasné možnosti. Pak přišla ještě navíc svoboda – a s ní i chaos v myslích, ale pořád víchr ve vlasech... A pořád spousta kamarádů... Pěkný je ten život s českým loutkovým divadlem.

Patíš mezi ty, kteří zásadně ovlivnili tvář českého loutkového divadla. V počátku, a vlastně stále, svou hereckou, dramaturgickou a režijní tvorbou, později svými knížkami, stovkami seminářů, zreorganizoval jsi Loutkářskou Chrudim, vymyslel jsi loutkářský festival Přelet nad loutkářským hnízdem. A to jsem ještě neuvedl tvou pedagogickou činnost, mnohaletou práci metodika v ARTAMA a určitě jsem zapomněl na mnoho dalšího. Bylo toho moc, opravdu děsně moc. A tak se tě ptám, ve kterém tom pokojičku tvého života s loutkáři ti bylo nejlíp?

Bavilo a baví mě to všechno. Vším, čím jsem byl... – znáš to. Moc mě baví povídání si s lidmi coby porotce i jako lektor. Ale nejšťastnější jsem byl, když jsme dělali s Parapletem Markétu Lazarovou, Tristana a Isoldu, Auto z pralesa, Hanýska, Kichotání... O něco opravdu šlo. To hledání... Všechny možnosti otevřené... Strach, jestli to tak půjde a zároveň touha to zkusit... Společensví a blízkost...

Oba známe amatérské loutkářství od počátku šedesátých let. Které desetiletí ti bylo nejmilejší? A proč?

Asi osmdesátá léta. Tam opravdu o něco šlo – nejen v Parapleti. V celém loutkářství. Mimo jiné se to projevovalo i tím, že amatérské divadlo drželo při sobě – bylo to hnutí. Byla to doba objevování tématu, doba objevů v žánrech a kompozicích inscenací, v rozpracovávání možností vztahů herce a loutky, v práci s prostorem a scénografií, s hudbou a hudebností...

V druhé polovině 20. století se úroveň amatérského loutkového divadla velmi zvýšila. Přemýšlel jsi o tom proč?

Asi díky tomu, že se daleko víc začal promýšlet smysl loutky na jevišti – loutkovost. Ale to platí pro celé loutkové divadlo. U amatérských loutkářů navíc proto, že začali své amatérství chápat jako přednost: možnost dělat to, co opravdu dělat chci, tak, jak to dělat chci a umím, vycházet ze sebe, nikoho nenapodobovat a nekoukat při tom na to, jak se to bude líbit, zda to bude sypat, a doufat, že opravdovost si spřátelené duše vždycky najde. Řemeslo je prostředek, ne cíl; ale prostředek nezbytný.

Velmi dobře rozumíš problematice dětského divadla, léta jsi pracoval na festivalech v Kaplici, Prachaticích, Trutnově atd., patíš mezi znalce dramatické výchovy. Jak se díváš na dětské loutkářské soubory? Má smysl jejich účast na loutkářských festivalech?

Účast dětských souborů je jedna z největších předností Loutkářské Chrudimi, obohacující obě strany. Děti tu vidí, že asi nepěstují žádný nesmysl, když tím žije i tolik dospělých, a leccos od nich můžou odkoukat, a pro dospělé přinášejí až neuvěřitelné množství inspirací. Kolikrát už české loutkářství postrčily, když přešlapovalo na místě. V 60. letech ho rozhýbala Hanka Budínská, Zedulova Mespac, pak soubory Milady Mašatové, Oudesův Těšováček, od 80. let Brůčkovy děti, od devadesátých soubory Oliny Strnadové, Rámus nebo soubor děčínské ZUŠky Jany Štrbové, od přelomu století soubory svitavské Dramatické školičky a pak třeba Jarky Holasové. Kolik z těch dětí se stalo profesionálními loutkáři a kolik slušnými kultivovanými lidmi! Posunuly přístup k tomu, proč dělat loutkové divadlo, a to se pak projevovalo jako metoda tvorby i inscenační kvalita. Zaplat pámbů za děti na loutkářských přehlídkách!

Mluvili jsme o dětském loutkovém divadle, a tak se ptám: co tebe přivedlo, coby dítě, k Haně Budínské? Byl nějaký podnět už předtím?

Nebyl. Pamatuju si jen, že prvně jsem viděl loutkové divadlo někdy v půlce 50. let ve vybombardované proluce, kde dnes stojí hotel Jalta. Hrozně mě přitahovalo, ale k loutkovému divadlu nepřivedlo. K tomu mě přivedla paní učitelka Cihlářová v druhé třídě na exkurzi do Domu pionýrů a mládeže a já jsem si vybral kroužek pěvecký a maňáškářský, a když se ukázalo, že se časově překrývají, zvítězily loutky. Asi ruka prozřetelnosti. Nebo neprozřetelnosti?

A proč zrovna loutky, proč ne činohra?

Nejspíš záleželo na pocitu z lidí. Ten lepší byl z Hanky. Kdybych o tom přemýšlel (což jsem zcela jistě neudělal), určitě by hrála roli možnost být schovaný za paravánem – možná nevypadám, ale nejsem

exhibicionista. Dneska jsem při vši úctě k hereckému divadlu přesvědčen, že loutkové divadlo má daleko víc možností, je daleko zajímavější, svobodnější, básnivější...

Kde se v tobě vzal tak velký pražský patriotismus, když je o tobě známo, že jak můžeš, tak jedeš na Šumavu?

Šumavu miluju. Praha je krásná. Narodil jsem se tu. Cvrnkal kuličky. Prožil spoustu hezkých věcí. O jiných se dočetl. Mám ji rád. Člověk může mít i dvě lásky a nemusí to být nevěra.

Býval jsi profesorem angličtiny, máš státnici z finštiny, navíc jsi vystudoval DAMU. Vzhledem k tvému vzdělání a rozhledu ti byla nabízena místa ve státní službě v cizině. A ty jsi zůstal v Praze. Proč?

Kvůli tomu, co jsem právě řekl. Jsem z těch, co se těžko přesazují. Mám tu moc kořínků – v místě, vzpomínkách, lidech... A nemám vnější ambice, tedy hromadit tituly, funkce, pozice...

Nejsi určitě jenom loutkář. Máš i jiné záliby?

Rád fotografuju – hlavně tu Šumavu. A vandruju – hlavně na té Šumavě. Také mě zajímá historie. Byt mám tak nacpaný knihami, že bych se těžko stěhoval...

Jsi stále svěží, jako by se tě věk netýkal. Jak to děláš? Jestli to není tím, že předlouhá léta žiješ v posledním patře starého vinohradského činžáku a v domě není výtah...

Určitě. Každý schod prý přidává čtyři vteřiny života. K nám do čtvrtého patra je jich sto dvacet. Běhávám je po dvou, čímž se jistě násobí.

Luděk Richter (1949)

Dramaturg, režisér, scénograf a herec nezávislé skupiny Kejkliř. Je spojován s autorským divadlem, v němž tvůrci jsou autory divadelní úpovědi, s níž přicházejí komunikovat s divákem. Vedl řadu seminářů, dílen a konzervatoří v ČR i v zahraničí, učil na pražské DAMU a brněnské JAMU. V 90. letech pracoval jako odborný pracovník pro loutkářství v NIPOS-ARTAMA a organizoval přehlídku Loutkářská Chrudim. Byl předsedou Českého střediska mezinárodní loutkářské organizace UNIMA. Vytvořil a spoluorganizoval přehlídku nejlepších amatérských a profesionálních loutkářských inscenací Přelet nad loutkářským hnízdem. Přispíval do časopisu Loutkář a dalších časopisů a novin. Publikoval řadu prací (Literatura, divadlo a my, Od předmětu k loutce, od loutky k divadlu aj.). Systematicky sleduje nejen loutkové divadlo, ale i řadu přehlídek, které mu byly a jsou inspirací, jako například Šrámkův Písek, Dětskou scénu, Jiráskův Hronov a další. Založil Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež Dobré divadlo dětem, které vydává čtvrtletník o divadle pro děti, pořádá o něm semináře pro rodiče a učitele apod. Byl a je stále členem odborné rady ARTAMA pro amatérské loutkářství. V roce 2009 získal za své dlouhodobé působení Cenu Ministerstva kultury ČR za neprofesionální divadelní a slovesné aktivity.

Jsi šedesát let naprosto nepřehlédnutelný, tebe zná v divadelním světě prostě každý. Je ti to spíš milé, nebo nemilé?

Trochu přeháníš – na ulici mě nikdo o autogram nežádá. Milá je mi ta „známost“ vždycky, když to znamená možnost s dotyčným si o divadle povídat nebo ho s ním nějak dělat. Nemilé – žel bohu však běžné – je, když mě někdo osloví křestním jménem, a já při své skleróze netuším, kam ho zařadit.

Loutkářství se vyvíjí, někam směřuje. Nejdeme všichni stejnou cestou, ale mám pocit, že se máme pořád rádi. Stará přátelství trvají, nová vznikají. Máš taky ten pocit? Nebo mám trochu růžové brýle?

Jen narůžovělé. Snažím se, aby to tak bylo. Ale je na to – například na Chrudimi – čím dál méně času.

Kdybys šel se mnou na ryby a docela náhodou chytil zlatou rybku, máš tři přání?

Teď musím být buď děsně vtipný nebo děsně chytrý nebo nejradši obojí dohromady – ale já nejsem ani jedno. Napadají mě taková ta přání, co každého. Ale jsem rád, že zlatou rybku nikdy nechytím (ostatně víš dobře, že když jsme spolu na rybách byli, nechytili jsme ani tu obyčejnou), protože jak dokazují pohádky, vždycky nakonec člověk zapomene na to nejpodstatnější a všechno se to nějak zmastí. Je lepší snažit se naplňovat svá přání sám.

A to je dneska všechno. Ovšem život v sedmdesáti přece nekončí, kdepak!

Doufejme. Celý život žiju v plánech – tím, co bude, co chci, mám, potřebuju udělat dál. Jinak bych moc nevěděl proč.

Luděk Richter: Chaloupka v lese, Loutkářská Chrudim 2011, foto Ivo Mičkal

Stále zůstává v čele

Karel Šefrna je zakladatelská osobnost souboru „C“ neboli Céčko. Již bezmála padesát let zůstává jeho nejvýraznějším představitelem a dodnes zásadně ovlivňuje jeho poetiku. Je režisérem, dramaturgem, muzikantem, skladatelem, textařem, hercem, občas i výtvarníkem a autorem her. Loutkovému divadlu se věnuje od útlého dětství a ve své tvorbě se inspirovuje různými uměleckými odvětvími.

Text pro časopis Loutkář: Markéta Králová

Karel Šefrna je zubař, ale přesto, že se jeho pracovní kariéra ubírala jiným směrem než divadelním, dosáhl v oblasti loutkového divadla vysoké úrovně. Kromě inscenační práce v Céčku je také lektorem a porotcem loutkového a alternativního divadla nejrozličnějšího druhu včetně divadla poezie, hudebního divadla pro dospělé i děti a divadla hraného dětmi. Velká část jeho rodiny i příbuzenstva jsou jeho prací natolik ovlivněni, že se dnes nějakým způsobem věnují divadlu nebo oboru, který s divadlem úzce souvisí.

Jak jsem poznala Karla Šefrnu

Byl červen roku 2012. Byla jsem ve druhém ročníku na katedře výchovné dramatiky na DAMU a v rámci studia jsem musela povinně navštívit seminář na Dětské scéně ve Svitavách. Tehdy jsem z toho byla nějaká rozčilená, nehodilo se mi to časově, neměla jsem moc peněz, a co bylo nejhorší – nebylo žádné místo v seminářích, které se mi v tom mém rozpoložení zdály alespoň trochu přijatelné, a tak mě organizátoři připsali do semináře Písníčky v loutkové inscenaci Karla Šefrny. Já a písníčky! Já a loutky! Odjezd na Dětskou scénu jsem tenkrát obřečela a představovala jsem si ten nejhorší týden, jaký může jednadvacetiletá nezpěvačka a neloutkářka zažít. Když jsem první den vešla do Divadla Trám, kde můj kurz probíhal, vyšel mi vstříc šedovlasý pán a s milým úsměvem řekl: Ty budeš Miladčina! Ano, jsem Miladčina, tedy vnučka Milady Mašatové, v tu chvíli se mi to spojilo a vzpomněla jsem si, že máma (Radka Mašatová) často mluvila o nějakém Šefrnovi, o nějakém úžasném divadle, které ji vždycky uhranulo, o člověku, co měl moc rád mou babičku a taky tátu (Františka Zborníka). Vždyť to je on, co inscenoval babiččinu pohádku S drakem není legrace, to je on, kdo složil hudbu k tátově Písní lososa do inscenace Na druhé straně řeky! Najednou mi celá ta souhra náhod přišla úplně vesmírná a ten šedovlasý pán Karel tam stál, jako kdyby byl můj ztracený dědeček z pohádky. Ten týden ve Svitavách byl nakonec jedním z nejintenzivnějších, jaké jsem kdy zažila, a ten seminář jsem každý den po pěti hodinách práce vůbec nechtěla opouštět. S ostatními jsme dokonce Karla přemlouvali, abychom mohli zůstat i odpoledne. Nakonec jsme zinscenovali pohádku Carla Sandburga, já hrála jednu z hlavních postav, zpívala jsem sólo, hrála na basu a ovládala asi šest typů loutek. Když jsem jela domů, plakala jsem. Jako bych našla něco, co mi chybělo, jako by se do mého života dostalo něco hrozně důležitého. V září téhož roku jsem pak další vesmírnou náhodou potkala jednoho z návštěvníků ze svitavského semináře v Olomouci a spolu s ním a mým bratrem jsme založili divadelní soubor, který se během let rozrostl asi na třicet členů a letos vstupuje do osmé sezóny.

Karel Šefrna v civilu

Narodil se 6. září 1939 v Boskovicích, kam se jeho rodiče uchýlili před nacisty, a v roce 1946 se rodina přestěhovala do Svitav. Po absolvování zdejší střední školy odešel Šefrna do Brna studovat lékařskou fakultu Masarykovy univerzity, kterou úspěšně ukončil v roce 1961 a stal se zubním lékařem. V témže roce se oženil se svou první ženou Evou, také budoucí členkou loutkářského souboru „C“. V roce 1963 se narodil Šefrnův první syn Karel, jemuž se ale od malička říkalo Matěj (po absolvování loutkoherectví na KALD DAMU, v roce 1979 založil soubor Cis, který dodnes aktivně spolupracuje s některými členy Céčka, a později se stal učitelem dramatické výchovy na litomyšlské střední pedagogické škole). O čtyři roky později se narodila dcera Hana, budoucí klavíristka a také členka Céčka. V letech 1961–1966 pracoval Karel Šefrna ve Svitavách, poté v Poličce a od roku 1979 je zubním lékařem v České Třebové, kde má dodnes soukromou praxi. V letech 1974–1976 absolvoval lidovou loutkářskou konzervatoř vedenou Janem V. Dvořákem a další tři dvouleté konzervatoře s ním vedl jako jeho asistent. V letech 1984–1986 absolvoval i lidovou konzervatoř dramatické výchovy. V roce 1984 se podruhé oženil s členkou Céčka Blankou Pešovou, s níž má dceru Pavlu (1985). V roce 1990 se stal na dva roky ředitelem Okresního ústavu národního zdraví ve Svitavách a v letech 1990–2006 byl i městským zastupitelem. V této funkci se zasloužil o vznik několika kulturních zařízení jako např. Dramatické školičky, nově vybudovaného Divadla Trám nebo multifunkčního vzdělávacího, komunitního a kulturního centra Fabrika, přestavěného ze zrušené továrny. V 90. letech byl také členem předsednictva Československého a po roce 1993 Českého střediska UNIMA, pro něž inicioval udílení ceny Erik za nejinspirativnější loutkářskou inscenaci roku.

Psal hudbu nejen ke svým inscenacím, ale také k inscenacím svých divadelních kolegů, např. k několika inscenacím Milady Mašatové a Olgy Strnadové (Tulák domeček), k inscenaci Na druhé straně řeky DS Jirásek Česká Lípa a pražské Divadelní společnosti Kejkliř (Tři zlaté vlasy děda Vševěda a Sněhová královna). Byl členem několika hudebních těles.

V roce 2001 se stal prvním nositelem ceny ministerstva kultury v oboru amatérského divadla, v roce 2006 získal Zlatý odznak J. K. Tyla za celoživotní uměleckou a pedagogickou práci a podíl na rozvoji loutkového divadla v České republice a v roce 2014, společně s celým souborem Divadla „C“, ocenění Jiráskova Hronova za rozvoj amatérského divadla. Je také nositelem zlatého odznaku Josefa Skupy.

Karel Šefrna dostal hned dvakrát nabídku stát se profesionálním loutkářským režisérem, nejprve od Erika Kolára a později od Jana V. Dvořáka. Obě ale odmítl a je podle vlastních slov rád, že si mohl užít medicíny a divadlo dělat sobě a druhým pro radost.

Karel Šefrna a loutkové divadlo

Loutkovému divadlu a hudbě se Karel Šefrna věnuje od malička. Na základní škole a v domě pionýrů si vyzkoušel základní principy manipulace s loutkou a v roce 1950 vstoupil do dospělého souboru

Jitřenka, který byl založen ve Svitavách počátkem 50. let. Vůdčími osobnostmi byli Ota Blažek, později Jaroslav Sobotka a Jan Veselý. Jitřenka začínala jako spolkové divadlo interpretačního typu, přejímala repertoár Ústředního loutkového divadla a adresáty inscenací byly děti.

V roce 1956 Karel Šefrna soubor opustil kvůli vysokoškolským studiím, ale v roce 1961 se do něj vrátil. Zpočátku považoval loutkové divadlo jen za zdroj zábavy a odpočinku, ale s příchodem nových mladých členů inspirovaných divadly malých forem soubor výrazně zvýšil úroveň inscenací a účastnil se i národních přehlídek amatérských divadel Loutkářská Chrudim. Na svém vrcholu v 60. letech divadlo patřilo mezi nejlepší amatérské soubory své doby. V roce 1966 přejmenovali mladí členové Jitřenku na Malé divadlo.

V roce 1968, během sovětské okupace, se v souboru objevily názorové neshody týkající se aktuální situace v zemi, a tak se na konci roku 1970 Malé divadlo rozdělilo na dvě skupiny. První skupina se nechtěla prostřednictvím divadla politicky vyjadřovat a jejím cílem bylo tvořit inscenace především pro děti. Druhá skupina, v jejímž čele stál Karel Šefrna, zastávala názor, že je třeba skrze divadlo vyjádřit svůj postoj ke společensko-politické situaci v zemi. Karel Šefrna jako skladatel hudby, muzikant, textař, občas i režisér, Jan Veselý coby scénograf společně s Jiřím Vavřínem, Jaroslavem Stružinským, Evou Šefrnovou, Annou Přikrylovou (Šefrnovou sestrou), Marií Šimkovou, Josefem Vítem Šimkem, Jaroslavem Táberem, Janem Říhou a Pavlem Fochlerem proto založili Divadlo C, které dál fungovalo pod střechou Malého divadla (zbylí členové rozpadlého Malého divadla se později přejmenovali na Pablízek). Soubor se nechtěl jmenovat „Soubor A Malého divadla“, jak mu bylo navrženo, „běčky“ být nikdo nechtěl, a tak se pojmenovali „C“. Obě části fungovaly v jedné budově, ale tvořily samostatně. Pablízek zůstal ve stejném složení a navázal na svou předchozí tvorbu. Nově vzniklé Céčko bylo otevřené komukoli a přijímalo do svých řad mladé lidi se zájmem o divadlo.

Za dobu svého fungování se ansámbl několikrát proměnil a souborem prošlo více než čtyřicet lidí. Šefrnovy ambice nikdy nevedly k profesionalizaci souboru, vždy mluvil spíše o společenství amatérů vybudovaném na základech přátelství a touhy tvořit a tvorbou se bavit. Tuto filosofii shrnul v krátkém odstavci, kterým Céčko dávalo vědět divákům o svém vzniku: Soubor C jsou amatéři, fouskové, šumaři, špatní výtvarníci a vůbec, ale dělají to všechno s láskou. A taky špatně vyslovují. Vzhledem k úrovni vlastního duševna je jim nejbližší publikum věku pubertálního. [...] Naše divadlo je takové, jací jsme my.

Uskupení fungovalo o 2–15 členech (v 90. letech spíše v počtu 4–7) používalo především tyčkové loutky, později maňásky, javajky, marionety, panáčky i předměty. Adresáty jejich inscenací jsou dodnes dospělí i děti. V neproduktivnějším období hrávali členové souboru více než stokrát ročně, dnes, kdy je Céčko rodinným divadlem (členy jsou v současné době Šefrnovi příbuzní – děti, vnoučata, zeťové apod.), produkce klesla, ale stále se snaží vytvořit alespoň jednu inscenaci ročně. Soubor existuje už bezmála padesát let a za tu dobu vytvořil téměř stejný počet inscenací.¹ Členové se neustále obměňují, ale jeho vůdčí osobnost Karel Šefrna stále zůstává v čele a s ním písně, specifický druh humoru, přístup k vizuálu a animaci loutek a skrze to i k aktuálním životním a společenským událostem.

Karel Šefrna, Céčko a jeho poetika

Pro Šefrna bylo důležité hledání vlastní poetiky. Od dob vzniku souboru směřoval k autorskému divadlu a tomu odpovídala jak dramaturgie, tak inscenační práce. I když bylo divadlo ovlivněno společensko-politickou situací i aktuálními životními událostmi členů, stále si udržovalo typické rysy tvorby a jeho poetika byla vždy jedinečná a jasně rozpoznatelná. Céčko patřilo mezi soubory, které odmítaly reprodukcí a nápodobu inscenací profesionálních loutkových divadel a směřovaly k autentické tvořivosti.

Ačkoli poetika, dramaturgie, postupy a principy prošly různými proměnami, maximální zaujetí, potěšení z veřejné produkce a velká míra energie, která se z jeviště přenášela na diváky, zůstává. Stylová podstata tohoto divadla se také zásadně nemění, spočívá v tom, že tvůrci organicky propojují mluvené i zpívané slovo, živou hudbu s dynamickou akcí a působivými loutkami a scénou – vše dohromady tvoří syntetické divadlo. Zdrojem Šefrnovy tvorby byla kvalitní literatura – pohádky, pověsti, povídky, lidová poezie i dramatické texty. Osobitým zpracováním je společně s dramaturgy převáděl do parodické a groteskní podoby s využitím většinou autorské hudby. Zřejmě je také inspirace divadlem malých forem (především Semaforem) a zprostředkovaně také Werichovým, Voskocvovým a Ježkovým Osvobozeným divadlem. Nelze však hovořit o nápodobě, ale o samostatném a svébytném rozvíjení jejich divadelnosti.

Na konci 70. let a v letech 80. se témata značně prohloubila. Šefrna toužil divadlem sdělovat své pocity, rozpoložení a názory. Hrál se tehdy hlavně o svobodu, předlohami byly často absurdní jednoaktovky a dramata, později prózy s pohádkovým či fantastickým laděním, do kterých tvůrci vměšťovali metafory reflektující především soudobou společensko-politickou situaci. Od klasických kompozic se Šefrna přesunul ke kolážím, mozaikám a metaforickým skladbám obrazů nebo volně řetězeným skladbám epických námětů členěných písňovými výstupy. Některé inscenace hraničily s kabaretem, provázaná pásma poezie byla atomizována zhudebněnou poezií či vlastními písněmi, jednotlivá „čísla“ byla skládaná za sebou apod. Častým principem bylo převedení dialogů do písní. Ke konci 80. let Céčko opustilo Prozatímní divadlo a přestěhovalo se do Lidového divadla, do prostor nazvaných Divadlo v kavárně.

Do tvorby a aktivit souboru po roce 1989 zasáhlo angažmá několika členů Céčka v místní politice. Založili spolek pro město, který vyhrál volby a pracoval na restrukturalizaci Svitav. Někteří vstoupili do zastupitelstva a zasloužili se tak o zajištění finančních prostředků, které byly použity na vybudování Divadla Trám (v prostorách kina Vesmír), kam se soubor přestěhoval v roce 1997, a multifunkčního kulturního centra Fabrika Svitavy. V Divadle Trám byla později otevřena Dramatická školička, kterou dodnes vede Jana Mandlová. Od začátku 90. let proto Céčko čítalo jen šest až osm členů.

I po roce 2000 má soubor stále v čele Karla Šefrna a jeho režijní styl se ve své podstatě nemění, respektive inscenace vzniklé po roce 2000 navazují na předchozí linie Céčka. Šefrna chvilku spolupracoval se scénografem Jindřichem Pevným, ale po roce 2011 se Céčko stalo rodinným divadlem v pravém slova smyslu, protože od tohoto roku jsou jeho členy pouze členové Šefrnovy rodiny (zeť Petr Mohr, dcery Pavla Bútorová Šefrnová a Hana Mohrová a vnuci Martin a Tomáš Mohrovi), kteří

se společně snaží vytvořit jednu inscenaci za rok. Členové Šefrnovy rodiny se sice nějakým způsobem ve svém životě věnují umění, ale někteří spíše hudbě, dramatické výchově, jiní kulturnímu dění a organizační práci. V současné době soubor tvoří inscenace v komickém duchu, parafrázuje známé pohádky či příběhy a vetkává do nich narážky na aktuální situaci.

Karel Šefrna a Céčko v ohlasech

O svitavském Divadle „C“ toho bylo napsáno mnoho. Několik desítek recenzí inscenací z přehlídek a festivalů, rozhovory s členy souboru, portréty divadla, rozbor inscenací i souhrnné publikace o fungování souboru. Karel Šefrna a jeho styl tvorby byl pro amatérské i profesionální divadelníky zjevením a obrovskou inspirací. Céčko bylo jedním z prvních souborů, který překračoval tradice českého lidového loutkářství a loutkové divadlo tak posunul směrem k tvořivosti, metaforičnosti a syntetizaci; tento vliv je dodnes v loutkovém divadle zřetelný.

Charakter začínajícího Divadla „C“ komentoval divadelní režisér a umělecký šéf hradeckého Divadla DRAK Jan V. Dvořák v článku v Československém loutkáři z roku 1976 takto: Jsou pro mě příkladem moderních amatérů. Pracují především na sobě. Jsou parta. Hrají divadlo i nohejbal a dovedou moc písniček, které složili různí bezejmenní i všelijací slavní. A parádně zpívají to, co si poskládali sami. Jsou parta, která se při práci znamenitě baví a spoléhá na to, že odlesk té jejich zábavy přejde na diváky. Právem.²

Podle Jana Císaře bylo právě svitavské Céčko jediným souborem, který od přelomu 70. a 80. let pokročil ve své inscenační praxi k inovační tvořivosti, jejíž podstatou je schopnost vidět a sdělovat skutečnost nově a jinak.³ Originální soubor se podle něj vymykal „tradičním“ divadelním postupům, využíval velmi osobité prostředky, skrze předmět se snažil vyslovit své téma čitelně i pro ostatní. Odvážil se říci, že práce Svitavských je sice pro tradiční loutkové divadlo přínosem, podnětem, impulsem a ještě mnohým dalším, pro co bychom mohli shledávat další pozitivní označení, ale nemůže být vzorem. Neboť se zcela vymyká tradičním metodám práce, tradičnímu systému, v němž se pohybuje naprostá většina loutkářských souborů dospělých. [...] Svitavští jsou dnes za rámcem divadla pouze loutkového, svou tvořivost rozvíjejí ve zcela jiných dimenzích.⁴

Právě Jan Císař se prostřednictvím statí a článků často vyjadřoval ke sporu mezi „tradičními“ a „novátorskými“ loutkáři a na práci svitavského Céčka pak demonstroval vztah obou tendencí. Říkám zcela otevřeně, že jsem přesvědčen o tom, že soubory, jako je svitavský, jsou solí divadla a bez nich by nikdy nemohlo existovat. Ale neméně otevřeně říkám, že tato sůl by neexistovala bez tradice, na jejímž pozadí se může odlišovat tím, že jde proti ní.⁵

Před dvěma lety jsem o Karlovi a jeho souboru napsala diplomovou práci a přiznám se: Doteď jím nepřestávám být inspirována.

Karel Šefrna, Putování s liškou Ryškou, 2010
foto Luděk Richter

Karel Šefrna na semináři v rámci Loutkářské Chrudimi
opravo Petr Mlád; foto Ivo Mičkař →

Poznámky pod čarou

¹ Inscenace Karla Šefrny o Céčku:

1970–1971 – Poklad v kapli

1971–1972 – Nepořádná Alenka; Káčátko aneb rádi

děláme dobrých skutků

1972–1973 – Ostrov splněných přání

1973–1974 – Mořský Car

1974–1975 – Zazděná slečna aneb Hrobka dvou milenců

1975–1976 – Poklad baby Mračnice

1976–1977 – O pokažené válce; S drakem není legrace;

O princezně a dědečkovi, se kterým byla legrace

1977–1978 – Doandát usmívajících se ježibab; O pánovi;

Zořítka hrají divadlo; O sněhuláčkově a kočičce; Prasát-

ka a vlk

1978–1979 – Lesní balada; Neovyměříme po přeslici

1979–1980 – Muzikantské pohádky; Šťastný princ

1980–1981 – Obluda aneb jak to bylo, když začalo pršet

1981–1982 – Hadrfous; Omlouváme se předem

1982–1983 – Zlatooláska

1983–1984 – Papírová pohádka; Ruka

1984–1985 – Pohoda aneb buď chováš Kašpárkům

1986–1987 – Edward

1987–1988 – Jako peř...

1988–1989 – Moře

1989–1990 – Hamlet; Sen noci svatojánské (hráno

společně pod názvem Pan William)

1990–1991 – Trakař aneb velké vynálezy

1991–1992 – Tak trochu...

1993–1994 – V páté knoflíkové dírci

1994–1995 – Bláhové pohádky

1996–1997 – Bystrouška, liška

2000–2001 – Penzion Grillparzer

2001–2002 – Slon

2006–2007 – Fialový vítr

2012–2014 – Pták ohnivák, liška Ryška a my

2014–2015 – Vědci

2015–2016 – Cesta do Brna

2016–2017 – Soumrak světů

2017/2018 – Hotel

2018 – S Jindrou (užnováno vzpomínce na výtvarníka,

divadelníka a muzikanta J. Peuného)

² Dvořák, J.: *Soitaváci aneb Loutkářský soubor C Malého divadla JKP Soitavy, ČsL 1976/8–9, s. 196–197.*

³ Vašíček, P.: *Loutkové divadlo v letech 1970–1989, in: Císař, J. (kol.): Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence, Praha 1998, s. 323.*

⁴ Císař, J.: *Rozhovory o amatérismu, ČsL 1980/1, s. 13.*

⁵ Tamtéž.

Divadlo je obraz doby

Rozhovor s jubilem Karlem Šefrnou (1939) připravila Markéta Králová, která se na předchozích stránkách vyznala z velké náklonnosti a obdivu ke zpovídanému, podepřenými navíc osobními i rodinnými vazbami. Ponecháváme tedy jejich rozhovoru formu týkání.

Rozhovor pro časopis Loutkář vedla: Králová Markéta

Letos slaviš krásné jubileum, co teď vlastně děláš?

Užívám si stáří. Má svoje půvaby. Není jich sice moc, ale jsou. Tři dny v týdnu léčím svoje pacienty v ordinaci, trochu divadlo, trochu muzika, ryby, v zimě lyže. Jsem obklopen přáteli, rodinou, všude radost. Jsem stále docela šťastný člověk.

Pořád se tedy věnuješ divadlu, co tvoje projekty?

Celý život mě divadlo provázelo, od toho neutečeš. Posledním uskutečněným projektem bylo setkání s obrazy Jindry Pevného, výtvarníka a bývalého člena Céčka. Jindra v minulém roce umřel. Poslali jsme několik desítek fotografií jeho obrazů divadelním přátelům, kteří ho znali: Hance Voříškové do Chocně, divadelním souborům Jarky Holasové do Jaroměř, Olině Strnadové do Žamberka, Milanu Včelišovi do Prahy. A k tomu děti Jany Mandlové a Céčko. Vznikl pořad, který měl premiéru na našem každoročním soukromém divadelním festivalu zvaném POSED. Pořad délky víc než tříhodinové, plný divadelní krásy inspirované Jindrovými obrazy. Některé příběhy obohatily krajské divadelní festivaly – Šrámkův Písek, Loutkářskou Chrudim nebo Jiráskův Hronov. Někteří se do soutěží nepřihlásili, neboť nechťeli soutěžit. Škoda, byla to opravdu mimořádná krása...

Co tě inspiruje k divadelní tvorbě?

Ty zmiňované obrazy, myslím, že napadly mě. Takže v tomto případě mě vlastně inspiroval Jindra. Často to bývá také Petr Mohr tématy každoročních POSEDů, tedy Podzimních setkání divadelníků. Letos to bude téma „svoboda“. To bude těžký úkol. A dřív mě často inspirovala moje žena Blanka, protože čte stokrát víc než já. No a někdy jde téma jakoby jen tak kolem...

A co tě inspirovalo za „zlaté éry“ Céčka?

Tou inspirací nebyly divadelní skutky Céčka, ale ta touha po divadelním společenství spřízněných duší. Spřízněných divadlem, společnými zážitky a momentálními divadelními, vlastně také životními tématy. Ono se to vždycky nějak prolíná a někdy je to úžasné a na celý život...

Měl jsi nebo máš nějaký divadelní vzor?

Potkal jsem mnoho velmi inspirativních lidí, i „jevištně“ inspirativních lidí. Petr Lébl třeba. Zaujal mě od prvního setkání, kdy jsme ještě byli oba amatéři a potkávali se na festivalech. Byl geniální, doslova svítil... Ale vzor to nebyl, to nejde. A samozřejmě DRAK. Ale divadelní vzor to také nebyl, ani nemohl být. Veliký obdiv, to ano.

Céčko bylo jedním z prvních divadel, které mezi českými amatérskými loutkáři razilo postupy autorského divadla – hráli jste s odkrytým vedením, herec komunikoval s loutkou, vkládali jste do inscenací i jiné umělecké druhy, zpracovávali jste témata, která nebyla pro děti a hráli jste také pro dospělá. Kritizoval vás za to někdo, nebo jste se setkali spíš s chválou?

Ne, spíš nás chválili. A také chránili, třeba Honza Merta nebo Honza Dvořák. Doba byla zralá na změnu a Céčko se do této atmosféry trefilo. V době politické nesvobody vzniklo mnoho krásných divadelních přátelství a mnoho nezapomenutelných inscenací, na které dodnes vzpomínám.

Pořád jezdíš na přehlídky a posloucháš kritiku i pochvaly porotců? Co kritizují a co chválí dnes?

Kritiky jsem poslouchal vždycky a poslouchám je i dnes. Za časů Erika Kolára, Jana Císaře a třeba Honzy Dvořáka se zatajeným dechem. I dnes jsou mnozí, na které budou ti dnešní mladí vzpomínat, třeba Vladimír Hulec, Tomáš Jarkovský, Petr Váša, Alena Zemančíková, Luděk Richter, Petr Hašek, Jakub Vašíček, Kamil Bělohávek a další. Ale i s těmihle mladšími kritiky si rád o divadle jen tak popovídám a je to krása. Protože člověk je rád, že i když už je starý, tak nějak po svém těm nejlepším současným tvůrcům rozumí. A snad mi odpustí ti mnozí další, na které jsem zapomněl.

Vždycky jsi pracoval s loutkami. Co pro tebe loutka znamená?

Znamená pro mě jednu součást divadelního obrazu, stejně tak jako herec, slovo, jevištní výtvarno, muzika, světlo a další prvky. Je jedním z kamínků sdělení. Jsem rád, když loutkáři ten kamínek ovládají a oslovují nás jeho skutky. Nezblázním se, když to tak není, ale nemělo by se stávat, aby byl divadelní obraz vytvářen jenom módními prvky spojenými s neumětelstvím. Občas se to vydává za nové trendy... Ale co, v přírodě to, co nikam nevede, také dříve nebo později zmizí v zapomnění... Jenom experimentujeme, ale nebojme se zeptat moudrých, co oni na to. A když řeknou „blbý“, tak zkoušejme dál, vždyť loutka přináší naprosto originální svět a úžasné možnosti.

Když se ohlédněš za celou svou loutkářskou kariérou, na co nejradši vzpomínáš?

Na lidi. Na krásné lidi, třeba jako byl tvůj táta František Zborník.

Vždycky jsi skládal písničky do inscenací, které nesly nějaké poselství. Máš nějakou oblíbenou, jejíž poselství platí dodnes?

Jedna mě napadá. Vznikla asi rok před revolucí a je z inscenace Hamlet. Naučili jsme ji zpívat diváky na začátku představení a oni ji zpívali na konci s námi:

Říkají, že jest to tragédie

Nevěřte, nevěřte!

Že tohle nikdo víc nepřežije

Nevěřte, nevěřte!

Úsměv lidskej, pohlazení

Tak se to má

Neboť čas té pravdě dobrejch

za pravdu dá...

Když jsi tvořil v 60., 70. a 80. letech, vkládal jsi do inscenací politické podtexty a hluboká sdělení. Co si myslíš, že je třeba divadlem říkat dnes? Jaká témata by se měla publiku tlumočit?

Máme svobodu. Kdo je spokojený s tím, jak je s ní nakládáno, tak ať dál experimentuje s perníkovou chaloupkou.

Vím, že často chodíš do divadla. Je něco z poslední doby, co tě hodně zaujalo?

Nechci na nikoho zapomenout, ale bylo toho letos docela dost k vidění. Silný dojem na mě udělala inscenace Zlatá rybka, kterou režíroval Kamil Bělohávek v DRAKu. Velkou radost mi udělaly svými letošními inscenacemi děti Jany Mandlové a minulý rok Oliny Strnadové. Je to dvojí radost, protože jsou to taky trošku moji žáci.

Je divadlo, co vzniká dnes, jiné než to, co jste tvořili s Céčkem?

No jistě. Divadlo je obraz doby.

Co máš v plánu do budoucna?

Můj syn Matěj si vybral několik kapitol z Exupéryho Citadely, aby ukázal autorem naznačenou možnou cestu k léčení poněkud nemocné společnosti. Měl bych svítit, na housle už mi to asi nepůjde... Pak mě čeká ten zmiňovaný letošní POSED o svobodě, Olina Strnadová ze Žamberka mě požádala o muziku do Malého milého moře Olgy Hejné a také dokončuji knížku o Céčku a životě okolo. Práce mám tedy dost. Jenže člověk plánuje a Pánbůh se směje...

Karel Šefina; foto Ivo Mička

POPAD 2019 aneb „Mami, ty jsi kokot!“

Zavřete oči a představte si dva domečky plné hodných lidí. Jedním z nich je Ministerstvo kultury ČR, druhým Magistrát hlavního města Prahy. Díky jejich podpoře se může konat tato přehlídka. Slova moderátora Josefa Šedivého jako každý rok odstartovala Pražskou oblastní přehlídku amatérského divadla, kterou letos v KS U Koruny v Radotíně pořádala Amatérská divadelní asociace ve dnech 28. 2. až 3. 3. 2019. Krajské postupové přehlídky činoherního divadla pro dospělé s postupem na Divadelní Piknik Volyně se zúčastnilo osm souborů, úroveň byla lehce nad průměrem minulých let, jedna z inscenací mohla být do Volyně nominována, jedna doporučena. Průběžným tématem diskusí s lektorským sborem byla nutnost péče o detaily a dotahování nabídnutého, průběžným motivem všech představení pak (ne)schopnost rozhodnout se.

Text: Petra Kohutová

Čtvrteční zahájení obstarala **Kachna na pomerančích v podání DS Sadská**. Inscenace v režii Sylvie Triantafyllou narazila na limity textu; u komedie z pera **M.-G. Sauvajona a W. D. Homea** o manželství zdánlivě před rozvodem je od začátku jasné, jak dopadne, a zajímavá může být jen cesta, jež nás k rozuzlení dovede. Soubor se však soustředil více na konverzační zvládnutí textu než na herecké jednání; v některých případech účinkujícím podrážděla nohy snaha vnějškově zpodobnit opilost či hysterii a odváděla je od konkrétních hereckých úkolů. Čestným uznáním byla oceněna Iva Skříčková, jež se při tvorbě postavy Liz dostala nejdále.

Režisér **DS Riyo** David Surmaj, který obdržel čestné uznání za dramaturgickou volbu a za režii anekdotické **Ujeté ruky ve Spokane**, se vyznal z obdivu vůči textům Martina McDonagha, cool autora se zálibou v pulp fiction na divadle i ve filmu, s často brutální fantazií, smyslem pro černý humor a schopností napsat přirozeně působící postavy hovořící stylizovaným jazykem. Po odpudivém hotelovém pokoji, charakterizovaném omšelými tapetami s dekadentními růžičkami, se pohybuje zabiják Carmichael, který kdysi přišel o ruku a dodnes ji hledá, v podání Ondřeje Dobisíka (cena za herecký výkon); recepci si na jeviště přinese recepční Mervyn trpící slavomamem v podání Milana Ovcinikova (čestné uznání za herecký výkon); a dvojice lůzrů představovaných Deborou Vaňkovou a Tomášem Ehrenbergerem bojuje o život ve skříni i připoutána k vtipně řešenému topení. Velmi se povedly kostýmy (čestné uznání pro jejich autorku Lucii Štolcovou). Nicméně vcelku slibně rozjetá inscenace ztroskotává na nerozhodnutém přístupu k látce; naráží na sebe v žánru realismus s groteskou, u hereckých postav pak psychologizování se stylizací, momenty napínavé a vtipné (třeba telefonický rozhovor Carmichaela s matkou, v jehož rámci zazní v nadpisu citované „Mami, ty jsi kokot!“) střídají ty planější. A je škoda, že soubor s uvedením na přehlídce ještě chvíli nepočkal – třeba do doby, než budou doladěny detaily ve scénografii (telefony?), nebo než se někteří doučí text.

Comica economica je soubor působící od roku 2010 v několika tvůrčích skupinách. Ta, jež přivezla dramatizované povídky **Karla Čapka Příběh s dítětem** (ano, v tomto případě po jevišti pobíhalo matek hned několik) a **Smrt barona Gandary**, byla složena z herců a hereček již zkušenějších i z těch, kteří prošli konkursem v lednu tohoto roku – a bylo to znát; čapkovská inscenace byla nastudována za devět zkoušek v průběhu necelých dvou měsíců – i to bylo znát; a konečně jak inscenace, tak komunikace okolo (např. místo Případu s dítětem měl být uveden Experiment profesora Rouse, poněkud nepochopitelně požadováno tu piano, tu mlhostroj...) ukazovala na to, že jinak sympatická partička řeší spíše jednotlivosti než výsledný tvar. Šlo o divadlo sousedské, s letargickým tempem a naivní režii.

DS Amartum, ještě před rokem Ochotníci Jižní Město, vloni přivezl opus principála souboru Vlastimila Neklapila Vinetú, Vinetúú! v autorově režii a s autorem v titulní roli; letos **Vlastimil Neklapil zparodoval starou pověst českou Oldřich, Božena a ti druzí**, režíroval ji a zahrál si klíčovou roli falešného slepce a kastráta Jaromíra. Kromě něho jeviště zalidnilo třináct dalších účinkujících, kteří hráli přibližně třicet rolí, zpívalo se a říkal text a všechno to trvalo přes dvě hodiny. První polovina měla alespoň přesný půdorys a držela pohromadě (hlavně kvůli ní obdržel Vlastimil Neklapil čestné uznání za scénář), ve druhé šlo spíše o vtipkování na rozličná témata, od genderu po politiku, které vystřídaly „hluboké pravdy“ o českém národu a pokus o romantickou komedii. Podle vyjádření autora inscenace sdělila příběh tak, jak si přál, podle lektorů se tu a tam vydařil některý z dialogů (málokdy lze mluvit o situacích) a tu a tam zasvítily některé z hereckých výkonů (čestná uznání pro Katku Brouk za Oldřichovu matku – zase matka! – a Vladanu Římana za Vladana).

SUMUS, loňský vítěz POPADu (tehdy bodoval s Červenou kalinou, kterážto se pak na Volyni nepochopitelně rozvezla), i letos přivezl respektuhodné dílo. **Hra o lásce a smrti Romaina Rollanda** je u nás uváděna ve vlnách – po obdobích, kdy je zdánlivě zapomenuta, se znovu objevuje v časech, kdy se společnost výrazněji zabývá (nebo by se zabývat měla) otázkami morálky versus moci či osobní odpovědnosti a odvahy tvář v tvář nátlaku „shora“, zkrátka tématy „o lásce, cti a kuráži“. Věra Mašková (cena za dramaturgickou úpravu a režii) kus umně seškrtala a konflikty tří hlavních postav nechala rozehrávat ve scéně vytvořené ze zahradního nábytku a z lískových bedýnek a záclon (jež evokují jak zničenou knihovnu, tak „děravý“ pokoj neustále vystavený pohledům zvenčí; autorka scény Kristýna Šrolová za ni získala čestné uznání). Cituji kolegu Marka Friče: „Ve vynikající režii V. Maškové se postupně plně rozehraje koncert nadprůměrných hereckých výkonů. Trojice hlavní postav v podání H. Šmitákové, T. Vlčka a R. Solčányho precizně zvládá unikátní psychologicko-realistické herectví, bez zbytečného patosu (všichni tři získali cenu za herecký výkon). ... V dnešní době se mezi ochotníky jen málo vidí tak sugestivní ztvárnění rvoucího rozhodování mezi nadějným milencem a manželem, přitom s velkým citem a přesvědčivostí. ... Nepředvídatelné technické problémy v samotném závěru

hry nás přesvědčily o dokonalé koncentraci herců.“ Navzdory tomu, že SUMUS provázely i další potíže – nedávno jim byla ukradena scéna, takže ta přehlídková byla jaksi „náhradní“ (přitom přesná), jeden z představitelů revolučních gard onemocněl, a tak ho přímo na POPADu zaskočil Jiří Jahoda – je **Hra o lásce a smrti pečlivě vystavěná, kultivovaná a respektuhodná inscenace, která si vysloužila doporučení na Divadelní Piknik Volyně.**

Vařený hlavy aneb Děvče, tobě na kozách tančí smrt Marka Horoščáka, pozapomenutý skvost české cool dramatiky, přivezlo **Divadlo Procity**. Jednalo se o první společnou práci zúčastněných, o první režii Elišky Štefkové (která zároveň hrála jednu z hlavních rolí) a logicky o první účast na přehlídce. Inscenace vykazovala základní chyby ve výkladu textu a postav, výstavbě situací i v aranžmá; nicméně disponovala autenticitou, která byla zajímavá, a množstvím pozoruhodných nápadů – takže získala alespoň čestné uznání za inscenační pokus Vařených hlav.

Helena Kubů zkrátila a přepsala původně celovečerní scénář **Hajzlábaby aneb Tady se ptám já pro potřeby DS Proměna a dovedla ji k jevištní podobě pod názvem Šuška a šeptanda**. Proměna funguje od roku 2003 jako kulturní a tvůrčí projekt pro seniory, většinu herců je 60+. Jednoduchý příběh undergroundových hygieniček, přivydělávajících si prodejem (bylinek pro regeneraci) orgánů, a zástupkyně šéfové, jež padla z BISKy na jejich úroveň a nehodlá to tak nechat, je inscenován kultivovaně a se smyslem pro míru, s přesně vystavěnými situacemi a definovanými hereckými úkoly pro všechny zúčastněné (i v textu problematická postava deratizéra Oldy je v konkrétní podobě neodolatelná). Zejména představitelky Růži a Fanči, Helena Dvornická a Věta Kotýnková, si své role užívají a zároveň je naplňují, obě získaly právem čestná uznání za herecký výkon. Čestné uznání putovalo také k Heleně Kubů – za dramaturgickou úpravu hry a za režii – a Šuška a šeptanda získala čestné uznání za inscenaci.

Největší překvapení se konalo na úplný závěr přehlídky – a bylo to překvapení vítané, neboť takzvaná „Ne-Maryša“ zásadním způsobem zčeřila sice kultivované, ale poklidné a nevzrušivé přehlídkové vody. **Divadlo Maškara** se POPADu v minulosti účastnilo několikrát, obvykle s komedii (Fraynovo Bez roucha aneb Ještě jednou zezadu 2015, Cooneyho Všechno nejlepší, Henry! aneb Prachy nesmrdí 2014...), vždy velmi slušně udělanými, leč v tom či onom ohledu nedotaženými. Jejich letošní inscenace se vymykala žánrem i úrovní; je uváděna pod názvem **Tohle není Maryša** a se souborem ji nastudoval režisér Josef Škarka, civilním povoláním operní pěvec, majitel podmanivého basu a evidentně i citu pro drama (cena za režii). Podle jeho vyjádření na počátku stál deník jeho praprababičky 9 a zadání souboru udělat Maryšu **bratři Mrštíků** s šesti herci. Z postav ponechal Maryšu, Lízalu, Lízalku, Francka a Vávru. Hru přečetl jako antickou tragédii a pod touto optikou ji seškrtnal a upravil; při čtení scénáře má člověk pocit, že na hranici únosnosti, ale výsledek tento pocit nepotvrdí, naopak – v poslední části výstupy Francka přemlouvajícího Maryšu a „kávová“ scéna by snesly další krácení, zdůrazněním obrazu na úkor slova. Za zachování struktury předlohy byla ponechána základní informace o ději a přidán rámec jakési „losovačky“: postava zvaná Poutník (procházející celým následným děním a do jisté míry je organizující, s vlastnostmi Osudu či Režiséra, jak libo) shromažďuje do klobouku přání diváků i diváky zrcadlících herců, aby pak odstartovala za prvé neobyčejně soustředěně sdělování příběhu té, která chce „jen lásku“, za druhé jevištní esej (nejen) o (ne)možnosti

se rozhodnout, za třetí herecký koncert, za čtvrté kompaktní tvar složený z činoherních a němých, stylizovaně pohybových scén (režisér spolupracoval s choreografkou Jitkou Adamíkovou), za páté smršť působivých, množství asociací vzbuzujících obrazů, a tak by se dalo pokračovat. Inscenace má to, čemu se v literatuře říká „dokonalý fikční svět“, zároveň přesně vystavěný znakový systém; pracuje se s očekáváním (všichni přece víme, jak to s tou Maryšou bylo – ale víme to opravdu?), pracuje se s proměnami žánru (počáteční drama se mění v dokonale obrazově zachycený horor takřka filmový), velmi příjemná je hravost a i tu a tam při vši soustředěné vážnosti problesknouví humor. Scénu navrhl Pavel Borák; hlavními prvky je několik židlí a stůl s deskou pojeďnanou jako zrcadlo. Každá z postav má svou rekvizitu (Lízalka rtěnku, Lízal láhev s panáky...), každá z postav má své origami, jež charakterizuje její niternou touhu či to, co je pro něho nejdůležitější, pracuje se s ním mimo jiné ve stínohře (např. k Lízalovi patří koně). Každý výstup má výraznou atmosféru, podpořenou prací se světlem a pozoruhodným zvukovým pozadím. Tím nejdůležitějším zůstává složka herecká; celková souhra byla vynikající, oceněná Martina Šabatová coby Maryša dechberoucí, stejně tak (ocenění) Petr Šístek a Jana Kondisová jako rodiče (silná je scéna, kdy se Lízalka postaví na roveň boha – tady cesta matek POPADem vyvrcholila); představitele Vávry a Francka (Lukáš Haupt a Martin Dvořák) „zachránil“ od ceny jen relativně menší prostor postav. **Tohle není Maryša, uváděná s podtitulem „lehce hororová inscenace na motivy tragédie bratří Mrštíků“**, se stala nejdiskutovanější inscenací POPADu a předmětem obdivu jedněch i ostrého zamítnutí druhých. Na přehlídce také posbírala největší množství cen; kromě těch zmíněných individuálních také cenu za nejlepší inscenaci, cenu diváka a **nominaci na Divadelní Piknik Volyně 2019**. Lektorský sbor pracoval ve složení Jaroslav Kodeš (předseda), Marek Frič, Petra Richter Kohutová a Jana Stejskalová. A samostatnou, i když oficiálně neoceněnou hereckou kreací byla ta Josefa Šedivého – jenž do uvádění jednotlivých inscenací propašoval i pokusy získat dalšího sponzora, tentokrát Dopravní podnik hlavního města Prahy.

*brři Mrštíkové a J. Škarka: Tohle není Maryša (Divadlo MAŠKARA),
foto Jindřiška Netrestová*

Soubory na výletě mimo klasické drama

Už podevatenácté se uskutečnila krajská přehlídka amatérského divadla Divadelní Tříska. DIVADLO (bez záruky) PRAHA tentokrát dokázalo na jeviště pražského DISKU přivést během dvou dnů jedenáct představení činoherního, hudebního i divadla pro děti.

Text: Martin Rumler

Divadelní Tříska 2019 přinesla alespoň pro mě minimálně jedno zaznamenáníhodné zjištění. Řadě souborů bylo těsně v původní divadelní tvorbě a hledala materiál k jevištnímu zpracování mimo dramatickou literaturu.

Někdo sáhnul po próze, například soubor Reverzní dveře po velmi nedramatické povídce Marka Šindelky v jedné z vrcholných inscenací přehlídky Mluvící hlava. Jiní se sami stali autory a pustili se až na půdu sociálního divadla, jak například divadelní soubor Rozkoš s autorskou inscenací Kráska a bojovník, která je více terapeutickým nástrojem a sociální prací než činoherním divadlem.

Pokud už k textům napsaným primárně pro divadlo soubor sáhnul, otočil například žánr nebo styl, případně různé rozstříhával a zkoušel slepit textovou látku.

To byl příklad inscenace Republika na nás čeká aneb Kde domov můj souboru Tanečního studia Light, kterému text Václava Havla Zítra to spustíme, určený k scénickému čtení, případně činohernímu ztvárnění, posloužil jako základová deska k výslednému tanečně-scénickému hraní s původním textem.

Jinou metodu přetvoření pak v duchu vlastní svérázné poetiky zvolilo divadlo Esence, kterému byla jedna hra Václava Klimenta Klicpery málo a rovnou se pokusila o fúzi tří autorových textů v jeden inscenační celek. Že se to tentokrát nijak zvlášť nepovedlo, nic nemění na nechuti souboru spokojit se jen s jedním a pevně daným dramatickým textem.

Teritoriálnímu tyjátru v existujících textech určených pro jevištní zpracování zase chybělo téma jim vlastní, tedy ne zcela známá historie mladé československé republiky, a tak byl výsledkem vlastní text Togo o koloniálních pokusech nové demokracie.

Alespoň zdánlivě se klasickou cestou „původní dramatický text - dramaturgie - inscenace“ nakonec vydaly jen dva soubory z jedenácti. A zase to nebylo tak jednoduché. Obě dramata totiž patří k současné světové tvorbě a obě určitě nepatří k dílům hladícím po srsti většinové publikum. Naopak klade jak inscenátorům, tak divákům nástrahy, pasti v podobě například nedramatičnosti, symboliky, ne zcela lineárnímu vyprávěcímu stylu. Hry, kde čato melodie řeči a opakování podobných vět slov, vrstvení jazyka i významů potlačuje dramaticčnost.

Ty-já-tr HROBESO Praha, Zlatý drak
foto Milan Strážer

Řeč je o Iluzi Ivana Vyrpajeva v podání souboru OLDStars. Tato hra bývá označována za režiséřskou i hereckou výzvu, kterou ne každý dokáže podstoupit a často nabízí na českých jevištích v podobě scénického čtení.

A druhým příkladem je Zlatý drak Rolanda Schimmelpfenniga souboru Ty-já-tr HROBESO. Schimmelpfennigovi jako autorovi jsou velmi vlastní ozvláštňující prvky dramatické struktury: epizace textů, nerealistická práce s dramatickým časem, prvky magického realismu a další. Už jen základní rámec, kdy pět herců představuje sedmnáct postav jasně ukazuje, že nebudeme svědky klasické stavby dramatu. Někdo takové hry označuje za postdramatické, jiní s tím polemizují. Ať tak, či onak, z použití klasických jevištních principů vzniká velmi neklasický jevištní tvar.

Porota ve složení scénografka a režisérka Kateřina Baranowska a režiséři Adam Doležal a Jan Holec nakonec dospěla k tomuto verdiktu:

Do programu celostátní přehlídky divadla pro děti Popelka Rakovník 2019:

- doporučila inscenaci Republika na nás čeká aneb Kde domov můj souboru Taneční studio Light,
- doporučila inscenaci Za pohádkou kolem světa souboru Ty-já-tr Bylo/ Nebylo.

Do programu celostátní přehlídky činoherního a hudebního divadla Divadelní Piknik Volyně 2019:

- doporučila inscenaci Iluze souboru OLDstars,
- doporučila inscenaci Mluvící hlava souboru Reverzní dveře,
- nominovala inscenaci Zlatý drak souboru Ty-já-tr HROBESO.

Wintrův Rakovník 2019

Ve dnech 13.–16. března 2019 se v Tylově divadle v Rakovníku uskutečnil 43. ročník Wintrova Rakovníka, středočeské krajské přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla s výběrem na celostátní přehlídku Divadelní Piknik Volyně 2019. Vyhlášovatelé a hlavními pořadateli byly Město Rakovník a jeho zařízení Kulturní centrum, spolupořadatelem pak tradičně místní divadelní spolek Tyl. Přehlídka se uskutečnila za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky.

Text: Milan Strotzer

s použitím textů recenzí inscenací Zdeňka Janála, Milana Schejbala a vlastních

Uvedeno bylo devět soutěžních inscenací. Dramaturgická skladba programu byla velice pestrá. Objevíly se v ní hned dvě hry Pavla Kohouta, česká klasika reprezentovaná Maryšou bratří Mrštíků, která měla pendant v původní autorské adaptaci látky ve hře nazvané Vávra. V programu se zaskvěla novější dramaturgie novely Bohumila Hrabala. Zahraniční provenienci zastupovala situační komedie britského dramatika a konverzační hra autora amerického. Lze k ní přiřadit i původní dramaturgii vědecko-fantastického románu Julese Verna. Programovou mozaiku doplnil autorský text-appeal. Nechyběl ani počín z oblasti hudebního divadla. Hry s vážnými tématy převažovaly nad komediálně laděnými. Potěšující skutečností je fakt, že takřka polovina představení vykazovala významný autorský podíl inscenátorů, který představovaly vlastní dramaturgické literární předlohy a původní autorská tvorba.

Wintrův Rakovník 2019 zahájil **Divadelní spolek Tyl z Říčana** aktovkou Pavla Kohouta **Válka ve třetím poschodí** v režii Davida Kulhana. Původní aktovka se odehrává v kulisách tzv. normalizačního období. Po listopadu 1989 ji autor v roce 1999 přepracoval a její děj situoval do soudobého postkomunistického světa, jako podobenství o aroganci moci a manipulaci druhých. Jde o modelovou hru, v níž sám autor předepisuje ztvárnění několika rolí jedním hercem, a tím nepřímě odkazuje k využití stylizovaných výrazových prostředků. Režisér inscenace si vědom toho, s jakou předlohou pracuje, budoval inscenaci prostředky stylizace a nikoliv realistického, psychologicky motivovaného herectví, které bývá obvykle výhodné při inscenování absurdní dramatiky. Režii se daří s vcelku vyrovnaným hereckým kolektivem vytvářet potřebné dramatické situace. Hereckého úkolu se nejlépe zhostila Hana Mondscheinová v roli Manželky (cena). U představitelů, kteří hrají několik postav, by neškodila větší variabilita výrazových prostředků při ztvárnění jednotlivých rolí. Viděli jsme inscenaci založenou na neobvyklé dramaturgické volbě a poučené práci režiséra (čestné uznání za inscenaci, doporučení na Divadelní Piknik Volyně 2019 a Národní přehlídku jednoaktových her SČDO v Holicích 2000).

Divadelní soubor DK Krupka nastudoval v režii Jany Urbanové inscenaci podle textu Aloise a Viléma Mrštíkových **Maryša**. Nelze než vyzdvihnout samotný dramaturgický výběr hry, pilíř české dramatiky. Inscenace situuje děj do vesnického prostředí, ale bez bližšího ča-

*Divadelní spolek Tyl z Říčana, Válka ve třetím poschodí
foto Ivo Míchal*

sového a místního určení. Není inovátorská, je z ní však cítit pokoru před textem. Přehnaná pokora patrně souboru svázala ruce ve větším rozmachu. Výpověď není zcela jasná.

Patrně ve středu zájmu byla ústřední dramatická linka nenaplněná, tragická láska Maryši a Francka. Redukce tímto směrem je samozřejmě možná, přestože Mrštíkových hra je mnohem bohatší – také příběhy dalších postav a celé zobrazované společnosti v inscenaci probleskují, ovšem jsou pouze naznačeny, možná i kvůli hereckým mantinelům souboru. Lze to přičítat

nedostatečnosti režijní akcentace hlavních motivací postav, proč se kdo zachová právě tak, jak se zachová. Je to zřejmě dáno nedotažením dramatických situací a jejich point. Jazyková složka hry nese s sebou významnou část její kvality, nejde o nářečí samotné, je to složka vnitřně hmatová, dotýká se diváka i herců představujících jednotlivé role svým vnitřním smyslem, pobízí k niternému prožívání příběhu. V inscenační tradici Maryši známe celou řadu inscenací, kdy inscenátoři tuto složku popřeli, obvykle s hlavním cílem odfolklorizování hry, s převedením příběhu jinam, nebo ryze do vztahových rovin. To ale není úplně případ souboru z Krupky – ten se rozhodnul jazykovou složku převést do jazyka hovorové češtiny, bez toho, aniž by jeho inscenace rezignovala na složku folklorní či obecně vesnickou.

DS Jiřího Voskovce, *Sázava*, Hašler...; foto Ivo Mičkal

Divadelní soubor Jiřího Voskovce ze Sázavy, zabývající se v posledním období žánrem hudebního divadla, nastudoval v režii Martina Kovářika hru Pavla Kohouta **Hašler...**

Ta je volnou jevištní revue, jejíž páteří jsou životní osudy slavného českého písničkáře Karla Hašlera. K revue neodmyslitelně patří písničky, zde pochopitelně ty Hašlerovy.

Režisér si byl vědom, v jakém žánru a stylu je hra napsána a jaké režijně-herecké řešení vyžaduje, zvláště když autor zarámoval celou revue tím, že ji zasadil do divadelní zkoušky a samotnou hru studují současní herci i realizační tým. Tomuto principu „divadla na divadle“ je přizpůsobena i scénografická složka (Martin Kovářik), která vědomě pracuje se znakem a náznakem a nádech dokumentarnosti podtrhuje zadní projekce, ve které se v řádu inscenačního principu objeví se svým vyznáním Hašlerovi i samotný autor. Potřebnému svižnějšímu temporytmu by prospěly rychlejší přestavby, tak aby odpadly zdlouhavé

nástupy. Otazníkem je režijní řešení závěrečné scény inscenace, kdy postava Kápa ubije Hašlera k smrti a pak ho odtáhne mimo jeviště. Zvolený, autorem nepředepsaný způsob je zbytečnou ilustrací a oslabuje působivé finále, ve kterém zazní nesmrtelná Ta naše písnička česká. Zkušenost souboru s žánrem hudebního divadla se odráží v pěvecké složce inscenace, zejména ve sborových partech. Sbory jsou vyladěny jak po technické, tak výrazové stránce.

Místa, kde se ke sborovému zpěvu přidá i vynalézavé obrazivé jevištní vyjádření, patří k vrcholům sázavské inscenace. O něco hůře se již daří v sólových partech – zde by stála za úvahu v ojedinělých případech i nemilosrdná redukce. Po čínoherní stránce je díky zvolenému inscenačnímu systému a prozřetelnosti režiséra na herce „naloženo“ tolik, kolik unesou – důležité je zveřejnit základní znak

a postoj postavy a pracovat se zkratkou. To se více či méně daří. Skvělou hereckou kreací je výstup Dramaturgyně v podání Zdeny Kotzotové (cena). Stejně tak monolog Zdeny Frymlové, jež přemlouvá Hašlera, aby podepsal smlouvu k propůjčení svého jména k pojmenování bonbónů. V provedení Haliny Brošové nese znaky zdařilého kabaretního skeče. Solidní výkon podává v roli Karla Hašlera Martin Kůrka, mohl by ho v některých situacích vylepšit zřetelnějším zveřejněním postoje postavy k dané skutečnosti.

Slánská scéna ze Slaného uvedla vlastní dramatizaci vědeckofantastického románu francouzského spisovatele Julese Verna Tajemný hrad v Karpatech. Soubor ji uvádí pod názvem **Karpati** v režii Michaely Seghmanové a Michaely Chrapové. Autor dramatizace Václav Tintěra převedl Verneův košatý příběh, obdařený obšírnými popisy prostředí a aktérů, do dialogického jednání postav a oproti předloze jej traktuje chronologicky. Vypouští současně některé postavy, jiné sdružuje (Žid a Orfaník), mrtvé oživuje (Stilla). Spolu s tím mění dějová fakta a charakteristiky hraběte Teleka, Rocka a Mirioty. To vše ku prospěchu spádu děje, kterého by bylo možné sotva dosáhnout, kdyby bylo ponecháno např. putování hraběte Teleka hradem a jiné podobné části příběhu, obsažené ve Verneově předloze. Připsána je postava Průvodkyně hradem, která je v závěru hry identifikována jako věhlasná pěvkyně Stilla. Z dramatizace je zřetelný záměr budovat inscenaci prostředky komediální nadsázky. Ta je také plně uplatněna v prvních scénách, jmenovitě v expozici postav Gortze, Teleka, Stilly a Orfanika. Diváci tím dostávají zřetelný klíč k vnímání inscenace a příslib dobré zábavy. Hned další scéna avizovaný záměr ne zcela potvrzuje, další scény jej již takřka popírají. Nadsázka mizí, respektive tone ve změti herecké stylizace postav, ve zdlouhavých dialozích, slovním balastu a vtípcích nevalné kvality. Postavy nejednají v cíleně budovaných situacích, ve scéně příjezdu hraběte Teleka do hospody dokonce absentuje základní významotvorné aranžmá postav v hracím prostoru. Snad jen jedna z posledních scén Gortze s Orfaníkem se přibližuje avizovanému vedení inscenace. Zkrátka, slibný začátek hry se rozplyne ve zdlouhavosti, a tím i ve ztrátě pozornosti publika, o zábavnosti nemluvě. Navzdory tomu, je třeba vyzdvihnout zdařilé herecké kreace Tomáše Votta v roli Barona Gortze, Marka Jakeše v roli Hraběte Teleka, a Jakuba Hložka v roli Orfanika. Nesporným kladem inscenace je původní hudba Marka Kettnera, citlivě provázející děj hry, zprostředkovaná autorem-klavíristou přímo na jevišti.

Divadýlko na dlani Mladá Boleslav mile překvapilo s autorskou inscenací inspirovanou dramatem bratří Mrštíků Maryša nazvanou **Vávra aneb Všechno, co jste chtěli vědět o Maryše a báli jste se Mrštíků zeptat**. Jde o parafrázi na slavné české drama konce 19. století, rozvedení a domyšlení některých okolností a motivů původní předlohy. Autor a současně režisér Petr Matoušek (cena za scénář a režii) se soustřeďuje především na postavu Vávry a zkoumá důvody jeho rozhodnutí oženit se s Maryšou, přičemž vychází z Vávry repliky, která zazní – a to velmi důrazně – z jeviště: „Já jsem byl obět“. V první části inscenace sledujeme, kterak byl právě Vávra vmanipulován do svatby s Maryšou, a to především Strouhalkou a Lízalkou, díky jejich pomluvám a intrikám. Vávra má totiž v této adaptaci milenku Evu Bučkovou, se kterou je spokojený a nemá důvod hledat někoho jiného. Stejně tak Maryša má svého milého – Viléma Mrštíka, se kterým by klidně odešla do Brna. Lízalova rodina se však rozhodne, že chce rozšířit svůj majetek o Vávruv mlýn a využít k tomu Maryšu. V další části pak sledujeme de facto podstatné části prvního a druhého dějství původního dramatu. V závěrečné části, která nese nejvýraznější autorský vklad, si Maryša s Vávrou vše vysvětlí a vedle Vávry se uoltáře

Dobřichovská divadelní společnost, Nerušit prosím aneb Dvouplošník v hotelu Westminster; foto Ivo Mičkal

místo Maryši tajně ocitne Eva Bučková. Režie využívá postupy komediálního žánru, přesněji řečeno jisté nadsázky, nikoliv prvoplánové parodie. K tomu jednak přispívají připsané postavy, jednak důkladně vybudované situace a v neposlední řadě, až na výjimky, inteligentní humor. Rovněž důsledné domyšlení všech postav a jejich motivů vede k přesvědčivému naplnění zvoleného žánru. Po herecké stránce jsme byli svědky velmi zdařilých a až překvapivě vyrovnaných výkonů, a to nejen v rovině čistě komediální (kolektivní cena za herectví). Viděli jsme velmi zdařilou autorskou inscenaci, která musela potěšit nejednoho diváka. V této razantní adaptaci klasického dramatu je přitom z každého dění na jevišti patrné, že autor, režisér i všichni aktéři si uvědomují, jak skvělá je původní Maryša, nepřístupují k ní s despektem, ale se zřejmou pokorou. Soubor byl oceněn čestným uznáním za inscenaci a doporučením k účasti na Divadelním Pikniku Volyně 2019.

Dobřichovská divadelní společnost, známá svou zálibou v situačních komediích, velice poctivým přístupem k divadelní práci v režijní i herecké oblasti i tím, že techniku těchto komedií velice dobře ovládá, navázala na úspěšné nastudování komedie Raye Cooneyho *Peklo v hotelu Westminster* uvedením jejího „druhého dílu“ s názvem **Nerušit prosím aneb Dvouplošník v hotelu Westminster**. I zde jde o zápletkovou situační komedii, v níž první zádrhel v zamýšlených záletech vysoce postavené osoby a způsob jeho následného řešení, spustí lavinu lží, výmluv, záměn osob a „neřešitelných“ situací. Úvodem je třeba konstatovat, že text „Dvouplošníku“ je ještě více crazy než „Peklo“ a pro herce je ještě mnohem více náročnější, zvláště v ústředním partu postavy ministra Richarda Willeyho. Setkali jsme se s inscenací, která potvrzuje řemeslné kvality souboru, zvláště pak režijní schopnosti Petra Říhy. Z inscenace je zřejmé, že režisér umí velmi dobře organizovat většinu složek inscenace, sladit svůj soubor do hereckého stylu, který žánr vyžaduje. Dokáže tuto spletitou komedii organizovat

po stránce prostorové, za pomoci scénografky Jitky Nejedlé a výtvarníka Karla Krále, který je podepsán také pod samotnou realizaci scény, která je vkusná, funkční, pro předváděné komediální situace výhodná. Soubor dokáže nastavit velice rychlé herecké tempo, které Cooneyho fraškám sluší. Toto vysoké tempo je nastavené už od expozice hry, udržet je či dokonce gradovat je však obtížné. To se projeví jako hlavní nedostatek inscenace, která běží v setrvalém tempu a stává se tak stereotypní. Chybí potřebná pozastavení mezi jednotlivými situacemi, nedostává se dostatečných hereckých komentářů, kdy by měla postava zhodnotit předešlou situaci, což je pro tento typ komedie nutné, aby mohlo dojít k patřičné pointě a následně se hra mohla zvrtnout novou komplikací. Týká se to nejvíce ústřední postavy Richarda Willeyho v hereckém provedení Jana Šafránka, neboť k němu všechny problémy směřují, on je středobodem splétající se pavučiny. Postava by měla vždy okomentovat, co se jí stalo, „oddechnout“ si, aby vzápětí čelila dalším vrším se problémům. Cooneyho „Dvouplošník“ je, co se týká komediální techniky, detailně sestaveným hodinovým strojem, který k ovládnutí a k režijně-hereckému naplnění vyžaduje maximální přesnost. Když ústřední herecká složka tohoto hodinového stroje pravidelně vypovídá službu, ostatní herci sotva co zmůžou. Více se daří Janu Seidelovi v roli Pigdena, zvládá vývoj postavy od úzkoprsého úředníka do polohy donchuána, výborné jsou jeho četné pohybové kreace, nechybí potřebné herecké komentáře situací. Solidními výkony zaujmou herci i v dalších menších postavách hry, zvláště pak Petr Říha v roli čínského Číšníka.

Divadlo OVJ Komenský Chocerady se představilo s autorským text-appealem Jiřího Cinkeise **Pár blbostí do života**. Jiří Cinkeis se už mnoho let věnuje autorskému divadlu. Jeho doménou vždy bylo „hraní si se slovy a slovíčky“, dávat jim nečekané a neotřelé významy, používat paradoxy a nonsensy. To vše se objevilo i v jeho vystoupení na Wintrově Rakovníku, jehož prolog obstaral skvostnou etudou se stolem a židlí Jindřich Zima. Poté jsme byli svědky s nadsázkou interpretovaných slovních eska-

Divadlo OVJ Komenský Chocerady, Pár blbostí do života; foto Ivo Mičkal

pád, odkazujících k text-appealovým kabaretům, k nonsensové poezii či k dadaismu. Některé slovní skeče byly zdařilé, některé méně. K těm prvním patří např.: „Jí se, když je hlad. Když je chuť, na hlad se nečeká, žere se.“ nebo „Když jste ještě dítě, nechte se kojít co nejdýl – je to zdravý“ atd. Poněkud rozpačité vyzněly ty slovní hříčky, které neodkazovaly k určité pointě či významu. Občas byly zmíněné skeče proloženy básněmi, které nesly známky jisté hořkosti či naznačovaly téma samoty. Je škoda, že nebyly v tomto duchu také interpretovány. Vystoupení choceradského souboru neslo všechny znaky tzv. autorského divadla, a to ve všech složkách, včetně té herecké, což bylo příjemným zpestřením přehlídky divadla ryze činoherního.

Divadelní soubor Bazilišek benátský z Benátek nad Jizerou uvedl hru amerického herce, dramatika a režiséra castingu Johna Morgana Evense Dcery v úpravě a režii Petra Matouška, který dal inscenaci název **Pět dcer**. Hra líčí životní příběhy italsko-americké rodiny, jmenovitě pěti žen. Zatímco vedle v ložnici leží nemocný otec, který se na scéně nikdy neobjeví, ženy odhalují své problémy, především ty, které se týkají jejich nezdařeného manželského života. Cetta, nejmladší z nich, vlivem vyjevených skutečností opustí myšlenku na svatbu se svým partnerem a chystá se vymanit z prostředí, v kterém vyrostla. Evansovu předlohu lze označit za konverzační hru s komediálními prvky či jako hořkou komedii. Není to označení zcela vystihující, neboť autor nechává postavy hry o všem pouze referovat, nic se neděje ve vpravdě dramatických situacích. O jediné dramatické situaci hry se dozvídáme také pouze z vyprávění. Inscenace začne v povlnném tempu, posléze dojde sice k několika vypjatějším scénám, avšak poté tone ve zdoluhavých dialogích, a to až do samotného závěru hry. Repliky nenavazují, nastávají neodůvodněné nenaplněné proluky, dochází k zacyklení již dříve vyřčeného. Pocit zdoluhavosti podporuje nešťastné aranžmá postav v hracím prostoru vymezeném kuchyňskou pracovní plochou. Herečky se staví k publiku zády, a tak se ochuzují o možnost nonverbálních reakcí a sdělování svých postojů např. k dialogům vedeným u jídelního stolu. Inscenace se hraje v jednoduché nepřilíš vynalézavé dekoraci. Naproti tomu soubor věnoval péči pěkné kostýmní výpravě. Z hereckých partů zaujaly především Veronika Šolcová v roli Tessie a Lucie Svobodová v roli Patty-Ann. Patrně v české premiéře uvednou hru, která se původně hrála v roce 1986 na newyorské Off Broadway, soubor zvolil ze zcela utilitárního důvodu. Spatřoval v ní hereckou příležitost pro dámskou část souboru. Škoda, že se po jejím přečtení nedržel známého poučení o tom, že jakmile se setkáme s textem, v němž postavy o sobě, dalších postavách a dění pouze mluví, je dobré ho hodit do koše.

O závěr přehlídky a její vyvrcholení se postaral **Divadelní soubor Ty-já-tr/HROBESO z Prahy** uvedením inscenace podle slavné novely Bohumila Hrabala **Ostře sledované vlaky**. Režisér Luděk Horký si pro svoji inscenaci vybral méně známou, inovátorskou dramatizaci tvůrčí dvojice Tomáš Jarkovský – Jakub Vašíček. Autoři text napsali pro svoji inscenaci v plzeňském Divadle Alfa (2014). Jejich adaptace se vyznačuje především výraznou zkratkovitostí, stručností dialogů, vyprávěcím rámcem. Režisér plně využil toho, že text vybízí k výrazné obrazivosti, k divadelnosti. Příběh odehrávající se na malé železniční stanici za druhé světové války je zářmován do vyprávění autora, Bogana, který místy dění na scéně komentuje, několikrát dopoví repliky hlavní postavy Miloše Hrmy, posunuje děj, souborem je žádán například o puštění hudby, ve slavné „razítkovací scéně“ podává výpravčímu Hubičkovi razítko atd. V úvodu inscenace postupně přijdou na scénu všichni herečtí protagonisté inscenace, jako by

DS Bazilišek benátský, Benátky nad Jizerou. Pět dcer;
foto Ivo Míchal

se sešli v autorových myšlenkách či nad knihou samotnou, nad příběhem. Vyprávěcí rámec je tím zvýrazněn. Postavy se následně vydělují z tohoto sboru a přehrávají jednotlivé situace, ostatní herci dění na scéně obvykle zaujatě sledují, zůstávají součástí příběhu. Plzeňská dramatizace i Horkého inscenace sleduje především ústřední linku Hrabalovy novely, a sice životní a sexuální iniciaci mladíka Miloše Hrmy, ostatní dějové linky týkající se dalších postav jsou výrazně redukovány, ale jejich základ zde v obrysech zůstává. Příběh je vyprávěn obrazivými divadelními prostředky, není třeba mnoha slov. Inscenace se nese v pomalém tempu, velmi přesně je však budováno napětí v jednotlivých situacích. Po delším němém obrazu přijde např. jen jedna pointující věta, což bohatě postačí ke sdělení smyslu situace či vyjádření vztahů. Při scéně první milostné noci Miloše Hrmy s telegrafistkou Mášou stačí ke sdělení pointy situace využití lahve šampaňského, se kterou je vynalézavě zacházeno při zobrazení Milošova traumatizujícího problému, *ejaculatio praecox*, a následně při situaci milostné noci s partyzánkou Viktorií Frei. Velkou sílu má závěrečný obraz inscenace, kdy dojde k vzájemnému postřelení Hrmy a německého vojáka, scéně umírání a vizi loučení Hrmy s Mášou. Díky jednoduchosti divadelních prostředků a jejich přesnému užití je inscenace velmi účinná a působivá. Tomu napomáhá i úsporná, avšak plně funkční scénografie Kateřiny Baranowské, kostýmy nevyjímaje, a rovněž

podstatná hudební složka. Je nutné vyzdvihnout kolektivní herectví celého souboru, jeho velkou koncentraci a přesnost (cena za herectví). Nad ostatní vyniká představitel hlavní role Miloše Hrmy Martin Holzknecht (cena). Jeho výkon by nebyl patrně takový, kdyby neměl natolik zdatné herecké partnery a kdyby nebyli v situacích přesní a zainteresovaní, ať už je to zejména Kateřina Tvrdíková jako Máša nebo Markéta Šedivá, představitelka Viktorie Frei. Souboru byla udělena cena za inscenaci a byl nominován na Divadelní Píkník Volyně 2019.

K jednotlivým inscenacím se uskutečnily rozborové semináře vedené členy odborné poroty ve složení Zdeněk Janál, Milan Schejbal (předseda) a Milan Strotzer. Vyšlo šest čísel přehlídkového zpravodaje. Při slavnostním závěru přehlídky spojeném s oceněním nejpozoruhodnějších výkonů a inscenací nebyla ve foyeru Tylova divadla jedna volná židle. Z devíti zúčastněných souborů byly dva doporučeny a jeden nominován k účasti na celostátní přehlídce ve Volyni. Poděkování za tradičně výbornou organizaci přehlídky, byť vyjádřeno jen dlouhotrvajícím potleskem, bylo určeno pořadatelům Wintrova Rakovníka.

Divadelní soubor Týj-á-tr/HROBESO, Praha, Ostře sledované vlaky; foto Ivo Míchal

Dačické kejklování 2019

Devatenáctý ročník postupové jihočeské přehlídky amatérského a hudebního divadla se uskutečnil ve dnech 1. až 3. března v Kulturním domě Beseda v Dačicích. O postup do programu celostátní přehlídky Divadelní Piknik Volyně 2019 soutěžilo celkem devět inscenací.

Text: Ladislav Vrchovský

Přehlídku zahájilo představení **Divadelního spolku Tyl Dačice**, který nastudoval hru **Venduly Borůvkové Modelka XXL**. Ve hře pro jednu ženu vystoupila Monika Nováková v režii Bety Minářů. Monika Nováková předvedla pravdivý a věrohodný obraz problémů, které musí řešit ženy plnějších postav. Její vydařená herecká kreace byla režijně rozdělena do dvou rovin – svým způsobem přímý dialog s publikem střídaly pasáže natáčení předváděcího videoklipu. V obou rovinách dokázala Monika Nováková pobavit publikum a přivést diváky k zamyšlení nad osudem dívek a žen, které nepatří mezi nejtíhlejší. Porota představení doporučila k výběru na celostátní přehlídku divadla jednoho herce v Kaznějově (organizuje SČDO).

Následovalo představení **DK Českokrumlovská scéna s inscenací nazvanou Fimfárium**, jejíž text obsahoval čtyři pohádky ze slavné **Werichovy knížky Fimfárium**. Po velmi slibném začátku se projevil nedostatek, který bohužel v celku převážil nad klady inscenace. I když zvolený způsob jevištního zpracování obsahoval vše, co patří k dobrému hudebně-zábavnému divadlu, individuální interpretační nedostatky a místy malá míra režijní invence zapříčinila fakt, že očekávání navozené na začátku představení nebylo nakonec naplněno.

Posledním představením prvního dne přehlídky byla inscenace hry **Ladislava Stroupežnického Naši furianti v podání DS J. K. Tyl Kardašova Řečice**. Zatím na soutěžních přehlídkách nepříliš známý spolek ochotníků z K. Řečice velmi příjemně překvapil. Vysoká kvalita hereckého i pěveckého projevu u naprosté většiny účinkujících, až na několik málo výjimek velmi vyrovnané nadprůměrné herecké výkony oslovily publikum. Ke škodě v tomto případě bylo užití playbacku, neboť soubor disponuje jak dobrými muzikanty, tak velmi dobrými zpěváky. Herecký výkon Jana Dvořáka, představitele postavy vysloužilého vojáka Valentina Bláhy, patřil k vrcholům celé přehlídky.

Druhý den zahájilo představení hry **Hrobka s vyhlídkou v podání DS Tábor**. Kvalitní detektivní komedie **Normana Robbinse** vyžadující zvládnuté řemeslo inscenování žánru groteskní frašky však v tomto případě byla nad síly souboru. Inscenace jako taková má nedostatky i ve scénografii, hlavně však v jednotlivých hereckých výklonech a v režii.

Francouzskou komedii **Víkend ve výtahu** autora **Jeana-Christophe Barca** v režii Václava Slanaře přivezla **Scéna Mladých DS Čelakovský Strakonice**. Samotná předloha patří mezi ty slabší svého žánru. Je vskutku velkým problémem najít smysluplný výklad velmi nekvalitního textu. Strakonickým se nepodařilo nalézt takový obsah jednotlivých postav, aby mohl být základem a vhodným materiálem pro herecké uchopení.

Se **Hřbitovními aktovkami Anny Sobotkové přijela DS Prácheňská scéna v Písku**. Černá komedie s tématem „co je opravdu důležité v lidském životě“ vtipně napsaná tak, že v ní účinkují živí i mrtví, není však obyčejnou duchařskou komedií. Velmi vtipný text umožňuje i dobré herecké výkony, což se v podání jednotlivých představitelů postav potvrdilo. Šedesát minut dobré zábavy přineslo i katarzi: publikum odcházelo obdařeno upozorněním, že člověk žije příliš krátce na to, aby ztrácel čas v malichernostech a nesmyslné činnosti. Velkou devizou inscenace je její nadprůměrná divadelnost. Jedním ze dvou vrcholů celé přehlídky bylo představení hry **Zdeňka Podskalského Světáci**, jehož jméno autora je v programu doplněno ještě jmény V. Blažek a D. Kovařík. Obnovená inscenace této hry z doby před deseti lety (tehdy v režii J. Zajíce, nyní v režii J. Šupitara) přinesla vysoce kvalitní výkony představitelů trojice fasádníků toužících po seznámení „s lepší společností“. Mezi amatérskými soubory v České republice vskutku není mnoho takových, které mají ve svých řadách tak vynikající herce. Výborná hudba, výborné pěvecké výkony, velmi vydařená jednoduchá a vysoce funkční scéna, a to všechno dohromady se stalo základem pro jedno z nejvyšších ocenění. Inscenace byla porotou nominována do programu Divadelního PIKNIKU Volyně 2019.

Poslední den přehlídky zahájilo představení hry **Kateřiny Tomanové a Jaroslava Kriegl Svaté neřesti v podání Ohnivé koule production Nová Říše**. Začínající divadelní soubor si vybral text, který patří z hlediska kvality k tomu nejslabšímu a nejhoršímu, co se v nabídce agentury DILIA dá nalézt. Snůška všeho podbízivého, co lze vytěžit z nekvalitní a na hraně vkusu se pohybující televizní seriálové

DK Českokrumlovská scéna, *Fimfárium*; foto Vojtěch Lojka.

produkce svedla jinak celkem sympatický soubor i k našťastí jen několika málo projevům, které nesly znak nepřijatelné vulgarity. Soubor je však disponovaný natolik, že lze jen doporučit nastudování ověřené lehké komedie, při jejímž předvedení se jistě ukáže jeho skutečný potenciál.

Druhým vrcholem celé přehlídky se stalo poslední představení. Hru **Františka Zborníka O 14 dnů dříve aneb Svoboda nadvakrát v režii autora předvedlo Divadlo Pod čarou Písek**. František Zborník se premiéry bohužel nedožil, zemřel dva dny před ní. Inscenace obsahuje to nejlepší, co z režijního rukopisu Františka Zborníka známe. Téma spojené se stoletým výročím založení Československa i s dnešní politickou a společenskou situací bylo píseckými ochotníky podáno s velkým vkusem a velkou noblesou. Kolektivní herecký výkon, vynikající pěvecké, herecké a taneční výkony, vtipný, obsažný text, který je základem pro totální divadlo a téma navýsost aktuální – to jsou hlavní znaky inscenace, která patří k tomu nejlepšímu, co ochotnická scéna v České republice v posledních letech nabídla. Inscenace byla doporučena k výběru do programu Divadelního PIKNIKu Volyně 2019.

Poznámka redakce

Porota ve složení Milan Schejbal, Pavlína Schejbalová, Ladislav Vrchovský a Zdeněk Janál dále udělila tato ocenění:

Čestné uznání Divadelnímu souboru TYL Dačice za inscenaci Modelka XXL.

Čestné uznání Divadelnímu klubu Českokrumlovská scéna za inscenaci Fimfárium.

Čestné uznání Divadelnímu klubu Českokrumlovská scéna za režijně scénografický koncept inscenace Fimfárium.

Čestné uznání Stanislavu Červenkovu za herecký výkon v roli Matěje Šumbala v inscenaci Naši furianti DS J.K. Tyl Kardašova Řečice.

Čestné uznání Petře Englické za herecký výkon v roli Markytky Nedochočilové v inscenaci Naši furianti DS J.K. Tyl Kardašova Řečice.

Čestné uznání DS J.K. Tyl Kardašova Řečice za scénografii k inscenaci Naši furianti.

Čestné uznání Petru Tomanovi za dramaturgii inscenace Hrobka s vyhlídkou Divadelního souboru Tábor.

Čestné uznání Renatě Kotápišové za roli Anny Franklinové v inscenaci Hrobka s vyhlídkou Divadelního souboru Tábor.

Čestné uznání Lence Břicháčkové za herecký výkon v roli Roxany v inscenaci Víkend ve výtahu Scény mladých DS Čelakovský Strakonice.

Čestné uznání Ivaně Příbové za herecký výkon v roli Yvety v inscenaci Víkend ve výtahu Scény mladých DS Čelakovský Strakonice.

Čestné uznání DS Prácheňská scéna v Písku za dramaturgický výběr předlohy k inscenaci Hřbitovní aktovky a za snahu o svébytnou kolektivní výpověď.

Čestné uznání Alžbětě Vítkové za herecký výkon v roli Hádkové v inscenaci Hřbitovní aktovky DS Prácheňská scéna v Písku.

Čestné uznání Michalu Kopeckému za herecký výkon v inscenaci Světáci DS Tyl České Budějovice.

Čestné uznání Lence Tichánkové za herecký výkon v roli Angeliky v inscenaci Svaté neřesti DS Ohnivá koule production z Nové Říše.

Cena Monice Novákové za herecký výkon v roli Venduly v inscenaci Modelka XXL Divadelního souboru TYL Dačice.

Cena Janu Dvořákovi za herecký výkon v roli Valentina Bláhy v inscenaci Naši furianti DS J.K. Tyl Kardašova Řečice.

Cena Lubomíru Burešovi za herecký výkon v roli Prouzy v inscenaci Světáci DS Tyl České Budějovice.

Cena Ludku Šindelářovi za herecký výkon v roli Skopce v inscenaci Světáci DS Tyl České Budějovice.

Cena Janu Peškovi za herecký výkon v roli Hadravy v inscenaci Světáci DS Tyl České Budějovice.

Cena Václavu Křišťůfkovi za herecký výkon v roli Profesora v inscenaci Světáci DS Tyl České Budějovice.

Cena Davidu Kovaříkovi za hudební složku inscenace Světáci DS Tyl České Budějovice.

Cena souboru Divadla Pod čarou za hereckou interpretaci inscenace O 14 dní dříve aneb Svoboda nadvakrát.

Cena Tomáši Franců za hudbu k inscenaci O 14 dní dříve aneb Svoboda nadvakrát Divadla Pod čarou Písek.

Cena Divadelnímu souboru J.K. Tyl České Budějovice za inscenaci Světáci.

Cena Divadlu Pod čarou Písek za inscenaci O 14 dní dříve aneb Svoboda nadvakrát.

Porota Dačického Kejklování 2019 – XIX. ročníku postupové jihočeské přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla doporučuje programové radě národní přehlídky divadla jednoho herce Kaznějov 2019 zařadit do programu inscenaci Modelka XXL Divadelního souboru Tyl Dačice.

Porota Dačického Kejklování 2019 – XIX. ročníku postupové jihočeské přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla doporučuje k výběru do programu celostátní přehlídky Divadelní PIKNIK Volyně 2019 inscenaci František Zborník: O 14 dní dříve aneb Svoboda nadvakrát Divadla Pod čarou Písek.

Porota Dačického Kejklování 2019 – XIX. ročníku postupové jihočeské přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla nominuje do programu celostátní přehlídky Divadelní PIKNIK Volyně 2019 inscenaci Zdeněk Podskalský, Vratislav Blažek, David Kovařík: Světáci Divadelního souboru DS Tyl České Budějovice.

Horažďovická přehlídka v duchu vzpomínek

Tradiční horažďovickou přehlídku v současné době pořádá Město Horažďovice ve spolupráci se Svazem českých divadelních ochotníků, nutno dodat, že za významné podpory domácího souboru **Tyjátr Horažďovice**. Jeho členové věnují velkou péči organizačnímu chodu přehlídky v místním kulturním domě, svým nezaměnitelným stylem uvádí jednotlivá soutěžní představení a nemohu nezmínit také jejich péči o členy poroty. S úsměvem naservírovaná káva je pro porotce něčím zásadním až nedocenitelným. Pobyt na přehlídce zásadním způsobem zpřijemňovala také paní Libuše Mužíková svou přítomností a diplomacií.

Text: Kristýna Čepková, fotografie: Petr Habart

Vzpomínání, novinky i tradice

Letošní ročník se pochopitelně nesl v duchu vzpomínek na dlouholetého předsedu poroty **Františka Zborníka**, který odešel loni na podzim, je ovšem potřeba zmínit, že to bylo vzpomínání radostné a láskyplné. Úsměvy a vděčné reminiscence zážitků s Františkem patří k letošní přehlídce snad ještě více než všemožné rituály a netradiční tradice, které jejími účastníky opět nemohly zůstat opomenuty. Našemu milému kolegovi a vzoru mnohých z nás, ale také souvisejícímu nadačnímu fondu Hraje me o život byla věnována také vzpomínková nástěnka ve foyer, stejně tak první vydání festivalového zpravodaje **Tyjátr Times**. Na jeho titulní straně stojí: „*Nejovětší dar je milost srdce*“. *František Zborník*. A také: „*Hrajeme o život... a taky pro tebe, Františku*.“

U tohoto sympatického plátku bych se ráda na chvíli zastavila. Alespoň za sebe mám dojem, že se jeho úroveň i vizuální podoba rok od roku zlepšuje, přibývá fotek, aktuálních informací, funguje též propojení se sociálními sítěmi. Velký dík tedy patří pohotovému redakci.

Porota zasedla ve staronovém složení omlazeném o režiséru **Zuzanu Burianovou**. Předsedou poroty se stal režisér **Martin Vokoun**, který zná horažďovickou přehlídku léta a snad už opravdu ze všech stran... Třetí členkou byla autorka tohoto článku, tajemnicí byla opět precizní a za všech okolností milá **Hana Šiková**.

Letos také došlo k inovaci pravidel účasti v tzv. divácké porotě. Jejím členem se mohl stát každý, kdo prokázal, že viděl všech deset představení. To dodalo hlasu divácké poroty větší váhu (jelikož se hlasovalo mezi výrazně vyšším počtem členů).

Vítaným zpestřením byla také instalace putovní výstavy reflektující západočeské přehlídky amatérských souborů za uplynulých 25 let, což se netýká pouze Horažďovic, ale také Žlutic, Radnic či Plzně. U příležitosti výstavy vyšel také bulletin zpracovaný **Petrou Richter Kohutovou**, výtvarné řešení výstavy měl na starosti **Jiří Hnilička**. Výstava vznikla u příležitosti 50. výročí založení SČDO.

Soutěžní představení

Letos se na západočeskou přehlídku přihlásilo dvanáct souborů, do programu se dostalo deset inscenací. Nesoutěžní sekce, která v uplynulých letech probíhala většinou ve formě tří večerních představení (od pondělka do středy) byla pro tento rok zrušena.

První soutěžní představení odehrál místní soubor **Tyjátr Horažďovice**, který se soutěže zúčastnil po několikaleté pauze. Typicky francouzská situační komedie současného autora Luca Chaumara **Velké lhaní** v režii Mileny Šantové trpěla několika neduhy spojenými s velkou inscenační náročností a specifiky tohoto žánru. Byť to tak nevypadá, inscenovat text založený na situační komice patří k režijně i herecky nejtěžším výzvám. Domácí soubor se s úkolem popasoval s pokorou a nasazením, přesto nebylo z hlediska poroty možné nezmínit problémy režijně – hereckého rozehrávání situací. Inscenaci místy selhával temporytmus, zcela využita nebyla ani vnitřní „nelogická logika“ hry. Přesto se však publikum bavilo a bylo znát, že Horažďovičtí svému souboru fandí. Za zmínku určitě stojí výkon Vladimíra Šlechty, který přes stanovenou a poněkud přemrštěnou stylizaci postavy homosexuála Gabriela zachoval dekorum i precizní průběžné jednání.

Druhý den přehlídky zahájila **Herecká škola Blanky Luňákové** s autorskou inscenací **V kleci**. Poetický, hravý a jazykově velmi sofistikovaný text Daniela Vónáška (který sám v inscenaci účinkuje) splňoval spíše kritéria divadla poezie nežli tradiční činohry. Výpovědi jednotlivých postav působily autenticky, přesto inscenaci scházel vnitřní řád a dramatické napětí, což je v případě takto nedramatického, byť literárně velmi hodnotného textu, vcelku pochopitelné. Herci si mnohem lépe poradili s rozehráváním rodinných vztahů mezi postavami než s existenciálně laděným obsahem mnoha promluv. Po významové i estetické stránce zdařilá byla výtvarná stylizace, zejména pak kostýmy.

O studentském souboru při **ostrovské ZUŠ s názvem HOP HOP** se ví již delší dobu. Na první pohled svobodomyšlné, ale také důsledné vedení souboru v podání Ireny Konývkové nese své ovoce. Mladí herci zde fungují jako rovnocenní partneři, pedagožka a režisérka v jedné osobě zjevně podněcuje jejich kreativitu i spontánní touhu se vyjadřovat k tématům, která hýbou společností. Herecky výrazně dobře disponovaná skupina se silně vyvinutým smyslem pro humor tentokrát nazkoušela poloautorskou inscenaci s názvem **LIDÉ NÁS MAJÍ RÁDI**. Scénická bajka plná zajímavých divadelních nápadů a hmatatelné chuti (si) hrát, s nadsázkou vypovídá o domácích zvířatech, která odmítnou pasivně přijmout svůj úděl a postavení v rámci potravního řetězce a vydají se do světa... Symbolickým bonusem je, že studenti z Ostrova odehráli svou generační výpověď právě v pátek 15. března, tedy v den studentských demonstrací v zájmu ochrany klimatu „FridaysForFuture“. Také za svou iniciativu a tvůrčí záměr nad rámec pouhé zábavy si vysloužili několik ocenění a doporučení na specializovanou přehlídku do Ústí nad Orlicí.

Páteční večer patřil divadelnímu souboru **Žumbera Plzeň**, konkrétně tvůrčí skupině **Skoronarváno**. Režisérka Kristina Kohoutová, která již patří mezi známé tváře (nejen) této přehlídky, tentokrát nastudovala originální hru režisérky a autorky Janky Ryšánek Schmiedtové **Fridy**. Text přitažlivou a chytrou divadelní formou zpracovává výjevy a střípky z života mexické malíčky Fridy Kahlo. Fakt, že se Frida sama cítila být dvojedinou, místy rozdvojenou osobností a tento pocit zpracovávala také ve svých obrazech, využívá hra (i její inscenace) v podobě dialogického jednání dvou Frid. Ta jedná je vášnivá,

emancipovaná a pobuřující, druhá je křehká, půvabná a oddaná své životní lásce (resp. lásce jich obou) Diegu Riverovi. Herečky v hlavních rolích i režisérka odvedly svou práci svědomitě a poučeně, za což si z Horažďovic odvezly zasloužené ceny. Zdařilá inscenace s nápaditým výtvarným řešením pak získala doporučení do Volyně.

Sobotní program zahájil o deváté hodině ranní **Divadelní spolek Ochotníci Ostrov** s inscenací textu Jany Pacnerové **Rockér a dvě staré dámy**. Název hry v podstatě zcela vypovídá o jejím obsahu. Jedná se o značně předvídatelnou a místy bohužel až velice doslovnou komedii s částečně detektivní zápletkou a inscenace v podstatě text ctíla bezezbytku. Režisér Jan Mareš obsadil do hlavních dvou rolí mladistvě vyhlížející herečky Lenku Novotnou a Šárku Jarošovou, které se svých úloh zhostily s pečlivostí, energií a humorem, což bylo třeba ocenit. Volba tématu – staří, respektive stárnoucích lidí, pro které život nekončí ani po nástupu do domova důchodců se dočkala odezvy, režijně dramaturgické uchopení však mělo na svědomí temporytmicky nevyváženou a místy prvoplánovou a přespříliš vysvětlovanou podívanou.

Divadlo Propadlo Plzeň přijelo na přehlídku s inscenací **Hřbitovní aktovky aneb Na shledanou na...** autorky Anny Sobotkové. Inscenace povídkové tragikomedie, která se zabývá otázkou „života po životě“, působila trochu rozkolísaným dojmem, úroveň jednotlivých povídek se mnohdy lišila po textové i inscenační stránce. Režisérka Dáša Marovičová pracovala se zjevným nasazením a do inscenace obsadila více než desítku herců, z nichž nejvýrazněji zapůsobila Marcela Švejdomá ve dvojroli Dcery a Jiřky. Nedaleká Plzeň je na amatérské soubory bohatá. Dalším z nich byl **Divadelní spolek Jezírko** s mnohaletou tradicí, který se tentokrát projevil po dramaturgické stránce velmi odvážně. Režisérka a herečka Michaela Adámková si vybrala text Petra Kolečka **Zakázané uvolnění**. Zručně napsaná jednoaktovka, která prokazuje autorovo mistrovství, co se týče autentických a vtipných dialogů, herečkám po typu sedla, ne zcela po stránce hereckých schopností. Jejich očividný smysl pro humor se bohužel zaskvěl spíše v první polovině představení, v té druhé občas dámy přemohly emoce a s požadovanou expresí si nevěděly rady. Z trojice hereček nejvíce zazářila Miluška Šenfeldová v efektní, protože sarkasticky vtipné roli barmanky, které se ujal se zjevným pochopením. Inscenace trpěla také drobnými režijně-technickými nedostatky (nejednotné a v podstatě nefunkční hudební a světelné předěly), přesto působila sympaticky a divácky vděčně, což publikum také dalo najevo. Představení po dramaturgické stránce zafungovalo jako dobrý předskokan večerní „smršti“...

Naprosto třeskutou, bizarní, ale také poetickou komedii **Srnky** autora, režiséra a scenáristy Tomáše Svobody, která patří k jeho nejuváděnějším titulům, nazkoušelo karlovarské **Divadelní studio D3** pod režijním vedením Petra Richtera. „Dé trojka“ patří po léta k vyhlášeným souborům s vysokou úrovní co se týče inscenací i herectví. Text lze přirovnat například k hrám Rolanda Schimmelpfenniga a není vyloučeno, že se jím autor nechal inspirovat. Ve své aktovce vypráví příběh čtyř outsiderů, čtyř „nešťastných blbců“, které osud svede dohromady – kde jinde než – v Brně. Tam je posléze navštíví srnky... Proč, to už si nechám pro sebe, abyste byli trochu překvapení, pokud se na Srnky někdy vydáte, což vřele doporučuji.

Karlovarský soubor se této neuvěřitelné komedie ujal s velkým nasazením, pokorou a zdravým sebevědomím, výsledkem je po umělecké stránce naprosto čistá, herecky vyrovnaná a výtvarně velmi funkčně a s důvtipem pojednaná inscenace. Publikum bylo po celou dobu vtaženo do děje a jednotlivé pointy, gagy i slovní vtipy oceňovalo náležitým smíchem i několika potlesky na otevřené scéně.

Jsem přesvědčena, že divák neznalý kontextu, který by se v tu chvíli ocitl v sále, by se mohl domnívat, že se jedná o představení profesionálního souboru. Ač byly výkony všech herců na vysoké úrovni, nelze nezmínit Marka Himla (dirigent Petr Zikmund) a Tomáše Mutinského (mykolog Patrik Velek). Jejich role mají o něco více prostoru než ostatní, ale patří také k velmi náročným z hlediska herecké techniky, pohybové složky, smyslu pro rytmus atd., což oba pánové zvládli skutečně bravurně. Srnky si právem vysloužily několik ocenění, hlavní cenu přehlídky a nominaci na Divadelní piknik Volyně.

Poslední den letošního horažďovického klání zahájilo **Divadlo bez zákulisí Sokolov** s inscenací současné hry Američana Neila LaButea **Tlustý prase**. Inscenace režiséra Martina Volného trpěla především nevyjasněností žánru a zejména ve své druhé polovině to odnesla z hlediska temporytmu, ale i hereckého projevu některých protagonistů, kteří trochu bezradně sklouzli místy k nechtěnému patosu. Za zmínku ovšem stojí suverénní výkon Pavlína Šponiarové v roli Heleny, která si kromě herecké ceny odnesla také cenu Českého rozhlasu Plzeň za nejlepší mluvní projev. Jednotlivý herecký výkon by sice neměl být vyjímán z inscenačního celku, jsou ale případy, kdy je to téměř nutnost.

Posledním představením čtvrtého dne pak byla autorská inscenace **plzeňského souboru ExLudvíci**, kteří jsou známí svým zcela specifickým humorem a stylem divadla. Jejich počín s názvem **Komedie roku** oscilující mezi politickou satirou a žánrovou parodií svým formátem ze všeho nejvíce připomínal besídky Divadla Sklep. Jednalo se o hodinový sled skečů a komických výstupů na aktuální témata doplněný o velmi precizně zpracované filmové dotáčky. Porota považovala za nutné pojmenovat, že se vlastně nejedná o činohru (neb text postrádá mj. dramatickou situaci). To ovšem nic nemění na faktu, že tento soubor je herecky slušně disponovaný, a že má v domovské Plzni svou početnou diváckou základnu, díky které jejich komické scénky vydrží na repertoáru i několik let.

Na závěr: objevná dramaturgie

Coby dramaturg z povolání si neodpustím malou poznámku na závěr. Velmi mě těší stoupající vynalézavost a zjevný dramaturgický přehled některých amatérských souborů. Je vidět, že jejich vedoucí sledují dění, že čtou a hledají, což je dobře. Letos hrály jednoznačně prim současné české hry, celkem jsme jich viděli pět původních, tři texty pak byly vytvořeny na míru souboru. Pro mě jeden z pozitivních poznatků, které si z Horažďovic letos odvážím. Zejména v případě titulů Fridy, Zakázané uvolnění a Srnky musím dramaturgické volby souborů ocenit.

PřeMostění 2019

PřeMostění je divadelní festival, který organizuje DS Odevšad ve spolupráci se Základní uměleckou školou F. L. Gassmanna. Letos se PřeMostění konalo od 3. do 7. dubna, opět to byl festival postupový, ale nesoutěžní. Jeho hlavním cílem je především umožnit amatérským souborům i jednotlivcům předvést svou práci publiku a vést o ní vzájemně dialog, který by mohl být zdrojem inspirativních podnětů k další tvorbě.

Text: Eva Spoustová, foto archiv festivalu

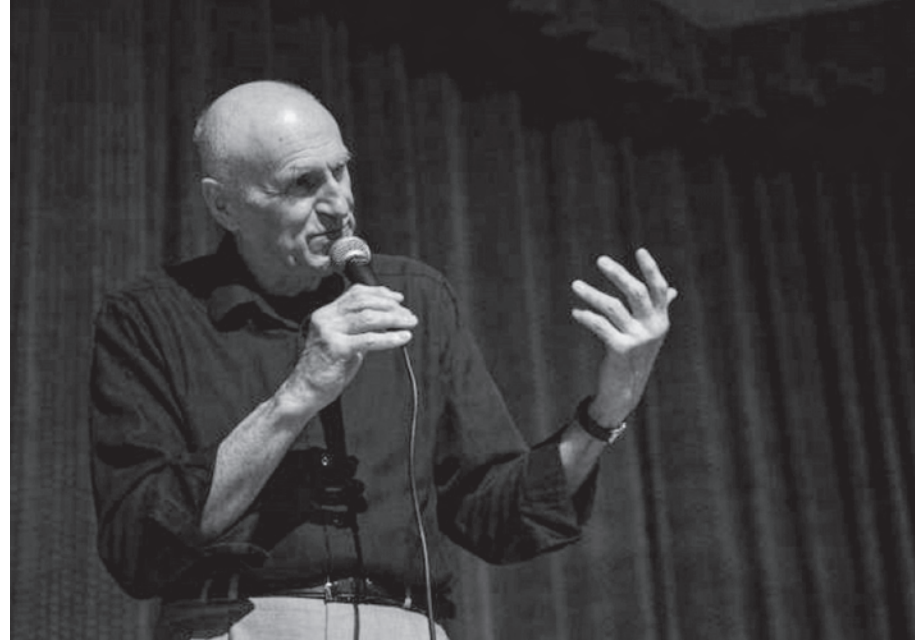
V rámci festivalu proběhly tří denní semináře. Doprovodným programem festivalu byly dvě velmi zajímavé přednášky a několik inspirativních představení navíc. Těm, kdo se PřeMostění zúčastnili, není třeba příjemnou a tvůrčí mosteckou atmosféru popisovat. Těm, kteří tentokrát do Mostu nezavítali, a přesto je zajímavá průběh hlavní divadelní části programu letošního festivalu, je určen následující malý, nikterak vyčerpávající přehled.

HANAKO – Turnovské divadelní studio

Představení inspirované stejnojmennou knihou Františka Zborníka upoutalo především výtvarnou podobou barevné stínohry. Způsob vyprávění příběhu odkazoval na asijskou estetiku. Pozoruhodná byla složka hudební – živá hudba na jevišti vkusně a zajímavě vykreslovala atmosféru. Škoda že příběh nemohl být odvyprávěn srozumitelněji pro diváka. Některé (hlavně stínoherní) obrazy působily poutavě, naopak hra v maskách a s loutkami nebyla příliš funkční. Zvolený formát jakoby se třásl s materiálem, na který se „roubuje“ – různá prezentovaná média promlouvala příliš různými jazyky a příběhová linka se publiku může jevit až místy velmi zmatená, jakoby forma inscenace od srozumitelného příběhu, jehož pochopení by zde bylo žádoucí, spíše vzdalovala.

POEM MACHT FREI/Tvoje bába

Na představení se diváci přesunuli do „vybydleného“ prostoru bývalých kasáren, který bezesporu přispěl k výraznému diváckému zážitku. Vpředu prázdný prostor, za diváky natažené provazy se zakolíčkovány „vzkazy“ („výpověďmi“) členů souboru – texty, které vznikly během procesu zkoušení. V prostoru u stěn místnosti si divák měl příležitost „užít si své trauma“. Skutečný životní příběh talentovaného chlapce Hanuše H. (jednoho z autorů legendárního tereziánského časopisu VEDEM), který skončil v plynových komorách Osvětimi, byl (za použití vcelku minimalistických scénických prostředků) odvyprávěn prostřednictvím jeho zachovaných autorských textů. Divadlo bylo tentokrát opravdu „místem paměti“. Téma jako by si sama diktovala svůj prostor, hrůza prožitku je vytvářena působivými obrazy Hanušových básní a textů. Působivé. Silné. Po skončení mluvené části diváci ještě zůstali v místnosti a s velkým zájmem se pročítali „vzkazy současných Hanušů“, které se dají vnímat jako pavučina vztahů k těm, kteří neměli tu možnost žít v dobrých časech. Rezervy jsou ještě občas ve srozumitelnosti projevu herců a logice jejich promluvy.

Přednáška profesora Martina Hliského; foto archiv festivalu.

PO STUPNÍCH CIVILIZACE – KUK!/ Kuk-u-říce

Soubor se inspiroval Čapkovou Válkou s mloky. Rozhodl se pro netradiční práci na paralelních scénách s publikem, usazeným ve středu dění na okrajích, což se ukázalo jako scénické řešení extrémně problematické. Řada diváků nedohlédla tam, kam by potřebovala a herci sami museli vynaložit zvýšenou pozornost na to, aby v paralelních dějích na paralelních scénách neztratili souvislost a udrželi si kontrolu nad průběhem děje. Přes tuto potíž je třeba vyzdvihnout výtečné provedení dost obtížných voicebandových pasáží. Zpracování se občas míjelo s tématem a díky obecnému zmatku, který občas vznikl při střídání rámců, docházelo k třídění perspektivy a k pocitu divácké destabilizace, pokud jde o smysl viděného vzhledem k celku. Záměr je znatelně velmi dobrý, ironicko-parodický nadhled a „fórkaření“ s „rádobyangličtinou“ může být občas zavádějící. Je třeba si ujasnit, co je hlavním tématem sdělení, jaká strategie vyprávění bude co nejúčinnější, kterou linku zvýraznit jako dominantní (médiá, fake news, rodina-obměna generace, ubíhající čas). Viděli jsme přehlídku mnoha výborných nápadů. Soubor tak talentovaný, tvůrčí a vnitřně dobře propojený jistě dokáže najít cestu ke schůdnějšímu způsobu inscenování. Základní nevýhodou byl zvolený prostor otevřený do čtyř stran, ale je jistě možné, že se najde způsob, jak ho učinit funkčnějším (více hlasů z diváckého pléna se shodovalo, že divadelní montáž se dá udělat i na „kukátku“). Tvůrčí týmový duch, celosouborová energie a radostné nasazení, které KUK předvedl, jsou dobrým základem pro další práci na tomto divadelním počínu.

INSTITUT – Mladivadlo ZUŠ Litoměřice

Původní hlavní motivy originální hry soubor přetvořil podle svého uvážení. Základní téma o teenagerovské svobodě obohatil o (aktuální) téma obchodu s lidskými orgány, což zafungovalo jako motiv, který v důsledku původní divadelní metaforu oslabil. Kladli jsme si otázku, zda verbální (stylizovaná) složka projevu musí být po celou dobu tak „strojová“. Temporytmus představení byl kvůli této „strojovitosti“

stereotypní. Přesto se dařilo navodit a udržet divadelní napětí a budovat přízračnou atmosféru. Zdařilo se v divácích vzbudit pocit nejistoty, zda nejsou až příliš organickou součástí hry – každý divák měl své číslo a mohl se domnívat, že bude vyzván také k „přeoperování“. Představení se dotýká problematiky současného mediálního a společenského tlaku na „stejnost“ vnější podoby lidí. Původní text byl omezen na otázku vzhledu a opustil pohled „více do hloubky“, vzdal se tedy doteku s obecnějším tázáním se po tom, jak naše společnost vlastně funguje. Výtečné a námětu odpovídající a (skvěle vypovídající, spoluvytvářející atmosféru) bylo řešení scény. Děj uprostřed mezi diváky, rozsazenými mezi čtyřmi „východy“, postavy, „zpracované ideologií“ se šablonovitě a funkčně pohybovaly po geometricky rozčleněném prostoru ve středu scény. Bylo patrné, že soubor pracuje s tématem velmi zodpovědně a poctivě.

Šifra, kterou se Japoncům nikdy nepodařilo rozluštit – JAK

Představeníčko vzniklo na základě komikových obrázků tak věrně, že divák mohl mít málem pocit, že sedí přímo v knize. Při diskusi se tedy hlavně řešilo téma: Jak přenést jazyk komiksu do divadelní řeči – aby nechybělo jednání, nechyběl gag, jak vypointovat situaci, jak pracovat s „hláškou“ atd. Při hovoru o dějové peripetii – v níž chlapec, bažící po celou dobu představení po vztahu s dívkou, dívku (diváckému oku se jeví jako pro něj nejvhodnější) neshledá pro sebe vhodnou, protože „urazila“ jeho oblíbeného komiksového hrdinu – jsme díky zasvěcenému výkladu režiséra měli možnost pochopit, že: „Geek se vždycky hádá o svůj jazyk komiks do krve“.

JÁ MĚLA HEZKEJ ŽIVOT – DS Scéna Kralupy

Dvě režisérky a jedna herečka odvedly úctyhodnou práci na textově velmi rozsáhlém monodramatu Oty Ornesta, které napsal podle povídky Ivana Bunina. Herečka Marie Brázdilová v roli Nasti bilancuje život prospěchářský, rvavý, bez lásky a srdečného vztahu. Text je především poctivě odvyprávěn, vyznívá ale až příliš lineárně, vcelku bez střihů, bez výraznějších emocionálních změn. Je ale zcela namístě ocenit velkou dávku vnitřní obětavé pokory, se kterou vůči velmi obtížnému úkolu inscenátorky přistupují a vyjádřit upřímný respekt k poctivému přístupu paní Brázdilové k tak těžkému úkolu – „ustát“ monodrama, to chce pořádnou dávku herecké kuráže!

HAPRDÁNS – DS POHODA Hrádek nad Nisou

Dnes už zcela klasické hravé představení Ivana Vyskočila se stalo předlohou pro inscenaci (bohužel) zcela nevyskočilovskou. Divák si po jejím zhlédnutí klade otázku, proč vlastně věc, která výtečně fungovala v totalitě (1980) kopírovat nyní, a také zda ještě může původní Vyskočilův divadelní jazyk ještě dnes fungovat se stejným úspěchem. Pro Vyskočilovy hry byla charakteristická hravost, intelektuální nadhled a divácký pocit, že všechno vzniká „tady a teď“. Protagonisté této verze Haprdáns předvádějí naučené pasáže s vervou estrádních umělců, kteří svůj kus mají výtečně propracovaný, nazkoušený, vyzkoušený... Energie sice srší, herci jsou v projevu pevní (je vidět, že jsou jevištně zkušení) ale dojem bezprostřednosti a hravosti, jemná práce s dvojsmysly a poezii jakoby se docela vytratila. Je velmi obtížné snažit se zopakovat po někom „jeho“ původní osobitost jeho původními prostředky a soubor si tedy vybral úkol opravdu velmi těžký.

DOSTIHY – Opera Žatec

Sympatické sdružení žateckých zpracovává původní autorský text tragikomedie o přátelství, náhodách a hrdinství. Záměr byl jistě dobrý. Dvojí dějová linka a nejasný konec příběhu matoucím insce-

načním způsobem divákům zásadně znesnadnily orientaci v ději. Nejasnosti jsou zde kolem žánru, občas vzniká až bizarní divácký pocit. Je patrný jistý „nezáměrný“ nerespekt vůči formátu činohry – k prostoru, k času, k výskytu postav na jevišti... Větší respekt k žánru by přinesl vítanou dohodu s divákem o rámci, v jakém se bude hra pohybovat a možnost děj lépe usledovat. Sympatická je soudržnost souboru i jeho jevištní synergie, některé dialogy byly textově velmi dobře vypointovány.

HOTEL INFERCONTINENTAL – DS Fakof ZUŠ Rakovník

Inscenace V.A.D. Kladno zaujala rakovnické jako příhodný materiál k procvičení práce na charakterizaci jevištních postav a budování jevištních situací. Pokud vnímáme scénky z tohoto hlediska – tedy jako herecký trénink, sledujeme cvičení, které poskytuje hercům příležitost přemýšlet o logice chování postav, poučení o budování gagu, pointování anekdotických sekvencí. Rakovničtí s formátem grotesky, temporytmem, časováním a postavami zápolí nejvíce v poslední „pekelné“ části. Předchozí tři příběhy, vzhledem k jejich menší ploše „ustojí“ zdatněji: pochopení jednání postav (plán, realizace, hodnocení + komentář postav ostatních). Je třeba vyzdvihnout vcelku velmi dobrou technickou úroveň verbálního projevu herců na jevišti.

Soubor Tooje Bába, POEM MACHT FREI;
foto archiv festivalu.

DIVADLO BEZ ZVÍŘAT – DS Ty-já-tr/NAČERNO

Chytrý, zábavný, „velmi konverzační“ text Jean-Michela Ribse byl pro ostřílené herce jako stvořený. Výtečně fungující scéna – variabilní paraván. Přestavby by mohly být dávány za vzor jako účelné, rychlé, a přitom nenudící. Jednotlivé hříčky působí (díky hereckým výkonům) jako velmi chutné (ač intelektuální), skvěle vypointované jednohubky.

VELKÉ DIVADLO MALÉHO SVĚTA – DS Stopa

Work in Progress – Barcův prastarý divadelní text, španělská veršovaná moralita, hra v Čechách nikdy neinscenovaná... Část této hry, zobrazující putování člověka od kolébky k hrobu v jeho různých životních rolích za přihlížení božího nahlížeatele a velkého vládce, inscenuje skupina dívek a chlapců, kteří se místy snaží s textem konfrontovat názorovou pozici dnešního diváka a najít k němu (a skrze něj) vlastní vztah k životu a lidskému osudu. Z nedokončené inscenace jsme měli příležitost vidět zatím jakousi „kostru“, na kterou soubor hodlá ještě nabalovat více vlastního materiálu. Patrně bylo celosouborové zaujetí a přijetí práce na tématu za své.

VŠICHNI TADY CHCÍPNEM – 2v1

Work in Progress – rozpracovaná, divácky velmi sympatická koláž, zabývající se mediálně oblíbeným tématem konce světa, karikaturou zkoumající jev fake news, chování masy, náhled na toto téma z pozice médií, vědy a náboženství – zkoumá velmi živou, hravou, zábavnou a místy překvapivou formou základy kulturních mantinelů, na nichž se pohybujeme – „chiliasmus všedního dne“.

JSEM MĚSTO – Tyjátr Děčko

Mostecký soubor užívá zdařile bedny na zeleninu jako polyfunkční scénické předměty (např. při simulaci pohybu města) a snaží se vcítit prostřednictvím interpretace básnických textů do času předchozí generace mosteckých obyvatel. Převážně je zatím tento popis jen demonstrován, materiál „paměti předků“ zatím ještě není „usazen“, přijat a zpracován na hlubší úrovni tak, aby došlo k „zacomponování“ této sdělené zkušenosti do organičtějšího, přesvědčivějšího projevu při interpretaci. Přesto se dá říct, že se zde rýsuje cosi potenciálně velmi zajímavého.

Kdybych měla charakterizovat letošní festival PřeMostění obecněji, nabízí se mi jako první myšlenka na: pěkné jarní počasí, čekání na „divadelní „aspoňtrochu“ pecku“ (která přece jen nakonec přišla), přátelské přijetí hostitelů a maximálně obětavých organizátorů z všeobecně známého týmu Pavla Skály, ohromně zajímavé přednášky Honzy Tuny a Martina Hilského, Víti Holého, skvělý koncert Blondýny a všechna představení doprovodného programu a hlavně na milá setkání s lidmi, kteří společně tvoří něco, co má smysl, a kteří mají společnou zálibu a radost. Děkuju, že jste!

ČESTNÁ UZNÁNÍ

- Adamu Jiráňovi za herecký výkon v roli Vodníka v inscenaci Hotel Infercontinental- souboru Mladivadlo ZUŠ Litoměřice za scénografické řešení inscenace Institut
- souboru Tvoje Bába za kolektivní herectví v inscenaci POEM MACHT FREI
- Evelíně Žemličkové za herecký výkon v roli Luisy v inscenaci Divadlo bez zvířat
- divadelnímu souboru Stopa za objevnou dramaturgii

- souboru Tyjátr Děčko za scénické ztvárnění inscenace Jsem město

CENY

- souboru Ty-já-tr / Načerno za inscenaci Divadlo bez zvířat- Vojtěchu Chalupovi za herecký výkon v roli Otce
- Jakubu Hudcovi za herecký výkon v roli Pána Two
- souboru Tvoje Bába za inscenaci POEM MACHT FREI
- souboru 2v1 za inscenaci Všichni tady chcípnem!

Doporučení na Mladou Scénu Ústí nad Orlicí

2v1 s inscenací Všichni tady chcípnem!

Doporučení na Šrámkův Písek

Tvoje Bába s inscenací POEM MACHT FREI

Doporučení na Divadelní Piknik Volyně

Ty-Já-Tr / Načerno s inscenací Divadlo bez zvířat

Rozborový seminář; foto archiv festivalu.

Humor je, když... aneb Sokolovská čurda 2019

Uvítání dětským sborem, který pěje upravené uvítací songy ze Starců na chmelu. Videovzpomínka na Františka Zborníka – s citací některých jeho výroků, které padly během debat po představení v minulých letech („Od té doby, co nepatřím mezi mladé, není mládí přednost!“

Text: Petra Richter Kohutová

Videozpráva o doplňkových a doprovodných akcích přehlídky, včetně těch probíhajících na Krétě. Teletext festivalového trička technikou Star Trek. Uvádění jednotlivých představení originální autorskou poezií organizátorem a moderátorem Martinem Volným. A hlavně – vzorná péče Divadla bez zákulisí, zázemí Městského divadla (včetně baru Štístko), nekonkurenční prostředí, vlídné debaty po jednotlivých produkcích a hlavní cena za malou roli, bez níž by se však ten který kousek neobešel a jež svým provedením činí z pomyslného „paní, nesu vám psaní“ nezapomenutelný zážitek. To jsou znaky Sokolovské čurdy, která se sice ve dnech 27.–29. září 2019 konala po osmnácté, ale byla uvedena coby 17. ročník, protože začínala takřkajíc „od nuly“...

V Sokolově bylo k vidění sedm představení vesměs komediálních (s jedinou výjimkou), vesměs českých autorů (s jednou a půl výjimkou) a vesměs českých souborů (rovněž s jednou výjimkou). Rozborové semináře vedl Martin Volný a Petra Richter Kohutová, prostor k vyjádření dostávali především diváci a kolegové z ostatních souborů.

Pověsti vašeho kraje **Divadelního studia D3 Karlovy Vary** jsou plenérovou verzí čtyř pověstí, jež napsal Zdeněk Šmíd a zdramatizoval karlovarský „mág pouličního divadla“ Viktor Braunreiter (v Sokolově proběhla výjimečná a pravděpodobně poslední repríza pod střešou – podle vyjádření režiséra Luboše Štěpána „jsme to zkusili převést na prkna a výsledek je o poznání prkennější“). Debata po představení se točila zejména kolem nevyjasněné divácké adresy; první dvě pověsti – O lakomé selce a O císaři a sedláku – působily jako určené pro děti do 10 let, další dvě – O veliké cestě a O zvířecí válce – obsahovaly humor spíše pro dospělé.

Jediným moravským účastníkem byl brněnský soubor **Amadis**. *Televarieté 2019*, jehož zárodečná podoba údajně vznikla jako narozeninová taškařice, bohužel zůstala v rovině nápodoby scének, jež si pamatujeme z normalizačních televizních estrád, doplněných písněmi vesměs ze šedesátek (plus Sametovou Žlutého psa a Italů Triků a pověr). Zejména ti, kteří znali Amadis z dřívějších let, volali v debatě po návratu ke kvalitní komediální produkci, která měla vždy názor a nadstavbu. Na druhé straně, Klára Havránková, Josef Širhal a další umění glosovat i pointovat – a také manipulovat s diváky, které nejednou rozezpívali a roztleskali (záliba v retru je evidentně nekonečná).

V sobotu dopoledne uvedené *Srnky* autora Tomáše Svobody a režiséra Petra Richtera v podání **Divadelního studia D3 Karlovy Vary** byly přijaty velmi pozitivně; diváci vyzdvihovali zábavnost, divadelnost, neviditelnost promyšlené režie, schopnost Marka Himla při zacházení s klikem a statečnost souboru v boji se štěkajícím vetřelcem. Nakonec se stal nositelem Ceny Františka Zborníka – Velké

sokolovské čurdy 2019 představitel dirigenta Bělohávků Jiří Hnilička a karlovarští také obdrželi Osvěny Sokolovské čurdy, tedy pozvání zahrát představení v sokolovském Městském divadle ještě jednou, tentokrát ve večerním čase.

Otlé ach je prvním pokusem divadla **JakoHost** o divadlo poezie, plzeňští herci s režisérkou Blankou Luňákovou převedli na jeviště verše básníka Josefa Hrubého, zejména ty ze sbírky titulní a ze sbírky Milost, a sestavili z nich příběh o lásce v několika podobách. Diváci vesměs příběh přečetli, vnímali i to, že herci pohybem vyprávějí příběh, verši vyjadřují pocity – a živá hudba v podání metalové kapely Avidity for (v překladu Chtíč pro) tvrdí emoci. Rozprava se točila kolem kompatibility použitých prostředků – a kolem toho, jak představení vznikalo.

Kluky od Mississippi, tedy *Dobrodružství Toma Sawyer* podle Marka Twaina a režisérky Ivany Bufkové, uvedl **Divadelní klub mladých při Obchodní akademii Česká Lípa**. Přestože většina diváků volala po větší zkratce, doladění rytmu představení a odstranění drobných alogičností (bílený plot je nakonec zelený), byla vyzdvihována odvaha zpracovat notoricky známý příběh, pohybová a herecká disponovanost zejména pánské části souboru a pozoruhodné nápady (hřbitovní scéna, virbl u soudu...). DKM získalo Zlatý vrtík Vaška Junka za tvůrčí přístup ke scénografii.

Dva muži v šachu Miroslava Horníčka, režiséra Bohumila Gondíka a divadla **Pod Petřínem Praha** bylo nejnavštěvenějším představením letošní Sokolovské čurdy. Čistý tvar (přestože scéna by potřebovala ušpinit), zkušená režie a výjimečné herectví (vyzdvihován byl zejména Tomáš Bartáček v roli Giacomu) učinily z dvouhodinového, vesměs konverzačního představení příjemný zážitek. Přesto diváci doporučovali méně piety ve vztahu k textu, jenž byl svého času nejuváděnějším titulem na amatérských jevištích – ale přece jen od roku svého vzniku formálně i obsahově zestárl a rasantní škrty by byly na místě.

Vražda sexem ukázala, jak důležitý je název představení; nabídka kombinace krve a libé fyzické aktivity přilákala do hlediště i v neděli dopoledne úctyhodný počet diváků. Inscenace britské komedie Joan Shirley v režii Karly Vázlové a v podání **DS Karel Čapek Děčín** nabídla zejména dva výjimečné herecké výkony – Lída Panenková excelovala jako tetička Dot a Anna Zemanová (jejíž fyzický projev byl jistou diváčkou přirovnán k projevu Tomáše Holého) jako nezdárná dcera. Diváky byla ceněna nepodbízivost a akčnost, doporučena větší dynamika a sofistikovanější práce se scénickými prvky. Co jsme se dozvěděli...

Že „potlesk je kojnou umění“ (*Televarieté 2019*). Že „humor je, když se tomu aspoň někdo směje (*Srnky*). Že „strom může být vylouštěn“ (*Otlé ach*). Že je dobré mít kuráž – nebo aspoň „kurážnou vodu, aby nás zbavila bradavic“, nejen těch fyzických (*Kluci od Mississippi*). Že když na dovolenou, tak jedine do Monte Luca di Capucinati (*Dva muži v šachu*). Že „ministerstvo kultury varuje – sex může zabít“... divadlo však – snad – nikoliv. A že příprava Sokolovské čurdy 2020 byla zahájena, je tedy nač se těšit.

Děčínská brána 2019

Děčínská brána, memoriálu Josefa Doležala (27. ročník) se uskutečnil o víkendu 29.–31. března 2019 v Městském divadle Děčín. Stálým pořadatelem je Svaz českých divadelních ochotníků, oblastní organizace České středohoří, jehož partnery jsou Město Děčín a Ústecký kraj.

Text: Petra Richter Kohutová

Přehlídka nabídla osm inscenací, čtyři rozborové semináře a prostor pro setkávání i mnohé diskuse v klubu i v tzv. trémovně; dominantní barvou letošního ročníku byla bílá (nejen v kostýmech Vassy, Antigony a titulní postavy v Limonádovém Joeovi), nejviditelnějším artefaktem květiny řezané i v květináčích, rozmístěné na každém myslitelném místě v divadle, nejčastější poživatinou pak chlebičky a bábovka (v klubu) a muffiny (v zákulisí). Představení uváděly vedoucí místního souboru Anna Zemanová a Jiřina Bartáková (nositelka v závěru udělené ceny „Doležálek“), porota pracovala ve složení Lenka Lázňovská (předsedkyně), Renata Grolmusová, Zdeněk Janál, Petra Richter Kohutová a Jana Urbanová (tajemnice).

Přehlídku zahajovala v pátek v podvečer **Mladá scéna Ústí nad Labem svou popularizační verzí dramatu bratří Čapků Ze života hmyzu**. Ve snaze přiblížit látku nejmladší generaci (inscenace je prezentována jako pohádka pro děti od 8 let) seškrtnal ji režisér Pavel Trdla na sedmdesát minut, výstupy omezil spíše na vizuálně líbivé než dramatické a více vedené choreograficky než režirované a asi s úmyslem nabídnout dětem identifikační postavu nahradil Tuláka chlapcem, jenž si maluje obrazy z přírody a zároveň komentuje děj; většina jím sledovaných „hmyzích hrdinů“ je však figurkami ala Ondřej Sekora, přesnějšího a aktuálního výkladu se dočkali pouze Lumek a Parazit. Jedná se sice o inscenaci ambiciózní, z výtvarného hlediska nadprůměrnou, navíc neobyčejně technicky vybavenou (použity filmové dotáčky, nahaná hudba se zpěvem, stroboskop...), bohužel však zůstává jen pastvou pro oči bez dalšího smyslu.

Jako předlohu pro benefici dlouholeté členky **Rádobydivadla Evy Andělové vybral režisér Václav Špirit hru Maxima Gorkého Vassa**. Opřel se o původní podobu textu z roku 1910; oproti revoluční verzi, již Gorkij na Stalinův příkaz vytvořil o 25 let později, postrádá tendenční bolševické vyznění, respektive varuje se ideologického vyznění vůbec. V ibsenovském rodinném dramatu nejstarší žena z rodu Železnových bezohledně a bez skrupulí bojuje za zachování majetku a udržení mocenského statu quo, a to doslova přes mrtvolu (její manžel umírá a v průběhu děje zmírá-ať i další). Režisér předlohu výrazně zkrátal a situace zostřil; zároveň pracoval se zcizením prostřednictvím jakýchsi danse macabre, tedy zpívaných, respektive rytmizovaných meziher, v jejichž rámci herci vystupují ze svých postav a stávají se na chvíli „živými mrtvými“ komentátory brechtovského ražení. Hraje se o vině, penězích, moci, o světě, jehož běh určují, protože jim nic jiného nezbyvá, silné ženy; posledně jmenované téma je pro Rádobydivadlo do jisté míry typické, projevovalo se v mnoha dřívějších

inscenacích, ve Fajdraricii, Hřbitůvku v Ballybeg, Mikvi, byla vzpomínána Lorkova Bernarda... Pro většinu složek je typický minimalismus; vše se děje v otevřené scéně z panelů, již doplňují jen stůl, židle a samovar, kostýmy jsou bez výjimky v bílé barvě, ve druhé polovině s černými doplňky (jen červené boty služebné svítily mimo výklad); obličejové jsou bíle líčené. Hraje se vesměs soustředěně, tlumeně a bez přepjaté exprese; tím více působí zášlehy agrese (např. ve rvačce synů) či chladná cílevědomost (např. v závěrečném Vassině monologu). Tento počin Rádobydivadla je důkazem, že Gorkého Vassa je smysluplně inscenovatelná a aktuální i dnes; pevný tvar, promyšlený ve všech složkách a podpořený výraznou hereckou souhrou, sice vzbudil některé otázky, ale ve výsledku přesvědčil – a tak **kromě udělení individuálních hereckých cen a ceny za režii byla Vassa Rádobydivadla Klapý nominována do programu Divadelního Píkniku Volyně**.

Sigarevův Detektor lži uvedl Kytlický ochotnický spolek; volba titulu potěšila a pro soubor byla odvážným krokem do neznáma (prozatím se režisérka Helena Albertová soustředila spíše na klasiku). Tři účinkující, ač herecky disponovaní, hráli však spíše výsledek než proces postupného napínavého odkrývání lží, iluzí, klamů a sebeklamů, a tak se hořká komedie, byť slušně upravená, bohužel nedočkala adekvátní jevištní podoby.

Inscenace DS Karel Čapek Děčín Měli jsme si spolu víc promluvit se objevila již v minulém roce na přehlídce jednoaktovek v Holicích. Původní inspirace – Aškenazyho báseň v próze z Černé bedýnky a aforismy Vlastimila Moravce – se staly pro režiséra Karla Vázlerovu východiskem pro krátké představení o spisovateli, jenž píše pro dceru „průvodce životem“; na jevišti přicházejí alegorické postavy Pravdy, Spravedlnosti, Štěstí, ale také Samoty či Závislosti. Bohužel abstrakta zůstávají abstrakty a vesměs slovní sdělení jsou na hranici banality. Výjimkou je výstup Závislosti, jež nabízí konkrétní situaci a v jejím rámci konkrétně jedná. Fakt, že se tato inscenace se umístila v diváckém hlasování na prvním místě, nicméně svědčí o tom, že „děčínští svým divadelníkům rozumějí“.

Sofoklovu Antigonu, zkrácenou až na jakési „best of“, přivezl soubor Vanabí Litoměřice; studentská parta ji uvedla mimo jeviště, zvolila malý sál a prostor arény. Pokus přečíst a prezentovat antickou látku jako příběh politický o konfliktu mezi tím, co je správné, a tím, co je podle zákona, bohužel zůstal v půli cesty. Bylo patrné, že účinkující si berou konflikt tyrana Kreonta s protivnicí Antigonou osobně, ale zradila je nutnost přeložit ho do divadelního jazyka; pedagog Aleš Pařízek (jenž prý sám sebe označuje za „režiséra light“) své svěření více soustředil na jazykovou vytříbenost obtížného překladu Ferdinanda Stiebitze.

„Alergii na alkohol předstírám z obchodních důvodů,“ pravilo se – mimo jiné – v představení **Limonádový Joe souboru Mošna Vraňany**. Hlavní devizou inzitního divadla z rodu sousedských byl naprosto nepietní, svobodný přístup ke zvolené látce, výborný představitel titulní role Martin Píštěk (jenž byl zároveň upravovatelem textu) a evidentní chuť bavit sebe i své diváky. A tak přestože úroveň předsta-

vení byla kolísavá stejně jako její temporytmus a přestože šlo spíše o sled etud a špílů, nezbylo než obdivovat množství nápadů, byť byly různé kvality a jen tu a tam mezi nimi zasvítil čistě divadelní (mrtvoly zastoupené klobouky, vstup Včera řek mi o ní doktor pojatý coby kramářská píseň, proměny scény přes cedulky...).

Miroslav Řebíček, začínající režisér **DS Hraničář Rumburk, na Děčínskou bránu přivezl svou teprve druhou inscenaci Na Zlatém jezeře**. Předloha je známa i díky filmu z roku 1981, v němž hlavní role ztvárnili Henry Fonda a Katherine Hepburn; hlavní výhodou této laskavé konverzační komedie Ernesta Thompsona jsou vynikající herecké příležitosti pro dvojici 65+. Rumburští text inteligentně a rasantně zkrátily, vynechali některé postavy (např. pošťáka) a režisér u vědomí toho, jak velkou má oporu ve svých hercích, připravil jim přesně ohraničené situace a soustředil je na podstatu. Hraje se v realistické, zabydlené scéně, důležitý je gramofon, využívaný téměř po celou dobu inscenace a výrazně se podílející na její atmosféře; kostýmy jsou realisticky přiměřené. Zásadní, jak už bylo řečeno, je složka herecká; už dlouho jsem neviděla účinkující tak bytostně existující na jevišti, jako tomu bylo u Zbyňka Pražáka v roli sarkastického Normana (cena), Aleny Winterové v roli rtuťovité Ethel (čestné uznání) i představitele teenagera Billyho Matyáše Posselta (čestné uznání); dokážou zprostředkovat život na letním bytě, jenž plyne langsam, probíhají manželské rituály i konverzační mimoběžky a nic zásadního se neřeší, ale i situace na hranici tragiky, kdy se člověk náhle ztratí sám sobě... Předloha je v tomto ohledu zrádná, protože všechno, co vypadá dynamicky a důležitě (např. svatba dcery) se odehraje mimo jeviště a jen se o tom mluví; je těžké odhadnout nutnou míru exprese – postupné smířování Normana a Chelsea bohužel z tohoto důvodu patří ke slabším místům inscenace. Škoda, že přestavby byly ne vždy zřetelně odděleny od děje inscenace; délka představení se zdá nepřiměřená zřejmě hlavně proto, že se rumburští pokoušejí hrát bez pauzy (a 100 minut je přece jen dlouhá doba). Kromě individuálních hereckých cen a čestného uznání za režii inscenace DS Hraničář Rumburk Na Zlatém jezeře získala **doporučení do programu Divadelního Pikniku Volyně**. Modrá je barva Facebooku – a modře byla nasvícena pravá část jeviště, představující kyberprostor, v inscenaci **Na zdi a za zdi DS Kairos II Praha**. Vladimír Vácha, civilním povoláním lektor primární prevence, autor a režisér souboru, považujícího za svůj cíl šířit přístupnou formou křesťanské hodnoty, napsal scénář, jenž má být mementem pro ty, kteří žijí více na síti než v reálu. Příběh členů jedné rodiny, ve které je starostlivý otec na facebooku rasistickým haterem, matka řeší nudu brouzdáním po seznamkách, syn se stává závislým na sociálních sítích a dcera dokonce obětí pedofila, se bohužel omezil na pouhé schéma a zůstal jenom ve slovech. A tak přestože je důležité otvírat podobná témata, těžko se na vystoupení DS Kairos II dalo pohlížet jako na plnohodnotný divadelní tvar.

Děčínská brána byla v roce 2019 intenzivní a dělná. Tématem v rámci debat odborných i kuloárových nejvíce frekventovaným byl nepoměr mezi slovním a zřetelně divadelním sdělováním témat v jednotlivých inscenacích, Což je ale, přiznejme si, problém nejen přehlídky v Děčíně.

Děčínská brána 2019 – ceny a čestná uznání

Cena Kristině Herzinové za kostýmy pro inscenaci Ze života hmyzu Mladé scény Ústí nad Labem

Cena Jiřímu Chadrabovi za roli Pavla v inscenaci Vassa Rádobydivadla Klapý

Cena Janě Dobrovodské za roli Ludmily v inscenaci Vassa Rádobydivadla Klapý

Cena Karolíně Baňkové za role služebných s přihlédnutím k návrhu kostýmů v inscenaci Vassa Rádobydivadla Klapý

Cena Václavu Špiritovi za režii inscenace Vassa Rádobydivadla Klapý

Cena Martinu Píštěkovi za titulní roli s přihlédnutím k úpravě textu Limonádový Joe spolku Mošna Vraňany

Cena Zbyňku Pražákovy za roli Normana v inscenaci Na Zlatém jezeře DS Hraničář Rumburk

Čestné uznání Lence Šťastné za roli Anny v inscenaci Vassa Rádobydivadla Klapý

Čestné uznání Evě Andělové za titulní roli v inscenaci Vassa Rádobydivadla Klapý

Čestné uznání Julii Stejskalové za roli Závislosti v inscenaci Měli jsme si spolu víc promluvit DS Karel Čapek Děčín

Čestné uznání Aleši Pařízkovi za pedagogickou práci s mladým kolektivem na inscenaci Antigona souboru Vanabí Litoměřice

Čestné uznání spolku Mošna Vraňany za radost ze hry v inscenaci Limonádový Joe

Čestné uznání Aleny Winterové za roli Ethel v inscenaci Na Zlatém jezeře DS Hraničář Rumburk

Čestné uznání Matyáše Posselta za roli Billyho v inscenaci Na Zlatém jezeře DS Hraničář Rumburk

Čestné uznání Miroslavu Řebíčkovi za režii inscenace Na Zlatém jezeře DS Hraničář Rumburk

Nominace na Divadelní Piknik Volyně – Vassa (Rádobydivadlo Klapý)

Doporučení na Divadelní Piknik Volyně – Na Zlatém jezeře (Hraničář Rumburk)

Louny barevné

Dramaturgická skladba Lounského Divadlení 2019 byla letos pestrá, ale nerodila se tak snadno. Dlouho nebyl naplněn počet potřebných osmi soutěžních představení, aby mohla přehlídka vyhlásit vítěze a současně nominanta postupujícího na národní přehlídku Piknik Volyně 2019.

Text: Jaroslav Kodeš

Potom odpadl jeden soubor z důvodů úrazu představitelky hlavní role, a až na poslední chvíli ho nahradil jiný. Dlužno podotknout, že náhradník se svého úkolu zhostil se ctí, byl to záskok víc než dobrý. Z osmi představení jsme viděli jedno drama a sedm komedií. Ale to je velké zjednodušení. Každé z komedií můžeme totiž přiřadit jiný přívlastek. Černou komedii **Drazí pozůstalí, která vznikla v dílně souboru, přivezl Hudební a divadelní spolek Laso Praha. Autorem, režisérem i hercem zároveň je Petr Krajíček.** Jedná se o sympatický pokus napsat a inscenovat tragifrašku o vykořeněných vztazích v rodině, dvou mrtvolách a policii, která doslova a do písmene chrání a pomáhá. Problémy: scénář má nelogické švy, postavy nemají vždy jasné motivace, typové obsazení u některých postav neodpovídá textu. Režie to nijak neřeší. Klady: autor umí napsat vtipný dialog i situaci, herci působí zkušeně a přesvědčivě. Divák se baví.

Hořkou komedii **Tanga pro Ježíška** o osudovém setkání dvou osamocených lidí na Štědrý den, představil **Divadelní klub Jirásek Česká Lípa.** Tradiční účastník Lounského divadlení a stále na vysoké umělecké úrovni pracující soubor, ani tentokrát nezklamal. **Václav Klapka,** autor, režisér a současně i představitel jedné z postav se volně inspiroval syžetem hry rakouského dramatika Petera Turriniho Josef a Marie. Tak jako Turrini i on přivádí na scénu dvě starší životem otloukané osoby – Růženu (Vladimíra Zborníková) a Josefa (Václav Klapka). Ona uklízí v nějaké počítačové firmě, on je pracovníkem ostrahy stejné firmy. Oba jsou osamělí a náhodou se sejdou v podvečer Štědrého dne v jedné kanceláři, aby se postupně navzájem svěřili se svými trablemi, otevřeli se jeden druhému, aby hodnotili svůj život. Jsou ve věku, kdy většina z nás přemýšlí, jak naplníme roky, které nám ještě zbývají, a tak dialog probíhá ve vážném i nevážném tónu, někdy je komicky vážný a jindy vážně komický. Ve scénografické složce se inscenace snaží o prostou nápodobu všedního života. Oba herečtí protagonisté nepropadají přílišnému psychologizování, nezatěžkávají dialogy hlubokými myšlenkami. Dokáží přirozeně přecházet od vtipkování po nostalgii, od vážné polohy až k humorné nadsázce. Jsou prostě herecky báječní. Umí to. V jejich osudech se nám tak přirozeně odrazí spletenec mizérie lidských životů závěru minulého století. Oni však tuto dobu nesoudí. Jen vyprávějí své bizarní příběhy – s humorem, moudrostí a ironií. A nakonec nám dopřejí i naději. Anebo ne? Závěr inscenace totiž vyznívá neujasněně. Růžena odchází definitivně, neboť jejich vzájemné osudy vyzněly nesmiřitelně. Ale proč se pak vrací, aby tančila podruhé vášnivé tango s Josefem? Má to být naznačení jistého smíření? Je to záměrný výklad inscenátorů nebo jen úlitba divákům toužícím po happy endu? (**Inscenace získala doporučení na Piknik Volyně 2019.**)

Oksana Kaplanová se svým mladičkým souborem Kefírová sekta Louny (K. Kopta, T. Frélichová, A. Kočinová a J. Sušická) upravila a nazkoušela situační komedii **Viliama Klimáčka: Nízkoletý život.** Inscenace však není typickou činoherní hrou se zápletkou a vystavěným příběhem. Více se opírá o zkušenosti z dramatické výchovy. Klimáček přesně charakterizuje jednotlivé postavy a situace, Kaplanová situace redukuje, a charakteristiku postav užívá jen volně – v inscenačním uchopení vychází z možností svých herců, z jejich hravosti a kolektivní souhry. Inscenaci začíná jako vyprávění dívek, z nichž se teprve stávají postavy hry. Kaplanová tedy využívá principu hry divadla na divadle, což se jí daří. Přestože se částečně odklonila od předlohy samotné a její inscenaci lze do jisté míry považovat za inscenaci autorskou, vytvořila velice kompaktní celek, z něhož žádný z herců v negativním slova smyslu nevybočuje, herci si na scéně vystačí se třemi bedýnkami a jedněmi štaflemy. Přestože inscenace stojí na hranici činoherního a studentského divadla, v jehož popředí je více pedagogická práce, získala doporučení na Piknik Volyně, především jako možné „osvěžení“ této přehlídky. (Inscenace získala i cenu diváka).

Divadlo Navenek Kadaň ukázalo na jevišti Vrchlického divadla v Lounech, že umí pracovat s velkým nadšením, až rozpustilou energií a smyslem pro hororovou komediálnost. Režisérka Tereza Gvozdíková si vybrala bláznivou hru amerického autora **Dona Zolidise: 10 způsobů, jak přežít zombie apokalypsu** a nazkoušela ji s partou studentů z kadaňského gymnázia. Pro většinu z herců to byla i premiéra. Představení nabídlo v divadelní nadsázce deset možných scénářů čtyř lidí na cestě přežití za apokalypsy, kdy světem se šíří mor a mění lidi v zombie. Klady: tato zábavně šilená hra má českou premiéru, stala se jednou z nejhranějších her na amerických středních školách a tak si ji kadaňští vlastními silami přeložili (Pavla Chroustová) a s velkou chutí a energií zahráli. Zařadili si. Mimořádnou pozornost si zaslouží scénografie inscenace (ve všech složkách) výtvarnice Nikoly Dunkové, která je brilantní nejen svou technickou a technologickou dokonalostí, ale především je velmi významnou, vtipnou a esteticky skvostnou. Až ekvilibristicky si pohrává se zažitými výtvarnými klišé amerických hororů. Zápory: jevištní nezkušenost se projevuje malou schopností pointovat jednotlivé situace přežití a sdělit tak nějaký smysl. V hlasové technice herců, kteří nezřídka forsírují a díky překotné dikci a nedostatečné výslovnosti tak ztrácejí jejich repliky na srozumitelnosti. Dále by inscenaci prospěla důslednější práce s rytmem. Inscenace je přitažlivá, vizuálně krásná a pro příznivce fenoménu zombie filmů, především z řad středoškolské mládeže, maximálně zábavná. Elán a mládí jsou samy o sobě umělecká kvalita, ale když dojdou, co zůstane? **Inscenace získala doporučení do širšího výběru na Popelku do Rakovníka.**

Detektivní komedie z prostředí mlhou zahaleného starobylého anglického sídla s názvem **Hrobka s vyhlídkou od Normana Robbinse** je často hraným titulem. V Lounech, jsme ho viděli v podání **Divadelního souboru Jiřího Voskovce ze Sázavy.** Prostředí hry, kdy nikdo nemůže dovnitř natož ven, smrt pána domu a čtení závěti pro pozůstalé, odstartuje hrůzostrašný kolotoč smrti deseti prapo-

divných postav uvězněných v domě plném tajných chodeb. Někdo je vrah a nekompromisně prahne po pozůstalosti. Jde tu o dobrou detektivku, která ale vyžaduje díky prazvláštním charakterům postav a bizarním situacím příběhu komediální nadsázku. Lenka Kuchlerová (režie) to pochopila, vede tak své herce, ale ne vždy důsledně a záměrně. Malá zkušenost s tímto žánrem, a to jak u režie, tak i u herců způsobila, že se méně jedná a více mluví. A proto inscenace zůstala na půli cesty k opravdu zábavnému divadlu.

Autorské představení souboru **Sex Culomets z Litoměřic: Poslední cesta Zikmunda a Hanzelky do Afriky** je spíše řízenou improvizací. Zpracovává poněkud absurdní situaci, která Zikmund s Hanzelkou jedou do Afriky odvézt živý dar – kozu pro chudou africkou rodinu. Vše začíná jako stand-up, jeden z ústřední herecké dvojice úvodem řekne, co se bude dít a o čem v příběhu půjde, pohotově dokáže do své řeči zakomponovat aktuální skutečnosti. Následně si z publika vyberou představitelku kozy, nasednou do improvizovaně sestaveného auta a vše dále pokračuje poněkud akčněji – na scéně se dostává také třetí aktér, který hraje například přírodní živly, později teroristu, který auto s kozou přepadne, také českého gangstera apod. Inscenace se postupem času od samotného hravého a komediálního principu dostává stále více k politickým, ekonomickým i ekologickým otázkám, samozřejmě však v nadsázce, v satirickém duchu. Toto představení se stalo pro Lounské Divadlo inspirativním počinem, ovšem poněkud mimo jeho hlavní zaměření na činoherní a hudební divadlo. Jednalo se o řízenou improvizaci, která měla řadu prvků alternativního či experimentálního divadla. Odborná porota Lounského Divadlení proto **doporučila tuto asi půlhodinovou hříčku programové radě přehlídky experimentujícího divadla Šrámkův Písek 2019 k zařazení do svého programu.**

Také **Dva muži v šachu** Miroslava Horníčka patřily v době svého vzniku a dlouho i poté k hojně hraným titulům. Už svým obsazením (dvě ženy a tři muži), přehledným příběhem s humanistickým posláním o lásce a nesmyslném válčení, ve formě konverzační komedie, jde o titul, po kterém sahají zvláště amatérské soubory i dnes. Zdánlivě jednoduchá hra v sobě ovšem skrývá několik nebezpečí. Jednak už v autorovi samotném a jeho stylu psaní, který staví na jeho zkušenostech z forbin s Janem Werichem a pak na tezí, které když se jevištně nepodají s nadhledem a vtipem, vzniká dojem moralizování. A to se bohužel stalo při soutěžním představení hercům **Divadla Pod Petřínem**. Pečlivě připravená inscenace, výborně kostýmovaná, zkušené herce, a přesto: „Co slovo to perla“ – všechny myšlenky stejně důležité a tempo sprintujícího šneka. Žádná lehkost, minimum humorného jiskření, nadhledu. Ale to vše mohlo být jen dílem okamžiku, tím, že soubor podlehl přílišné soutěžní zodpovědnosti. Příště tomu může být diametrálně jinak.

Při referování o viděném na Lounském Divadlení 2019 jsme na konci. U jediného dramatu předvedeném na přehlídce. **Divadelní spolek Karel Čapek z Děčína nastudoval hru irské dramatičky Marina Carr: Maja.** Režisérka Jana Stejskalová se s děčínským souborem pustila do výjimečného, ale inscenačně poměrně dost náročného titulu. Marina Carr ve své baladicky laděné hře sleduje především osudy žen čtyř generací uvnitř jedné rodiny. Jde tu o velmi křehké vztahy, které se postupně odkrývají a vytvářejí mozaiku ženského světa. Jejím protipólem je zde jediná mužská postava Roberta. Děčínská inscenace se mnoho nezabývá mýtickým, ani mystickým, ani baladickým světem hry, soustředí se především na realistické vykreslení jednotlivých postav (ale i situací). První polovina inscenace

je přitom hrána především ve výrazně komediálním žánru. Odlišuje se tak od druhé poloviny, v níž konečně patřičným způsobem zaznívá, včetně tragických podtónů, co Marina Carr napsala. Teprve ve druhé polovině také představitelka Maji plně rozvíjí svůj herecký potenciál a rozumí si se svojí postavou. Scénograficky je příběh zasazen do současnosti, scénografie si vystačí s náznakem nábytku, se zadním bílým rámem, představujícím skleněné posuvné dveře do domu, na horizontu je malovaná kulisa moře. Režisérka a výtvarnice zároveň, asi ve třech momentech využila obrazivého potenciálu hry, závěrečný obraz, kdy herci si nasadí na hlavu masky/sošky labutí a obejmou topící se Maju, vyvolal rozporuplné reakce – od naprostého přijetí až po označení za kýč. Každopádně zde byla snaha o výrazný scénický obraz, který k této hře patří. Odborná porota v případě této inscenace uvažovala o přímé nominaci, nakonec se však shodla pouze na **doporučení**, především s ohledem na režijní a hereckou nejednotnost inscenace, a žánrovou nesourodost obou jejích polovin. Přesto však inscenace jistě stojí za vidění, o kvalitě hry samotné není pochyb.

Letošní Lounské Divadlení bylo bezesporu dramaturgicky i inscenačně velmi zajímavé, barevné. Svědčí o tom řada doporučení do vyšších kol soutěží amatérského divadla. A ještě jeden postřeh stojí za zaznamenání. Všechna osm představení navštívilo přes jedenáct set platících diváků. V průměru 140 diváků na každé představení. A to nepočítám diváky z řad hrajících souborů. Radosné zjištění, ale zároveň ne tak běžné. Aspoň srovnám-li další přehlídky stejného charakteru, které jsem v tomto období zatím navštívil. A přitom se nejedná o jev tohoto roku. Kdo, či co za to může, že jsme v době od 7. do 10. března 2019 zažili ve Vrchlického divadle bohatou návštěvu? Především je to zásluha pořadatelů, o přehlídce se ve městě prostě ví. Není to jen jednorázová akce nadšenců a příznivců amatérského divadla, ale její březnový termín je pevně zakotven v kulturním kalendáři města. Je tu předplatné, pravidelně konaná divadelní představení, koncerty, výstavy, divadlo dává významný prostor pro místní kulturní aktivity, má sponzory (dlouholetým generálním partnerem Lounského Divadlení jsou Ekostavby Louny, jmenovitě pan Markup, který osobně chodí na představení a který předává i cenu diváka), a pak je tu samotná budova, prostě hezké divadlo, kde se dobře hraje a kde se diváci dobře cítí. Bylo tomu tak i letos.

Divadlo Pod Petřínem Praha, Dva muži v šachu;
foto Jaroslav Kadeš

22. přehlídka ochotnických souborů Jizerské oblasti

Na krajskou přehlídku v Lomnici nad Popelkou jsem se letos coby „stará známá“ vypravila již počtvrté, tentokrát jsem si však s sebou přivezla novou posilu v podobě dalších členů lektorského sboru – režiséry Josefa Kačmarčíka a Pavla Gejguše.

Text: Za porotu Sylvie Vůjtková a Josef Kačmarčík

Letošní přehlídku zahájil **domácí soubor J.K. Tyla**, který se v režii Petra Sádka rozhodl oslavit stoleté výročí založení republiky hrou **Narozen 28. října autorů Petra Svojtky, Jiřího Janků a Daniela Hrbka**. Byť jsou páni spoluautoři již zkušenými divadelníky, tato hra pochází z jejich mladých let. Spíš než velké historické plátno z let 1918–1938 je to jakási zkratkovitá koláž, kde jsou charaktery a situace spíš načrtnuty než rozehrány. Celá inscenace je prokomponována písněmi Karla Hašlera či Osvobozeného divadla, jež hraje a zpívá kapela Tyl. Písně místy uvozují děj (fungují situačně pro nějakou davovou scénu / choreografii), jindy jen předělují scény, přičemž ten první způsob použití pro inscenaci funguje výrazně lépe. Hra se snaží na osudu jedné rodiny ukázat dějinný průběh prvních 20 let republiky – od radosti a bezstarostnosti z nově založeného státu, přes ekonomickou krizi, až po nástup nacismu. To mimo jiné způsobuje, že druhá polovina inscenace je výrazně temnější a tragičtější, než ta první. Některé scény, které se lomnickým podařilo dotáhnout za autory, fungují velmi pěkně, avšak „k dokonalosti“ by bylo třeba ještě značné režijně-dramaturgické úsilí, které by pomohlo dobudovat situace a určité motivace postav, takto se tam řada věcí, o nichž se tam mluví a posléze i hraje, zkrátka neměla šanci odehrát.

Jako druhé představení letošní přehlídky se nám v pátek dopoledne představila **Noc na Karlštejně (Z. Podskalský, K. Svoboda, L. Štajdl) místního divadelního souboru J. K. Tyla ve spolupráci s místním sborem ZLOM** v režii Veroniky Sádkové a hudebním nastudování Pavla Hrdiny. O velikosti tohoto projektu svědčily už speciálně instalovaná světelná rampa, výčet sponzorů či množství školně povinných dětí, které na představení dorazily a naplnily kapacitu lomnického divadla prakticky po okraj. Nutno dodat, že tento pocit se nevytratil ani po otevření opony – měli jsme možnost zhlédnout skutečně velkoryse pojaté muzikálové vystoupení využívající téměř celý prostor divadla, s precizními pěveckými výkony, propracovanou výpravou a leckdy zábavnými choreografiemi. Jako problematická se místy ukázala nejednota hereckého stylu, stejně tak jako nedotaženost některých scén či choreografií, především co se týče aranžmá. Přesto však klobouk dolů všem účinkujícím a inscenátorům, kteří šli do takového projektu, který se ve výsledku může směle měřit s mnoha muzikálovými produkcemi v profesionálních divadlech. Dokladem toho budiž i to, že mladí návštěvníci divadla udrželi bez problémů pozornost po celou dobu představení.

Druhým pátečním představením byla inscenace **Divadelního souboru Vojan z Českého Dubu Malá domů od dvojice autorů Michaely Doležalové a Romana Vencle**. Příběh fotbalového klubu Baník, který musí udělat všechno pro to, aby zvítězil v nadcházejícím zápase se Spartou, protože jinak sestoupí do druhé ligy. A navíc má tento zápas poprvé v historii pískat ženská rozhodčí... Tři mužští představitelé hrají jak fotbalisty Baníku, tak členy vedení klubu, tak potřebné protivníky ze Sparty. To by skýtalo snad i zajímavé herecké příležitosti, kterak rozdílně uchopit tři postavy – to se však zadařilo jen v jednom případě. Problematické je i to, že jeden z pánů hrál současně jak útočníka, tak gólmána Baníku, musel se tak během jedné scény chodit na jeviště střídat „sám se sebou“. Celá hra jakoby zakládá na mužskosti fotbalového světa, kde je nevídaným skandálem, když tam pronikne žena coby rozhodčí. Proto je pro tuto konkrétní hru docela problematické, když se postava trenéra změní v trenérku (byť k tomu soubor vedl zcela praktické důvody). Najednou je trenérka absolutní šovinistkou, která se ženě-rozhodčí nejvíc vysmívá a plánuje, jak ji dostat na kolena, ať už jsou to různé finty, nebo okouzlení muži z týmu, aby ji dostala pod jejich vliv, což není nijak zdůvodněno (ani přehnanou maskulinní energií v ženském těle). V situacích, kde se hercům na jevišti podařilo text rozehrát (nácik fixlování, zpomalená situace na hřišti), inscenace občas i pěkně fungovala a soubor prokázal, že má hravé inscenační nápady, ale vcelku to spíš jen podtrhlo výchozí problém této inscenace, jímž je text, kde vtip střídá vtip, ale absenteje situace, kterou by bylo možno rozehrát... Toto se promítá obzvláště, pokud jde o kolektivní spolurežii jako v tomto případě.

I poslední páteční představení patřilo autorské dvojici **Doležalová-Vencl**, tentokrát se s hrou **Ani za milion představil DS Pohoda z Hrádku nad Nisou**. Režisér Jan Sladký i jeho herci Aurélie Roubalová a Antonín Raban jsou natolik zkušenými a sehranými, aby ze setkání zoufalé manželky a opuštěného starého mládence, jež na dvě hodiny hracího času nabízí poměrně řídký materiál, dokázali vykresat zajímavé a pro diváka poutavé divadlo. Velmi povedená byla i scénografie a kostýmy, ve výsledku byla vlastně největší škoda, že si toto inscenační trio nevybralo text, který by jak režisérovi, tak herecké dvojici poskytl o poznání zajímavější a dramatictější materiál, na němž by bylo opravdu co hrát. V tomto případě si však nástrah textu byli evidentně vědomi a vykresali z něj nejen, co se dalo, ale dost možná i nad jeho možnosti.

Sobota začala ve znamení francouzských žen, resp. první představení patřilo hře **Tři ženy francouzské autorky Catherine Anne a s členkami DS Vojan z Hrádku nad Nisou** jej nastudovala režisérka (a tady i herečka) Žaneta Krupková. V tomto případě nastal bohužel největší náraz mezi textem a způsobem inscenování. Francouzská hra *Tři ženy* pochází z roku 1999 a její autorka se řadí k proudům současné francouzské dramatiky, která ve svém psaní „rezignuje na divadelnost“, mnohem více

staví na epičnosti a líčení událostí (místo jejich hraní), repliky postrádají interpunkci a pracují s rytmem, připomínají až jakýsi volný verš. K inscenování tohoto textu vlastně není potřeba nic jiného než 3 herečky a slovo. Jakékoliv snaze psychologicko-realisticky rozehrát to, co postavy říkají, se bude text spíše vzpírat, než aby poskytl herečkám a režisérce solidní materiál pro rozvíjení jevištních situací. Právě tak Žaneta Krupková tento text uchopila – jakožto obvyčejné, realistické výpovědi a dialogy postav. V tomto gardu však herečky – byť se snažily, seč mohly – plavaly v situacích, které autorka ani nezamýšlela vystavět, proto se jim je na jevišti ani nedařilo přesvědčivě realizovat.

Během polední pauzy se nám počet žen takřka ztrojnásobil, protože najednou nám jich místo tří **DS J. J. Kolár z Poniklé naservíroval rovnou osm! Francouzskou detektivní komedii Osm žen Roberta Thomase** režírovala Pavlína Holubcová. Dům plný žen a jediný muž mezi nimi nalezen mrtvý! Kdo ho má na svědomí? Tato francouzská komedie je velmi oblíbená, protože nabízí nádherné herecké příležitosti pro osm hereček tří generací. Všechny dámy byly typově velmi dobře obsazené, avšak vzhledem k žánru by bylo dobré, aby dámy vtiskly svým postavám trochu ostřejší charakterové kontury. Zadařilo se to u tety Augusty a starší dcery Zuzanky, zbylé dámy zůstaly spíše na půl cesty, kdy hrály situaci, ale místy byly jejich charakterové nevyhraněné a tedy i lehce zaměnitelné. Rovněž – vzhledem k tomu, že jde o detektivku – by bylo dobré zapracovat na napětí v situacích, tedy nesoustředit se jen na svou postavu, ale především na ty ostatní. Napjatě poslouchat, co kdo říká nebo udělá, pečlivě sledovat vše, co se děje, žádné se přeci nedá důvěřovat! To bylo zatím spíše naznačeno, než důsledně realizováno, ale pokud na tom dámy nadále zapracují, dozajista to velmi ocení i jejich diváci.

V rámci sobotního programu se jako třetí odehrálo představení **Divadelního spolku J.K. Tyl z Josefova Dolu**. Jeho členové se pod režijním vedením Karla Stuchlíka ujali hry italských autorů **Renza Tarabusiho a Giulia Scarnicciho Otcové se rodí ve skříních**, kterou lze myslím s klidným srdcem zařadit až do žánru crazy komedie. Ocenili jsme, že se inscenátorům podařilo tento žánr vystihnout a přizpůsobit mu i herecké pojetí postav. Přesto by to v tomto směru chtělo v práci dále pokračovat, protože u některých herců byla patrná přílišná opatrnost, u jiných naopak až mírná tendence k exhibici. Ujasnění hereckého stylu by pak možná napomohlo i zpřesnění rytmu jednotlivých situací, který občas mírně pokulhával. Přesto se však bezesporu jednalo pro herce o zajímavou zkušenost, která jim může napomoci v dalším vývoji.

Posledním soutěžním představením letošní přehlídky a zároveň závěrečným sobotním představením byl thriller **Past (dnes podruhé Robert Thomas), s nímž přijel DS E.F. Burian z Tanvaldu**. Byť se hercům i režisérovi Vlastimilu Hozdovi dařilo držet napětí, které spočívalo zejména na divákově nevědomosti, komu věřit, bylo z tohoto hlediska trochu problematické pojetí postav paní Corbanové a kněze, u nichž bylo příliš brzy evidentní, že jsou spolu smlouveni a nejsou tak úplně těmi, kým se zdají být. Což je značná škoda, protože tato hra je velmi dobře vystavěna a divák neustále překvapuje a znejistuje, to se ostatně dařilo i hercům v rolích komisaře, Daniela Corbana, ošetřovatelky či tuláka. Pokud by se podařilo i v těchto dvou postavách ještě udržet nejistotu, na kterou stranu hrájí, a divák jim mohl déle věřit (tzn. museli by svou roli hrát přesvědčivěji, zejména pro hl. hrdinu pana Corbana), byla by to vskutku napínavá podívaná.

Závěrečným představením celé přehlídky bylo nastudování hry **Jaroslava Vostrého Tři v tom**, které přivezl **ze Semil DS Studio Podio**. Je potřeba dodat, že inscenace režisérky Anežky Buriánkové byla nesoutěžní, přičemž tato opatrnost podle mého vůbec nebyla na místě. Souboru se podařilo vystihnout žánrové ladění textu, který je variací na tradiční commedii dell'arte, a takto k němu přistupovat. Hodná ocenění byla už scénografie, která jednoduše, ale účelně navozovala atmosféru Itálie. Objevila se zde i invenční práce s rekvizitami, když například koště zastoupilo meč, přičemž tato hravost rozvíjející imaginaci fungovala (i když koště bylo v dalším průběhu možná až příliš nadužíváno). Ačkoliv herci pochopili, v čem spočívají základy tohoto žánru, přece jenom se ve výkonech objevila určitá nevyváženost. Především u pánů, kteří hráli nápadníky, se místy dostával pocit, že ze svých rolí vypadávají, popřípadě se baví sami nad sebou. Naopak dvojice kapitána a jeho sluhy si mě svou neokázalostí a přesností získala. Nedostatky inscenace lze opět najít i v rytmu, protože se některé situace zadržovaly a bylo vidět, že někdy vznikají nepříjemné pauzy, které neslouží rozvíjení situace. Přesto se ale jedná o inscenaci, která je nakročená správným směrem.

Výsledky krajské přehlídky ochotnického divadla Jizerské oblasti SČDO

Čestná uznání

- Michalu Stránskému za herecký výkon v roli Jiřího Hoška v inscenaci Narozen 28. října
- Petru Štěpánovi za herecký výkon v roli tanečního mistra v inscenaci Narozen 28. října
- ansámblu inscenace Noc na Karlštejně za ansámblovou spolupráci
- Václavu Řídkému za hereckou proměnlivost v rolích Petra Marčínského, majitele Baníku a hráče Sparty v inscenaci Malá domů
- Marice Stříbrné za herecký výkon v roli Augusty v inscenaci Osm žen
- Ivetě Hlubučkové za herecký výkon v roli Zuzanky v inscenaci Osm žen
- Pavlu Svárovskému za herecký výkon v roli Giacoma v inscenaci Otcové se rodí ve skříních
- Heleně Košteynové za herecký výkon v roli Eleonory Caroniové v inscenaci Osm žen
- Miloši Kašparovi za herecký výkon v roli Daniela Corbana v inscenaci Past
- Ludku Špráchalovi za herecký výkon v roli komisaře v inscenaci Past
- Ladislavu Koďouskovi za herecký výkon v roli tuláka Tresky v inscenaci Past

Ceny

- Pavlu Hrdinovi za hudební nastudování inscenace Noc na Karlštejně
- ansámblu Noci na Karlštejně za pěvecké výkony
- Vlastě Malé, Vladimíře Duštové a Kateřině Markové za kostýmy k inscenaci Noc na Karlštejně
- Janu Sladkému za režii inscenace Ani za milion
- Aurélii Roubalové za herecký výkon v roli Jacqueline v inscenaci Ani za milion
- Antonínu Rabanovi za herecký výkon v roli Lamberta v inscenaci Ani za milion
- Daně Hozdové za herecký výkon v roli ošetřovatelky Bertonové v inscenaci Past

Doporučení ani nominace na Divadelní Piknik Volyně 2019 udělena nebyla.

Ve vlnách turnovského Modrého kocoura

Turnovský divadelní festival **Modrý kocour** mě provází již více než polovinu mého života a v letošním roce jsem na něm – jakož ostatně i v mnoha letech minulých – strávil další čtyři pestré dny naplněné divadlem všech barev, vůní a druhů. (Festival samotný přitom trvá ještě o den déle, neb začíná již ve středu jedním z nesoutěžních představení pro veřejnost.) A jako porotce, tedy divák a účastník poměrně specifický, si dovolím konstatovat, že i když „Kocour“ oslaví příští rok už čtvrtstoletí své existence, zdá se, že elán mu neschází. Snad dokonce nabírá vítr do plachet. Po osvěžujícím restartu a jistých změnách vizáže a povahy po dvacátém ročníku si našel směr a styl, který mu sedí a který ho činí výraznou událostí celého regionu.“

Text: Petr Christov

Jak se již v minulých letech stalo „novou tradicí“, i letošní ročník doprovázela vizuálně poutavá propagační kampaň, jejímž tématem se pro tentokrát stalo téma stárí a ubíhajícího života a času. Patronkami čtyřadvacátého ročníku se tak staly tři turnovské dámy (ne, nechce se mi použít slova „seniorky“), které shlížely na město i festival z jeho modrých plakátů. A tradicí se též stalo divácky lákavé, velkolepé, spektakulární a osobitě svérázné festivalové zahájení ředitele přehlídky Maria Ku- baše, které se již poněkoliakrát stalo festivalovým představením svého druhu. Po loňském porcování skutečného masa se tentokrát na jevišti turnovského divadla objevil obrovský modrý nafukovací bazén se skutečnou vodou, do nějž se „performer-ředitel-moderátor“ během své takřka hodinové show nořil. A není bez zajímavosti, že chlad vody okusil – a to dobrovolně! – i na jeviště pozvaný starosta pořadatelského města, který festival (tradičně) spoluzahájil a dokonce se veřejně zavázal, že se také v příštích letech bude zasazovat o rozvoj místních kulturních aktivit – včetně plánované rekonstrukce divadla. Ano, Modrý kocour není a nechce být festivalem konvenčním, ani nenápadným. Nebojí se otevřeně diskutovat o otázkách smyslu kultury a nezbytnosti její podpory ze strany úřadů a státních institucí. K propojování zábavy a politiky, jež by se bezesporu zamlouvalo i Bertu Brechtovi, přitom zde na půdě amatérského divadelního festivalu dochází zcela přirozeně a doufejme, že takovéto aktivity budou (či mohou) mít pozitivní dopad i na další rozvoj úspěšné spolupráce mezi umělci a aktéry v oblasti kulturní politiky celého regionu.

A jaký že byl letošní Modrý kocour z pohledu inscenačního a programového? Jaké divadlo se na něm hrálo? A kolik toho opravdu stálo za vidění? Jednoduché odpovědi by mohly znít třeba následovně: pestrý / rozmanitý / mnoho. Odpovědi o něco složitější a rozvítější se pokusím přehledněji předestřít v několika následujících odstavcích.

Modrý kocour se po celou dobu své existence profiluje jako festival otevřený všem divadelním žánrům, jako festival, který svým divákům ukazuje divadlo v mnoha jeho podobách. Snaží se být festiva-

lem, který své publikum občas i lehce pokouší, aniž by přitom rezignoval na program „lehčích žánrů“. Nezapomíná ani na publikum mladé a dospívající.

V nesoutěžní části festivalu se turnovskému publiku (již tradičně) představují soubory a inscenace, které v minulých letech zaujaly diváckou i odbornou veřejnost, a to nejen na národních přehlídkách či na Jiráskově Hronově: letos se v rámci tzv. „hronovské inspirace“ festivalové publikum setkala s boleslavským **Divadýlkem na dlani** či pražským souborem **Ty-já-tr/HROBESO**; v programu „dětského kocoura“ zahrál své výtečné **Romské pohádky** (profesionální) pražský **Krutý krtek** a **Ruda Hancvenc** přivezl po hlavičkou divadélka **Vozichet** svou lehce provokativní, leč loutkově kouzelnou one-man puppet show **Bůhví, jak to bylo**. Slavnostní zahájení hlavního programu festivalu – po oficiálním festivalovém zahájení – v letošním ročníku obstarala inscenace **Ocasem tygra** performerky a herečky **Anny Duchaňové**, jejíž tvůrčí jednotka **Anička a letadýlko** je dalším z nezávislých profesionálních uskupení, které se na festival opakovaně vrací (v minulých letech to byla např. mezinárodně proslavená **Spitfire Company** či inspirativní pražské **Divadlo Kolonie**) a zprostředkovávají turnovskému (a festivalovému) publiku živý kontakt se současným divadlem.

Modrý kocour ovšem nepluje pouze na vlnách nezávislých produkcí, odvážně se pouští i do (možná) klidnějších vod činoherního divadla. Rozmanitost je přehlídce vlastní, čehož důkazem budiž letošních dvaadvacet festivalových produkcí, z toho třináct soutěžních, a to hned ve třech kategoriích, neb

Broukococo Kamdivadlo, Česká Kamenice, Do kalhoti;
foto Milan Strtzer

festival je (tradičně) koncipován jako soutěžní přehlídka nasměrovaná na oblíbenou trojkombinaci národních přehlídek: studentskou Mladou scénu, experimentující Šrámkův Písek i činoherní Divadelní Piknik. Programová skladba je rovněž sympatická i skutečností, že na přehlídce pořádanou v Libereckém kraji se (tradičně) sjíždějí soubory z mnohem širšího okolí, ty pražské nevyjímaje. Festivalové publikum má v posledních letech navíc možnost trávit volný čas v praktických dílnách (dětských či hereckých) – letos například v ateliéru česko-německého LekTora (Franka Weisseho), který účastníkům představil principy u nás stále ne příliš známého konceptu “divadla utlačovaných” Augusto Boala.

Ze soutěžního programu letošního ročníku se do hledáčku odborné poroty dostalo nemalé množství inscenací a dílčích výkonů, čehož důkazem budiž pětice doporučení na národní přehlídky, jedna cena za inscenaci, dvě herecká ocenění aktérům dalších inscenací a (již tradiční) unikátní turnovská cena Shooting Star Modrého kocoura. Tuto specifickou cenu uděluje porota souborům, které sice ještě svým inscenačním tvarem neaspírují na doporučení na národní přehlídky, ale mají v sobě slibný potenciál, který by se mohl v příštích letech rozvinout a zúročit (což se ostatně letos potvrdilo, neb jeden z mladých doporučených souborů již v minulosti laureátem této talentové ceny byl). Laureátem letošním se stal liberecký **soubor Frikulíni**, jehož komediálně laděná autorská inscenace **Rakovinu nevyhlásíš** na motivy textů amerického komika Denise Learyho, ukázala, že mladí studenti jsou schopni tvořivě rozehrát zvolenou předlohu a nabídnout svým divákům dobrou zábavu ve formě (tu více, tu méně povedených) skečů. Jistě, radost z dílčích úspěchů převládala nad schopností složit zdárně celek, chybějící odvaha aktéry přinutila držet se předlohy i na místech, kde by inscenaci slušela vlastní kreativita, ale doufejme, že v příštích letech bychom se mohli dočkat komplexnějšího a divadelně poučenějšího tvaru. Elán a chuť rozvíjet se jim totiž rozhodně nechybí.

Individuální festivalovou cenu za ženský herecký výkon pak získala taktéž členka mladého souboru, studentka Anna Červeňová za pozoruhodnou kreaci v roli Smrti v inscenaci **Hora della morte** dalšího z libereckých souborů, tradičního festivalového hosta souboru **Vydýcháno ZUŠ Liberec** (vedeného Lukášem Horáčkem a Tomášem Holým). Autorská inscenace inspirovaná (nejen) středověkými vyprávěními o lapené smrti sice trpí jistými neduhy v celkové kompozici, ale zato velmi dobře funguje v kolektivních pasážích, kdy soubor prokazuje precizní souhru. Ovšem herecké podání Smrti z inscenace vyčnívá a působí jako zjevení. Inu, Smrt je jedinečná!

Druhou individuální cenu pak získal (opět již tradiční) účastník přehlídky, Jaroslav Střelka (z českokamenického **Broukovicova Kamdivadla**) za komplexní herecký výkon v hlavní a jediné roli dalšího z řady autorských monodramat **Do kalhot!**. Úvaha na téma role a významu “jeans” oděvu na dolní končetiny v příběhu dospívajícího muže na pozadí tuzemské normalizace je opět sympatickým autorovým pokusem vyrovnat se s tématem naší nedávné minulosti. Škoda jen, že navzdory preciznímu zvládnutí herecké (i inscenační) práce se příběh zastavuje na přelomu režimů kolem roku 1989 – s trochou větší odvahy bychom mohli mít před sebou pozoruhodné (nejen dramatické) dílko; takto před sebou máme “pouze” velmi slušnou činoherní inscenaci v kategorii svěbytného žánru monodramatu.

Cenu za inscenaci (třetí a poslední cenu udělenou letošním lektorským sborem) si do svých domovů odvezl další z tradičních festivalových hostů, **soubor D.R.E.D. za svou experimentální inscenaci Figu-**

ra cum figuris (dovolím si zdvořile upozornit na již druhý latinský název letošní oceněné inscenace!). Ondřej Pumr se svým souborem pokračuje v ohledávání divadelních principů, s nimiž začal před nějakými, bratru, dvaceti lety. Přesto – jak dokazuje i tato inscenace – nejsou jeho/jejich přístupy vyčpělé, ani mrtvé. Jistě, je zde (opět) něco té nahoty, (opět) nějaký ten sborový zpěv, (opět) v ní zní čeština i polština, jako mnohdy jindy i touto inscenací prochází duchovní téma. A přesto je jiná. Emočně silná a přitom divácky vstřícná. Ano, inscenace “divadelního společenstva” D.R.E.D. mívají pro mnohé punc “provokativního experimentu”, nicméně vězte, že v této inscenaci je provokace pomálu: pokud za ni nebudeme považovat skutečnost, že se v ní autoři snaží ohledávat a komentovat náš (rozuměj: naší současné společnosti) vztah k víře a jejím ikonám. Inscenaci navíc rámuje – sice fiktivní, ale finance přinášející – sbírka na sochu Ježíše Krista v nadživotní velikosti. Diváci jsou tímto způsobem již od samého počátku chytře vtahováni “dovnitř” události, která se před nimi / kolem nich / v nich* odehrává / uděje / stane* [hodící se vyberte]. Diváci přestávají být v jistých pasážích pasivními pozorovateli a stávají se účastníky, aniž by ovšem (většina z nich) zažívala neblahé pocity “donucení k činu”. Naopak okamžiky společné modlitby (za použití velmi nápaditých jazykových variací tradičních modliteb jako např. “Koroduj za nás” či “Pater noster se točí dál” odříkávaná na vlezlou dětskou melodii “The Wheels on the bus go round and round”) herců/aktérů s/mezi diváky/aktéry jsou velmi silnými zážitky těch, kteří společně zakoušejí jinak scénicky jednoduché, leč přesto působivé vyprávění o limitech a hranicích, které nás v naší společnosti činí zdánlivě netečnými. **Inscenace souboru D.R.E.D. je výtečným příspěvkem do mozaiky současného nezávislého divadelního světa (a to i mimo rámec “amatérských” a “přehlídkových” inscenací) a krom ceny si vysloužila i doporučení na Šrámkův Písek.**

Na tutéž přehlídku byla doporučena i **inscenace souboru OJEBAD**, který pro letošek pustil do ne snadného a zdánlivě velice provokativního a kontroverzního projektu: tematizovat a zhmotnit reflexe porot a lektorských sborů jako umělecké dílo, jako inscenaci. A dodejme, že v případě jejich Odborné

Divadelní soubor D.R.E.D. Náchodsko
Kladsko Pražsko, Figura cum figuris; foto Milan Strotzer

poroty se jedná o počin více než povedený. Autorům se podařilo zkloubit mnohé: našli ideální časový rozměr inscenace a také humor, který není uzavřený v omezené komunitě, a téma, které je srozumitelné a rezonuje i mimo “amatérskou divadelní komunitu”. Inscenace tak (bohudík) není jenom do sebe zahleděnou úvahou o amatérských porotách a fenoménu soutěžních přehlídek amatérského divadla, ani laciným spíláním nechápavým mudrlantům, ale daří se jí být obecnější reflexí toho, jak současná odborná obec přistupuje k uměleckým dílům a jak je mnohdy není schopna adekvátně vnímat a ani své názory srozumitelně přetlumočit dalším adresátům. **Inscenace Odborná porota** není jen parodií na chování a promluvy “odborníků”, ale inscenátoři se pokusili tyto komentáře vztáhnout k vlastnímu, před diváky chvílemi zhmotňovanému inscenačnímu tvaru. V tomto složitém systému odkazů na vlastní “nehotové” dílo se ovšem neztrácejí, naopak svého diváka přehledně vedou a velmi dobře baví. A to jak úvodní (i závěrečnou) kriticky-bojovou “hakou”, tak citacemi z ikonické publikace prof. Jana Čísáře o práci porotce na amatérském divadle.

Další dvě festivalové inscenace obdržely **doporučení na národní přehlídku studentského divadla Mladá scéna v Ústí nad Orlicí** – jedna z nich putuje do Prahy, druhá zůstává v pořadatelském městě.

O systematické práci **pražského souboru OLDstars** není třeba pochybovat: jejich inscenační výsledky dlouhodobě ukazují, že pečlivá a soustavná práce s mladými herci se vyplácí. Jednotlivé skupiny/odnože souboru jsou obvykle pečlivě vedeny k tomu, aby systematicky pracovaly na rozvoji svých dovedností, a působení v souboru je jim velmi dobrou průpravou pro případné další divadelní působení. Herecké dovednosti některých herců jsou ostatně srovnatelné s těmi, jimiž disponují i někteří “mladí profesionálové”. Důkazem budiž nemalé procento úspěšných adeptů při v rámci přijímacího řízení na (zejména) herecké obory uměleckých vysokých škol (JAMU, DAMU). Tradičním kladem práce souboru je zároveň přemýšlivá dramaturgie a pečlivá volba inscenovaných textů, byť v tomto případě byla volba současného anglosaského dramatika **Daniela Maclovra a jeho hry To i ono** lehce problematická. Hru pro dva herce režisér (Tomáš Staněk) spolu se souborem upravil pro šestici mladých herců, což je přístup jistě legitimní, přesto v daném případě poněkud diskutabilní a v samotném inscenačním celku nebezvýchradně funkční. Inscenace má ovšem jasně formulované téma a působí jako komplexní jevištní tvar (výtvarně i koncepčně je stylizována do podoby jakési “cvičební jednotky” mladíků v nátláčnických a trenýrkách, z nichž dva jsou ti, kdo vyprávějí (svůj) příběh a zbylá čtveřice rozehrává/hraje všechny zbylé postavy (které původně představují oba herci sami). Velkou devízou inscenace budiž proto zejména její silná výtvarná složka a precizní herecká práce jednotlivých herců.

Lektorský sbor se též jednomyslně a s nemalým potěšením shodl na doporučení **inscenace Dekameron turnovského souboru Kámoš Drámoš**. Tuto hravou inscenaci by bylo na jedné straně možno označit za “typickou studentskou” zábavu s klasickým tématem – inspirací souboru byla četba veskrze povinná: příběhy Boccacciova Dekameronu. Mladí divadelníci si pohrávají s lehkými, ba lechtivými příběhy a baví se herci i diváci – a to jak příběhy samotnými a humorem v nich obsaženým, tak povedenými divadelními nápady. Takovéto jednostranné hodnocení by ovšem bylo krajně nedostatečné, neb souboru se (pod úspěšným a inspirativním vedením pedagožky Aleny Tomášové) podařilo vytvořit komediální tvar, jehož divadelní myšlení je natolik vyzrálé, že na něm lze bez uzardění didaktizovat principy divadelní komiky či na něm prakticky vyučovat gag. Mladí (gymnaziální) herci jsou

naladěni na společnou linku – své případné herecké hendikepy a neumělosti (a že jich v souboru pár najdeme!) dokáží (a to zcela vědomě!) mnohdy využít právě ku prospěchu komiky iscenačního celku, čímž zřetelně poukazují na svou divadelní vyspělost. Jako by před námi ožívala hravost počátků Osvobozeného divadla, Ypsilonky či Husy na provázku. Nikoli však pokusem o jakoukoli nápodobu, nýbrž živým jevištním děním a živoucí energií, která strhává publikum (a to nejen to domácí festivalové, a priori pozitivně naladěné). Inscenace patřila bezesporu k vrcholům festivalového programu a doufejme, že bude bavit i publikum na dalších přehlídkách.

Pětici festivalových doporučení pak uzavírá to, které míří na Divadelní Piknik do Volyně a které pro letošek také zůstává v pořadatelském městě. Turnovský soubor Společnost bloumající veřejnosti kolem režiséra (a herce) Jana Marka si v posledních letech našel cestu k silným příběhům v podobě komorních činoherních textů. Inscenátoři umějí text adekvátně přečíst, jsou mocni velmi dobrých hereckých výkonů (zejména Jakub Chundela) a daří se jim funkčně, působivě a přitom poměrně jednoduše a funkčně řešit scénografii (obvykle náznakově realistickou), což jsou nezbytné atributy pro úspěšnou inscenační práci s tímto typem (žánrem) textů pro divadlo. **Pokrevní bratři Ingvara Ambjornse** jsou do jisté míry sentimentálním příběhem, který však v podání turnovského souboru nesklouzává k nepatřičnému patosu, nýbrž zůstává sympatickým pohledem na náročné soužití dvou mužů, které trápí jejich sociální fobie. Inscenace je divácky velmi vděčným a po herecké stránce velmi kvalitně provedeným dílkem, které si zaslouží pozornost, a to navzdory jistým rezervám ve výkladu některých motivací a možná až přílišné laskavosti příběhu.

Únorová plavba Modrého kocoura vlnami letošní přehlídkové sezóny přinesla i další zážitky – včetně divadelní události Z ruky dějin (Arnošta Haška) ve formě čím dál tím populárnějšího experimentálního divadelního LARPU (Live Action Role Play), tedy události, v níž se diváci stávají aktéry toho, co se kolem nich odehrává. Takový byl a takový je. Modrý kocour. Nevyzpytatelný i překvapivý. Tradiční i novátorský. Modrý jako voda, která modrá nikdy není. A nebyla.

Herecká dílna „Divadlo Utlačovaných“; foto Marek Douša

Červený Kostelec okem porotce – nováčka

Ve dnech 21.–24. 2. 2019 se konal 22. divadelní festival v Červeném Kostelci, regionální přehlídka amatérského divadla s postupem na Divadelní Piknik Volyně (činoherní a hudební divadlo) a Popelku Rakovník (divadlo pro děti a mládež).

Text: Lukáš Rieger

Z patnácti přihlášených souborů vybrali pořadatelé jedenáct, z nichž se přehlídky nakonec zúčastnilo jen deset – náchodský soubor, který byl jediný, který se chtěl ucházet o postup na Rakovnickou Popelku, bohužel nedorazil z důvodu nemoci.

Převládajícím žánrem byly letos v Červeném Kostelci komedie. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla se stala inscenace **pardubického Divadla Exil Lola běží o život**, v níž šlo o autorskou divadelní adaptaci německého experimentálního filmu z konce devadesátých let Toma Tykwera, předkládající divákům filozofické otázky o míře svobody a předurčenosti. Přes drobné konkrétní inscenační nejasnosti si získala pozornost svým odvážným dramaturgickým přístupem kombinujícím hrané situace s epickým vyprávěním a dalšími inscenačními prostředky. **Porota ji proto ocenila čestným uznáním za inscenaci a poněkud nesystémově navrhla k postupu na Šrámkův Písek – tedy mimo oblast tradičního činoherního nebo hudebního divadla: na přehlídku inscenací experimentálních.**

S ustavujícím počinem se přijel s diváky přehlídky podělit **soubor NODIVSE z Nového Města nad Metují**, který v roce 2017 obnovil své působení inscenací stejného titulu, kterým byla ochotnická činnost v tomto městě započata již v roce 1832: **Shakespearovou Půjčkou za oplátku**. K předloze přistoupili možná příliš jednoznačně jako ke komedii, což oslabilo vyznění a smysl některých vyhraných dramatických pasáží, přesto však zaujali odvážným hereckým nasazením převážně ženského souboru (poměr ženy – muži byl 11:1).

S nesnadným úkolem se utkal **Divadelní spolek Jiří z Poděbrad**, když se rozhodl inscenovat současnou českou hru **Petra Zelenky My se vám ozve** (původní název **Job Interviews**). I přes funkční scénografické řešení a žánrově poučené herectví však soubor nedokázal překonat dramatické slabiny předlohy, která uvízla v rovině předvídatelné morality.

Oproti tomu velmi nadějný text **Bouřka na obzoru Dany Laurentové** pro sebe objevila **Náchodská divadelní scéna**. Jedná se o současnou francouzskou situační komedii s rozpracovaným ústředním charakterem a vkusně vybalancovaným tématem ženské emancipace. Soubor i v tomto případě prokázal znalost hereckých pravidel žánru – nota bene ve velice umné scénografii akad. malíře Ivana Krejčího. Inscenaci by však svědčilo razantnější krácení, především v závěrečném třetím jednání, kdy slibně rozjetý příběh na poměrně dlouhou dobu uvízne na mělčině.

Do třetice své schopnosti s inscenováním žánru situační komedie předvedl **Divadelní soubor J. K. Tyl z Meziměstí** na hře **Rodina je základ státu Raye Cooneyho** – a ve srovnání s předešlými dvěma soubory z toho vyšel nejlépe: poučená a sebevědomá režie, funkční dramaturgické škrtky, herecký soubor držící vyrovnanou míru stylizace i nezbytné tempo. Herci se dokázali udržet i v případě bouřlivých diváckých reakcí a nenechali strhnout k podbízivému rozehrávání okrajových gagů. Sebevědomé zvládnutí na první pohled lehké komedie skrývající v sobě nejednu řemeslnou svízlel si vysloužilo **doporučení na Volýnský divadelní Piknik**.

Na festivalu se také objevily dva zástupci hudebního divadla. Prvním byl **Divadelní spolek KLICPERA z Chlumce nad Cidlinou s Divotvorným hrncem**. Jednalo se bezesporu o účtyhodný počín především v rovině organizační. Na muzikálu se podílelo ke čtyřem desítkám účastníků: herců, zpěváků, tanečníků, hudebníků a techniků. S naivistickou scénografií (veliký kašírovaný strom a studna) a kostýmy vhodně korespondoval i herecký styl. Vedle určité nevyváženosti v poměru jednotlivých složek některých výkonů však vyvolával rozpaky i samotný text hry, který byl hrán bez aktualizací uprav a svými dobovými politickými narážkami disonoval s vkusem současného vnímání.

Za druhý příspěvek v této oblasti bylo možné považovat **Zvonohrady Divadelního klubu z Vrchlabí**. Tentokrát šlo naopak o razantní autorský zásah do motivů původní románové předlohy (Zvonokosy Gabriela Chevalliera). Kromě zachování charakteristik většiny postav a několika motivů se jednalo o zcela volnou variaci na téma s vlastními dějovými zápletkami a šťavnatými slovními i situačními gagy. Jadrnost místy až středověkého humoru vyvažovala formálně čistá a funkční scénografie, vy-

Divadelní spolek Jiří z Poděbrad, *My se vám ozve*; foto Ivo Míchal

rovnaná herecká stylizace a ukázněnost souboru, který i zde dokázal udržet nastavenou míru vkusu. Hlavní ambicí inscenace bylo pobavit. Tomu se vše podřizovalo a toho se také podařilo bezesporu dosáhnout. Jednalo se tak o příjemnou divadelní jednohubku bez hlubšího poselství.

Poněkud komorního charakteru byla inscenace hry **P. Palmada a C. Duthurona Na útěku ADIVADLA z Havlíčkova Brodu**. Divadelní příležitost pro dvě herečky ve scénograficky úsporné výpravě – v rozsahu však plně celovečerní záležitosti (105 min) byla snad nejobtížnější výzvou celého festivalu. Náročná předloha – žánrově nesnadno uchopitelná (lyrizující slovní klauniáda) – o společné cestě dvou temperamentově odlišných žen v různém věku by představovala stěžejí zvládnutelnou výzvu i pro zkušené profesionální režiséry.

Tím spíše je třeba ocenit výsledek jiného souboje s opravdu nesnadným inscenačním úkolem souboru **Vlastenecký DS VLASTÍK opět z Vrchlabí, který inscenoval Hanušovu dramatizaci Pan Kaplan má třídu rád od Leo Rostena** – a přesvědčivě uspěl. Zde se režie musela potýkat s úkolem vytvořit pro jednání postav účinný jevištní prostor, který dramatizace sama nenabízí, a zároveň uhlídat míru komické stylizace jednotlivých postav v přesném temporytmickém tahu převládající kolektivní situace. To se jí povedlo: včetně lyrických a tragických přesahů, které k tomuto dílu bytostně patří. Nevšední zážitek byl proto oceněn **doporučením na prvním místě na přehlídce ve Volyni**.

Zlatým hřebem se ale stalo poslední představení přehlídky **Lakomec a další světci od DS Vrchlický z Jaroměře**. Inscenátoři obohatili slavnou Molièrovu hru o několik momentů z jiných jeho her (Zdravý nemocný, Tartuffe). V hereckém uchopení postupovali podle principů komedie dell'arte: precizně vybudovaný stylizovaný pohyb, ostře vykreslené typy, důraz na přesný temporytmus i příležitosti k improvizaci, používání pohybových lazzi apod. Scénografie sestávající především z kaširovaného sloupopadí v perspektivní zkratce uvolňovala prostor herecké hře a metaforicky ji významově i esteticky posouvala – stejně tak kostýmy evokující barokní pestrost. Sebevědomý komediální tah hlavních představitelů byl průběžně narušován lyrickými momenty, které příběhu jejich postav vytvářely sentimentální přesahy rozvíjející významové kontexty celé této koncepčně bohaté, historizující a zároveň současné, molièrovské variace. Vedle tří ocenění za herectví, scénografii a kostýmy si inscenace vysloužila i **vítěznou nominaci do národního kola**.

Co dodat závěrem? Na letošním ročníku krajské přehlídky v Červeném Kostelci převládaly velké celovečerní žánrové komedie, jež se v drtivé většině případů dařilo velmi solidně řemeslně založit a herecky využít. Zřejmě na tom má podíl i úspěšné lektorské působení odborných porot z minulých let, které při rozborových seminářích pěstují uměleckou úroveň amatérského divadla. Letošní porota, která se až na Reginu Szymikovou skládala ze samých nováčků (předseda Adam Doležal, Libor Vodička, Lukáš Rieger), mohla tuto práci svých předchůdců jen obdivovat a nadšení a zkušenosti východočeských divadelníků do dalších let držet palce.

Divadelní soubor J. K. Tyl, Meziměstí, Rodina je základ státu; foto Ivo Mičkal

*Vlastenecký DS VLASTÍK. Vrcholání, Pan Kaplan má třídu rád;
foto Ivo Mičkal.*

*DS NODIVSE, Nové Město nad Metují, Půjčka za oplátku;
foto Ivo Mičkal.*

*Rozbory s porotou;
foto Ivo Mičkal.*

*Náchodská divadelní scéna, Bouřka na obzoru;
foto Ivo Mičkal.*

Orlická maska 2019

Už po šesté přivítalo Ústí nad Orlicí divadelní amatéry z Pardubického kraje i vzdálenějších míst, mj. z Prahy, z Rajce-Jestřebí v sousedním kraji Jihomoravském a dokonce až z Krnova z kraje Moravskoslezského, od polských hranic. I proto byla letošní Mladá scéna mimořádně pestrá, minimálně geograficky... Nouze nebyla ani o pestrost žánrovou, tématickou a dokonce společenskou, v níž se zrcadlilo zaměření souborů, které na Orlické masce vystupovaly. Totiž: co soubor, to jiné vnímání divadla, to jiný přístup k němu – většinou převládala snaha interpretovat divadelní text, dobrý či horší, a to lepším či problematičtějším způsobem. Hlavní motivací všech inscenátorů, lze-li to tak nazvat, však byla touha převést na jeviště své postoje k divadlu. A setkání dvanácti inscenací – dvanácti souborů – nabídlo i různý kulturní rozhled či vkus inscenátorů. V různorodosti jejich přístupu k divadlu samozřejmě dominoval ten tradiční: nastudovat hru, která má (právě dnes) úspěch. Zdrojem takové „dramaturgie“ bývají ověřené tituly v nastudování profesionálů, hlavně těch pražských, a jejich zájezdové rozsévání. Tak to ovšem vždy bylo (a je) v genech českého ochotnického divadla: zkusit si doma, co „frčí venku“, a pobavit své publikum, domácí obecenstvo to vždycky ocení...

Text: Alexandr Gregar

Jeden známý teatrolog vyslovil myšlenku, že dnešní divadlo je především diferencované a zároveň velmi stratifikované – na mysli měl vztah divadla k současným různorodým formám uměleckého zpracování a také jeho vztah k publiku. Což v mnoha ohledech platí i pro divadlo amatérské, jež na jedné straně respektuje, že dnešní (většinový) divák se chce hlavně bavit, ale na druhé straně, že divadlo má i umělecký potenciál. A podle míry „poučenosti“ inscenátorů, hlavně jejich talentu či tvořivých postupů, že je schopné oslovit publikum i hlubším způsobem – obou přístupů se na Orlické masce divákům i porotě (MgA. Vladimír Fekar, MgA. Ivana Krmíčková, Mgr. Alexandr Gregar, Ph.D.) dostalo vrchovatě. Na Orlické masce se sešla představení jak s mimořádným divadelním, tématickým, myšlenkovým i estetickým potenciálem (*Kauza Medeia, Jednou hole, jednou na nože, Baba*), tak představení s cílem pobavit svými ambicemi, hlavně hereckými (*Do hrobky tanečním krokem, Deskový statek, Jak vytloupit banku, Černá madona, Vytrvalost fotbalového brankáře, Hrátky s čertem*). Studentské divadlo (a jeho názor na svět) reprezentoval soubor Červiven z Krnova (*Duch do domu*), zcela zvláštní, genderovou kategorií, dnes specifické seniorské divadlo, nabídl Divadelní spolek Proměna Praha (*Šuška a šeptanda*).

Z té druhé řady souborů, inspirovaných hlavně oním dnešním proudem zábavného divadla, vybočoval Šrámkův *Plačící satyr* v provedení **SDO Diviř Vamberk**. Již zavátý Šrámkův text uvedlo znovu po sto letech Divadlo na Vinohradech v režii Radovana Lipuse. A my, porotci, se domnívali, že právě zhlédnutí této inscenace bylo inspiračním zdrojem pro žamberské provedení, paní režisérka ale vysvětlila, že soubor si chtěl zkusit něco jiného, než se dnes na amatérském jevišti uvádí: velké

činoherní divadlo s krásným jazykem, naplněné i milostným příběhem, a proto sáhli, prý náhodou, po Šrámkovi. Což je chvályhodné, leč ošidné – text hry (blízko má k Turgeněvovi či Čechovovi) vyžaduje přístup akceptující dnešní vnímání divadla, ať už je to jazyk, herectví či inscenační styl... Úcta ke Šrámkovi (což je právě problém žamberské inscenace) je svazující – hledat současnou inscenační pravdu, a nikoliv jen důstojnou interpretaci velkého básníka, může být nad síly. Vyžaduje nejen určitou režírní, ale i hereckou odvahu, a to bez „respektu“ k formě textu, byť s jeho respektováním, těžké je to... Nejblíže k takovému „posunu“ byl M. Bělohrad v roli spisovatele Kalvacha a do jisté míry i Petr Žitný jako Zloch. Inscenace se bohužel ponejvíce snažila ilustrovat text – a to nejen scénografií, ale hlavně hereckými (a nejen mluvními) prostředky, což bohužel paradoxně poznamenalo její srozumitelnost.

Podobně nesrozumitelná, ale jiným způsobem než *Plačící satyr*, byla inscenace **českotřebovského souboru Hýbl**. Režisér Jiří Jireš, letitý vůdčí duch souboru, nastudoval se svými herci oblíbenou bláznivou duchařskou parodií Normana Robbinse *Do hrobky tanečním krokem*. Sama komedie má poněkud komplikovaný příběh a není úplně snadné se v ní orientovat. Sled situací, pokud jsou nejasné fázovány a bez výrazných point, divák znejistí, příběh či děj se vyvíjí překotně. Soubor si s tím, i podle tvrzení režiséra, však hlavu nedělal. Vsadil hlavně na komické herecké kreace, v některých případech až na fraškovité herectví. Hereckou energií zaujal hlavně Martin Jireš s Danielou Stránskou, ale také Jitka Gregarová i další, např. postava Zoe v provedení Zuzany Kupkové byl velmi dovedný a zábavný herecký výkon. Prostě – více se vsadilo na osobnostní herecké dovednosti, než na „vzhled“ celé inscenace, včetně přibližné a fádni scénografie, která k „tajemství“ duchařské komedie mnoho nepřispěla. (Porota udělila souboru Čestné uznání za jednotu hereckých stylizací.)

Hereckými výkony, podobně jako českotřebovští, zaujali i **divadelníci z Ústí nad Orlicí** ve hře Václava Štecha *Deskový statek*. Jejím inspiračním zdrojem jist byla i objevná inscenace Činoherního klubu v úpravě a režii Ladislava Smočka. Jenže ústecký soubor ji pod vedením debutujícího režiséra Libora Krčka představil jako kultivovanou a noblesní „historickou“ inscenaci. S důrazem na jevištní řeč a se skvělými kostýmy, ale v dramatických situacích jen přibližnou, statickou, často bez výraznější akcentace dramatických motivů. Více se stálo, než jednalo, což „groteskním“ situacím nepřispělo, nebylo čitelné, že postavám o něco jde, že dochází ke střetům, ať je to politický či milostný boj... A poněkud matné uchopení žánru jakoby zaskočilo i herecké provedení. Řada motivací (např. vlastnění, intrikářství, korupčníctví) se tak zcela vytrácela, hra ztrácela spád a těžkla v patosu. Herci sic zvládli text slovně, ale obsah nenaplnili. Ani potřebnou energii – při tom ji mnozí mají na rozdávání, především Bedřich Ducháček v roli Fistra. Publikum často reagovalo, ale bohužel jen tichým smíchem, byť se nabízely reakce spontánnější - soubor připomněl, že v některých předchozích reprízách byl ohlas hry spontánnější. I to se stává. (Porota udělila Čestné uznání Pavle Klimešové za kostýmy a Bedřichu Ducháčkovi za herecký výkon v roli Fistra.)

K inscenacím inspirovaným jejich úspěšným profesionálním provedením, patřily v Ústí nad Orlicí i další dva pokusy, nabízející především prezentaci osobitého herectví. Boj s náročnou předlohou (na půdorysu filmu *Africká královna*, který v Praze slaví úspěch v divadle Palace v podání Hynka Čermáka a Lindy Rybové) svedli **chrudimští herci Monika a Jan Slezákové**. Scénicky komplikovaná road-movie je plná dramatických zvratů (v rámci dobrodružné plavby divokou řekou), složitá je i ve vývoji hlavních hrdinů. Na představitost herců i režiséra a jejich smysl pro pravdivost klade obrovské nároky. Opět lze připomenout, že herecké jednání nespočívá pouze ve sdělování informací, byť jakkoliv dramatických. Že „jádro pudla“ je v konkrétním jednání, které onu dramatickou situaci tvoří. Chrudimští spoléhají více na text, než na rozvoj vztahů postav. Obdivuhodně se vyrovnali s neuvěřitelnou sumou textu, ale na vnitřní život postav, na motivaci jejich činů, už jim energie nezbyla. Totiž: jedině v osobnostním (uvěřitelném) herectví a hlavně v tom – „nehrát“, nememorovat text, ale hlavně žít na jevišti osobní témata, je smysluplný kontakt s divákem. Ale klobouk dolů před odvahou chrudimských: rozsáhlý text, množství situací a z nich vyplývající scénické i technické nástrahy, nejen drama vnitřní, ale i drama samotné plavby (chování lodi a další, které tato hra obsahuje), byly poněkud nad jejich síly.

Loňským překvapením Orlické masky byl svitavský **soubor Zaklep**, tehdy zaujal osobitým hravým a ironickým vystoupením. Letos přivezl inscenaci spíše „interpretačního“ charakteru. Znamou hru Didiera Kaminky (pro jednoho herce, hrál ji kdysi skvěle Pavel Zedníček) s názvem *Osamělost fotbalového brankáře* uvedli v úpravě Jiřího Janků a Petra Svojtky coby *Vytvoření fotbalového brankáře*, na Kaminkovi věrném půdorysu v ní mladší alter ego hlavního hrdiny, zneuznaného sportovce, které jeho osudy konfrontuje s pravdou. A opět nesmírná suma textu. A hlavně téměř klipové situace (přůběh dramatického fotbalového utkání), odbočky z konkrétního jednání ke komentujícím pasážím... To vše se v případě svitavského provedení bohužel nestalo impulsem, ale překážkou osobitého hereckého projevu. Hlavně proto, že ony situace jsou jen „jako“ nahozené a spíše jde o jejich přibližné a poněkud povrchní zpracování. I proto se představitel hlavního hrdiny (Jiří Krátký), herecky jistě dis-

ponovaný a osobitý, marně potýká s konkrétním – i divadelním časem... Lze ocenit zápas s náročnou předlohou, lze vyslovit i obdiv nad hereckou odvahou, kterou Jiří Krátký jako představitel Brankáře svým osobitým projevem jistě potěšil své přátele., ale k přesvědčivému herectví, které z textu sice vychází, ale musí se k němu cosi osobnostně dodat, zatím nedospěl.

Jakousi zvláštní kapitolu napsaly do programu letošní Orlické masky, a to jak divadelním směřováním, tak žánrově i stylově, hned dva další soubory: **Divadelní spolek Proměna z Prahy**, režisérky Heleny Kubů, jinak manažerky programů pro seniory Remedium, který od roku 2003 působí v rámci centra pro podporu psychosociálních aktivit a má na svém kontě už řadu inscenací i účastí na nejedné divadelních (i národních) přehlídkách seniorského divadla – představil v Ústí nad Orlicí svou novou inscenaci *Šuška a šeptanda*, drobnou scénickou anekdotu z pera Alexeje Guhy a Vladislava Burdy. Víc než o divadlo a herecké výkony šlo však o specifickou práci s lidmi seniorského věku, většinou kolem osmdesátky, hlavně o jejich osobnostní seberealizaci, při níž vůbec nejde o nějaký divadelní rámec. Výkony herců tohoto souboru spočívají spíše na jejich radostném pobytu v jevištním prostoru. „Herci“ divadlo nevnímají v řádu dramatických principů – a přesto jejich představení dýchá člověčinou, radosti z jevištní existence a zveřejněného pocitu „hrát si rád“. Navíc s energickým (a spíše vnitřním než vnějším nasazením), dokonce i se schopností sebeironie: třeba hrají potichu, pomalu či zády k divákovi – co na tom záleží, toto jsem já! A divácký zážitek se dostaví právě díky oné spontaneitě, z okamžitého zveřejněného spolunažívání. Možná to má blíž k psychoterapii. Přítomná ředitelka NIPOSu Lenka Lázňovská dokonce se souborem pohovořila o specifice seniorského divadla, dnes v Evropě tak oblíbeného a ceněného.

Z druhého genderového pólu jsme viděli soubor **Červiven z Krnova**. Spolu se svou vedoucí a režisérkou Petrou Severinovou jsou častým účastníkem přehlídek – studentského divadla. Také na ústecké Mladé scéně už byli. Na Orlické masce se soubor představil inscenací *Duch do domu*. Podle románové předlohy Evy Ibbotsové *Strašidla po telefonu* ji dramatisovala a režisovala vedoucí souboru (a v minulosti, ale s jinými svěřenci, jak to už u studentských souborů bývá, ji už také inscenovala). Ve strašidelné „duchařské“ komedii se střetává svět lidí a duchů (navíc jde o inspiraci válečným utrpením občanů britské metropole). Nakonec se prokáže, že dobro i zlo je oběma světům vlastní. Hra je myšlení mladých herců velmi blízká, a byť jsou jejich herecké dovednosti různé úrovně, daří se vytvářet množství dramatických i komických situací, navíc s vážným morálním akcentem. Souboru se podařilo obsáhnout román Evy Ibbotsové „zmotnit“ v zajímavé zkratce, navíc v sympatickém kolektivním výkonu. (Porota udělila Čestné uznání Petře Severinové za dramatisaci a za režii inscenace, souboru pak za kolektivní přístup k inscenaci.)

Vraťme se však ještě k zahajovacím představením letošní Orlické masky 2019, které patřily také do onoho „koše“ amatérského úsilí – zkusit si úspěšnou a prověřenou komedii, která pobaví na první dobrou. Takovou byla inscenace Kaminkovy hry *Jak vyloupit banku* (lanškrounský soubor Divadlo ve středu ji uvedl pod názvem, který mate, odkazuje totiž k filmu s Luisem Funesem – Kaminkovu hru přeložil Alexander Jerie pod názvem *Jen žádnou paníku aneb Jak vykrást banku*, nu, možná drobnost, ale jistý zdroj nedorozumění). Tato kriminální parodie ze sedmdesátých let minulého století nabízí řadu zajímavých a nejen komických motivů, i dnes živých: terorismus, sociální problémy

ad. Lanškrounští s ní určitě pobavili své domácí publikum, ale před „přehlídkovým“ auditoriem neukryli jistou absenci hereckých i režijních dovedností. Ani to, že výsledek závisí rovněž (jak už výše) na pochopení žánru hry. Soustředili se na vnějškovou interpretaci textu a k němu hledali popisné scénické vyjádření, často nešikovné a bohužel nedramatické. – A podobně zacházel s notoricky známou pohádkou Jana Drdy *Hrátky s čertem* i **Divadelní spolek Tyl z Rychnova nad Kněžnou**. Nabídl ji v spíse v jakési jen mluvené, až rozhlasové formě, byť v pestrých kostýmech a líčení, ale v jevištně zcela příbližném aranžmá, v jakési jen náznakové dekoraci. Herci spolu sice stále mluvili, ale nejednali, a když, tak popisně, bez základních motivací – a bohužel i bez smyslu pro humor, který je ale v jednání postav obsažen – opět lze poukázat na nejisté pochopení žánru a nešikovnost zvolených prostředků. A proto sdělovat něco víc, než jen text, především nabídnout svůj názor na chování postav či na scénické (i scénografické) řešení, bylo nad síly souboru.

Poslední trojice z dvanácti na Orlické masce provedených inscenací se přece jen výrazněji lišila od předešlých. Hlavně tématickým a „myšlenkovým“ potenciálem, což pro krajskou přehlídku není málo. – **Pardubické Divadlo Exil**, především režisérka inscenace *Kauza Medeia*, Jana Tichá, se shlédla ve hře populárního Petra Kolečka, který je dnes vyhledávaným autorem (film *Masaryk*, televizní *Okresní přebor* či *Čtortá hvězda* nebo *Most*, v divadle mj. *Soumrak bodů*, *Jaromír Jágr*, *Kladeňák* či muzikál *Pornohvězdy*). Sama Jana Tichá (i jako představitelka Medei) má pro Kolečkův ne právě snadný, srozumitelný a komplikovaný text smysl a vnitřní citění – i ambici ho inscenovat. Autor napsal transkripci Euripidovy tragédie a původně ji inscenoval v pražském divadle Rubín, v roce 2010 byl za ní spolu s režisérem Danielem Špinarem nominován na cenu Alfréda Radoka. Změna optiky v Kolečkově textu posouvá původní antickou tragedii do současného prostředí, a to specifickými prostředky zcela nekorektního a nekonformního vnímání divadla, dokonce v duchu jisté „tarantinovské poetiky“. A přitom jde o téměř banální téma rozvratu rodiny – moderní hra inspirovaná klasickou antickou tragédií. Medei, „kouzelnici“, ale hlavně zhrzenou matku dvou dětí opouští manžel (láson) kvůli mladé fíflně Glauké, která však umí „karate a delfní řeč“, kromě jiného. Medeia osnuje pomstu, umí dobře vařit a starat se o děti, ale odmítá svou porážku. Dalo by se říci „kuchyňská“ tragédie nebo, jak říkají kriminalisté – domácí zabíjačka! Tady variace na drama, které čerpá z řecké mytologie. I ve složitých verších. Až provokativní výzva k inscenování – režisérka Tichá ctí principy této antické variace. Hraje se v kuchyňském prostředí, Medei zastihneme ve stresové situaci, pomáhá si alkoholem i žehlením, vpád nesnesitelně „roztomilé“ Glauké ji ještě víc rozhodí... Představitelka Glauké, Slovenka Daniela Meszárosová, pro níž byl text přeložen do slovenštiny, je „jevištně“ k sežrání, vytváří přesnou studii naivity a nekompromisní mladistvé drzosti (agresivity). Složitější figuru Medei v podání Jany Tiché na rozdíl od Glauké však přece jen více svírá suma textu a komplikovanější herecký úkol. Pro něj herečka ne vždy nachází přesvědčivější řešení – nad rámec konkrétní situace. Přesto je výkon Jany Tiché obdivuhodný. A vlastně i Matěje Karase v nevědné stručné roli lásona. Inscenaci doplňují i „pohybové“ etudy, které metaforicky komentují příběh, ale bohužel fungují spíše v roli obrazových popisných intermezz, než v poloze metaforické. Kontrast velkého, anticky vznešeného a osudového, s nízkým, „kuchyňským“, banálním, není ještě úplně čitelný, ale je v inscenaci založen. Pardubická Medeia je hodná respektu. (Porota udělila Čestné uznání za inscenaci a doporučení na celostátní přehlídku Piknik Volyně, Čestné uznání Janě Tiché za roli Medei a Cenu Daniele Meszárosově za roli Glauké.)

Druhý lanškrounský soubor, který se v Ústí nad Orlicí představil, **DS Škeble**, nebyl na přehlídce nováčkem, loni zaujal svou inscenací *Klobouky*. Letos přivezl novou autorskou inscenaci pod názvem *Bába*. Soubor tvoří současní i bývalí studenti gymnázia (ti si říkají Praškeble) a jejich letitým vedoucím a autorem (a režisérem) všech či většiny her je učitel Jan Střecha. V novém opusu mu byl skvělou autorskou i hereckou posilou odchovanec souboru Martin Bureš. V *Babě*, jakési quasi pohádce „v čase neurčitěm a příběhu zmateném, v němž souvislosti a jinotaje nechápeš“, jak píší v programu, byl vynikajícím představitelem dvourole Baby a Plukovníka – především jeho zásluhou a hereckými předpoklady se skutečně poněkud zmatená pohádka dotýkala publika neobyčejně čerstvým, zábavným a ironickým způsobem. Příběh si bere na mušku současný politický svět, jak ho vnímáme se všemi jeho nástrahami a nevíme si s ním rady – než rezignací, zakrýváním očí a pohodlným prospěchářským životem. Přestože mnohačetný soubor neoplývá hereckými dovednostmi (kromě Bureše, mimořádného „drastického“ komika, dokonce i skvělého pianisty!), působí kompaktně. Jde s příběhem a v rámci jednoduchých jevištních prostředků vytváří dramatické situace v řádu pohádkově-kabaretního žánru. Ostatně je ta pohádka i jistým krycím manévrem pro sdělování názorů na současnou společenskou a politickou situaci, ono „jinotaje nechápeš“ je třeba brát s nadsázkou, publikum chápe dokonale. I dvojici čápů, která si urputně staví „čapí hnízdo“, i proměny Baby v ruského plukovníka, který vše drží „ve svých otěžích“, i peripetie studentské revolty – včetně sumy aktuálních hlášek, bonmotů a ironických šklebů. Dalo by se s trochou nadsázky říci, že je to dílko angažované, s názorem, v mnoha případech i se skvělým komickým taimingem. A především „hravé a dravé“. (Porota doporučila inscenaci na celostátní přehlídku Piknik Volyně a také na přehlídku činoherního divadla pro děti a mládež Popelka Rakovník 2019, souboru udělila Čestné uznání za inscenaci a Cenu Martinu Burešovi za herecký výkon v roli Baby a Plukovníka, Janu Střechovi pak také Cenu za finální dramatizaci a režii inscenace.)

Divadelní spolek Rájec-Jestřebí. Jednou hle, jednou na noze;
foto archiv Divadelního Pikniku Volyně

A nejlepší nakonec – inscenace **Divadelního spolku Rájec-Jestřebí** *Jednou hole, jednou na nože*. Do našeho vědomí (a svědomí) zasáhla důrazněji než všechna předchozí... Soubor s ní slavil úspěch již loni na Hanáckém divadelní máji v Němčicích nad Hanou 2018. Setkali jsme se s dramatizací ne právě snadného textu (podle románové předlohy rakouské spisovatelky Anity Augustin, jinak dramaturgyně v předních rakouských a německých divadlech), který skvěle přiložila Iva Michňová. Soubor hru uvádí v nápadité režii Ily Šimkové jako „hořkou“ komedii, ale domnívám se, že jde nad tento rámec, či marketingový popis. Inscenace nabízí strhující drama a příběh plný jinotajů, životních peripetií v ne úplně konkrétním prostředí: tři přítelkyně se v jakémsi domově seniorů (nebo snad ve vězení či v očištění) pokoušejí, jak se píše v programu „podvodně se dopracovat k jakémusi sladkému životu“. Jenže kde to je, o co jde, co se stalo a co je příčinou psychických traumat hlavní postavy?... Inscenace se vyznačuje skvělým režijním zpracováním – na téměř prázdné scéně s průhledným bílým horizontem v pozadí, který skrývá postavy „mimo“ realitu. Mnohé proměny času a místa, skutečně dramatické situace se udějí ve strhujícím a zpočátku i poněkud překotném tempu. Postupně se rozkrývají motivace, příběh, příčiny a důsledky... Vše se představuje zcela jednoduchými scénickými artefakty. Jediné záchytné body ve scénografii – barevné měkké krychle, které na počátku působí jako „neutrální“ – jakoby z rodu dramatické výchovy – postupně nabírají podobu prostředí psychiatrické „výšetřovny“. A dynamické herectví – vše vede ke strhující atmosféře inscenace, založené hlavně na hereckých výkonech. A to nejen dominantních ženských postav (Hana Kubénové a Ily Müllarové, kterým zdatně sekunduje i Hana Hortová), svůj podíl na kompaktnosti inscenace mají i další, herecky snad ne tolik zdatné výkony, ale výrazné a přesvědčivé (Hitlerovská etuda Petra Nečase). Inscenace nabízí hledání odpovědí na náš současný ohrožený svět, a to až orwelovským způsobem, ale také tajemství života a smrti. Ostatně v tom spočívá i tajemství divadla, svár života a smrti. (Porota udělila Cenu Orlické masky za inscenaci a nominovala ji na Divadelní Piknik Volyně, dále udělila Cenu za režii Ily Šimkové, Cenu za herecký výkon v roli Almut Haně Kubénové a celému souboru Čestné uznání za ansámblovou souhru.)

Ještě glosu na závěr – zúčastnil jsem se letos už několika krajských „postupových“ přehlídek. A jen se utvrdil v pocitu, že při hledání kvality nemohou být spravedlivé – setkávají se na nich totiž soubory, které mají tvůrčí potenciál, se soubory, které nedisponují ničím jiným, než prostým nadšením pro divadlo. Hodnoceny jsou společně, převážně vesměs trpělivými odborníky, vesměs profesionály, kteří umělecké předpoklady považují za předpoklad dobrého výsledku, resp. za jakousi metu, jíž soubory touží naplnit. Což je často iluze (ale nikoliv trauma), ale srovnáváme často nesrovnatelné. Z minulosti známe i bohatší systém „postupových přehlídek“: kdysi bývaly okresní přehlídky, které do krajských kol (předcházejících jako dnes celostátním přehlídkám) oddělily tzv. „sousedské divadlo“ od souborů tvořivějších, či talentovanějších nebo dokonce talentovaných tvůrců, režisérů především. Domnívám se, že dnešní „zkrácení“ cesty, které nešťastně spojuje naprosto odlišné ambice inscenátorů, škodí oběma stranám. Ti „méně chválení“, s nimiž odborná porota – na krajské úrovni – trpělivě rozebírá jejich elementární „divadelní“ prohršky, někdy ani nerozumí, o co jde. Nebo se domnívají, že jim porota nerozumí, svému domácímu publiku se přece tak líbili... Od roku 1990, kdy došlo k určitému útlumu ochotnické činnosti, je dnes amatérské divadlo opět mohutnější, souborů značně přibýlo, prostor na vzájemnou komunikaci se ale scvrkl jen na krajské přehlídce – byť v současné době existují nejen kraje, ale i okresy. A v každém mnoho souborů, kterým by se setkávání na nějaké vhodnější

Diváci festivalu, v popředí Lenka Janyšová;
foto archív přehlídky

platformě mohlo líbit a mohlo být prospěšné – navíc bez traumatu, že to zase vyhráli tamti, proč ne my! O tom, co s tím, by měli uvažovat sami ochotníci. A bez ohledu na to, že dnes už neexistují někdejší okresní a krajská kulturní střediska, která to kdysi „za ochotníky“ organizovala, že už není ani prehistorický „soutěžní“ systém dávné Ústřední matice divadelních ochotníků českých, kterou dnes už nikdo ani nepamatuje, ale která byla rovněž strukturovaná do okrsků a okrskových soutěží... A nečekejme, že by např. ARTAMA ten systém mohla změnit nebo proměnit, od toho ostatně není, odtud impuls neočekávejme. Zásadnější strukturalizace v komunikaci mezi soubory by byla ku prospěchu amatérského divadla. Zvláště v této době, kdy se přehlídky (hned s postupem do celostátního kola) rozmnožily a pro nominované či doporučené už dokonce není kam skočit...

Třeštské divadelní jaro 2019 aneb Léta tučná i hubená

Letošní, již padesátý osmý ročník krajské postupové přehlídky ochotnických divadelních souborů Třeštské divadelní jaro (TDJ) pořádá obec Třešť ve spolupráci s dvěma místními divadelními spolky, kterými jsou DS Jana Lišky při TJ Sokol Třešť a DS Karla Čapka Třešť. Přehlídka probíhá v místním kulturním domě s hledištěm pro téměř tři sta diváků. Organizačně zajišťuje přípravu i realizaci tým v čele s Romanou Štátnou, vedoucí odboru kultury a propagace městského úřadu, dalšími členkami týmu jsou Mgr. Kateřina Sommerová, vedoucí třeštského informačního centra, Barbora Koutná, pracovnice informačního centra a Marie Korešová, vedoucí kulturního domu.

Text: Ladislav Vrchovský

Přípravný a realizační tým má velkou ambici, aby třeštská přehlídka byla přehlídkou s právem nominace či možností postupu na tři národní přehlídky: Divadelní piknik Volyně, Krakonošův divadelní podzim a Rakovnickou Popelku. Toto přání zavedlo organizátory na scetí – ve snaze naplnit požadavek potřebného počtu soutěžních inscenací, aby porota měla možnost nominovat, v některých případech připustili účast v soutěži i souborům, které z hlediska propozic nepatřily na žádnou z vyjmenovaných přehlídek. Týká se to zejména dětských souborů ze základních uměleckých škol. Takové soubory mají vlastní systém soutěží.

Letošní TDJ nemělo z hlediska kvality soutěžních představení tak vysokou úroveň, jako v některých minulých ročnících. To se stává, i na divadle přicházejí občas léta tučná i hubená.

Soutěžní klání zahájila inscenace hry Kateřiny Pokorné *DDT* v provedení souboru **Kapota Tábor**. Autorka i režisérka, jinak také herečka s vystudovanou pražskou konzervatoří a dvaceti pěti lety herecké praxe v Západočeském divadle v Chebu, tentokrát napsala hru, jejímž tématem je aktuální společensko-politický problém České republiky, existence trestně stíhaného premiéra. Téma jistě aktuální však vtělila do adaptace hry bratří Čapků *Ze života hmyzu*, a tím vznikl z hlediska dramaturgie inscenace celkem složitý problém, se kterým si inscenátoři neporadili. Porota pracující ve složení Kateřina Baranovská, Alena Veliká a Ladislav Vrchovský ocenila čestným uznáním herecké výkony Dušana Ducha Běhounka v roli Pokoutníka a Jaroslava Jareše v roli Hlemýžďe.

Komedii *Ve škole je bomba* napsala pro **svůj soubor Vofuk Štěpánov** Marie Janíčková. Autorka do textu vtělila nesouvislý sled scének a fórků ve stylu ala Kameňák, a to ve snaze co nejvíce pobavit publikum. Přemíra vulgarity, kterou v životě známe z nejrůznějších prostředí, má zde sloužit k pobavení, a jistě určitý typ diváka i pobaví. Otázkou ale je, zdali zrovna o tento typ publika soubor usiluje. Pokud ano, neměl by se se svými počiny vydávat do soutěže o postup na národní přehlídky. Divadelní kritéria na toto představení nelze uplatňovat, neboť nenabízí téměř žádnou měřitelnou kvalitu.

S komedií *Šoestka* autorů Zdeňka Svěráka a Ladislava Smoljaka přijelo **Divadlo Zvonokaplička z Prosenické Lhoty**. Soubor složený s obdivovatelů Divadla Jára Cimrmana nastudoval již třetí hru z repertoáru cimrmanovců ve snaze co nejvíce se přiblížit originálu. Snaha vyústila ve výsledek celkem přijatelný jak pro publikum stejně jako inscenátoři obdivující Divadlo Jára Cimrmana, tak pro diváky, kteří se s osobitou poetikou prací Smoljaka a Svěráka setkali poprvé (ano, i takoví pořád ještě existují). Porota ocenila kultivovaný herecký výkon všech protagonistů a vyzdihla práci jednoho z nich, Petra Červenky v roli Přemysla Hájka, vysloužilého vechtra.

Pohádku Jiřího Tepera *O malé hastrmance* nastudoval **DS Jana Lišky při TJ Sokol Třešť** v režii členky souboru Anny Fencíkové. Nepřilíší kvalitní předloha neumožňuje dosažení lepšího výsledku, herci nemají mnoho příležitostí k prokázání svých hereckých kvalit, pohádka jako taková je výsledkem vykradení motivů z Malé mořské víly H. A. Andersena, případně ze známé Rusalky. Autor však nectí ani téma slavných předloh, ani jejich výpověď, a tak se hraje v podstatě o ničem, žádná hra o život se tu nekoná. Porota v tomto případě neudělila žádné ocenění.

Následovala komedie Jeana-Claude Islerta *Na tohle teď není ta pravá chvíle* v podání **Divadelního souboru Kulturního domu Čestice** v kolektivní režii. Novodobá francouzská fraška také z hlediska kvality textu nepatří k těm nejlepším. Jedině vskutku velmi zkušený režisér ve spolupráci s dobrým dramaturgem by si možná s předlohou dokázali poradit. Nad síly souboru bylo zvládnutí žánru, i věrohodné podání jednotlivých postav. Čestné uznání za hlavní postavu Frederika dostal Jan Zábranský.

Autor komedie *Velice hojný Fénix* Christopher Fry se nechal inspirovat známým příběhem o vdově z Efesu. Kvalitní předlohu si jako základ k inscenaci zvolil **Divadelní soubor Vojan z Libice nad Cidlinou** a nastudoval ji v režii Jiřího Hlávky. Hra je napsána pro dvě ženy a jednoho muže. Libičtí našli ve svém středu velmi vhodné představitele jednotlivých rolí, a Jiří Hlávka coby zkušený režisér vystavěl inscenaci dobře jak co do nároků na temporytmus, tak na práci s herci. Výsledkem bylo jedno z nejlepších představení celé přehlídky. Porota udělila čestná uznání Kateřině Holobradové za postavu Dynameně, Petře Hartmanové za postavu Dotó i Jakubu Starému za postavu Tegea. Čestné uznání získal i Jiří Hlávka za výběr textu a režii.

Pěvecký sbor ZUŠ Třešť se podle vlastních slov jednou za čas věnuje celkovému divadelnímu zpracování hudebních pohádek. Do programu TDJ 2019 vstoupil s jevištní adaptací televizní pohádky Jiřího Chalupy a Jiřího Zmožka *Co takhle svatba, princí?* I tomuto souboru stejně jako dalšímu reprezentantu z oblasti Základních uměleckých škol, o kterém ještě bude řeč, porota doporučila účast na přehlídkách činnosti ZUŠ, kde odborníci na estetický, umělecký i lidský rozvoj dítěte napovědí, kudy vede cesta ke zkvalitnění pedagogické i tvůrčí činnosti. I v tomto případě porota nenašla možnost udělit nějaké ocenění.

Naši vaši furianti. Tak nazval Vlastimil Peška svoji úpravu veleznámé hry Ladislava Stroupežnického *Naši furianti*, kterou vytvořil a nastudoval se souborem **Ořešovského divadla**. Ořešovské divadlo je svým způsobem fenomén na poli amatérského divadla v České republice. Má vybudovanou vlastní poetiku. Všichni členové souboru mají velmi vysokou úroveň jak herci, tak zpěváci, tanečníci i hudebníci. Vlastimil Peška jak režisér, skladatel, scénograf je ve všech těchto oborech mimořádně zkušený a velkou tvůrčí invencí obdařený profesionál. Chybí mu jediné – jeho oponent v pozici dramaturga, takový, který dokáže odhalit nebezpečí nedostatku autocenzury, kterým je Peška pověstný. Peškovi *Naši vaši furianti* jsou strhující smrtí hudby, zpěvu, tance, hereckých i loutkohereckých a hudebních gagů, ve kterých se ale ztrácí téma Stroupežnického *Našich furiantů* a forma vítězí nad samotným obsahem. Čestné uznání získal v tomto případě Karel Hegner za postavu Filipa Dubského a Petr Sekanina za postavu Valentina Bláhy.

Pohádku Miloše Kratochvíla *Taneček přes dož peklá* nastudoval **Divadelní soubor Třeštic při ZŠ Třešť**. Předloha - televizní hudební pohádka z roku 1982 - je částečně poplatná době svého vzniku. Má však některé kvality, kterých vedoucí souboru Radana Kadlecová, Luboš Vonka a Jaroslav Fiedler dokázali využít. Jejich nadprůměrná úroveň pedagogických i tvůrčích schopností a respektování dětského světa členů souboru vyústila v dobrou ukázkou práce divadelního kroužku při základní škole. Čestné uznání získali: Vojtěch Hynk za postavu Káji Fouska a Luboš Vonka za aranžmá hudební složky, korepetici i živý hudební doprovod.

Pöstel pro anděla Jaroslava Koloděje v režii Anny Fencíkové odehrál **DS Jana Lišky při TJ Sokol Třešť**. Ani tuto předlohu nelze doporučit ke scénování, neboť kvality textu jako takového jsou velmi nízké. Aby soubor dosáhl pobavení v hledišti, neváhal použít humor té nejnižší úrovně, tak zvaný „fekální“, a tak se určitá část publika živě bavila nad scénou mobilu spadlého do latríny, následně vytaženého, zvonícího a podávaného majiteli s výzvou přijmi hovor. V případě této inscenace vskutku platí známé Z hovna bič neupleteš, a když upleteš, nezapraskáš. Čestné uznání získal představitel postavy Jana Myslivečka Milan Fugas Pinder, díky kterému se alespoň bylo možno těšit z herectví nadprůměrných kvalit.

S dramatizací humoristického románu Karla Poláčka *Bylo nás pět* přijelo **Divadelní studio Tyláček z Dačic**. Autorka dramatizace, emeritní dačická knihovnice Naděje Jahelková, vybrala dobře klíčové části z původní předlohy pro inscenaci, která vznikala před jedenácti lety za účelem propagace existence a činnosti dačické knihovny. Jevištní tvar však vykazuje velké rezervy v oblasti práce s dětmi coby dětskými herci, a zejména režie. Naději Jahelkové bylo uděleno čestné uznání za výběr předlohy.

Divadelní soubor ZITA Zdechovice Přelouč tvoří „lidé třetího věku“ pánové a osobní přátelé Milan Platil, Josef Hurt, a Soňa Borovičková. Všichni tři mají jisté divadelní zkušenosti, a tak se rozhodli pro jevištní výlet do úsměvných i strastiplných zákoutí stáří, ke kterému zvolili hru Alda Nikolaje *Tři na lavičce*. Nad jejich síly bylo však odhalení velkých nároků tohoto textu na přesný výklad jednotlivých postav, na režii soustředěnou zejména na temporytmus inscenace, i na dramaturgii úspěšnou ve vyhledání komediálního potenciálu textu jako takového. Výsledkem bylo představení, které spíše než estetické a divadelní kvality ukázalo důležitost společenské role ochotnického divadla. I v tomto případě nebylo uděleno žádné ocenění.

František Zborník, vynikající divadelník, lektor, autor mnoha divadelních předloh, pedagog a režisér, zemřel v loňském roce na následky dlouhé těžké nemoci. Jednou z jeho posledních prací je hra *Skřivani už jenom o Shakespearovi*, kterou nastudovali a se kterou v programu TDJ 2019 vystoupili **Zmatkaři Dobronín**. Autor úpravy a režisér inscenace Ladislav Valeš našel klíč k inscenování textu, ve kterém jde o příběh skutečné postavy, paní Julie Hruškové, statečné ženy, převádějící po druhé světové válce přes hranice československé občany prchající do americké vojenské zóny v Rakousku. Bolestné a svým způsobem nadčasové téma vyrovnání se s minulostí vlastních předků je dnes v České republice stále aktuální. Dobronínští Zmatkaři je zpracovali do podoby velmi poutavého divadelního představení s vysoce nadprůměrnými hereckými (nejen) výkony. Vladimír Altán Mátl získal cenu za herecký výkon v inscenaci a herečka Tereza Fialová byla odměněna čestným uznáním.

Pohádku *Loupežnické koření* autorské dvojice Oubram-Novák předvedl **Dětský divadelní soubor Žirovnice**. Text, který patří k těm nejslabším předlohám pro divadlo určené dětem byl navíc v tomto případě uchopen způsobem velmi nepoučeným, a tak porota opět nemohla ocenit vůbec nic.

Amant Pavla Němce patří k přijatelným předlohám pro lehkou komedii, byť nemá kvality více než průměrných textů pro tento žánr. Může se však stát podkladem pro celkem slušný divadelní výsledek, když se této předlohy chopí zkušený a zručný inscenační tým, což bohužel o **Ochotnickém souboru Forbína z Jistebnice** říci nelze. Forbína patří k těm souborům, které potřebují opravdu kvalitní text pro svoji práci, text, který nevyžaduje inscenátory schopné vyhnout se nebezpečí dopadů nízké kvality předlohy, a naopak schopné tuto předlohu dotvořit dobrým způsobem. Čestné uznání obdržela představitelka Matky Lenka Vostřáková.

S autorským muzikálem *Stvoření světa* přijel **Divadelní soubor ZUŠ Jičín**. Bývá vždy problém, když se ambice dospělých střetnou s požadavky na práci s dětmi. V tomto případě autorský tým dospělých a svým způsobem i dobře fundovaných autorů honilo několik zájčů najednou. Chtěli vytvořit muzikálové představení vysokých kvalit, zároveň byli povinováni představit výsledky práce jednotlivých oborů vyučovaných na jejich škole, a ještě by k tomu měli zohlednit nároky na práci s dětmi v oblasti dramatické výchovy a výchovy dramatem. Tak složitý problém je v podstatě neřešitelný. Nicméně výsledek přinesl ukázkou kvalitní práce pedagogů ZUŠ při výuce jednotlivých oborů a výbornou úroveň hudební složky muzikálu, což vedlo k udělení ceny za hudbu skladateli a dirigentovi Otakaru Kovářovi.

Posledním představením přehlídky byla autorská komedie člena **Ochotnického spolku Pozpátku z Říčana u Brna**. Začátečnický autorský počín vyústil ve směs různých žánrů jak v předloze, tak v provedení, ve které se projevil slibný potenciál souboru z pohledu na jednotlivé herce a jejich předpoklady pro jevištní existenci. Ani v tomto případě nebylo uděleno jakékoliv ocenění poroty.

Odborná porota doporučila k postupu na národní přehlídku Divadelní Piknik Volyně inscenaci hry *Skřivani už jen o Shakespearovi* v provedení **Zmatkařů Dobronín** a doporučila k postupu na národní přehlídku Krakonošův divadelní podzim inscenaci hry *Naši vaši furianti* v provedení **Ořešovského divadla**.

Divadelní Kojetín 2019 v Křenovicích, s trefou Do zdi, s Audiencí a Vůní třešňového dýmu

Divadelní Kojetín, jehož dvacátý sedmý ročník proběhl ve dnech 14.–17. 3. 2019 jako oblastní přehlídka amatérských divadelních souborů s postupem na Divadelní Piknik Volyně, byl výjimečný ve třech ohledech. Za prvé: kvůli rekonstrukci kojetínské sokolovny se přehlídka odehrála v kulturním domě Křenovice a tradičně skvělý kojetínský pořadatelský tým doplnily členky místního spolku Smotaná hadice. Za druhé: pryč je doba, kdy jsme měli pocit, že si ochotníci v těchto končinách vybírají pouze situační komedie, a pokud sáhnou jinam, málokdy uspějí. Letos byl veseloherní žánr s tím vážnějším namixován přesně půl na půl, navíc jsme se dočkali jiných typů komedie, od černé a absurdní po mystifikační. Za třetí – jako by tematika potemněla a zvážněla; hraje se o hledání kořenů národních, rodinných, osobních a také, sečteno a podtrženo, o lásce, cti a smrti (jen ve dvou kusech se neumíralo, ať už zdánlivě či skutečně).

Text: Petra Richter Kohutová

Vůně (původně *Čas třešňového dýmu*) Kateřiny Rudčenkové je poetická introvertní hra, v níž se realistické motivy prolínají se snovými, dramatická linka s lyrickou, postavy skutečných žen (výtvarnice Anny, její matky, soudkyně Marie, a ze záhrobí přicházející babičky Valérie) se přelévají do svých archetypálních podob (do Růžky, Sněhurky a Popelky); hra se v roce 2007 dostala do finále Cen Alfréda Radoka a není snadné ji převést na jeviště. Zúčastněné tvůrčí osobnosti, režisérku a autorku scény Evu Petrželovou, autorky kostýmů a doplňků Veroniku Ráčilovou a Michaelu Hažmukovou a účinkující Veroniku Vítkovou, Jarku Vykoupilovou a Jitku Malíčkovou, všechny z divadla **Prkno Veverská Bítýška**, inspirovala k výpovědi o hledání sebe samé a svých kořenů, o mezigenerační (ne)komunikaci a v obecnější rovině o tom, jak různorodý může být ženský úděl a jaké nekonečné množství možností může mít v dnešním světě. Inscenace přináší nadmíru osobní výpověď, navíc sofistikovaně udělanou: vše se děje v esteticky příjemné a zároveň funkční scéně (z ubrusů a prostěradel v různém odstínu bílé, s postupně dotvářeným obrazem na zdi), s kostýmy hojně rozehrávanými (zejména svatební šaty s obručí jsou použity na mnoho různých způsobů); výraznou roli hraje zvuková stránka (písňe Radůzy s upravenými texty; jen použití nahrávek některých pasáží jsou diskutabilní) a koneckonců i svícení (představení nemá technika, herečky řeší změnu světla z jeviště). Nejpodstatnější byly přesvědčivé herecké výkony. A problematické pouze ty výstupy, v nichž snovost nebyla nahrazena hrou; zůstaly v příliš obecné rovině a nemohly být náležitě herecky uchopeny. Bylo uděleno čestné uznání Jitce Malíčkové za roli Valérie-Popelky, cena **Divadlu Prkno Veverská Bítýška** za tvůrčí a metaforický přístup k realizaci textu, **čestné uznání za inscenaci a doporučení k zařazení do programu Divadelního Pikniku Volyně**.

Velkou devizou „příběhu pro poškoláky“ *Dobrodružství Toma Sawyera* v podání Divadla Brod z Uherského Brodu je kvalitní dramatizace režiséra Romana Švehlíka, jenž si vybral z předlohy Marka Twaina

především dobrodružné motivy a kriminální zápletku a vystavěl komediálně laděný, přesto temný příběh s vraždou a nedětským dilematem: riskovat život udáním vraha nebo mlčet a nechat odsoudit nevinného? Inscenace funguje velmi dynamicky – dobře vybraná ragtimová hudba rytmizuje jednotlivé výstupy a udává tempo, pracuje se s rychlými změnami a filmovým střihem, některé výstupy mají charakter němých grotesky. Scéna je variabilní a dynamice inscenace nakloněná; za zmínku stojí „podjeviště“, kudy teče řeka Mississippi, ve které se tu a tam někdo topí, tu a tam po ní projede parník, tu a tam se objeví rozličná zvířena, od ryb po želvu a mořského koníka, všechny je „vodí“ dívka na pennyboardu... Ojedinelé chyby spadaly na vrub menšího hracího prostoru, než na jaký je soubor zvyklý. Cena za souhru Tobiáši Soukeníkovi v roli Toma Sawyera a Kryštofu Švehlíkovi v roli Huckleberryho Finna byla zasloužená; spontaneita, zároveň přesnost při tvorbě postavy a schopnost vést dialog byla ovšem vlastní všem dětským hercům v této inscenaci nejen pro pány kluky.

Černá groteska Nenada Djapiče *Tango demente* o okouzlení tancem, karetních hrách a eutanazii je prezentována Marií Gottwaldovou, Elenou Knotkovou, Martou Tesákovou a Alenou Doležalovou, dámy ze **slavkovského souboru**, jež kolega Fekar něžně nazval „slavkovskými babkami se zběsilostí nejen v srdci“; režisovali je Eliška Rubešová a Stanislav Olbricht. Vitalita a energie představení byla obdivuhodná (a soubor za ni získal čestné uznání).

Že si Divadelní spolek **D6K Holešov** s režisérem Konrádem Popelem vybral jako předlohu nové inscenace *Její pastorkyni* Gabriely Preissové, je logické. Má mnoho společného s *Maryšou* bratří Mrštíků, již uvedli na přehlídce loni (a odvezli si doporučení na Divadelní Piknik Volyně). Tentokrát se nezadařilo: příliš lyrizovaná inscenace stojí na deklamaci textu, nikoli na jednání, jako by herci na pozadí postaveného výtvarného obrazu naskočili vždy na jednu emocionální vlnu a rezignovali nejen na změny situace, ale i na smysl. Z hereckých kreací byla zajímavá Kolušina Evy Stodůlky Nejedlé, která jeviště „rozsvítila“ a přinutila herecké partnery jednat (čestné uznání za herecký výkon) a hudba, zejména „vodní“ motiv, Ladislava Mrlíka (čestné uznání).

Audience v podání holešovské Viktorky (tento divadelní spolek se vydělil ze souboru **D6K** s tím, že chce dělat divadlo trochu jinak) ukázala, že havlovské zobrazení absurdity lidské existence silně rezonuje i dnes; hra, obecně vnímaná jako „to s tím Landákem, jak se tam chlastá a žvaní o ničem“, se stala díky účinkujícím vedeným Konrádem Popelem (cena za režii) výjimečným zážitkem. V kulise opotřebované kanceláře s reklamami a Bohdalkou na zdech, s nezbytnými basami piva, tranzistorákem na stole a vaňčem nutným k ohřátí konzervy lančmítu probíhá dialog sice absurdní, ale přesně herecky uchopený, z něhož zřetelně vystupuje jak beznadě, tak humor; to, co pojmenoval jeden z diskutujících při debatě – „s komunisty

to bylo strašné, ale byla to i p.del". Vzhledem k tomu, že Roman Uwe Juráš, představitel Sládka (cena za herecký výkon) a Jakub Jack Leško, představitel Vaňka (čestné uznání za herecký výkon), jsou mladší než kombinace Landovský-Abrahám i Landovský-Havel, vyznění jejich rolí se posouvá. Sládek už není rezignovaný muž, semletý minulým režimem, Vaněk není hloubavý intelektuál s proklamovanými morálními zásadami; první z nich je labilní, chycený do tenat vlastního života a existenční nejistoty, bez síly cokoliv udělat se svým životem – Roman Uwe Juráš ho vybavil nervózní žoviálností a úporností v pokusech vynutit si Vaňkovu pozornost plácáním po zádech, utíráním se do jeho ramene po návratu z WC a agresivním ukazováčkem, jímž Vaňka bodá do prsou či mu přizvedává loket, aby pil více a rychleji; Jakub Jack Leško (čestné uznání za herecký výkon) pak zůstává klukovsky nejistý, s pevnými životními postoji, ale zároveň empatický; z obou je pak cítit samota a to, že „tančí tak rychle, jak dokážou“. Práce s detailem, rekvizitní jednání, důsledné dovádění motivů k pointě i porozumění pro obě lúzrovské existence jsou jen některé ze skutečností, které jsme si při sledování představení užívali. A tak **Audience získala čestné uznání za inscenaci a doporučení na Divadelní Piknik Volyně**; stejně jako *Vůně třeshňového dýmu* – doporučení jsou bez určení pořadí. Navíc za inscenací putovala jedna ze dvou Cen diváka.

Mimochodem, neodpustím si jednu citaci. Kolega Fekar se pokusil zachytit podstatu *Audience* v básni ala Havlovy *Antikody*: „Pivo, pivo, pivo, bohďalka, pivo, pivo, pivo, hajzl, bureš, pivo, pivo, pivo, šerkézy, pivo, pivo, pivo, lančmít, pivo, pivo, pivo, hajzl, bohďalka, pivo, pivo, pivo, kohout, holub, pivo, pivo, pivo, kohout, holub, skladník, pivo, pivo, pivo, bohďalka, pivo, pivo, pivo... kohout, holub, skladník, pivo, pivo, bohďalka, hovno, pivo, pivo, bohďalka, pivo, pivo, hajzl, hovno.“

Komedii *Plejtováč*, pocházející z pera Milana Šotka, z dílny Kabaretu Calembour a nejlepší tradice českého mystifikačního divadla, oceněnou v roce 2013 Cenou Alfréda Radoka, si vybral režisér Vladimír Jašek k inscenování v **DS Svatopluk při DK Hodonín**. Komédie je v prvním plánu zprávou o cestě skeletu plejtováka myšoka z norského pobřeží a jeho neumístitelnosti v nedostatečně rozsáhlém, byť nově postaveném, českém Národním muzeu, v plánu druhém ohlasem cimrmanovské poetiky a humoru, v plánu desátém divadelní variací na téma malost českého národa (sedm plánů muselo být odstraněno z důvodu malé kapacity článku ve velké Amatérské scéně). Intelektuální humor předlohy, postavený na slovních hříčkách a pohrávání si s motivy buditelského elánu a s naivisticky uchopenou atmosférou konce devatenáctého století, evidentně souboru vyhovuje; tvůrci dokázali text vyložit do posledního písmenka (někteří porotci jásal nad prostým vysvětlením vzniku kruhů v obilí), postavy jsou přesně typově obsazeny a vesměs uměřeně a věcně odehrány (Jiří Pavůček a Ingrid Nesvadbová získali za role doktora Struny a služky Dobromily čestná uznání za herecký výkon), scéna zachycující výřez Strunova bytu činí hrací prostor malým až nesnesitelně, hudební vstupy mají komentující charakter a v závěrečném chóru Vítej, rybko přerostlá, tkví přirozený kvazipatetický vrchol inscenace. Tvůrcům náleží poklona za odvalu, s níž se pustili do nelehkého žánru a textu vzniklého ve specifických podmínkách (čestné uznání za dramaturgickou volbu); inscenace hodonínských přesvědčila, že *Plejtováč* může do jisté míry jako svébytná předloha fungovat i mimo Kabaret Calembour.

Vrchol kojetínsko-křenovické přehlídky se odehrál v sobotu v podvečer. Drama *Do zdi* Nicolase Bedose (u nás uvedené pouze jednou, pod názvem *Viktorova cesta* v pražském Divadle bez hranic v roce 2013) nabízí příběh o muži, který ztratil paměť (po nárazu do zdi ve více než stokilometrové rychlosti),

a o ženě, která ho nutí, aby si vzpomněl (a jejíž identitu na počátku jen tušíme, několikrát změníme názor a teprve těsně před koncem pochopíme). Inscenaci přivezl **pardubický Exil**, tvůrčí skupina režisérky Kateřiny Fikejzové Prouzové. Ta osvědčila už dříve smysl pro neotřelou a náročnou dramaturgii (vzpomeňme dvě inscenace podle Palomy Pedrero, v roce 2008 *Noci letmé lásky* a o osm let později *Anna 11. března*, Dürrenmattovo *Play Strindberg* v roce 2015 nebo Čechovova *Racka*, s nímž jsme se setkali na FEMAD Poděbrady před dvěma lety). Navíc bedosovský svět je jí blízký, seznámila se s ním v roce 2013, kdy Exil uvedl jeho *Zdravotní vycházku* s Kateřinou v hlavní ženské roli. Nutno zmínit, že její práce byla v případě *Do zdi* komplexní (i proto cena za režii) – se Sašou Gregarem uvedla špatný překlad předlohy do použitelného stavu, spolu s účinkujícími hru vyložila a zkrátila (hodinová stopáž je akorát), naplánovala postupné odkrývání a přesné dávkování informací tak, aby se postupně složil a vynikl silný příběh o paměti, vině a odpuštění, a jednoduchou scénu (před paravánem lampa, invalidní vozík a příruční stolek) připravila pro dvě osobnosti, které nabízejí herecké výkony na hranici profesionality – pro Alexandra Gregara (cena za herecký výkon) a Věru Pojmanovou (čestné uznání za herecký výkon). Hudeba Jana Fikejze podtrhovala atmosféru a také hnala představení kupředu; jediná pochybnost vznikla vůči písni použité cca uprostřed děje, ovšem kvůli jejímu textu, opakujícímu informace, které už známe, ne kvůli hudební složce. Výrazný divadelní zážitek se konal – a **inscenace pardubického Exilu Do zdi získala cenu za inscenaci a nominaci na Divadelní Piknik Volyně**.

DS Za dveřmi z Náměstí na Hané urazilo v posledních sedmi letech respektuhodnou cestu z hotelu Westminster do *Hotelu mezi dvěma světy*. Text příliš literární francouzské tragikomedie E.-E. Schmitta, jenž je spíše souhrnem úvah rozepsaných do dialogů, nenabízí příliš možností ke zdívalnění a nalézt k ní inscenační klíč je obtížné, ne-li nemožné; náměstčským se to rozhodně nepodařilo. Ale přestože výsledný tvar nenaplnil divácká očekávání, zdá se, že na cestě souboru k vlastnímu výrazu a svébytné výpovědi představuje práce na této látce důležitý krok, třeba v kultivaci společného uvažování a hledání. Čestné uznání za herecký výkon získal Vlastimil Drška, představitel Mága Rádžapúra, jenž se k charakteru postavy dostal nejlíp a zároveň jí byl schopen vystavět přesvědčivý dramatický oblouk.

Biomatka aneb Běž do řiti s kus-kusem, specifický sitkom v celovečerním formátu, příspěvek k regionální dramaturgii, s pozoruhodným a vtipným scénářem Petry Vašíčkové a Magdaleny Janků, napsaným v bánovském nářečí (díky za úvodní jazykové okénko! – čestné uznání za scénář byl zasloužený), a s osvobodující bezprostředností a živelnou radostí ze hry divadelního spolku **Pod lampou Bánov** (cena za obojí) byl v závěru přehlídky velmi žádoucí. Šlo sice o divadlo sousedské, ale inteligentně udělané a s nadstavbou. A získalo druhou z Cen diváka.

Napínavé chvíle před rozdělením cen zpestřila základní škola Křenovice pohádkou *O Čvachtislavovi a Lucimíře*. Ocenění být nemohli Milan Zahradník a Hanka Svačinová; za písňové uvádění jednotlivých představení by si zasloužili minimálně nominaci na světovou přehlídku lidových kabaretů, ale tak daleko vliv poroty (jež pracovala ve složení Petra Richter Kohutová, Vladimír Fekar a Vladimír Altán Mátl) nesáhá. A poslední slovo měl starosta Kojetína Leoš Ptáček, který přislíbil, že překvapivě se příští rok bude konat Divadelní Kojetín opět v Kojetíně.

Ostravské Buchary podeváté

Ono „podeváté“ naznačuje ročník ostravské krajské postupové přehlídky, nikoliv mé osobní účasti, protože jsem zde byla čerstvým nováčkem. Michálkovický pětidenní maraton převážně moravskoslezského amatérského divadla jsem absolvovala společně se dvěma kolegy porotci, režiséry Václavem Klemensem a Petrem Kracikem.

Text: Sylvie Vůjtková

Středeční zahájení přehlídky patřilo **Divadlu nad Struhou z Proskovic**, které si k nastudování vybralo situační komedii Jeana-Clauda Islertha *Na tohle teď není ta pravá chvíle*, jejíž režie se chopil Tomáš Matlenga. Francouzský autor a herec se tomuto žánru věnuje kontinuálně, i přesto se jeho texty vyznačují týmiž nedostatky, jako tomu bylo i v případě proskovických. Na situační komedii, která pro svůj zdárný průběh potřebuje rychlé změny v situacích, se zde příliš mnoho konverzuje, což výrazně zpomaluje temporytmus a nutkání řešení situace. Zároveň se příliš nepodařilo přenést francouzské konotace do českého prostředí (stereotyp Švýcara, francouzský luxus), čemuž nepomohla ani scénografie, jež měla představovat luxusní francouzské apartmá, toho se však docílit nepodařilo. Proskovičtí herci byli jevištně evidentně zkušení, avšak často spoléhali na jednání slovem a ne konkrétní fyzické konání, na tom by – v tomto žánru obzvlášť – mohli dozajista ještě zapracovat.

Čtvrteční štafetu přebralo **Dodivadlo Dobroslavice**, které se představilo s hořkou romantickou komedií *Perfect days* skotské autorky Liz Lochheadové, režisérem byl Milan Šťastný, který se zároveň ujal role Granta. Podtitul hru vystihuje poměrně přesně, bohužel už se to nedá tak úplně říci i o inscenaci. Problémem je to, že to, co pohání postavy (a tedy i příběh) kupředu, jsou jejich vnitřní dramata – tedy to, co se odehrává zejména uvnitř postav samotných, nikoliv v jejich vzájemné interakci. A na obranu proti jejich smutku, zlobě a zoufalství, které se v jejich duších odehrává, je autorka vybavila velmi cynickým a ironickým humorem. Toho se **Dodivadlo** chopila zejména, a tak je výsledkem velmi srozumitelný, kousavě zábavný příběh, který zkrátka nějak odplyne, ale nijak zásadně vás nezasáhne, protože v něm chybí emoce a ona pod pokličkou bublající dramata. Je bez debat, že po herecké stránce se nejedná o jednoduchý úkol, žel právě na herecké drobnokresbě je tato hra postavena. Ani kostýmy nepomáhaly postavy dokreslit tak, jak by mohly, zato scénografie byla velmi účelná a funkční.

S pátkem začal opravdový maraton, mohli jsme se tak těšit rovnou na dvě představení během jednoho večera. Tím prvním byla *Převýchova v díře* **divadelního spolku Na štaci z Němčic nad Hanou**, což je dramatizace autobiografického románu Ladislava Vrchovského *Z podzemí ke slunci*. Ten se ostatně ujal i samotné dramatizace, režie a role Otce. Právě z tohoto spojení pramenily základní problémy inscenace. Být předlohou hlavního hrdiny, spisovatelem, dramaturgem, režisérem a k tomu ještě hercem jedné z hlavních rolí totiž naprosto znemožňuje existenci jakéhokoliv odstupu. Ten chyběl jak

z pozice režiséra (nejednotný herecký styl, nejasné motivace a rozehrání situací, používání různých nesourodých divadelních prostředků), tak z pozice dramaturga (kdo je vlastně vypravěčem příběhu, zda dostane divák veškeré potřebné informace k pochopení a naopak zda některé linky nejsou zbytečně akcentované). Přesto však je příběh, který *Převýchova v díře* vypráví, velmi silný a herci z **DS Na štaci** mu slouží naprosto oddaně.

Jako druhý přišel v páteční večer na řadu **soubor Lidového divadla Krnov** s dobře známou situační komedií *Mátou nebo citron?* francouzské dvojice autorů Patricka a Danielle Haudecoeuových. Krnovští v čele s režisérem Tomášem Markem prokázali, že se u situační komedie vyplatí nejen vlastní invence, ale stejně tak i věřit (a důsledně poslouchat) autora. Inscenace má svižné tempo, takže velmi dobře ubíhá, zejména v druhé půlce (v té první, kde se střídá hraní a civil, jsou některé postavy v civilu trochu podehrané), veškeré gagy naprosto přirozeně zapadají do stanoveného řádu věcí, přesto díky naprosto preciznímu provedení diváka zaručeně překvapí a pobaví. Správně výstižné jsou i jednotlivé typy u divadla se vyskytujícími charakterů v čele s představiteli dvou hlavních rolí, Denisou Strnadovou coby divou Sofií a Janem Pirklem coby neumětelským producentským synkem Julienem, jejichž naprosto přesný komediální nadhled a nadsázka ve ztvárnění těchto rolí nepoleví ani na vteřinu. Scéna i kostýmy velice funkčně slouží potřebě této inscenace.

Druhou polovinu a zároveň nejnabitější den přehlídky zahájilo **Divadlo Grunt z Háje ve Slezsku** s divadelní adaptací filmové komedie *Sověťáci*. Režisér Roman Moravec si pro svou inscenaci vybral úpravu Jiřího Vobeckého, která celý děj posouvá do 90. let. Tato „touha po aktualizaci“ však jednak není zcela důsledná, ale zejména ani příliš funkční. Po stránce divadelní je problém v tom, co film umí velmi dobře a divadlo nikoliv – střih a rychlé střídání prostředí. To příliš nemožňuje scénografie – na to, aby umožnila rychlou změnu do jiného prostředí, je příliš konkrétní, a přestavby rovněž nejsou

DS K.V.A.S. Karviná s komedií Tomáše Kovandy
Projekt N.A.Ď.Ž.D.A.; foto archiv souboru.

zrovna sešrané a zabírají dlouhý čas. Po herecké stránce se háječtí spoléhají zejména na konverzaci, charakterizace postav je v mnoha případech spíš náznakově opatrná. Celé představení je doprovázeno živou hudbou, písně propojující jednotlivé scény (mimo Diplomat Grill) jsou pojednány spíš na forbíně a málokdy napomáhají rozvoji situace, což je škoda.

Sobotní odpoledne patřilo nově založenému souboru **Venkovské divadlo s. r. o.** a na přehlídce se představil se třemi etudami souhrnně nazvanými *Kdo je tu za blázna?*, jejichž autorem je se souborem spolupracující spisovatel Dušan Pírník a režisérem vedoucí souboru Martin Korbáš. V každé ze tří etud (EU, Notebudka a Blbka) vystupují dva herci a jedna herečka a jejich tématem je absurdita dnešní doby, která se vymyká logickému chápání. Krom společného tématu se všechny tři vyznačovaly i společným problémem – přetékaly slovním humorem a příliš mnoha slovy obecně, na což doplácel rozvoj situace. Přitom každá z nich by měla co říct, avšak na poloviční až třetinové délce by byla mnohem údernější a efektivnější. Tam kde absurdita vycházela ze situace, se dařilo podstatně lépe, atak příliš mnoha slov však nepomáhal hercům k rozehrání (než se dostali k věci) a diváka otupil. Asi nejlépe se dařilo v poslední etudě z manželské poradny, kde situace převládla nad slovním humorem. I přesto je chvályhodné, že si nový soubor vybral pro své směřování pole autorského divadla, a pokud se mu do budoucna podaří se svým autorem více kooperovat a redukovat nápady, dozajista se jim v dalších inscenacích bude dařit lépe.

Nabýt sobotní program završil zkušený divadelní soubor **K.V.A.S. Karviná** s komedií Tomáše Kovandy *Projekt N.A.Ď.E.Ž.D.A.*, která se v rukou režisérky Luce Ráczové proměnila ve velmi efektní,

nápaditou a hravou parodii. Jde o příběh skupiny astronautů, na níž se sovětské vědci rozhodli zkoumat sociální projevy skupiny lidí v izolaci – členové posádky jsou tedy přesvědčeni, že letí na Mars, aniž by měli nejmenší tušení, že jsou celou dobu zavření v jedné laboratoři. Byť je vývoj samotného textu po čase již celkem předvídatelný, **K.V.A.S.** dosahuje toho, že se divák ani chvíli nenudí, jako spíš těší, na to, co přijde, byť dobře tuší, co to asi bude. A to hned z několika důvodů: velmi dobré herecké uchopení jednotlivých typů rolí, včetně sovětských vědkyň (jejich přednáška celým projektem diváky provází a komentuje jeho průběh, takže by mohla působit monotónně, avšak ani na moment tomu tak není); hravost a divadelnost celé inscenace, režisérka prokázala značnou režijní nápaditost; výborná výprava – vnitřek laboratoře / kosmické lodi, kostýmy i jednotlivé rekvizity, se kterými si soubor evidentně dal obrovské množství práce a přesně trefují onu parodickou „lacinost a úsměvnost“ dané techniky. Lehce problematický je dvojí závěr inscenace a postava údržbáře, která je od autora napsaná místy až příliš psychologicky a do celku tak úplně nezapadá, to na celkovém dojmu však příliš nemění.

Posledním soutěžním představením se v neděli dopoledne stala hudební komedie *Babička v trenkách* Vlastimila Pešky, se kterou přehlídku završil **divadelní soubor Boban z Bohumína**. Tento soubor se hudebnímu divadlu věnuje opakovaně, ostatně pěvecky je na tom velmi dobře a má ve svých řadách výtečného hudebníka Otta Maňáka, který složil hudbu i pro tuto inscenaci a navíc ji (v Michálkovicích výjimečně sám) živě doprovázel. Tuto hudební komedii napsal Vlastimil Peška pro vlastní amatérský soubor – s velmi jasnou představou, který herec (a jak) bude hrát každou z postav, proto některé situace spíš načrtnul, než aby je důsledně rozvinul... na což při interpretaci tohoto textu narážel jak režisér Petr Bielan, tak členové **Bobanu**. Některé situace nebyly vůbec zřejmé, nebyly vidět důležité akce nebo chyběly motivace postav, které si tak divák musel domýšlet, a celý příběh (jakkoliv bláznivý) se pro něj znepřehledňoval. Místy byl ze zápletky zřetelný spíš autorský kalkul, než logika vývoje příběhu. Ne zrovna funkčně byla rozvržena hudební čísla – na začátku byla nahuštěná jedno za druhým a zhruba ve třetině hry se od nich na dlouhou dobu upustí, což neprospívá temporytmu inscenace. Přitom členové souboru jsou hudebně velmi disponovaní – byť v jednotlivých číslech by mohli zapracovat na výraze (jako se jim to vydařilo v závěru) a na choreografiích.

Výsledky Ostravských Bucharů 2019

Čestná uznání: • Martinu Kowalikovi za herecký výkon v roli Matyáše v inscenaci Na tohle teď není ta pravá chvíle! • Olze Vávrové za herecký výkon v roli Sadie v inscenaci Perfect days • Rostislavu Holmanovi za hereckou proměnlivost v inscenaci Převýchova v díře • Romanu Moravcovi za herecký výkon v roli Antonína Skopce v inscenaci Světáci • Venkovskému divadlu s.r.o. za práci s textem • Pavle Skokanové za herecký výkon v roli Tety Berty v inscenaci Babička v trenkách

Ceny: • Tomáši Markovi za režii inscenace Máťový nebo citron? • Denise Strnadové za herecký výkon v roli Sofie v inscenaci Máťový nebo citron? • Janu Pirklovi za herecký výkon v roli Julienu v inscenaci Máťový nebo citron? • Lucii Ráczové za režii inscenace Projekt N.A.Ď.E.Ž.D.A. • Divadelnímu souboru K.V.A.S. za výpravu k inscenaci Projekt N.A.Ď.E.Ž.D.A. • Aleši Vašítkovi za herecký výkon v roli Vladimíra Sergejeviče v inscenaci Projekt N.A.Ď.E.Ž.D.A. • Radce Zapletalové za herecký výkon v roli Tatiány Kordakovové v inscenaci Projekt N.A.Ď.E.Ž.D.A. • **Nominaci na Divadelní Piknik Volyně 2019 získala inscenace Máťový nebo citron?, doporučení inscenace Projekt N.A.Ď.E.Ž.D.A..**

Divadelní Piknik Volyně chce být rodinným festivalem

Rozhovor s odbornou pracovnící NIPOS-ARTAMA Simonou Bezouškovou z prvního čísla zpravodaje celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla. Zpravodaje jsou ke stažení pod článkem.

Text: Martin Rumler

Druhý rok se Divadelní Piknik Volyně odehrává v novém formátu. Místo dvou prodloužených víkendů trvá přehlídka nepřetržitě devět dní. Jak hodnotíš tuhle změnu? Jednoznačně pozitivně. Zvýšil se počet účastníků a seminaristů. Zvedl se zájem souborů o to zůstat na přehlídce déle, nechtějí už jenom odehrát své představení. Byla to dobrá volba. Ostatně tento názor sdílí i celá odborná rada pro amatérské činoherní a hudební divadlo.

Druhý ročník teprve začíná, ale určitě už můžeš prozradit, co se změnilo oproti tomu minulému. Jak už jsem říkala, zvýšil se počet účastníků, seminaristů už je letos sedmdesát. Program jsme oproti loňsku celý situovali do sálu Na Nové, kde je hlavní centrum festivalového dění. Místní organizátoři tomu uzpůsobili i zahradu, postavili na ní větší stan pro návštěvníky. Povedlo se nám zajistit, že všichni účastníci se mohou stravovat Na Nové a nemusí až do školní jídelny.

I když říkáš, že se snažíte koncentrovat dění přehlídky na jedno místo, objevil se v programu úplně nový hrací prostor pro doprovodný program. Kde se najednou vzal?

Ten stojí ve Volyni už dlouho, je to areál bývalé Mototechny. Sháněli jsme pro doprovodné představení Poem Macht Frei souboru Tvoje BABA Most specifický prostor a šéf Volyňské kultury Jiří Houzím oslovil majitele areálu. Ten byl velmi ochotný a prostor rád nabídnul. Společně jsme si ho prošli a našli jsme spoustu úžasných míst. Jedno využijeme letos, ale nabízí se i pro další ročníky.

Kde bere vlastně přehlídka, určená dnes pro více než sto účastníků, peníze, z čeho je financována?

Divadelní Piknik Volyně se pořádá z pověření ministerstva kultury, takže také za jeho finančního příspěvku. Velkou částkou pak přispívají seminaristé a účastníci. No a nemalou částku přidá město Volyně. Chci Volyni pochválit a vy-zdvihnout, protože přesto, že je to malé třítisícové městečko, které nemá obrovský rozpočet, tak od počátku přehlídku bere za svou, podporuje ji nejenom finančně.

A jak ještě?

Materiálně, zajištěním prostorů a hlavně zájmem města i místního souboru PIKI. Všichni mají Piknik za svůj a podle toho se k němu chovají.

Na přístupu města nic nezměnily ani komunální volby loni na podzim?

Samozřejmě jsme na výsledky voleb a složení vedení města čekali s velkým napětím, protože dřívější starosta Václav Valhoda byl Pikniku velmi nakloněn. Máme to štěstí, že nový starosta Martin Červený tuto náklonnost zdědil po svém předchůdci. Ale ty sympatie necítíme jen od oficiálních představitelů města. Svůj kompletní servis, bez kterého si přehlídku neumím představit, nám poskytují provozovatelé restaurace a hotelu Na Nové kuchař Petr a provozní Věra.

Kromě inscenací, které postoupily z krajských přehlídek, najdou návštěvníci během následujících dnů i doprovodný program. Jak vzniká?

Inspiraci hledám třeba na přehlídkách, které nejsou přímo postupové na Piknik Volyně. U zmíněné inscenace Poem Macht Frei, kterou jsem viděla na Přemostění v Mostě, jsem si řekla, že by byla škoda, kdyby její představení nevidělo co nejvíce lidí. Loni jsme si zase udělali výlet na otáčivé hlediště do Týna nad Vltavou, letos se vydáme na představení Ztracený svět k většímu otáčivému sourozenci do Krumlova. No a pohádka je v programu i proto, že zde máme dětský seminář a tím pádem i dětské diváky.

Dětský seminář? Takže cíleně směřujete k tomu být rodinným festivalem?

Ano, chceme být rodinný festival, to znamená dát dospělým možnost jít na svůj seminář a zajistit, že se jim plnohodnotně v tom čase postaráme o děti. Chceme, aby to byla i příjemná letní dovolená a účastníci a seminaristé si nenechali ujít kromě divadla třeba i krásnou prvorepublikovou plovárnu nebo posezení na zahradě hotelu Na Nové.

Podobný osvědčený koncept, tedy dopoledne semináře a odpoledne a večer divadelní představení, známe z Hronova a je dílem Milana Strotzera. Jaké semináře letos nabízíte na Pikniku a co musí takový seminář splňovat, aby sem takřikajíc patřil?

Jsem přehlídka činoherního a hudebního divadla. Proto semináře jednoznačně musí splňovat toto kritérium.

Koncepční novinkou je takzvaný souborový seminář.

Ano, zkusili jsme to už vloni a chceme v této nabídce pokračovat. Je to možnost pro soubory objednat si lektora takřikajíc na míru. Loni to byl třeba herecký seminář s Kateřinou Fixovou, letos si Divadlo (bez záruky) Praha zvolilo Hanu Frankovou a chtějí se věnovat pohybu na jevišti.

Divadelní Piknik Volyně 2019

Již po osmé se letos, tentokrát ve dnech 28. června až 6. července, konala celostátní přehlídka amatérského a činoherního divadla v jihočeské Volyni. I když je Volyně pro některé účastníky místem hodně vzdáleným od domova, tato výhrada hlasitě znějící zejména v prvních ročnících realizovaných v půvabném koutě jižních Čech dnes již téměř slyšet není. Touha po přestěhování někam do středu republiky, kam by to všichni účastníci měli relativně stejně daleko, byla přemohena několika faktory.

Text: Ladislav Vrchovský

Atmosféra přehlídky vybízí k celotýdenní účasti

Tím prvním je téměř rodinná pohoda a atmosféra, ve které se díky přívětivosti a obětavosti místních volyňských ochotníků v čele s ředitelkou přehlídky Marií Banákovou Divadelní Piknik odehrává. Ostatně Simona Bezoušková, odborná pracovnice NIPOS-ARTAMA, která má celou přehlídku na starost, prohlásila v prvním čísle festivalového zpravodaje „Chceme být rodinný festival“, a tato ambice je naplňována stále výrazněji. Další neméně důležitou věcí je potenciál místa konání: areál restaurace a divadelního sálu Na Nové s přilehlou zahradou nabízí doslova „vše v jednom“, a na dostatečné úrovni. Zajisté, existují vybavenější divadelní sály, hlediště s větší variabilitou. Až na ojedinělé hlasy však ani k této věci výhrady ze strany divadelníků nezaznívají. A co se ubytování týká, tři budovy internátu spolu s několika hotely nabízejí dostatečný počet lůžek v příjemné blízkosti, což každý ocení zejména v pozdních nočních a brzkých ranních hodinách. Ke všemu shora řečenému letos můžeme přičíst nádherné letní počasí, ve kterém se podstatná část účastníků setkala dříve na místní kouzelné plovárně postavené na přelomu třicátých a čtyřicátých let minulého století.

Na adresu lektorů

Několikrát po minulých ročnících jsme byli svědky občas až silné kritiky padající na lektorský sbor, tedy na porotu přehlídky. Letos zazněla jediná zásadnější připomínka, či spíše přání, a to ve formě volání po důkladnějším přístupu k analýze textů dramatických předloh soutěžních inscenací. Také složení lektorské čtveřice (dramaturgyně Jana Slouková, dramaturg Michal Zahálka, a dva režiséři, Adam Doležal a Jaromír Hruška) mohlo být podle některých účastníků pestřejší co do divadelních profesí (někteří postrádali účast scénografa, případně hudebníka, a choreografa). Přes všechny tyto dílčí výhrady je však třeba přiznat zásadní věc: naprostá většina soutěžících souborů byla letos s přístupem lektorů k výsledkům jejich snažení spokojena, byť lektory vyřčená slova v rozpravě o představeních nebyla vždy jen pochvalná. Není divu: to, čeho býváme často svědky, totiž že porotci a lektoři sdělují spíše své názory než argumenty vycházející z jejich vzdělání a zkušeností, zde sice bylo přítomno v tom potřebném množství lidského přístupu ke zhlédnutému, nicméně analytické postřehy nad stavebními komponenty inscenací a nad hereckým provedením v rámci představení byly ve většině. A když přece jen něco přítomní z řad diváků na rozborech postrádali, měli možnost

své otázky a připomínky v dostatečné míře projevit díky vstřícnému moderování debaty ze strany Michala Zahálky.

Mimořádně tučný ročník

I když se (a doufám, že to tak v příštím ročníku opět bude) všechny klady shora řečené opět dostaví, jednu věc lze těžko ovlivnit, a tou je úroveň soutěžních představení. A zde je místo k projevu té největší radosti: letošní ročník byl doslova nabitý výborným divadlem! Skutečně tučný rok v duchu biblických hubených a tučných let. Svědčí o tom výsledková listina, na které je sedm doporučení a tři nominace do programu Jiráskova Hronova. Žádná jiná národní přehlídka, ze které postupují divadelníci na českou divadelní multižánrovou „žatvu“ se takovým množstvím kvalitních inscenací navíc výborně odehraných nemůže letos pochlubit.

V soutěžním programu letošního Pikniku se samozřejmě objevily i věci slabší, ale že by některé z představení bylo oprávněně označeno za něco, co se na národní přehlídce nemělo vůbec objevit, k tomu prostě nebyl důvod. O velmi vysoké úrovni letošního ročníku svědčí i to, že během sedmi z devíti programových dnů se publikum mohlo každý den těšit z představení, které se nakonec dostalo na seznam nominovaných a doporučených do Hronova, přičemž v těch dvou zbývajících dnech se odehrála další vydařená představení, která by v Hronově nebyla zklamáním (např. *Vůně třešňové-ho dýmu* divadla Prkno Veverská Bítýška nebo *Do zdi* Divadla Exil Pardubice).

Lektorský sbor festivalu; foto archiv festivalu

Doporučení a nominace

Ze sedmi doporučení (*Audience* – **Viktorka Holešov**, *Divadlo bez zvířat* – **Ty-já-tr NAČERNO Praha**, *Jak jsem vyhrál váčku* – **DS Sem Tam Fír Slavičín**, *O 14 dní dříve aneb Svoboda nadvakrát* – **Divadlo Pod čarou Písek**, *Ostře sledované vlaky* – **Ty-já-tr HROBESO Praha**, *Srnky* – **DS D3 Karlovy Vary**, *Váora aneb Všechno, co jste chtěli vědět o Maryše a bálí jste se Mrštíků zeptat* – **Divadýlko na dlani Mladá Boleslav**) se největšího ohlasu od publika dočkala *Haolova Audience* v provedení dvojice skvělých protagonistů Romana Uwe Juráně (Sládek) a Jacka Leško (Vaněk) z holešovské Viktorky. Podobně úspěšné bylo představení *Srněk* Tomáše Svobody v provedení karlovarského **DS D3** v režii Petra Richtera. Obě představení nabídla největší porci skvělého humoru. Příznačné je, že navýsost komediální bylo všech sedm doporučených představení, co se smíchových reakcí publika týká, šlapalo na paty dvou shora vyjmenovaných také představení *Divadla bez zvířat* **pražského Ty-já-tru NAČERNO** v režii Lukáše Křížka.

Dvě nominace získali: Kauza Médeia Divadla Exil Pardubice a Iluze v provedení OLDstars Praha.

Médeia se v lektorském posudku od režiséra Adama Doležala dočkala následujících slov: „Hra Petra Kolečka, inspirovaného klasickou Euripidovou tragédií je spíše miniaturou, postmoderní hříčkou, anekdotou, žánrově zařaditelnou k pastiši a vybízející inscenátory k hravosti, nadsázce a lidově řečeno k „blbnutí“. Zakázáno není téměř nic včetně popkulturních odkazů. Zároveň v sobě nese také poměrně výrazné morální poselství o nesmyslnosti pomsty a jejímu obrácení se proti člověku samotnému. Hlavními tahouny jsou obě ženské představitelky. Jana Tichá (zároveň režisérka inscenace, pozn.aut.) dokáže být jako Médeia cynická i pomstychtivá, Daniela Meszárosová jako Glauka je vedena v přesné stylizaci, která funguje a herečka ji udržuje v naprosté rovnováze.“ Výkon Daniely Meszárosové patřil k nejkomediálnějším výkonům celé přehlídky.

Iluze Ivana Vyrypajeva, jednoho z nejvýraznějších autorů současné ruské dramatiky v režii Oldřicha Kulhavého a v provedení **souboru OLDstars Praha** nasadila latku kvality celé přehlídce hned v prvním večeru. Režijně-dramaturgické uchopení textu i herecké výkony zaujaly publikum i lektory poučeností inscenátorů, přirozeností a věrohodností hereckých výkonů. Inscenovat Iluzi není jednoduché. Je zde rozsáhlá plocha textu v rovině vyprávění, a tak je třeba hledat a najít každou možnost pro stavbu dramatických situací nejen v rovině jednání slovem. A to se povedlo.

Třetí nominací byl poctěn absolutní vrchol letošního Divadelního Pikniku Volyně, inscenace hry Rolanda Schimmelpfeninga *Zlatý drak* v režii Štěpána Pácla a v provedení **Ty-Já-Tru HROBESO Praha**. Cituji z recenze dramaturgyně Jany Sloukové: „Režisér Pácl výtečně pracuje s rytmem, znakem a rychle se střídající charakterizace postav a prostředí, jeho pětice herců suverénně a plynule prochází mezi rolemi. Vážné se střídá s groteskním, a právě herecká nadsázka vytváří skvělý kontrast k melancholii celého příběhu. Defilé smutků a krutostí, osudů letušek, kuchařů, tyranů i zamilovaných tak před námi ústí do jedinečného obrazu samoty mezi lidmi, samoty v cizí zemi, a především zoufalé sobeckosti. To vše řadí tohoto Zlatého draka k nejlepším inscenacím textů R. Schimmelpfeninga na českých jevištích, která by obstála i v konkurenci profesionálních divadel.“

Vyjádření Jany Sloukové otevírá i debatu nad spoluprací amatérských divadelníků s profesionály. Opět cituji, tentokrát vyjádření jednoho z účastníků, člena nejmenovaného amatérského souboru:

„Mají režiséra z pražského Národního divadla. Jak s nimi máme soutěžit? Hraju fotbal na úrovni okresního přeboru, a tohle je jako bych nastoupil proti Barceloně!“ Dodát lze jedině: Z divadelního okresního přeboru do divadelní extraligy lze postoupit po absolvování několikaletého tréninkového procesu složeného z účasti na vrcholných přehlídkách a účasti v odborně vedených seminářích, které probíhají jak ve Volyni, tak ve Vysokém nad Jizerou (Krakonošův divadelní podzim, národní přehlídka venkovských divadelních souborů), tak v Hronově. Když se k tomuto úsilí připočte nutná alespoň minimální míra talentu, nic není nemožné. A navíc: mezi profesionály se vždy najdou takoví, kteří se spoluprací s amatéry nevyhýbají, ba právě naopak. Kdo hledá, najde ...

Kurzy a semináře

NIPOS-ARTAMA pro letošní Divadelník Piknik nabídlo individuální i rodinné semináře včetně dětského tábora. Divadelníci se mohli vzdělávat pod vedením režiséra Štěpána Pácla v oblasti principů spolupráce režiséra a herce, seminář byl zaměřen i na režijní a herecké vytváření dramatického prostoru a času a dramatické figury. Další příležitostí k rozvoji interpretačních schopností byl seminář pedagožky DAMU Evy Spoustové zaměřený na jevištní řeč. Hudebníci mohli využít nabídky setkat se nad problematikou hudby v inscenaci s Tomášem Alferim, který je hudební skladatel, umělecký šéf a režisér Divadla Rozmanitostí Most. Složil hudbu k mnoha inscenacím například Divadla v Dlouhé, Divadla Minor, Jihočeského divadla České Budějovice nebo Divadla F. X. Šaldy Liberec. Vedle těchto seminářů běžel také Kurz praktické režie KOPR pod vedením režiséra a docenta DAMU Milana Schejbal a dramaturga Ludka Horkého, kteří si letos přizvali i scénografku Kateřinu Baranowskou.

Jak nám chybí František Zborník

V programu letošního Pikniku se třikrát objevilo jméno v loňském roce zemřelého Františka Zborníka. Jednou jako autora hry Skřivani dnes už jen v Shakespearovi, odehrané v režii Ladislava Valeše dobronínskými Zmatkaři, podruhé jako autora i režiséra inscenace *O 14 dní dříve aneb Svoboda nadvakrát* v provedení píseckého Divadla Pod čarou. Potřetí pak v případě Vzpomínky na Františka Zborníka, ke které došlo v sále volyňského kina a při které mnohým přítomným ukápla slza nad odchodem tak skvělého člověka a divadelníka, jakým František Zborník byl. Celá přehlídka pak přinesla naději hraničící s jistotou: být byl František Zborník osobností naprosto jedinečnou, jak je vidět, rodí se už další noví „Zborníkové“, kterým jejich učitel a příkladný vzor může shůry spolu s námi v hledištích právem hlasitě zatleskat.

Seminář jevištní řeči; foto archiv festivalu

Volyně obhájila svůj nový formát

Už druhým rokem se národní přehlídka činoherního a hudebního amatérského divadla **Piknik Volyně** odehrává v novém formátu. Ten spočívá ve sloučení dvou prodloužených víkendů, posunu termínu a obohacení přehlídky o rozborové semináře.

Text: Kateřina Baranowska

Tento na první pohled revoluční krok se už ve druhém ročníku ukázal být funkčním a opodstatněným – a spíš evolučním než revolučním.

Na úvod předešlu, že všechny tyto změny nebyly nepromyšleným ambiciózním hokusem pokusem nějakého idealistického organizátora, ale dlouhodobě plánovaným a široce diskutovaným krokem, jehož riziky se dost důkladně zabývala celá odborná rada. A jaké byly ty důvodné obavy, nad kterými se zamýšlel celý tým lidí, kterým na amatérském divadle záleží?

a) že desetidenní přehlídka nebude pro soubory akceptovatelná

Ukazuje se, že návštěvnost není o nic nižší než ve dvou prodloužených víkendech (možná naopak). Málokdo sice asi pobýval na přehlídce celou dobu konání – pokud nebyl v semináři – ale dřív zase málokdo přijel na oba víkendy. Sloučením se získalo víc hracích míst, což je výhoda zejména pro soubory doporučené z postupových přehlídek, protože tím pádem se jich může na Pikniku dostat víc.

b) že nový termín je špatný

V červenci už je mnoho lidí na dovolených, rodiče se musejí postarat o děti na prázdninách a nový Piknik se kříží např. i s karlovarským filmovým festivalem, nebo Loutkářskou Chrudimí. Jenže on není na světě termín ten, jenž by vyhovoval lidem všem. Účast na loňské i letošní přehlídce potvrdila, že dost divadelníků nemá žádný problém s tím, aby první prázdninový týden alespoň částečně strávili ve Volyni. Navíc zatím vše nasvědčuje tomu, že až si divadelnická obec na nový formát zvykne, návštěvnost ještě poroste.

c) že Piknik je termínově příliš blízko Jiráskovu Hronovu a pro nominované a doporučené soubory bude proto problém na JH přijet

Ano, věřím, že tyto přehlídky tak blízko u sebe nejsou pro soubory úplně komfortní. Ale stejně je na tom termínově už léta letoucí Loutkářská Chrudim – a jde to. A nezdálo se, že by na letošním Jiráskově Hronově zásadní část nominovaných a doporučených souborů chyběla. Navíc jsme se mohli přesvědčit, že pokud někdo ze závažných důvodů nemůže tentýž rok přijet, je zde dobrá vůle umožnit mu zúčastnit se v roce dalším (viz. Grönholmova metoda).

d) že o semináře nebude zájem

Semináře ve Volyni někteří lidé nevidí rádi. Buď že si myslí, že jsou zbytečné, že monopol na semináře má mít pouze Jiráskův Hronov, nebo že se během doby, kdy semináře probíhají, ve Volyni nudí. Nu, proti gustu... Ale asi nepřekvapí, že já tento názor nesdílím a semináře na Pikniku vítám s nadšením a doufám, že se jejich nabídka bude nadále rozšiřovat. Především proto, že se domnívám, že Artama by měla jako útvar pro kulturu nejen organizovat soutěžní klání, ale hlavně a především poskytovat divadelní veřejnosti vzdělávací servis! A proto by semináře měly probíhat všude kde je pro ně prostor a vůle. Dělat z toho nějakou konkurenční válku mezi Piknikem a Hronovem je podle mě hnidopišské a zbytečné a nic nepřinášející. Jen se obávám, že semináře budou potřebovat ještě další širší propagaci – a to zejména na oblastních a postupových přehlídkách. A nejsem si jistá, že se v tomto lze spolehnout na organizátory těchto „nižších“ přehlídek nebo na to, že soubory dostatečně sledují tiskové a internetové informace v této oblasti. Čili zde ještě je prostor pro další práci.

Když to shrnu, Piknik je svébytný, přátelský a sousedský. To poslední zdůrazňuji, protože právě kombinace fungujícího a přitom osobního a ještě neautomatizovaného a neodlidštěného přístupu všech organizátorů – jak těch volyňských, tak těch „artamáckých“ – vytváří Genius loci přehlídky, který i díky tomu, že přehlídka je mladá a vlastně stále tak trochu „ve vývinu“, je jedinečný. Bohužel sice musím souhlasit s názorem, že malá Volyně nemá ideální hrací prostory (rozuměj profesionální divadelní sál), ale naštěstí na to jsou amatérští divadelníci vlastně zvyklí, protože kdyby bazírovali na kvalitě hracích prostor anebo i na velikosti, světovosti a dostupnosti místa konání přehlídky, už by dávno musel i ten Hronov zet prázdnotou. Kouzlem Pikniku je aktuálně hlavně pospolitost a možnost celou přehlídku pobývat pospolu na relativně malém prostoru a setkávat se a sdílet. Upřímně si přeji, aby to Pikniku Volyně vydrželo co nejdéle.

Účastníci Burke Cupu; foto archiv festivalu

Volyňské ohledy

Upřímně řečeno: po náročném festivalovém maratonu je shrnující článek zhruba tak to poslední, na co má člověk ještě chuť. Ke zobecňování a hledání tendencí mám odedávna nedůvěru – a jednotlivé svodky z inscenací už v řadě vesměs trefných recenzí přinesl zpravodaj, k jehož četbě vás srdečně zvou. Alespoň stručné shrnutí ale nabízím.

Text: Michal Zahálka

V letošní festivalové skladbě bylo poměrně málo titulů, které by měly jen čistě zábavnou ambici. Neviděli jsme žádnou frašku od Feydeaua, Camolettiho či Cooneyho. Byla tu trojice primárně „zábavných“ kousků na pomezí činoherního a hudebního divadla, z nichž každý se tu více, tu méně úspěšně potýkal s nástrahami žánru i zvolených předloh. *Sošťáci* v inscenaci **českobudějovického DS J. K. Tyl** v režii Jindřicha Šupitara sice nepostrádali jistý šarm a několik výrazných hereckých kreací, chybělo jim ale bystřejší tempo a vcelku logicky především půvab a svěžest filmové předlohy, která se svým nenuceným, zpola civilním nádechem, kde se absurdity dějí jakoby mimochodem, příliš nehodí. Ani nově zhudebněné písně nepůsobily v rámci celku příliš organicky a přesvědčivě. Výsledkem tak byla bohužel spíš sympatická, leč povlovná pouť po notoricky známých scénách a notoricky známých hláškách...

Vrchlabský spolek VLASTÍK zpracoval v režii Jiřího Severýna a Jany Erbenové další notoricky známý titul, Rostenův román *Pan Kaplan má třídu rád* v dramtizaci Miroslava Hanuše vzniklé před deseti lety pro divadlo ABC. Ani tento titul rozhodně není zárukou snadného úspěchu: Rosten (a jeho brilantní čeští překladatelé Pavel Eisner a Antonín Přidal) staví primárně na jazykovém humoru pramenícím ze skvěle odpozorovaných nedokonalostí angličtin, resp. češtin čerstvých imigrantů ve věčném jazykové škole, a na jevišti hrozí, že se místo jemného humoru dostaví přehlídka žertovných šaržírovaných přízvuků. Ještě větším problémem je ale pro vrchlabskou inscenaci malá dramatická síla textu, a tak plyne zvolna od slovního vtipu ke slovnímu vtipu – a to navzdory velkému kolektivnímu nasazení v čele s Ivošem Farským v roli titulního ambiciózního hňupa.

Ambiciózní hňup je typus hrdiny, který s Panem Kaplanem sdílí i jiná klasika světové humoristické literatury, *Jak jsem vyhrál válku* Patricka Ryana. Z předlohy, jež staví svůj humor na postupném odhalování hrdinovy absolutní neschopnosti, již nám ovšem líčí v první osobě s absolutní sebejistotou, dělá osvědčená dramtizace Hynka Boučka a Milana Schejbala kabaret, sled výjevů, který na Ryanův vypravěčský princip až na výjimky rezignuje. Inscenaci Jana Julínka a **slavičinského SEM-TAM-FÓ-Ru** možná trochu ubližuje délka – jinak je ale suverénním komediálním divadlem, které výborně táhne čtveřice ústředních představitelů vojáků.

Klasika jinudy

Výraznou složkou letošního volyňského programu byly inscenace klasických her či předloh přistupující ke svým předlohám radikálně, adaptačně a autorsky. To je nepochybně potěšující – jakkoliv ne vždy se tato snaha zcela přetavila v ideální výsledek. **Břeclavský DS Břetislav** přivezl v režii Tomáše Uhera překvapivou inscenaci *Romea a Julie* zasazenou do prostředí hlohoveckých svářčích se vinařských klanů, ovšem přes některé dílčí dobré nápady se celek rozpadal. Na vině byla jednak žánrová nejasnost, jednak nedorozumění funkce prostředí: není moc zřejmé, proč mají Romeo a Julie (navíc žádné děti, ale pětaticátníci) v dnešní době takový problém s rodiči, ani proč je ve vesnici tak dusná atmosféra. Dlužno podotknout, že k nejistotě přehlídkové reprízy mohl pomoci fakt, že hlavní mužská role byla v záskoku hrána režisérem – ovšem jeho výkon s množstvím veršovaného textu byl vpravdě heroický.

S **Rádobydivadlem Klapý** nastudoval Václav Špirit Gorkého *Vassu Železnovovou*, uváděnou ovšem jen pod jejím křestním jménem a v předrevoluční verzi z roku 1910. Inscenaci, již vévodí suverénní výkon Evy Andělové v titulní roli, poněkud škodí (byť záměrná) groteskní přexponovanost: stačí se podívat a člověk už o každé z postav ví vše, z kostýmů, líčení, hereckého výrazu i songů, které tuto původně psychologicko-realistickou hru ve Špiritově inscenaci doplňují. Gorkij je v tomto ohledu přeci jen rafinovanější...

Rádobydivadlo Klapý, Vassa; foto archiv festivalu

I Josef Škarka se ve své inscenaci Maryši – nazvané poněkud mnohoslibně *Toto není Maryša – s pražským Divadlem Maškara* vydal cestou výrazné exprese a přiklonil se spíše k symbolickým obrazům než dramatickým situacím. To je samozřejmě možná volba, ale náročná pro režiséra i interprety, a v přehlídkovém představení převládala snaha o metaforické vize nad funkčním vyprávěním příběhu a budováním vztahů mezi postavami. Příliš průkazně nepůsobil ani osudový rámec, který byl ve skutečnosti (co do textu) jedinou nadstavbou vůči předloze bratří Mrštíků.

Petr Matoušek naložil s toutéž předlohou podstatně radikálněji, byť také jinak, než sliboval. Jeho inscenace nazvaná *Vávra mladoboleslavského Divadýlka na dlani*, není totiž ani tak obhajobou postavy Vávry a pohledem na známou tragédii netradičníma očima, jako spíše vtipnou apokryfní hříčkou na téma „jak to taky mohlo být“, v níž vedle známých postav žijí také sami bratři Mrštíci a v níž nemusí dojít nejen k žádné otravě, ale venkoncem ani k nechtěnému sňatku. České divadlo má v těchto hravých mystifikacích velkou tradici – a Matouškova inscenace je vesměs zábavnou, vkusnou podívanou, podpořenou sehraným hereckým ansámblem.

Lakomec a další světci, jak je podle Molièra s **DS Vrchlický** režijně připravil Jan Sklenář, je rovněž velice ambiciózní, výpravou inscenací s desítkami účinkujících a notným množstvím režijních nápadů. Přehlídkové představení, obávám se, nedopadlo kdovíjak: smíchové reakce se nedostavovaly, na-režirované gagy působily mechanicky a časem i poněkud úmorně, stejně jako množství příběhových linií, které se sem zatoulaly z jiných Molièrových her i z dobových francouzských dějin. Nezanikly sice všechny kvality – například výkon Josefa Horáčka v roli Anselma se řadil k těm velice zdařilým –, ale dle očitých svědků už byl jaroměřský Lakomec i v podstatně lepší formě.

Exil Pardubice, Do zdi; foto archiv festivalu

V *Ostře sledovaných vlacích*, jak je v **pražském Ty-já-tru/HROBESO** zrežíroval dle Jarkovského a Vašíčkovy dramaturgie Luděk Horký, zaujaly především něžně metaforické obrazy a intimní párové dialogy s vynikajícím Martinem Holzknechtem v ústřední roli Miloše Hrmy. U celku mi scházelo vyváženější tempo a zacílení hromadnějších scén na nádraží – a zřetelnější výklad notoricky známé látky. I tak jde ale o pozoruhodnou inscenaci.

Ještě mladším českým textem, ale nesporně už klasikou je *Havlova Audience*, kterou v režii Konráda Popela přivezla **holešovská Viktorka**. Je to inscenace svěží, vtipná, živá, přitom věrná duchu textu, a oba aktéři (Jack Leško coby Vaněk a Uwe Juráň jako Sládek) ji táhnou zcela suverénně.

K současnosti... současně?

Zastoupení současné dramatiky bylo v letošním ročníku, zdá se mi, dost mimořádné; k vidění byly hry domácích i zahraničních autorů a mezi nimi i skutečné dramaturgické počiny. Pravda: ne všechny současné hry uváděné v českých, potažmo světových premiérách si uvedení nutně zasloužily. Takhle například román Anity Augustin *Jednou hole, jednou na nože* v autorčině vlastní dramaturgizaci podrážel nohy inscenátorům z **Rájce-Jestřebí** svou opakující se narativní strukturou a nejasným směřováním – a to přesto, že zprvu měly aktérky v čele s Hanou Kubénovou v ústřední roli Almut při festivalové repríze publikum pevně v hrsti.

Přiznám se, že ani pro inscenování hry současného francouzského autora Nicolase Bedose, kterou **pardubický Exil** uvedl pod názvem *Do zdi*, mnoho důvodů nenalézám. Konverzačně-psychologická hříčka pro dva zralé herce vyprávějící o ztrátě paměti a dávném tajemství působí omšele, zvraty vykonstruované a zároveň očekávatelné. Kateřina Fikejzová Prouzová našťastí dovede budovat situace a ve Věře Pojmanové a Sašovi Gregarovi našla dostatečně zdatné obsazení, aby z toho přeci jen byl smysluplný divadelní večer – jen jsem se nemohl zbavit dojmu, že v takovém Malém manželském vraždění, zůstaneme-li ve stejném žánru, bych je viděl podstatně raději.

Karvinský K.V.A.S. nastudoval hru Tomáše Kovandy *Projekt N.A.Ď.E.Ž.D.A.* v režii Lucie Rácové a Radky Zapletalové. Groteskní komedie o sovětském vesmírném programu má zábavnou premisu, ale navzdory sympaticky neotesanému, punkovému komediálnímu herectví se časem vyčerpá kvůli mechanicky opakované struktuře přednáška – ilustrace – přednáška, jakkoliv dílčí momenty a pointa nejsou bez půvabu.

Zcela jiné povahy je hra *Maja* dramatičky Mariny Carr, po které sáhla v **děčínském DS Karel Čapek** režisérka Jana Stejskalová. Hry irské autorky bývají svou baladičností a mísením mytického s všednodenním velice nesnadné. Děčínští inscenátoři to řešili důrazem na realistickou rovinu – tím pádem se ale ze hry stalo poněkud ploché rozplétání vztahů v jedné irské rodině bez patřičného poetického kontrastu. Některé silné herecké výkony ovšem nechyběly.

Neotřelou hru *Vůně třeshňového dýmu* dramatičky a básničky Kateřiny Rudčenkové zvolilo **Divadlo Prkno z Veverské Bítýšky**. Křehké, ale i kruté vyprávění o třech generacích žen a jejich vztazích (především) s muži našlo v inscenaci režisérky Evy Petrželové adekvátní herecký výraz. Inscenaci

rytmicky poněkud ubližuje, že si světla a zvuk ovládají samy interpretky, jde ovšem o řešení vyžádané praktickými ohledy.

Dosti „ženskou“ hrou je i *Nízkoletý život* Viliama Klimáčka, kterou s **lounskou Kefírovou sekou** připravila Oksana Kaplanová. Hra o jídle, mužích a posedlosti hubnutím, odehrávající se ve vězení pro otýlé, režisérka se souborem upravila na míru náctiletým interpretům a dlužno podotknout, že smysluplně. Herečky i herec navíc osvědčují schopnost sebeironie i komediálního timingu, díky nimž inscenace vydrží bavit. Je to ovšem „chudé“ divadlo bez jediné světelné změny a dalších berliček – na velkém jevišti vypadá najednou skutečně chudě, což je škoda, neboť v komorním prostoru (jak mohu dosvědčit) je to opravdu jiná jízda.

Dvakrát se v soutěžním programu připomněl zvěčnělý František Zborník – a v obou případech s úspěchem. Poprvé to bylo se hrou *Skřivani už jen v Shakespearovi*, již nastudoval **dobronínský DS Zmatkaři** v režii Ladislava Valeše. Text na základě téměř detektivní romantické konverzačky o novináři, který se snaží od mladé ženy pod záminkou zjistit jisté tajemství, odvypráví jeden pohnutý osud z poloviny století a počátků komunistické totality. Má sice poněkud dlouhou expozici a několik zbytečných zákrut, ale nabízí překvapující příběh dle skutečné události a především dvě velké herecké příležitosti v několika rolích, jež jsou bezezbytku využité Terezou Fialovou i Vladimírem Mátem).

Druhou inscenací byla Zborníkova vůbec poslední – ovšem lehká, humorná a svěží. Byla jí autorská inscenace *O 14 dní dříve aneb Svoboda nadobrá* z **Divadla Pod čarou v Přísku**, jež se také Přísku samotného týká. Hravý kabaret o dramatických i komických osudech města poté, co tu byl vznik republiky nedopatřením vyhlášen už v polovině října 1918, upomene na nejlepší tradici českých divadel malých forem – a v píseckém divadle našel i pěvecký a komediálně vybavený soubor. Velkou předností je i důvtipné kalendářové řešení scénografie.

Hru *Divadlo bez zvířat* Jeana-Michela Ribese tvoří osm krátkých absurdních aktovek. Sedm z nich zinscenoval Lukáš Křížek s **pražským Ty-já-trem/NAČERNO** s vědomím toho, že francouzská dramatika stojí zejména na vyřčeném slově. Ne všechny části hry jsou (autorovou vinou) stejně poutavé a zábavné, ale zdatný soubor si poradí i s těmi méně nosnými. Vedle toho má Křížkova inscenace zprvu nenápadné hudební a scénografické propojení jednotlivých sekvencí, které pointy dojde až v samotném závěru.

Oblíbenou komedii Tomáše Svobody *Srnky*, která vypráví tragikomické příběhy čtyř loserů, jež se jedné noci protnou na brněnském sídlišti, v **karlovarském studiu D3** režijně připravil Petr Richter. A zrežiroval ji s pochopením pro povahu materiálu, citem pro míru nadsázky a s komediálně skvěle vybaveným souborem – jsme tady v hájemství kvalitního divadelního popu, bez větších potíží dovezeného ke vpravdě úspěšné inscenaci.

I trojice inscenací přímo nominovaných na Jiráskův Hronov zpracovává současné divadelní texty. Ten první dokonce obě linie letošní Volyně (tu klasickou i tu současnou) propojuje. Jana Tichá z **pardubického Exilu** sáhla po komedii Petra Kolečka *Kauza Médeia* – hrdinka Eurípidovy tragédie se v tomto

textu, který si pohrává s antikizujícím veršem, ale vyjadřuje se k současným vztahům, ocitá v dnešní době, kdesi v panelákovém bytě. Mladší, krásná, poněkud povrchní a mnohem bohatší rivalka Glauké si k ní přichází vztahy vyříkat mezi čtyřma očima; dopadne to ovšem tak, jak víme už od antiky. Tichá režíruje a zároveň hraje titulní roli, což bývá problematické, ovšem na výsledku to není znát: inscenace má výborný komediální timing, vyrovnané herecké výkony obou dam v hlavních rolích i jistotu výpověď o marnosti pomsty. Smysluplné a zábavné moderní divadlo, které potěší.

Vyrpajevovou hrou *Iluze* se úspěšně uvedl **pražský soubor OLDstars** a režisér Ondřej Kulhavý. Vyrpajev vypráví o dvou manželských párech na sklonku života, předpokládá ovšem obsazení ve středním věku – a sázka na opravdu hodně mladé herce v případě této inscenace nesporně vychází, inscenace je herecky vyrovnaná a ke cti jí slouží i promyšlené inscenační řešení, které k textu dodává řadu nenucených výtvarných metafor.

I Schimmelpfennigův *Zlatý drak* je hrou, která počítá zejména s precizním zvládnutím textu. **HRO-BESO**, tentokrát v režii Štěpána Pácla, z tohoto groteskně-poetického vyprávěcího opusu vytvořilo herecky naplněnou pětilhasou inscenaci, která zná přesnou míru zdívaldění – hlavní pozornost tak zůstává na textu, ale zároveň herci mají co hrát a diváci na co se koukat.

V úhrnu to byl potěšující ročník – a zbývá snad jen dodat, že servis v místě byl tradičně příkladný (za což patří dík všem z domácího souboru i KD Na nové), že pop-up čajovna přímo v divadle je skvělý nápad, který by se měl udržet, že voda na plovárně byla právě tak osvěžující, jak bylo třeba, a že se u ohně Janek zabil dostatečněkrát.

Díky za to vše!

OLDstars Praha, *Iluze*; foto archiv festivalu

DS Břetislav Bředava, Romeo a Julie; foto archiv festivalu

DS D3 Karlovy Vary, Smíčky; foto archiv festivalu

TY-JA-TR/HROBESO Praha, Zlatý drak; foto archiv festivalu

Díadýlko na dlani Mladá Boleslav, Váora aneb Všechno, co jste chtěli vědět o Maryše a báli jste se Mstíků; zeptat; foto archiv festivalu

Nada Gregarová si převzala Zlatý odznak J. K. Tyla

Podíl Nadi Gregarové na rozvoji amatérského divadla ve východních čechách i v rámci celé české republiky je jistě nepominutelný. Přesto, a snad právě proto, že se nikdy neobjevila na jevišti kromě rolí moderátora soutěží či přehlídek, stala se Nada Gregarová jednou z nejznámějších tváří současného českého amatérského divadla, osobností, která bez výhrad patří do jeho paměti.

Nada Gregarová jednoznačně patří mezi osobnosti, které výrazným způsobem ovlivnily východočeské amatérské divadlo. Začátkem sedmdesátých let min. století, po absolutoriu brněnské knihovnické školy, nastoupila jako metodička do Okresního kulturního střediska v Ústí nad Orlicí – ke svému prvnímu profesnímu zaměstnání – a jedinému, neb od druhé poloviny devadesátých let pak ve stejné profesi (až po svůj odchod do důchodu) pokračovala v podobné pracovní pozici na královéhradeckém Středisku amatérské kultury Impuls.

Pracovní náplní a vlastně i celoživotním posláním Nadi Gregarové se stala péče o rozvoj ochotnického divadla, přestože sama na jevišti, coby herečka nebo režisérka, či v jiné podobě, nikdy nestála. Ale pro stovky divadelníků se stala ikonou i duší amatérského hnutí – především svou perfektní prací pořadatelskou a organizační, a to nejen v souvislostech přehlídkových aktivit a vzdělávacích procesů, které vždy měly dokonalou profesionální úroveň. Dovedla totiž vždy skvělým způsobem spojit lidi, přátelsky komunikovat, stala se perfektní organizátorkou, moderním slovníkem řečeno – výkonnou producentkou – a to takového formátu, který v uměleckých profesích (zvláště na západ od nás) bývá vždy vysoko ceněn. Nada Gregarová totiž dovedla objevovat, vyhledávat a organizovat renomované lektorské a vzdělávací týmy, získávat pro ně významné osobnosti, a to nejen v oborech amatérské činohry, loutkového a alternativního divadla, ale i pro výchovu mladých recitátorů, pro dětské divadelní soubory (v královéhradeckém Impulsu i v oborech pěveckých sborů, tanečních souborů apod.).

Zcela mimořádným způsobem se podílela na vzniku celé řady akcí, které z amatérského divadla ve východních Čechách vytvořily dodnes nepřehlédnutelný fenomén: již v osmdesátých letech min. století např. spolu s Mirkou Císařovou se podílela na organizaci legendárních divadelních Inspirací, v roce 1992 se podílela na jednom z prvních „přířezových“ divadelních festivalů pod názvem Super-Comenius v Brandýse nad Orlicí, v tomtéž roce zorganizovala mezinárodní festival dětského divadla v Kunvaldu a do Ústí nad Orlicí převedla na několik let i národní přehlídku dětského divadla. Neodmyslitelný je její vliv na rozvoji krajských divadelních postupových přehlídek v Červeném Kostelci, Audimaforu, přehlídek dětského a loutkového divadla, vzdělávacích cyklů pro herce a režiséry ad. Všechny tyto její aktivity doprovázel i hluboký osobní vztah k osobnostem, které těmto projektům poskytovaly mimořádný zvuk, např. k prof. Janu Císařovi, prof. Františku Laurinovi, Vladimíru Hulcovi, Haně Kofránkové, Nině Malíkové a k dalším. Svými zkušenostmi přispěla k práci řady minister-
ských grantových komisí, odborných rad Artamy, přípravných výborů Jiráskova Hronova a dalších.

Kromě svého profesního podílu na rozvoji amatérského divadla se Nada Gregarová, jako členka a jednatelka Volného sdružení východočeských divadelníků, pečlivě starala o jeho členskou základnu, dokázala smelovat, iniciovat a zajistit mnohé aktivity. Především se jejím úsilím podařilo rozvinout pravidelné vydávání Divadelní hromady a uskutečnit řadu edičních počínů, např. vydání publikací Kale a kyselo, Císařova jarmárka, Panáčkové Hanky Voříškové, knihu vzpomínek Františka Laurina a dalších. Svou práci jednatelky brala jako mimořádnou příležitost k propojení VSVD s posláním střediska amatérské kultury Impuls – její práce v podstatě naplňovala metaforický smysl názvu této instituce. Po deset let, od roku 2000, spoluvytvářela (se svým manželem Alexandrem Gregarem) jedinečnou a v Čechách dosud stále největší přehlídku nezávislého, nejen amatérského divadla – Open Air program při mezinárodním festivalu Divadlo evropských regionů v Hradci Králové, který se v té době stal i značkou VSVD a Impulsu. A propojení obou značek vedlo např. i k akcím v českém amatérském divadle zcela ojedinělým, např. k výročnímu Cenění, každoročnímu setkání východočeských divadelníků všech divadelních oborů a druhů, které je symbolem komunikace a inspirace.

Laudatum k udělení Zlatého Tyla paní Nadě Gregarové

„Milá Nado, mám pocit, že jste Zlatého Tyla měla dostat už dávno a to trojnásobného s diamantem. Nedá se ani spočítat, co všechno jste za ta léta, která Vás znám, udělala pro amatérské divadlo. Vždy jsem obdivoval Vaši nezměrnou aktivitu, ať při organizaci přehlídek a nebo při ošem, co jim předcházelo. Vytvořila jste pro poroty, ve kterých jsem byl, klid, skvělé podmínky a zabezpečení všeho, co k práci potřebovaly, a tím jste se významně podílela na jejich úspěchu. A také Vaše jednání se soubory bylo příkladné a přátelské.

Vaše znalosti divadelní práce Vás vedly k jasné formulovaným názorům, které jste nikdy nikomu nevnucovala. Měl jsem pocit jistoty, bezpečí a soudržnosti všech divadelníků, kteří s Vámi přicházeli do styku. Přeji Vám hodně zdraví a děkuji Vám za osobní přátelství.“

František Laurin

Nada Gregarová (uprostřed) si převzala Zlatý odznak J. K. Tyla; archiv VSVD

Žena, pro niž divadlo bylo životní nutností

Uprostřed prázdnin příznivce amatérského divadla zastihla smutná zpráva: ve čtvrtek dne 8. srpna 2019 zemřela po těžké nemoci v kruhu svých blízkých ve věku 75 let novinářka, teatroložka, publicistka a editorka PhDr. Vítězslava Šrámková (*16. 12. 1943 Litomyšl, † 8. 8. 2019 Praha). Její jméno je natrvalo spjato s amatérským divadlem a divadlem poezie.

Text: Milan Hrabal

Divadelní začátky Vítězslavy Šrámkové (rozené Horádkové) jsou spojeny se severem Čech, konkrétně s Varnsdorfem. Vyrůstala zde od května roku 1945, kdy sem byl přeložen její tatínek. Na základní škole na náměstí byla členkou dětského divadelního souboru vedeného učitelkou matematiky, fyziky a chemie Jarmilou Tesařovou. V letech 1957–1960

absolvovala ve Varnsdorfu jedenáctiletou střední školu. V té době byla členkou Recitačního souboru Divadla poezie V. Nezvala, vedeného češtinářem Jiřím Janáčkem, který k aktivnímu vztahu k literatuře a zejména poezii přivedl řadu svých studentů. Vítězslava byla rovněž členkou Klubu mladých Oblastního divadla ve Varnsdorfu. Velký vliv na její budoucí směřování měly pravidelné literární večery v Klubu Elite, kde i ona recitovala. Jako členka místní odbočky Klubu přátel poezie se účastnila besed s autory a redaktory.

V letech 1960–1965 vystudovala na Filozofické fakultě UK Praha obor čeština-ruština. Od 3. ročníku rozšířila svá studia o literárněvědnou specializaci. Zajímal se o tzv. soubory malých jevištních forem, amatérské divadlo, divadlo poezie a umělecký přednes. V roce 1965 obhájila diplomovou práci Literární texty malých divadel. Už jako studentka spolupracovala s různými časopisy (Zlatý máj, Kulturní tvorba). Od září 1966 pak nastoupila jako redaktorka do Učitelských novin. V roce 1967 se stala členkou Ústředního poradního sboru pro umělecký přednes a v té době také získala titul PhDr. V srpnu 1968 se podílela na vydávání Svobodných Učitelských novin, což vedlo na počátku sedmdesátých let k nucené změně zaměstnání.

Od roku 1971 působila jako odborný pracovník pro umělecký přednes a divadlo poezie v Ústavu pro kulturně výchovnou činnost. K jejím úkolům patřilo zajišťování přehlídek Wolkerův Prostějov, Šrámkova Sobotka, Memoriál Oldřicha Tillmanna (později přejmenovaný na Poema) apod. Současně redigovala edici Umělecký přednes. Od roku 1976 se její činnost rozšířila na přehlídku mladého ne-

tradičního divadla Šrámkův Písek. V 80. letech na základě udání byla vyšetřována, protože poskytla krycí jméno kamarádovi, který měl zákaz publikovat.

Po roce 1989 byla jako novinářka rehabilitována a mohla se vrátit ke své novinářské práci (Česká politika, MY 90). Vedle této práce se i nadále věnovala divadlu – spolupracovala na přípravách přehlídek uměleckého přednesu a amatérských divadel, především se však podílela na přípravě reorganizace odborného pracoviště pro neprofesionální umění. Významný podíl měla rovněž na zpracování strategických materiálů týkajících se podílu státu, měst i soukromých subjektů na podpoře amatérských souborů a přehlídek v nových politických a společenských podmínkách. V roce 1991 se stala vedoucí útvaru pro neprofesionální umění a dětské estetické aktivity ARTAMA. Současně pokračovala v bohaté publikační činnosti zaměřené na oblast divadla.

V roce 1995 v souvislosti s postupným zánikem řady souborů, kulturních středisek a zničení mnoha archivů vyslovila reálnou obavu ze „ztráty paměti českého amatérského divadla“. Proto vypracovala projekt na zpracování jeho dějin, zapojila do něj řadu předních českých teatrologů a spolu s vedoucím tohoto autorského kolektivu Janem Císařem připravila první výstup projektu – knihu Cesty českého amatérského divadla (1998). Do přípravy dalších výstupů – publikace Bibliografie českého amatérského divadla (1999), a Místopis českého amatérského divadla (I. díl 2001, II. díl 2002) – zainteresovala spolu se svým novým spolupracovníkem Jiřím Valentou široký tým autorů z celé republiky. Pro převedení a další průběžné rozšiřování takto získaných informací do elektronické podoby na internetu zabezpečila podporu z tzv. Norských fondů, díky kterým vznikla a stále se rozrůstá Databáze českého amatérského divadla. Spolu se svým manželem Bronislavem Pražanem redakčně připravila publikaci editora Jiřího Valenty Malované opony divadel českých zemí (2010).

Vedle toho se jako editorka v letech 2005 až 2007 podílela na tvorbě a vydání tří publikací o neprofesionálních autorských malých scénách 60., 70. a 80. let 20. století: Pódia z krabičky, Divadla svítící do tmy, Divadla svítící do tmy II.

V letech 2000–2008 byla členkou odborné rady ARTAMA pro umělecký přednes a od roku 2006 také členkou redakční rady Amatérské scény.

V roce 2006 jí byla udělena Cena ministerstva kultury za celoživotní přínos rozvoji uměleckého přednesu a divadla poezie. V roce 2007 pak (společně s Jiřím Valentou) získala Cenu ministra kultury za přínos rozvoji kultury (za projekty Dějiny českého amatérského divadla a Databáze českého amatérského divadla).

Město svého mládí, kam se pravidelně vracela, naposledy navštívila letos koncem května, aby se setkala se svými spolužáky maturitního ročníku jedenáctiletky z roku 1960.

Ve Vítězslavě Šrámkové ztrácí česká kultura a zejména amatérské divadlo jednu z nejvýznamnějších osobností.

(Zdroje: Internetové Divadelní noviny, Místní kultura, Databáze českého amatérského divadla a informace poskytnuté panem Bronislavem Pražanem)

PřeMostění 2019 – čekání na divadelní pecku

PřeMostění je divadelní festival, který organizuje DS Odevšad ve spolupráci se Základní uměleckou školou F. L. Gassmanna. Letos se PřeMostění konalo od 3. do 7. dubna, opět to byl festival postupový, ale nesoutěžní. Jeho hlavním cílem je především umožnit amatérským souborům i jednotlivcům předvést svou práci publiku a vést o ní vzájemně dialog, který by mohl být zdrojem inspirativních podnětů k další tvorbě.

Text: Eva Spoustová

V rámci festivalu proběhly tří denní semináře. Doprovodným programem festivalu byly dvě velmi zajímavé přednášky a několik inspirativních představení navíc. Těm, kdo se PřeMostění zúčastnili, není třeba příjemnou a tvůrčí mosteckou atmosféru popisovat. Těm, kteří tentokrát do Mostu nezavítali, a přesto je zajímavá průběh hlavní divadelní části programu letošního festivalu, je určen následující malý, nikterak vyčerpávající přehled:

HANAKO – Turnovské divadelní studio

Představení inspirované stejnojmennou knihou Františka Zborníka upoutalo především výtvarnou podobou barevné stínohry. Způsob vyprávění příběhu odkazoval na asijskou estetiku. Pozoruhodná byla složka hudební – živá hudba na jevišti vkusně a zajímavě vykresovala atmosféru. Škoda že příběh nemohl být odvyprávěn srozumitelněji pro diváka. Některé (hlavně stínoherní) obrazy působily poutavě, naopak hra v maskách a s loutkami nebyla příliš funkční. Zvolený formát jakoby se třásl s materiálem na který se „roubuje“ – různá prezentovaná média promlouvala příliš různými jazyky a příběhová linka se publiku může jevit až místy velmi zmatená, jakoby forma inscenace od srozumitelného příběhu, jehož pochopení by zde bylo žádoucí, spíše vzdalovala.

POEM MACHT FREI/Tvoje bába

Na představení se diváci přesunuli do „vybydleného“ prostoru bývalých kasáren, který bezesporu přispěl k výraznému diváckému zážitku. Vpředu prázdný prostor, za diváky natažené provazy se zakolíkovanými „vzkazy“ („výpovědi“) členů souboru – texty, které vznikly během procesu zkoušení. V prostoru u stěn místnosti si divák měl příležitost „užít si své trauma“. Skutečný životní příběh talentovaného chlapce Hanuše H. (jednoho z autorů legendárního terezínského časopisu VEDEM), který skončil v plynových komorách Osvětimi byl (za použití vcelku minimalistických scénických prostředků) odvyprávěn prostřednictvím jeho zachovaných autorských textů. Divadlo bylo tentokrát opravdu „místem paměti“. Téma jako by si sama diktovala svůj prostor, hrůza prožitku je vytvářena působivými obrazy Hanušových básní a textů. Působivé. Silné. Po skončení mluvené části diváci ještě zůstali v místnosti a s velkým zájmem se pročítali „vzkazy současných Hanušů“, které se dají vnímat jako pavučina vztahů k těm, kteří neměli to štěstí žít v dobrých časech. Rezervy jsou ještě občas ve srozumitelnosti projevu herců a logice jejich promluvy.

PO STUPNÍCH CIVILIZACE – KUK!/ Kuk-u-říce

Soubor se inspiroval Čapkovou Válkou s mloky. Rozhodl se pro netradiční práci na paralelních scénách s publikem, usazeným ve středu dění na okrajích, což se ukázalo jako scénické řešení extrémně problematické. Řada diváků nedohlédla tam, kam by potřebovala a herci sami museli vynaložit zvýšenou pozornost na to, aby v paralelních dějích na paralelních scénách neztratili souvislost a udrželi si kontrolu nad průběhem děje. Přes tuto potíž je třeba vyzdvihnout výtečné provedení dost obtížných voicebandových pasáží. Zpracování se občas míjelo s tématem a díky obecnému zmatku, který občas vznikl při střídání rámců, docházelo k třístění perspektivy a k pocitu divácké destabilizace, pokud jde o smysl viděného vzhledem k celku. Záměr je znatelně velmi dobrý, ironicko-parodický nadhled a „for-kaření“ s „rádobyangličtinou“ může být občas zavádějící. Je třeba si ujasnit, co je hlavním tématem sdělení, jaká strategie vyprávění bude co nejúčinnější, kterou linku zvýraznit jako dominantní (médiá, fake news, rodina-obměna generace, ubíhající čas). Viděli jsme přehlídku mnoha výborných nápadů. Soubor tak talentovaný, tvůrčí a vnitřně dobře propojený jistě dokáže najít cestu ke schůdnějšímu způsobu inscenování. Základní nevýhodou byl zvolený prostor otevřený do čtyř stran, ale je jistě možné, že se najde způsob, jak ho učinit funkčnějším (více hlasů z diváckého pléna se shodovalo, že divadelní montáž se dá udělat i na „kukátku“). Tvůrčí týmový duch, celosouborová energie a radostné nasazení, které KUK předvedl, jsou dobrým základem pro další práci na tomto divadelním počínu.

INSTITUT – Mladivadlo ZUŠ Litoměřice

Původní hlavní motivy originální hry soubor přetvořil podle svého uvážení. Základní téma o teenage-rovské svobodě obohatil o (aktuální) téma obchodu s lidskými orgány, což zafungovalo jako motiv, který v důsledku původní divadelní metaforu oslabil. Kladli jsme si otázku, zda verbální (stylizovaná) složka projevu musí být po celou dobu tak „strojová“. Temporytmus představení byl kvůli této „strojovitosti“ stereotypní. Přesto se dařilo navodit a udržet divadelní napětí a budovat přízračnou atmosféru. Zdařilo se v divácích vzbudit pocit nejistoty, zda nejsou až příliš organickou součástí hry – každý divák měl své číslo a mohl se domnívat, že bude vyzván také k „přeoperování“. Představení se dotýká problematiky současného mediálního a společenského tlaku na „stejnost“ vnější podoby lidí. Původní text byl omezen na otázku vzhledu a opustil pohled „víc do hloubky“, vzdal se tedy doteuku s obecnějším tázáním se po tom, jak naše společnost vlastně funguje. Výtečné a námětu odpovídající a (skvěle) vypovídající, spoluvytvářející atmosféru) bylo řešení scény. Děj uprostřed mezi diváky, rozsazenými mezi čtyřmi „východy“, postavy, „zpracované ideologie“ se šablonovitě a funkčně pohybovaly po geometricky rozčleněném prostoru ve středu scény. Bylo patrné, že soubor pracuje s tématem velmi zodpovědně a poctivě.

Šifra, kterou se Japoncům nikdy nepodařilo rozluštit – JAK

Představeníčko vzniklo na základě komikových obrázků tak věrně, že divák mohl mít málem pocit, že sedí přímo v knize. Při diskusi se tedy hlavně řešilo téma: Jak přenést jazyk komiksu do divadelní

řeči – aby nechybělo jednání, nechyběl gag, jak vypointovat situaci, jak pracovat s „hláškou“ atd. Při hovoru o dějové peripetii – v níž chlapec, bažící po celou dobu představení po vztahu s dívkou, dívkou (diváckému oku se jevící jako pro něj nejvhodnější) neshledá pro sebe vhodnou, protože „urazila“ jeho oblíbeného komiksového hrdinu – jsme díky zasvěcenému výkladu režiséra měli možnost pochopit, že: „Geek se vždycky hádá o svůj komiks do krve“.

JÁ MĚLA HEZKEJ ŽIVOT – DS Scéna Kralupy

Dvě režisérky a jedna herečka odvedly úctyhodnou práci na textově velmi rozsáhlém monodramatu Oty Ornesta, které napsal podle povídky Ivana Bunina. Herečka Marie Brázdilová v roli Nasti bilancuje život prospěchářský, rvavý, bez lásky a srdečného vztahu. Text je především poctivě odvyprávěn, vyznívá ale až příliš lineárně, vcelku bez střihů, bez výraznějších emocionálních změn. Je ale zcela namístě ocenit velkou dávku vnitřní obětavé pokory, se kterou vůči velmi obtížnému úkolu inscenátorky přistupují a vyjádřit upřímný respekt k poctivému přístupu paní Brázdilové k tak těžkému úkolu – „ustát“ monodrama, to chce pořádnou dávku herecké kuráže!

HAPRDÁNS – DS POHODA Hrádek nad Nisou

Dnes už zcela klasické hravé představení Ivana Vyskočila se stalo předlohou pro inscenaci (bohužel) zcela nevyskočilovskou. Divák si po jejím zhlédnutí klade otázku, proč vlastně věc, která výtečně fungovala v totalitě (1980) kopírovat nyní, a také zda ještě může původní Vyskočilův divadelní jazyk ještě dnes fungovat se stejným úspěchem. Pro Vyskočilovy hry byla charakteristická hravost, intelektuální nadhled a divácký pocit, že všechno vzniká „tady a teď“. Protagonisté této verze Haprdánse předvádějí naučené pasáže s vervou estrádních umělců, kteří svůj kus mají výtečně propracovaný, naskoušený, vyzkoušený... Energie sice srší, herci jsou v projevu pevní (je vidět, že jsou jevištně zkušení) ale dojem bezprostřednosti a hravosti, jemná práce s dvojsmysly a poezíí jakoby se docela vytratila. Je velmi obtížné snažit se zopakovat po někom „jeho“ původní osobitost jeho původními prostředky a soubor si tedy vybral úkol opravdu velmi těžký.

DOSTIHY – Opera Žatec

Sympatické sdružení žateckých zpracovává původní autorský text tragikomedie o přátelství, náhodách a hrdinství. Záměr byl jistě dobrý. Dvojí dějová linka a nejasný konec příběhu matoucím inscenačním způsobem divákům zásadně znesnadnily orientaci v ději. Nejasnosti jsou zde kolem žánru, občas vzniká až bizarní divácký pocit. Je patrný jistý „nezáměrný nerespekt vůči formátu činohry“ – k prostoru, k času, k výskytu postav na jevišti... Větší respekt k žánru by přinesl vítanou dohodu s divákem o rámci, v jakém se bude hra pohybovat a možnost děj lépe usledovat. Sympatická je soudržnost souboru i jeho jevištní synergie, některé dialogy byly textově velmi dobře vypointovány.

HOTEL INFERCONTINENTAL – DS Fakof ŽUŠ Rakovník

Inszenace V.A.D. Kladno zaujala rakovnické jako příhodný materiál k procvičení práce na charakterizaci jevištních postav a budování jevištních situací. Pokud vnímáme scénky z tohoto hlediska – tedy jako herecký trénink, sledujeme cvičení, které poskytuje hercům příležitost přemýšlet o logice chování postav, poučení o budování gagu, pointování anekdotických sekvencí. Rakovnické s formátem

grotesky, temporytmem, časováním a postavami zápolí nejvíce v poslední „pekelné“ části. Předchozí tři příběhy, vzhledem k jejich menší ploše „ustojí“ zdatněji: pochopení jednání postav (plán, realizace, hodnocení + komentář postav ostatních). Je třeba vyzdvihnout vcelku velmi dobrou technickou úroveň verbálního projevu herců na jevišti.

DIVADLO BEZ ZVÍŘAT – DS Ty-já-tr/NAČERNO

Chytrý, zábavný, „velmi konverzační“ text Jean-Michela Ribse byl pro ostřílené herce jako stvořený. Výtečně fungující scéna – variabilní paraván. Přestavby by mohly být dávány za vzor jako účelné, rychlé, a přitom nenudící. Jednotlivé hříčky působí (díky hereckým výkonům) jako velmi chutné (ač intelektuální), skvěle vypointované jednobubky.

VELKÉ DIVADLO MALÉHO SVĚTA – DS Stopa

Work in Progress – Barcův prastarý divadelní text, španělská veršovaná moralita, hra v Čechách nikdy neinscenovaná... Část této hry, zobrazující putování člověka od kolébky k hrobu v jeho různých životních rolích za přihlížení božského nahlížeatele a velkého vládce, inscenuje skupina dívek a chlapců, kteří se místy snaží s textem konfrontovat názorovou pozici dnešního diváka a najít k němu (a skrze něj) vlastní vztah k životu a lidskému osudu. Z nedokončené inscenace jsme měli příležitost vidět zatím jakousi „kostru“, na kterou soubor hodlá ještě nabalovat více vlastního materiálu. Patrné bylo celosouborové zaujetí a přijetí práce na tématu za své.

VŠICHNI TADY CHCÍPNEM – 2v1

Work in Progress – rozpracovaná, divácky velmi sympatická koláž, zabývající se mediálně oblíbeným tématem konce světa, karikaturou zkoumající jev fake news, chování masy, náhled na toto téma z pozice médií, vědy a náboženství – zkoumá velmi živou, hravou, zábavnou a místy překvapivou formou základy kulturních mantinelů, na nichž se pohybujeme – „chiliasmus všedního dne“.

JSEM MĚSTO – Tyjátr Děčko

Mostecký soubor užívá zdařile bedny na zeleninu jako polyfunkční scénické předměty (např. při simulaci pohybu města) a snaží se vcítit prostřednictvím interpretace básnických textů do času předchozí generace mosteckých obyvatel. Převážně je zatím tento popis jen demonstrován, materiál „paměti předků“ zatím ještě není „usazen“, přijat a zpracován na hlubší úrovni tak, aby došlo k „zacomponování“ této sdílené zkušenosti do organičtějšího, přesvědčivějšího projevu při interpretaci. Přesto se dá říct, že se zde rýsuje cosi potenciálně velmi zajímavého.

Kdybych měla charakterizovat letošní festival PřeMostění obecněji, nabízí se mi jako první myšlenka na: pěkné jarní počasí, čekání na „divadelní „aspoň trochu“ pecku“ (která přece jen nakonec přišla), přátelské přijetí hostitelů a maximálně obětavých organizátorů z všeobecně známého týmu Pavla Skály, ohromně zajímavé přednášky Honzy Tuny a Martina Hilského, Víti Holého, skvělý koncert Blondýny a všechna představení doprovodného programu a hlavně na milá setkání s lidmi, kteří společně tvoří něco, co má smysl, a kteří mají společnou zálibu a radost. Děkuju, že jste!

Inscenační ochutnávka na Setkání ve Strašecí

Krajská přehlídka studentského a experimentujícího divadla pro Středočeský kraj probíhala ve dnech 12. – 14. dubna 2019 v ZUŠ a v Novostrašeckém kulturním centru.

Text: Jan Karaffa

Pod ochranou a péčí členů NoStradivadla a nezastupitelné Ivy Vachkové vystoupilo letos v Novém Strašecí celkem osm divadelních souborů, z čehož dva projevíly v přihláškách zájem o Šrámkův Písek a šest divadelních souborů o Mladou scénu v Ústí nad Orlicí.

Vše začalo mlsáním před, a někomu to určitě vydrželo i v průběhu představení *Čokoláda* dívčího souboru **Jen jednou ze Spgš Futurum s.r.o.**, který se nechal inspirovat předlohou Radmily Adamové – Holky Elky. Zajímavá a pozornost upoutávající byla kombinace symbolů a znaků v podobě čokolády, fyzických akcí hrajících odkrývající nitro postav tří modelek na konkurzu, navázanosti na někoho, kdo je v pozadí, použitých židlí a jejich barev. První část byla vtipně vypointovaná a druhá již dramatictější a poněkud náročnější na porozumění. Otázky v diskusi pak padaly nad výběrem tématu, manipulací a vývojem vztahů mezi dcerou, ošetřovatelkou, matkou, agentkou a srozumitelností celého předkládaného příběhu a také nad jeho zakončením.

Další soustečko k pochutnání začalo hádankou pro diváky nad významem zkratky *NNM*, což byl název inscenace souboru **Kámoš drámoš z Turnova**. Všichni hrající se na jevišti evidentně bavili svoji spontaneitou a tím se často dařilo bavit i diváky. Šlo tak trochu o dadaistické hledání smyslu v nemsmyslu a improvizaci v něčem co se opakuje jako refrén v rozmanitých variantách na základě jakéhosi bodového scénáře a předhazování připravených motivů a replik. Spontánní hra a úžasná energie přinášela řadu vtipných situací „Láska od někoho, k někomu, k sobě“, které směřovaly k domluvenému záměru a závěrečnému tématu o rolích a šílenosti, kterou je možné ukázat i ostatním. Určitě by stálo za to více promyslet, proč se kdy které motivy objevují a jak z nich vytěžit požadované významy k naplňování tématu. Obdivuhodná byla spolupráce v poměrně velkém počtu hrajících a vzájemné naslouchání si, které se ne vždy zcela dařilo, podobně jako potřebné přibrzdování nebo i zastavení chvílemi až nekontrolovaně rozjeté „mašiny“.

Sobotní kulturní snídani nám přichystali **Charlieho Foxíci z Gymnázia Jiřího z Poděbrad** představením *Od hry přes nonsense po absurditu*, které bylo složené z tzv. hereckých cvičení v podobě vydařeného pohybového a kontrasty vypointovaného zpracování nonsensových básniček Christiana Morgensterna. Tento skvělý start navnadil a tak rozmlsal diváky, že další chody souboru byly už jen pouhou snahou o zdívalnění reálných i absurdních situací ze života. Na tomto zklamávání se pravděpodobně podepsala absence mnoha členů souboru, jak vyplynulo z diskuse a nutnost zaskakovat, i nejednotnost zvolených divadelních prostředků, například mícháním reálných a imaginárních rekvizit,

ale především asi až velkým příslibem jevištní absurdity, která je ve své podstatě velmi náročná a vyžaduje režijní i herecké zkušenosti s tímto uměleckým žánrem.

Soubor **Rendez-vous gymnázia Turnov** nám svojí inscenací Jahody připravil delikatesu netradiční a poměrně vydařenou adaptací básně K.J. Erbena *Líle*. Inscenátoři našli zcela originální propojení různých vybraných částí textů básně s každodenním životem vrstevníků vlastní generace. Zároveň ve hře vedou v mnoha situacích zcela záměrně polemiku s K.J. Erbenem, dokonce i o „odsouzeníhodnosti“ jeho textů. Souboru se podařilo najít vhodné divadelní prostředky scénografické i herecké pro vyjádření svého pohledu na rodinné, vrstevnické, ale i společenské, vztahy. S humorem a nadsázkou se zabývali mnoha motivy, které se postupně vrstvy až k tématu osobní zodpovědnosti a přenášení viny na druhé. Objevila se zde funkčně zvuková i hudební složka, mimo jiné i v podobě remixu Smetanovy Vltavy. Nevysvětlenu otázkou však zůstal samotný název představení Jahody, byť by se daly při tvořivém domýšlení jistě souvislosti najít.

Další sousto mnoha rozmanitých chutí s tajemnou atmosférou nám připravilo **Dramacentrum Bezejména, z. s. Liberec** – dynamickým, poutavým, zajímavým pohybovým představením na základě předlohy Jeana-Clauda Mourlevata *Zimní bitva*. Výrazná byla souhra souboru po celou dobu inscenace odkrývající téma totality a manipulace. Velmi působivá a účinná byla pohybová až taneční stylizace jednotlivých situací příběhu. Ovládání světa silou Falangy, tábor na převýchovu, touha po svobodě

Dramacentrum Bezejména, Zimní bitva; foto archiv souboru

a útěk, gladiátorský zápas, pošta a spojenectví. Situace vyvolávaly potřebné napětí a byly precizně vystavěné, vygradované i vypointované. Přestože byl samotný příběh srozumitelný a přehledný, může působit celek schematicky. Slibně nastolené vztahy konkrétních postav se však postupně vytrácely. Diskutabilní zůstával tematický výběr závěrečné židovské písně a celkové vyznění inscenace.

Zcela specifickou gastronomickou lahůdkou in natura bylo inspirativní představení *Cikánský boxer*, které vhodně doplnilo celý festivalový program. Autorku Rike Reiniger přeložila Lucie Ceralová a představení režírovala Gabriela Krečmerová. Divadlo jednoho herce s úžasným zcela profesionálním nasazením **Filipa Tellera** před námi odkrývalo příběh o přátelství, které bylo v Třetí říši zakázané... Monodrama vycházelo ze skutečného příběhu boxerské hvězdy Johanna Trollmanna, zvaného „Rukeli“, který se stal roku 1933 mistrem Německa v polotěžké váze. Titul mu však byl později kvůli jeho romskému původu odebrán. Svůj poslední zápas Johann Trollmann absolvoval jako karikatura „árijského“ boxera s odbarvenými blond vlasy a napudrovaným obličejem. V roce 1943 byl zavražděn v koncentračním táboře Neuengamme.

Ochotnický divadelní soubor Postupice nám na malém jevišti v ZUŠce předložil pod nos k ochutnávání svojí interpretaci inscenace *Godot*. Vycházel z původní předlohy Samuela Becketta Čekání na Godota a snažil se ho naplnit tradičním pojetím činoherního herectví s úsilím o komičnost jednotlivých postav, jejich motivů a opakujících se situací, což bylo pouze malým nakročením k absurdnímu dramatu a jeho grotesknosti vycházející z mnoha významových rovin předlohy a z některých základních potřeb jako například nezůstat sami, čekat na Godota a zabíjet čas, což naplnit na jevišti zcela konkrétním jednáním, aby vyplynulo právě to, co by bylo skutečně absurdní, není vůbec jednoduché. Poslední den přehlídky jsme si mohli pošmáknout na **Ne-pohádce Koblíh** v podání souboru **DAU při SpgŠ Futurum s.r.o. Praha**. Představení zaujalo soustředěným výkonem hrajících, živou hudbou, výrazovým pohybem až tancem a celkovou atmosférou i obrazy představ, které dokázalo vyvolávat. Propojování motivů z pohádky s filozofováním o námaze, nástrahách a úskalích, když se stává z ma-

lého velký, posouvá dění do období dospívání Koblížka i s jeho depresiemi, které to v něm vyvolává. Zajímavé jsou také použité scénografické divadelní prostředky, například stínohra, kostýmy, barvy a světla, které přes záměrnou abstrakci nesou i své konkrétní významy k příběhu a sdělovanému tématu. Nabízí se však otázka, zda by zde méně výrazových prostředků nebylo více pro samotné vyznění představení podobně jako je to s kořením při přípravě jídla.

O tom, že k ochutnávání potřebujeme také *Zuby* nás s humorem a nadsázkou přesvědčil na závěr přehlídky **soubor ZUŠ B. M. Černohorského Nymburk** ve své autorské inscenaci zaměřené na „život“ zubů v jedné puse, která dle předložené anotace vycházela z kolektivních improvizací a postupně vznikajícího scénáře na zvolené téma. Dozvěděli jsme se, jak to mají takové zuby náročné už od svých prvopočátků při prořezávání či při nádherně pohybově zobrazeném čištění a vyplachování nebo při žvýkání Pedra, kde je velmi mnoho cukru. I zde lze diskutovat o vhodnosti výběru vzhledem k náročnosti tématu a hledání cest k vlastním interpretacím účinkujících. Byla to však důstojná tečka za celou přehlídkou, na které si i fajnšmekři studentského a experimentujícího divadla určitě přišli na své jako diváci i účastníci zajímavých a rozmanitých plodů plných diskusí.

Lektorský sbor ve složení Radka Kukurugyová, Lucie Veličková, Jan Karaffa **doporučil do programu národní přehlídky studentského divadla Mladá scéna v Ústí nad Orlicí 2019**

- soubor Rendez-vous Gymnázium Turnov s inscenací Jahody
 - soubor Dramacentrum Bezejména, z. s., Liberec s inscenací Zimní bitva a udělil ocenění
 - souboru Jen Jednou SpgŠ Futurum, s. r. o., Praha za použité výrazové prostředky v inscenaci Čokoláda
 - souboru Čtverec ZUŠ B. M. Černohorského Nymburk za zubní humor v inscenaci Zuby
- Spolek bubakov.net a NoStraDivadlo udělil ocenění za nejlepší videoupoutávku
- souboru Jen Jednou SpgŠ Futurum, s. r. o., Praha.

Rendez-vous Gymnázium Turnov, Jahody; foto archiv souboru

Dopředu, dozadu i do stran

Přehlídce Loutkářská Chrudim každoročně předchází deset krajových postupových přehlídek, v nichž se střetává zhruba stovka neprofesionálních loutkářských souborů, aby si vyměnila zkušenosti a zhlédla nejnovější inscenace svých kolegů. Nejzajímavější mohou lektori doporučit do chrudimského programu. Tento postupový systém nemá v zahraničí obdoby a je českým unikátem, který vytváří podhoubí pro vzájemné ovlivňování amatérských a profesionálních tvůrců.

Text: převzato z časopisu Loutkář 2/2019

O ohlédnutí za letošními jarními střetáváním jsme požádali několik lektorů a pozorovatelů.

Jaká byla podle vás úroveň přehlídek, které jste viděli?

Adéla Vondráková: V rámci letošního Festivalu pražských a středočeských amatérských loutkářů v Divadle Karla Hackera odehrála představení řada souborů, které na festival jezdí už pravidelně a podávají stabilní výkony. Tentokrát ale – snad víc než dřív – bylo spektrum nabízeného programu obzvlášť široké: od iluzivní marionetové inscenace v dělené interpretaci (Jiskra), moderněji pojaté marionety s přiznanými vodiči (Ilegumova divadelní společnost), přes spodové loutky (Baribal) až po divadlo kombinující loutky s činohrou hrané dětmi (Dětské studio Říše loutek). Zároveň ale drtivě převládala tradicionalistický přístup k loutce.

Iveta Dřížhalová: Krajské přehlídky, kterých jsem měla příležitost se zúčastnit, neměly moc vysokou úroveň. Ani jsem nečekala, že uvidím něco skutečně zajímavého.

Ema Šlechtová: Bohužel většina souborů nepůsobila příliš kreativně. Především soubory ZUŠ a zaběhlé amatérské loutkářské soubory se držely spíše známých předloh a nepřistupovaly k nim inovativně.

Sarah Slavičková: Tento rok jsem se účastnila pouze jedné přehlídky, a to Plzeňského Pimplení. Těžko se mi tedy porovnává. Musím ale říci, že jsem byla mile překvapená kvalitou inscenací a profesionálním přístupem tvůrců a přemýšlela jsem nad tím, proč vůbec přídomek „amatérské“ přehlídky. Pojmenování ve mně vzbuzovalo spíše pejorativní předsudek, který mi byl naštěstí vyvrácen. Takové kategorizování nemám ráda, a i na této přehlídce se hranice mezi tzv. profesionálním a amatérským divadlem ve většině případů překrývala a některé takzvané amatérské inscenace byly dokonce lepší.

Michal Drtina: To záleží, z jakého úhlu pohledu se na přehlídky díváte. Pokud bych hodnotil přehlídky z pohledu organizátora, tak musím konstatovat, že vynikající. Přehlídky organizují městská kulturní střediska, neziskové organizace nebo místní soubory, a to velmi dobře. Je skvělé, že ve všech regionech věnují pořadatelé přípravě i realizaci maximum sil. Všem za to patří velké poděkování.

Pokud se dívám na divadelní úroveň, tak ta již několik let zůstává zhruba na stejné úrovni. Souborům nechybí chuť připravovat nové inscenace. Většina však volí své vyzkoušené způsoby inscenování. Někde lépe, někde hůře. Každá přehlídka vypovídá o úrovni uvažování o divadle v jednotlivých regionech. Já se pokaždé těším na všechny přehlídky, kam v daném roce zavítám, a těší mne dvakrát, pokud vidím, že se soubory a jejich uvažování o divadle posunuly dobrým směrem.

Byla pro vás některá inscenace vysloveně překvapením?

Adéla Vondráková: Zmíním překvapení spíš nepříjemné: Loutkové divadlo Jiskra se rozhodlo zabojovat o postup na Loutkářskou Chrudim s inscenací Drak, která je obnovenou premiérou z roku 1933. Je to muzeální kousek, který by ale v zásadě mohl do velmi konzervativní Jiskry zapadnout. I tak jsem se s inscenací vyrovnávala poměrně těžko. Zdlouhavé představení bez spádu a temporytmu, které navíc kvůli složitým (nezvládnutým) přestavbám vyžaduje dvě přestávky, v kombinaci s příliš vysokými nároky na herce a pietním přístupem režisérko-dramaturgického vedení ve mně vzbuzovalo pochybnosti o smyslu existence loutkového divadla vůbec.

Iveta Dřížhalová: Překvapila mě inscenace Raw od studentů KALD DAMU. Herecké a loutkoherecké výkony, téma i pojetí... Vše dohromady skvěle zafungovalo a my viděli skutečně nezapomenutelnou inscenaci.

Ema Šlechtová: Překvapilo mě představení O rybáři a velrybě od spolku Loutkino Brno, především věkovou kategorií účinkujících (školka a první stupeň). Soubor vyčníval právě originálním výběrem látky a dobře zvládnutou prací s loutkou a její metaforickou podstatou.

Sarah Slavičková: Byla to určitě inscenace Bivoj od mladého loutkáře Matěje Machka. Jednoduchá, jak se říká „čistá“, a důmyslná. Jeden herec a jedna aktovka, kterou oživoval jako loutku, nebo mu sloužila jako scéna pro prstové divadélko. Skvělá loutkářská etuda bez dalších rozptylujících prvků.

Michal Drtina: Pro mne přišlo překvapení z Opavy, odkud porota nominovala inscenaci Knoflík v po-

Čmukaři Turnov, D. Weissová, J. Ipser: Čert to vzal; foto Michal Drtina

dání dětského divadelního souboru fungujícího při ZŠ gen. Heliodora Píky ve Štítně, což je dětský loutkářský soubor složený z dětí ve věku od 9 do 12 let, který hraje s marionetami na nitích. A také ze Strakonice, odkud porota doporučila do širšího výběhu hlavního programu inscenaci Deidre od místního souboru a do doprovodného programu inscenaci Angatar souboru Přespolní z Březnice. Obě v Chrudimi uvidíme, třebaže Angataru pouze pro omezený počet diváků.

Jaké inscenace na přehlídkách převládaly?

Adéla Vondráková: Byly to jednoznačně inscenace určené dětskému divákovi. Pubertáci a dospěláci – zdá se – stojí mimo zájem amatérských loutkářů. Byť se v některých inscenacích objevují narážky, které pobaví hlavně dospělý doprovod, těžiště zájmu inscenátorů leží jednoznačně na snaze zaujmout děti v publiku.

Iveta Dřížhalová: Přehlídkám, které jsem viděla, dominovaly inscenace pro malé děti. Ale inscenátoři nepřemýšlejí, co a pro koho volí za předlohu. Rozhodnou se prostě, že udělají tento rok další pohádku. A dál jejich uvažování o vznikající inscenaci jako by nešlo.

Ema Šlechtová: Především maňáskové pohádky inspirované českými klasikami.

Sarah Slavičková: Především známé či autorské pohádky na motivy známých příběhů nebo knih – např. o Budulínkovi, ale i balady Karla Jaromíra Erbena. Dopolední blok byl určen inscenacím pro nejmenší diváky a děti zhruba do patnácti let, odpolední blok naopak pro teenagery a dospělé.

Michal Drtina: Dominují stále inscenace pro dětského diváka, ale na mnohých přehlídkách už ten poměr není takový. Například V Hradci Králové bylo z osmi inscenací pět určeno pro diváky deset plus a dominovaly vlastní dramatizace a vlastní texty. To samé je patrné ve Svitavách, žádná pohádka, vlastní dramatizace. Jinak tomu je v Turnově, tam převládají inscenace pro mladší věkovou skupinu.

ZIP ZUŠ Chlumec n. C, Na motivy lidových pohádek: ZASE-ZASE-ZASE; foto Michal Drtina

Objevilo se nějaké téma, které na přehlídkách dominovalo?

Adéla Vondráková: Témata odpovídala celkové dramaturgii souborů, které si zpravidla volily pohádkové příběhy. Žádné konkrétní či palčivé aktuální téma, které by soubory spojovalo, jsem na festivalu bohužel nevysledovala.

Iveta Dřížhalová: Stále mi připadá, že nejdůležitějším tématem, které se na poli amatérského loutkového divadla řeší, je, že „muzeální“ přístup k věci je ten jediný správný. A je jedno, že často vznikají loutkou ilustrované vyprávěčky. Když se někdo pokusí vytvořit jen trochu současné divadlo, je osočen z toho, že už to není loutkové. Takové přemýšlení funguje snad jen na vrcholné přehlídce v Chrudimi, ale do spodních pater loutkářského pískoviště ještě rozhodně neprosáкло.

Ema Šlechtová: Převážně šlo o pohádky a s nimi spojené téma „dobro versus zlo“.

Sarah Slavičková: Za sebe jsem žádné nenašla, ale vzhledem k tomu, že byly téměř všechny inscenace pohádky, vystupovali v nich kladní hrdinové i „záporáci“. S těmi se děti mohou snadno ztotožnit, nebo se naopak poučit z jejich chyb. Pohádky předávají životní, morální a výchovná moudra, rady a ponaučení a myslím, že ve spojení s vizuálním provedením na malé diváky stále dobře fungují.

Michal Drtina: Mezi pohádkami, které tvoří velkou část programu přehlídek, se našla i silná současná témata. V Turnově se například soubor Za dveřmi ze ZUŠ z Chlumce nad Cidlinou v inscenaci #kamarádi zabývá vztahy mezi současnou mladou generací a vlivem sociálních sítí. Tématem aktuální je také inscenace souboru JAMka-drumka ze Svitav No Time for Losers, o níž Luděk Richter v hodnocení poroty napsal: Typická postmodernistická punková koláž poskládaná z citací různých výroků, článků, útržků dialogů a situací, reflektující v rozvolněném tvaru to, jak mladí inscenátoři vnímají eskapády kolem současného vládce pražského Hradu. Vše se odehrává na „hajzlíku“ Vladislavského sálu před začátkem a během hromadného předávání Univerzálních cen pro profesory, umělce, štetky, veksláky i bezdomovce a vytváří obraz rábdy vznešené pompéznosti kontrastující s ubohostí za ní skrytou.

Jak byste hodnotili dramaturgickou práci souborů?

Adéla Vondráková: Dramaturgie je problém. Oblast, kde je to nejzřetelnější, je hudební dramaturgie. Ta byla letos obzvlášť divoká. Soubory se často uchylují k známým melodiím (hudba z filmu Páni kluci, zpělkyně Večerníčku či hity Heleny Vondráčkové), které ale nijak nesouvisejí s vlastní inscenací. Nepřišla jsem například na jediný důvod, proč by měl s Alenkou po Říši divů chodit i Waldemar Matuška – pokud tedy nejde o nějakou sveráznu parodii. Soubory si často neuvědomují, že ačkoli využívají jen hudbu bez zpěvu a textu, diváci mají notoricky známé melodie spojené s určitými atributy, a tak už nelze použít např. hapkovy filmové melodie jen jako veselý podkres. Tyhle hudební lapy svědčí o tom, že se soubory nesoustředí na inscenaci jako na celek a dramaturgicky nehlídají, aby jejich dílo řikalo vždy jen to, co skutečně chtějí sdělit.

Iveta Dřížhalová: Myslím, že ve většině případů ani žádná dramaturgie neprobíhá. Sáhnu prostě po první pohádce, která se jim líbí. Věřím, že ti, kteří postoupili do hlavního programu LCH, se naopak dramaturgii věnují.

Ema Šlechtová: Už jsem se o tom zmínila – práce s textem není příliš zvládnutá. Často by bylo třeba škrtnat a vybírat skutečně podstatné situace s dramatickým potenciálem.

Sarah Slavičková: Myslím, že právě dramaturgie byla většinou tím největším problémem a nejslabší stránkou inscenací. Někdy se hlavní téma pod nánošem odboček a vedlejších motivů ztratilo a nebylo jasné. Pro malé diváky naprosto. Často byla kamenem úrazu příliš velká doslovnost, a to i u inscenací pro větší diváky. Také se občas stávalo, že byl divák zmatený a nenašel pro akci odůvodnění.

Michal Drtina: Dramaturgie je problém, s kterým se potkáte v amatérském, ale i profesionálním divadle. Mnohdy zajímavý autor ztroskotá, protože k sobě nemá partnera (dramaturga), který by mu pomohl, jak se říká, nastavit zrcadlo. Je to škoda, mnohé inscenace by rázem poskočily o několik stupínků výše. Snažíme se na Loutkářské Chrudimi realizovat dramaturgicko-autorský seminář již několik let, ale bohužel tvůrců, kteří by měli alespoň jednou tento seminář absolvovat, je mnoho. Ale dost pravděpodobně mnoho z nich k dramaturgii prostě nemá vloh. Možností je požádat někoho zvenčí o pomoc, třeba prostřednictvím ARTAMA.

Co vás na přehlídkách nejvíce zaujalo, tentokrát v dobrém?

Adéla Vondráková: Vždy mě fascinuje to obrovské zaujetí a nasazení jednotlivých souborů – hlavně pak těch dětských, protože nikdo hraní v divadle nebere tak vážně jako ony.

Iveta Dřížhalová: Jen u velmi malého počtu souborů je porota skutečně vnímaná jako skupina odborníků z oboru. Spíše se o ní smýšlí jako o skupině nepřátel, kteří chtějí uškodit a rozcupovat dětskou tvorbu na malé kousky. Málokdy přichází soubor na přehlídku s dychtivou touhou poslechnout si upřímné a poučené rady kompetentních lidí; raději poslouchají kamarády ze sousedství, kteří jim dílko chválí, ať je jakékoli.

Emma Šlechtová: Věkový rozptyl účinkujících. Od školkových dětí až po seniory. Důkaz toho, že loutkové divadlo rezonuje napříč věkovými kategoriemi. Dalším pozoruhodným aspektem je, že všechny inscenace byly skutečně loutkové. Vzhledem k současnému pojetí definice loutky a snahou do centra pozornosti přenášet spíše objekty.

Sarah Slavíčková: Přátelská a přívětivá nálada i mezi neznámými účastníky.

Michal Drtina: Stále mám radost, že se loutkové divadlo učí na „zuškách“, že kantoři tohoto oboru s žáky na přehlídky jezdí a že většina těchto kantorů nehledá v práci s dětmi v loutkových souborech možnost realizace svých ambic, ale poctivě a komplexně rozvíjí osobnosti svých loutkoherců. Těm nejlepším se daří vytvářet i zajímavé inscenace a myslím, že jich v programu Loutkářské Chrudimi uvidíme dost.

Kam se podle vás ubírá amatérské loutkářství?

Adéla Vondráková: Soudě podle 44. festivalu pražských a středočeských amatérských loutkářů se amatérské loutkářství vydává všemi směry. Dopředu, dozadu i do stran.

Iveta Dřížhalová: Přejde mi opravdu nebezpečné, jaký trend stále přetrvává. Do divadla na loutkovou pohádku přivádějí rodiče stále mladší děti. A vzhledem ke kolísavé úrovni vznikajících inscenací je docela možné, že dojde k otrávení a odrazení další generace potenciálních diváků již v takto útlém věku. Ne každý projde obrozením a projde si hrbolatou cestou zpět do hlediště loutkového divadla, když má za sebou pár zážitků, že loutky jsou nevkusné, pohádka připitomělá a loutkové divadlo celkově nudné.

Emma Šlechtová: S amatérským loutkářstvím sice nemám dlouhodobé zkušenosti, ale rozhodně vidím jeho sílu přežít. Zápal a autenticita, s níž tvůrci v amatérském poli pracují, dodává divadlu jakousi kvalitu, která přežívá.

Sarah Slavíčková: Myslím, že se stírá hranice mezi amatérským a profesionálním divadlem – a každý rok víc a víc, jestli už vůbec ještě o nějaké můžeme hovořit. Myslím tedy, že jde amatérské loutkářství dobrým směrem a Loutkářská Chrudim je toho důkazem.

Michal Drtina: Čím déle amatérské loutkářství pozoruji, tím je to pro mne složitější otázka, ale domnívám se, že bude stále dostatečně vrstevnaté, stejně jako samotní tvůrci. A že bude loutkářství fungovat stále stejně, někde z libosti, někde z touhy tvořit umění a hledat inspirativní myšlenky.

Divadlo na klíku, Liberec, V. Motyčková, M. Bereckei: Jak přišlo jaro; foto Michal Drtina

Lounská přehlídka pohledem jednoho z porotců

O víkendu 30.-31. 3 2019 se uskutečnila v Lounech krajská přehlídka amatérských loutkářských souborů. V historicky zajímavé budově (bylo by to téma na úplně jiný článek – mimochodem, v roce 2020 jí bude 100 let) se sešlo celkem šest souborů.

Text: Aleš Pop

Jako první vystoupil **domácí soubor** s inscenací *O Smolíčkovi*. Svižná nápaditá úprava známé pohádky autora a režiséra Vladimíra Vernera zaujala jednoduchostí a vtipem. Povedená scénografie a výrazné loutky Jaroslava Blábolila podtrhly kvality inscenace. A jak jsme už u tohoto souboru zvyklí, hudba též na jedničku. Jen perlička pro pobavení – ke konci představení jelenovi nešťastnou náhodou upadly zadní nohy – samozřejmě to vyvolalo malinko zlomyslný smích u všech přítomných, hlavně loutkářů. Ke cti lounských ale musím konstatovat, že se tím nenechali vyvést z rovnováhy a jelen chodil po scéně i bez zadních nohou. Pohádkou provázeli dva živáci, tady se porota shodla na tom, že by je chtělo více vyprofilovat. Neškodilo by také zapracovat v některých situacích na Smolíčkovi - akce trochu více rozehrát (mluvič-animátor si je toho vědom a zapracuje na sobě). Inscenace byla porotou ve složení Aleš Pop, Hana Dotřelová a Zdeněk Turek hodnocena jako ve všech směrech velmi povedená a proto ji doporučila do širšího výběru na Loutkářskou Chrudim 2019.

Další inscenací byla pohádka *O perníkové chaloupce* souboru **Želvička Teplice**. Opět vlastní úprava známé pohádky, povedla se, čistá, svižná, bez zbytečností. Autorkou a režisérkou je Martina Vlčková, dramaturgie Ivana Kallusová. S chutí zahrané maňáskové představení, porota měla některé drobné výhrady ke zvolené hudbě a disproporcii dekorací – hlavně perníkové chaloupky, a animaci maňásků. Zároveň ale musíme konstatovat, že tyto nedostatky plynou z velmi špatných podmínek, ve kterých musí soubor pracovat. Navíc nemají možnost svícení ani nazvučení, a to se pak projevilo na lounské scéně – bylo dost špatně slyšet. V přístupu k hodnocení musím vyzvednout jednu věc, která soubor velmi ctí – jejich reakce na poznámky poroty - jsou velmi komunikativní, umí přijmout kritiku i jiný názor, radu a o všem přemýšlet. Želvičko, držíme ti palce!

Třetí v pořadí byli *Muzikanti* (pohádkový muzikál na motivy pohádky „Zvířátka a loupežníci“) v podání loutkářského souboru **Klubíčko Cvikov**. Autor textu Oldřich Augusta, režie Pavel Stehlík, scénografie Jana Schützová. Výtvarně vkusné loutky vlastní výroby. Celkově vydařené představení, textově i výtvarně. Spodové loutky – hlavy na tyčkách. Dobrý záměr i s dekorací, z níž se v otvorech vynořovala jednotlivé postavy. Jejich velikost a konstrukce však příliš neumožňovala rozehrát jednotlivé situace a podobnost hlasů pak ztěžovala identifikaci postav. Klubíčko patří k velmi muzikálním souborům – tím pádem hudba na jedničku! Porota jen doporučila zredukovat počet či délku některých písniček. Loutkáři z Cvikova neklamali!

Dalším představením v lounském maratónu byla *Žebrákova nevěsta* **Spojáčku Liberec**. Úpravu pohádky bratří Grimmů provedl Rudolf Krause, k dramaturgii přizval i svou ženu Janu Krauseovou. Loutky – marionety na krátkém vedení. Dva živáci - „sudičky“ - tedy spíš komorné, které příběhem provázely a vtipně měnily dekorace – nerušily loutkovost představení. Opět čistě provedená inscenace, promyšlená (jak jsme ostatně u libereckých zvyklí), povedené světlo i zvuk. Animace jednotlivých postav též výborná. Problémem inscenace bylo příliš malé výrazové rozlišení „zrání“ nevěsty a v některých místech velká zkratkovitost příběhu. Ale opět – inscenace, kterou můžeme doporučit ke zhlédnutí.

Poslední sobotní představení se žánrově hodně vymykalo. Je určeno pro diváky od 15 let. *Don Šajn*, hrůzostrašný příběh v podání loutkového divadla **Bubeníček Sokol Královské Vinohrady**, neklamal. „Retro“ příběh na motivy lidových loutkářů v dramaturgické úpravě Jana Müllera st. a režii Jiřího Müllera byl proveden loutkami Bohumila Koubka a v dekoracích též podle jeho návrhů. Naprosto úžasná hudba Jana Faixe, za kterou porota udělila čestné uznání, výborně nasvětlené. Drobné výtky směřovaly k postavě Kašpara – více zvýraznit záporné vlastnosti (poťouchlost, hrabivost, atd.). U Šajna by zase nebylo na škodu ubrat pathosu a více se soustředit na zvýraznění přerodu jeho osobnosti.

V neděli se po velmi povedeném společenském večeru s úžasnou country kapelou přehlídka uzavřela posledním představením. Pohádku *O červené Karkulce* předvedlo **Loutkové divadlo Jitřenka Žatec**. Velice šťastná a vtipná úprava známé pohádky Jaroslava Wagnera. Schéma se od toho „klasického“ příliš nelišilo, odchylky byly naopak velmi vtipné a funkční – maminka pošle Karkulku napřed, má ještě práci, pak jde za ní. Vlk sežere všechny, ale myslivec ho nezastřelí, jen postraší. Karkulka, babička i maminka vylezou tlamou ven. Vlk je sežral vlastně jen proto, že měl hlad a v lese nic jiného nebylo. A tak ho myslivec nakonec zaměstná jako hlídače lesa za stravu – granule. Tahle vtipná nadsázka příběhu krásně ukončila bez sadistických scén. A vyzněla přirozeně a vtipně. Loutky, maňásci unanovské výroby, byly velmi dobře animované, rozdělená interpretace nebyla vůbec poznat, kultivované mluvičské výkony na velmi solidní úrovni. Všechno fungovalo i díky výborné živě zahrané hudbě. Krásná, jednoduchá ryzí loutková inscenace. Jediné drobné výhrady v interakci mluvič-vodič vlka, někdy se rozcházel. Ale ví o tom a zapracují na nápravě. Scénograficky též jednoduché, funkční a čisté. Opravdu krásné loutkové divadlo. Je třeba pochválit i výkony velmi mladých účinkujících – jmenovitě muzikantů. I tato inscenace byla porotou ve složení Aleš Pop, Hana Dotřelová a Zdeněk Turek hodnocena kladně – velmi příjemně překvapila, a proto ji doporučila do širšího výběru na Loutkářskou Chrudim 2019. Zároveň ocenila autora textu pana Jaroslava Wagnera čestným uznáním za dramaturgickou úpravu.

Závěrem – výběr inscenací neklamal, všechny měly dobrou úroveň a porota neměla lehkou práci. Také je třeba lounským poděkovat za přátelskou, a nevím, jestli je to ten správný výraz, ale nic lepšího mne nenapadá – loutkářsky přítulnou atmosféru festivalu. Těšíme se na další ročník!

Za loutkami do Třebíče

Již 53. Ročník amatérské loutkařské přehlídky Třebíčské loutkařské jaro proběhl ve dnech 23–24. března. Pod záštitou Městského kulturního střediska v budově Národního domu na Karlově náměstí se během dvou dnů představilo celkem šest souborů, soutěžících o nominaci na Loutkářskou Chrudim, a dokonce další tři doplnily už tak nabitý program. Diváci měli šanci vidět vše od klasických marionet až po maňásky, a to jak ve velkém, tak v malém sále. Po celou dobu panovala přátelská atmosféra mezi tvůrci i přihlížejícími a jarní slunce příjemně osvěžilo pauzy mezi představeními. Tříčlenná odborná komise: Iveta Dřížhalová, Tomáš Volkmer a Jaroslav Dejl kromě hodnocení vedli rozborové semináře, během kterých jednak připomínkovali jednotlivé inscenace, ale také otvírali dialog s tvůrci.

Text: Ema Šlechtová

Jako první vystoupil Spolek loutek **Loutkino Brno** s inscenací *O rybáři a velrybě*. Severská lidová pohádka s hlubokým filosofickým rozměrem popisuje skutečnost, že každá lidská volba má zásadní dopad na další vývoj života. Rybář, který stojí před rozhodnutím, zda zabít velrybu a nasycit hladovějící rodinu nebo zda se slitovat nad zvířecím životem, se může několikrát vrátit zpátky v čase a vyzkoušet, co která varianta přinese. Velmi jednoduchá scénografie, založená na vlnění velké modré hedvábné látky, přesně evokovala pohyb mořské hladiny. Principál souboru Radomír Prokop ještě umocňoval atmosféru zpěvem a hrou na buben, zároveň v klíčových momentech mluvením do mikrofonu představoval vnitřní hlas rybáře, což dodávalo celému tvaru až mystický nádech. Rozhodně nejpozoruhodnějším aspektem byla technika a přesnost velmi malých účinkujících (dětí v předškolním věku). Rybář – dřevěný manekýn – ožíval na scéně do nejdrobnějších gest. Pečlivě narežirované však byly i detaily jako třepající se plyšové rybky vyskakující ze záhybů látky nebo voda stříkající z injekční stříkačky jako velrybí gejzír. Moderní a dynamický minimalismus, oprostěný od laviny slov a zbytečných doslovností, se více než osvědčil. Není tedy s podivem, že si nominaci odvezlo právě Loutkino Brno. Tvůrci správně pochopili, že někdy méně je více. Originální příběh, zvládnutá technika a upřímná radost ze hry nastavila na začátek přehlídky opravdu vysokou latku.

Reparníčci aneb Jak Kobzolík na hrušku civěl je přímo autorským textem jedné z členek **brněnského divadla Bedruška** - Dominiky Návrátové. Po otevření velké skříně na scéně se divák ocitá v kouzelném světě skřítků reparníčků, jejichž úkolem je udržovat v lese pořádek. Maňásci pohádkových postavíček jednotně vizualizují určitou roztomilost, nedokonalost a neobyčejnost fikčního světa svými barvami a mechorostovou stylizací, ale i snahou odlišit se od sériově vyráběných hraček pro děti. Klíčovým problémem se stala nedramatičnost předlohy spojená se skutečností, že se jedná jen o jeden z dílů celé pohádkové série. Postavám tedy často chyběla motivace a divákům dějové souvislosti. Samotná práce s loutkou nebyla vůbec špatná a například obraz, při kterém kapičky dešťové vody na špejích padají Kobzolíkovi do pusy vysloveně poutal svou jednoduchostí. Pozitivně vnímám především od-

vahu uvést na scénu zcela novou pohádku, kterou dětské publikum nezná, a je tak pro něj snazší nechat se pohltnout příběhem.

Hned po sobě následovaly dvě zpracování pohádky O perníkové chaloupce. *Perníková z Říše loutek Kroměříž* vynikala především humorností a zcizováním ze strany herců. Ti naplno využívali všech prostředků, které jim loutkoherectví umožňuje. Sami vstupovali do příběhu, pohotově komentovali jednání loutek (i obecnost) a obohatili tak notoricky známý příběh o spoustu vtipných glos a gagů. Zároveň zapracovali rozšiřování nebo naopak zužování zorného pole tím, že střídali manekýny s drobnými marionetami, což umožnilo divákovi nahlížet na jeden příběh hned z několika úhlů pohledu. Dynamickou atmosféru však bohužel za mě zbytečně zatěžovala velmi nesourodá scéno-

Loutkino Brno: *O rybáři a velrybě*; foto archiv přehlídky

grafie, složená jednak z klasického malovaného kukátka, ze začátku zakrytého modrým sametem, a mnoha dalších rekvizit životní velikosti jako koště nebo sekýra. Považuji za výhodnější vybrat si cestu jednoduché scény, kterou by loutkáři z Kroměříže neměli sebemenší problém zaplnit svou hrou a originálními loutkami, které vyráběl sám principál souboru.

Loutkové divadlo Oblázek Krucemburk naopak zvolilo velmi klasické uchopení látky. Jejich *Perníková chaloupka* následovala tradiční iluzivní divadlo s marionetami na dlouhých nitích. Inscenaci dusilo hodně textu a dělená interpretace zbytečně sváděla k opakování gest loutek. *Perníkové chaloupce* by rozhodně pomohlo krácení, které by napomohlo dynamičnosti a nechalo lépe vyniknout precizní scénografii. Silné momenty, jako hororové pálení čarodějnice v peci rozžhavené do červena, by pak nezanikaly, a naopak ještě více podtrhly původní poetiku jak vystřiženou z pohádek bratří Grimmů.

Zápalem, hravostí a aktuálností příjemně překvapila pohádka **Maňáskového divadla Sokolík Vyškov** *O kozách a loupežnících*. Soubor, jehož průměrná věková kategorie je 75 let a který ročně vystupuje před osmi sty dětskými diváky, dokázal, že na hraní s loutkami není nikdy pozdě. Starý pár žije pokojně ve své chaloupce se svými dvěma milovanými kozami Lízou a Mínou až do té doby, než jedno z nebohých zvířat odcizí párek zlodějů Chňapka a Lapka. Hrdiny příběhu se stávají pes Alík a medvěd, kterým se podaří přelstít loupežníky kouzelnickým trikem. Tvůrkyním se podařilo šikovně zapasovat do příběhu edukativní rozměr: vysvětlují například význam cizích slov jako imunita nebo „goodbye“, popisují, k čemu všemu je dobré mléko a čím se živí kozy. Jednotlivé části oddělují zcizovací vstupy Kašpárka a pohádce nechybí vtip ani tempo. Nakonec přichází i morální poučení, že i dobromyslná lež je lží a celá inscenace se tak stává velmi kompaktní. Rozhodně by neuškodilo formát lehce zkrátit, ale plné nasazení hereček vynahradilo i poněkud náročný časový rozsah.

S poslední soutěžní inscenací *Adámek mezi broučky* se v neděli představil **soubor Loutky VM Jupiter club z Velkého Meziříčí**. Původní text Josefa Skupy, který vznikl pro Divadlo Spejbla a Hurvínka ztvárnily marionety. Soubor za normálních okolností hraje s marionetami na dlouhých nitích z lávky, ale pro festival loutky převázali na normální délku a loutkovodiči spolu s nimi vstoupili na scénu. Tato změna samozřejmě přinesla několik úskalí. Rozhodně však nejde pominout perfektně zvládnuté vedení loutek a kouzelnou práci s hlasem čtečů. V tomto ohledu je soubor maximálně profesionální. Druhá část odehrávající se ve světě broučků měla skutečně půvabný pohádkový nádech a například loutky zelené luční kobylky nebo zákeřného, až úchylného, pavouka ještě podtrhovaly tento dojem. Otázkou zůstává, zda by nebylo ku prospěchu předlohu zaktualizovat a možná se více zaměřit na sdělení o tom, že hmyz se nemá ubližovat a vynechat celou první část o Adámkovi a Doktoru Faustovi.

Z nesoutěžních inscenací (*O Sněhurce a trpaslících* – **Maňáskové divadlo při DDM Třešť, RAW – Sled pod kožichem** a *Prase – Loutkařský soubor Podivíni*) rozhodně nejvíce vynikli pražští studenti DAMU se svou inscenací o tabuizování smrti v dnešní společnosti – *RAW*. Porota jejich čistou prací s loutkou a citlivý přístup k vážnému tématu ocenila přizváním na Loutkářskou Chrudim. Po dvou velmi namáhavých dnech a devíti představeních se soubory i diváci rozprchli zpátky do svých domovů, aby se snad opět sešli příští rok.

Loutkové divadlo při ZŠ gen. H. Píky, Štítina, Jiří Wolker: Knoflík; foto archiv přehlídky Opauská rolnička

Různorodé loutky, pohlaví i věk

V sobotu 6. dubna 2019 se uskutečnil 15. ročník Plzeňského Pimprlení – regionální festival loutkového divadla pro Plzeňský a Karlovarský kraj s výběrem na národní přehlídce Loutkářská Chrudim.

Text: Sarah Slavičková

Slunný loutkářský den již tradičně proběhnul v **Loutkovém divadle V Boudě** ve velmi milé a přátelské náladě. Organizaci přehlídky také již po několikáté zprostředkovalo a zašitovalo kulturní centrum JOHAN v čele s koordinátorkou přehlídky Evou Gažákovou. Boudáci na všechny příchozí, známé i neznámé, přenesli příjemnou domácí atmosféru a také napekli a připravili různé pochutiny v jejich malém bufetu, jež mezi nabitým programem přišly víc než vhod. Kromě inscenací, které zde bojovaly o postup na 68. ročník Loutkářské Chrudimi, se v pauzách konaly diskuze či spíše hodnocení poroty jednotlivých představení. Odborná porota se skládala z **Ludka Richtera, Tomáše Volkmera** a Jitky Doubravovou nakonec zastoupila **Dana Jandová**.

Během celého dne jsme zhlédli sedm inscenací, z nichž jedna byla přímo nominována a další dvě doporučeny na účast na Chrudimi. Přehlídka přetékala nadprůměrnými výkony, talenty a velkým zápallem, a tak jsem se nakonec rozhodla zaměřit na inscenace, které na Chrudimi bohužel (nebo možná) neuvidíme. Doufejme však, že budeme mít v blízké době další příležitost! Hned v úvodu bych tedy chtěla všem zúčastněným popřát mnoho štěstí do budoucna a vzkázat velký dík za skvělou reprezentaci a ukázkou svého umu v rámci Karlovarského a Plzeňského kraje! A nyní vzhůru na rekapitulaci 15. ročníku Plzeňského Pimprlení!

V brzkých ranních hodinách zahájil přehlídku místní domácí soubor **Loutkové divadlo v Boudě** inscenací *Janek a kouzelná fazole* v režii Jana Levého. Pohádku vypráví členové souboru, kteří jsou od sebe napříč několika generacemi. Děj však nese mnoho úskalí. Janek při cestě na trh potká kouzelného dědečka, od kterého vymění svá vejce za kouzelnou fazoli. Jak to tak bývá, magická fazole ho vynese až do nebe, kde se setkává s Aster, jež stráží obr. Podobným způsobem se do nebe dostane ještě třikrát, pokaždé totiž před obrem uteče. Potřetí však Aster prohlásí, že patří k nebeské sféře a Janek se tedy vrací spokojeně domů, odkud vyrazil. Boudáci se několikrát velice obratně a lehce proměňují z vyprávěčů do jednotlivých postav (např. obr, pes Brok, Aster atd.), do rolí loutkovodičů i do samotných rekvizit (např. strom či fazole, po které Janek leze). Musím vyzdvihnout, že všichni účinkující včetně mladé Adély Fialové jsou herecky velmi zdatní, dávají důraz na animaci loutek (v jejich případě marionet) a s tradičním vizuálem marionet si dávají záležet. Také pracují s minimalistickou scénou (prostor tvoří pouze dva „schody“ složené z praktikáblů, plátno na promítání a občas židle – vše laděno do bílé), na které díky projekcím vytváří snové a vizuálně efektní obrazy. Mění tak hladce místo děje a dějovou linku navíc projekcemi prolínají.

Celkové provedení pohádky včetně využívání krátkých filmových sekvencí, živé kapely přímo na jevišti a neustálé interakce mezi herci a loutkami, bylo velmi vydařené až na drobné detaily, které celou inscenaci ve finále shazovaly. Největší potíží pro mě nakonec bylo až příliš pomalé tempo, spád a dramaturgie pohádky. Konečné řešení mi nepřišlo dostatečně uspokojivé a dotažené, stejně jako interpretace a vysvětlení Jankových úprků. Problematické je také uchopení projekcí zobrazující loutkový film. Je sice skvělé, že Boudáci do představení tento aspekt přinášejí, ale bohužel jsou filmové sekvence jakoby vyseknuté z celku, a navíc působí nedotažené a jednoduše. Stejně tak neustále přerušování děje „songama“, které jsou sice pro dospělé vtipně ironické, ale pro děti často nepochopitelné, nabourává tempo celku. V inscenaci vidím mnoho možností, fungujících a dobře našlápnutých prvků, které jsou ale zatím odděleny od sebe a brzdy „rozjetý vlak“. *Janek a kouzelná fazole* nakonec dostal od porotců doporučení na postup.

Jako další se představil soubor **Jinečtí přeživší ze ZUŠ z Rožmitálu pod Třemšínem**. Inscenace *Ne! Řeklo strašidýlko* vychází ze stejnojmenné severské pohádky a odehrává se mezi třemi strašidýlky, jež ztvárnili tři mladí herci. Severské bytosti si poklidně hrají a několikrát je vyruší jiná nadpozemská bytost, která jim dělá neplechu. Princip spočívá v návodu pro děti, aby se nebalily říci „ne“ v situacích, kdy se jim něco nelíbí. Inscenace v sobě nese velký potenciál jak v samotné

Loutkové divadlo V Boudě, Plzeň, Janek a kouzelná fazole; foto archiv přehlídky

„message“, tak i ve srozumitelném jednoduchém způsobu sdělování. Také je velice sympatické, a myslím, že ještě účinnější, když tuto zprávu šíří a demonstrují právě děti. Pro stejné staré nebo mladší diváky jsou modelovým příkladem. Problémem, sice poměrně podstatným, avšak snadno vylepšitelným, je opět dramaturgie, a ne úplně jasná interpretace „negativního“ strašidla. Není totiž úplně jasné, co dělá tak hrozného a špatného. Jestliže představení má být určeno zejména pro mladší diváky, vůbec by neškodilo, kdyby bylo vše explicitněji řečeno, dosloveno a vysvětleno. Za scénografii nakonec Josef Pekárek (také režisér) obdržel od poroty ocenění. Rekvizity v podobě nádobí a všemožných domácích předmětů z kartonu ve formě 3D fungují ve spojení s přiznanou dětskou hrou skvěle. Děti si hrají jakoby s napodobeninou dospěláckých věcí, pijí čaj a samy dospívají k tomu, že je v pořádku a někdy naprosto nutné říct „ne“. Podle mě velice nadčasová inscenace s velkým tématem, i když bez loutek.

Naopak téma, které tvůrce, v tomto případě i herce, zkrátka baví, si vybral Matěj Machek. Matěj zastupoval **ZUŠ Horažďovice** a byl v podstatě jakýmsi předskokanem svých kolegů ze stejnojmenné „zušky“ ze souboru **aktaX**. Za mě tato krátká pětiminutová etuda patří k highlightu Pimplení a myslím, že Machek by s přehledem obstál i mezi staršími a zkušenějšími loutkáři z oboru. Matěj si koncept vytvořil a zrežíroval téměř celý sám už v minulém roce na Loutkářské Chrudimi v semináři Sary Kordové a Bary Juráškové. S „doklepnutím“ mu pomohli pedagogové, a zároveň jeho rodiče (Tereza Machková a Tomáš Machek), kteří vedou spolek **aktaX**. Machek nám zprostředkoval čistý návrat ke kořenům loutkářství, které stálo pouze na něm a na jeho aktovce. Ta mu na začátku sloužila jakožto hrací prostor a scéna pro jeho maňáskové divadlo, kde započal „výtah“ z pověsti o *Bivojovi* a jeho kanci. Následně hnědou aktovku Matěj hravě přeměnil na kance

Loutkové divadlo V Boudě, Plzeň, Ošklivá princezna; foto archiv přehlídky

se dvěma kly a zastoupil postavu Bivoje. Kanec byl poražen a Matěj odcházel ze scény se slovy jako „Hurá na Vyšehrad!“ Jedinou výtkou by bylo snad jen to, že ačkoliv o aktovce aktér celou dobu uvažoval jakožto o kanci, kterého si Bivoj přehodí na záda, v závěru se tomu tak nestalo. Přestože k Matějovi měli porotci připomínky, a nakonec neobdržel žádné ocenění, pro mě byl jeho výstup přesně to, co si představuji pod neuvěřitelným talentem spojeným s chutí, energií, nadšením pro věc, invencí a velkým potenciálem, který by měl být na Chrudimi rozhodně viděn. Machek všem dokázal, že dobře provedené loutkářství nepotřebuje spoustu rekvizit, bohatou scénografii a další zbytečnosti, ale že stačí dobrý nápad, šikovné ruce a známý fakt – „když to baví herce, baví to i diváky.“

V pomyslném prostředním bloku „mladé loutkářské budoucnosti“ po Bivojovi následoval další všem známý příběh – pohádka *O Budulínkovi* a stejnojmenná inscenace souboru **aktaX**, kterou vytvořil pro děti ze školky. Soubor divákům lidovou pohádkou podal ironickým, nadsazeným i správně drzým způsobem, což skvěle korespondovalo se skutečností, že loutkovodičkami byly mladé slečny, pro které je možná Budulínek už báčorkou pro mladší děti. Teď už jim „nezbývá“ nic jiného, než si z ní udělat srandu a vyprávět ji od rány. Energie a zápal pro hru tedy z jeviště čísel a bylo vidět, že slečny to zkrátka baví. Loutky (marionety), které si prý vyrobily samy společně se scénografem Tomášem Machkem, měly pohyblivé všechny čtyři končetiny díky kovovým drátům, které se daly připnout k sobě či manipulovat s nimi odděleně. Svou podobou působily stejně praštěným dojmem, v nejlepším slova smyslu, jako přednes a nálada představení. Škoda jen, že byly chvíle, kdy slečny s loutkami manipulovaly velice pečlivě a někdy na ně naopak úplně zapomínaly. Loutkovodičky také často využívaly drobnější animace například k podávání hrníčku s kaší a jiných nástrojů nebo vystrkovacího jazyku lišky. Přestože celá inscenace byla trochu vleklá a některé akce příliš pomalé (například opakování stejných principů ve stejné délce – chození babičky a dědečka do lesa přes celé jeviště a další), právě tyto drobnější animace, kdy hledíště napjatě vyčkávalo, zda se úkon povede či ne, nebo také gagy děvčat, příjemně přebily monotónnost představení a aktivizovaly diváka. Zásadním problémem pro mě bylo celkové uchopení Budulínka a převedení do jevištního jazyka. Kdyby byla pohádka více interpretována podle slečen a převedly ji na jeviště tak, jak ji vidí a vnímají ony, myslím, že bychom viděli ještě víc „šmrncovního“, hravého, a drzé Budulínka tak, jak ho opravdu neznáme. Nyní jsme však viděli pouze přepis známé pohádky – bez žádného překvapení. Poslední věc, co souboru **aktaX** nemůžu upřít je upřímnost a fakt, že si na jevišti na nic nehrají. Naopak, všechny členky souboru do inscenace přinášejí kousek sebe a své „praštěnosti“ a rozjařenosti, a to je neocenitelný aspekt.

Vlastní interpretaci Erbenovy balady Zlatý kolovrat přivezli studenti z **IDI** (improvizace, divadlo, interpretace) **klubu z Plzně**. Text zůstává nezměněn, tudíž chronologický příběh v něm lze sledovat, avšak forma a provedení do jevištního jazyka překvapí. Jejich inscenace *Zlatý kolovrat (hexafor)*, jak už název napovídá, přináší na jeviště šest forem divadla – recitaci, taneční divadlo, operu, loutkové divadlo, voiceband a další. Studenti v režii Františka Kasky, Terezy Stupkové a Terezy Dubnickové měli tedy možnost vyzkoušet si mnoho způsobu, jakým je možné vyprávět a zprostředkovat divákům či posluchačům zážitek. Zádrhel pro mě byl však v tom, že ačkoliv byla struktura rozmanitá, originální, inspirativní (nutno ale poznamenat, že originální spíše na poli loutkového divadla,

v činoherním divadle je i v současnosti tato forma běžná) a jistě pro studenty obohacující, úplně jsem se neztotožnila s konkrétním provedením. Například v případě opery si dokáží představit mnohem větší nadsázku a především stylizaci, velká gesta a mimiku, jaká v operní konvenci bývá. V případě loutkového divadla mohu sice říci, že studenti manipulovali s loutkami (především stínovými a plošnými), ale kvůli příliš rychlým a nedodělaným akcím, zůstala většina situací nečitelná. Nepomohly tomu ani naprosto nepřesné popisy daného tvaru při každém vstupu. Kdyby to byla nadsázka, tak samozřejmě „wikipediové definice“ přijmu, ale inscenace se na můj vkus tvářila jako vážný pokus o „poloprofesionální“ představení různých „divadelních druhů“ bez jakéhokoli vtípu a odlehčení. Tomu ale bohužel neodpovídaly jednotlivé výkony, ani jevištní prezentace. IDI klub měl ale nicméně úspěch u porotců, kteří mu udělili čestné uznání za vytvoření lexikonu forem.

Druhá inscenace souboru **Loutkové divadlo v Boudě** *Ošklivá princezna*, jejímž režisérem je Zbyněk Doležal, byla doporučena na postup na Chrudim. A není divu! Co se týče práce s loutkami a vůbec formy loutek, které soubor zvolil, naprosto představení zářilo. Boudáci tentokrát zvolili velice originální totemové loutky, oválné dřevěné figurky, jejichž horními končetinami byly ruce samotných herců. Loutkovodiči naprosto mistrně ovládali figurky a přesně rukama dokreslovali jakákoli gesta a vlastně i charakter postavy či náladu. Musím přiznat, že teprve až při této inscenaci jsem si uvědomila, co za nás naše ruce poví. Jako hrací prostor tvůrci vybrali úřednický stůl, jehož použití nebylo zcela zřejmé. Téměř jediným problémem, bylo ztvárnění ošklivé princezny. Jak tak v pohádkách bývá – princezny byly dvě, krásná Zlatka, druhá údajně ošklivá Pepička a tu žádný ženich nechtěl. Nakonec si ji ale našel slepý hoch, kterému se líbila podle krásného vnitřku. I když se mu v závěru zrak navrátil, princezna pro něj stále byla tou nejkrásnější. Pepička totiž byla od počátku sympatičtější než postava sestry. Její vnější ošklivost měly totiž znázorňovat „pouze“ netypické červené krátké vlasy a brýle. I na hodnocení porotců se tedy řešila otázka, jak jinak ošklivost ztvárnit. Faktem je, že aby malý divák pochopil, co chtějí tvůrci říci – tedy, že není důležitý zevnějšek, ale vnitřek, – je potřeba princeznin zevnějšek zpodobnit jiným způsobem.

Posledním představením večera bylo *D+Š+B 2019* (režie a dramaturgie: Zdena Vašíčková) skupiny **RÁMUS**, který si nakonec odvezl přímou nominaci na Loutkářskou Chrudim a podruhé i Plzeňské Pimplerle. O jejich inscenaci nebudu tedy nic blíže popisovat, jelikož budete mít možnost ji na přelomu června a července sami stoprocentně zhlédnout!

Na závěr přidávám shrnutí výsledků z přehlídky a srdečně přeji všem zúčastněným i těm, co se na inscenacích podíleli, stejnou energii, zápal a štěstí do dalších divadelních sezón!

Rámus, Plzeň, Z. Vašíčková: D + Š + B 2019; foto archiv přehlídky

Závěrečné slovo poroty přehlídky Loutkářská Chrudim 2019

Porota pracovala ve složení **Michaela Homolová, Irena Marečková, Jiřina Vacková, Jakub Hulák, Tomáš Jarkovský a Tomáš Volkmer.**

Autor: Michaela Homolová

68. ročník Loutkářské Chrudimi probíhal v rekordních teplotách, které dosáhly až 36 stupňů. V hlavním programu jsme zhlédli 21 inscenací a s potěšením jsme konstatovali, že celková úroveň se proti loňskému ročníku znatelně zvýšila.

Zaznamenali jsme několik výrazných inscenací, které navíc pokrývají pozoruhodně široké spektrum divadelních žánrů a přístupů od politického, společensky angažovaného divadla přes inscenace navazující na odkaz lidového loutkářství až po asociativní imaginativní tvorbu na pomezí instalace či rituálu. Poprvé se navíc objevily i ozvěny některých aktuálních fenoménů, jako jsou například divadlo seniorů či tvorba pro úplně nejmenší děti. Na druhou stranu je však třeba také zmínit, že se letošnímu programu nevyhnuly ani propady. Ty byly dvojího druhu. Vedle těch, které plynuly z nedostatečné poučenosti či absence umělecké ambice a jejichž samotnou účast v programu lze vnímat buď jako lapsus, či součást širšího problému úrovně jednotlivých krajských přehlídek, se objevily i inscenace tradičních, zavedených souborů. Jejich rozpačité vyznění však bylo spíše důsledkem snahy vykročit z komfortní zóny zavedených postupů, kterou je třeba ocenit.

V minulých ročnících poroty v různém složení často žehraly na estetickou, formální úroveň inscenací. Letos jsme v tomto ohledu obecně zaznamenali nepřehlédnutelný posun k lepšímu, řada neduhů přesto přetrvává a objevuje se opakovaně.

Chceme proto připomenout, že se nacházíme na festivalu orientovaném na divadlo, které na souladu a vzájemné interakci jednotlivých inscenačních složek do značné míry stojí. A že zde zároveň tradičně podstatnou část programu tvoří inscenace určené dětskému publiku, tedy divákům, jejichž vkus se teprve utváří, což klade na zodpovědnost tvůrců tím větší nároky.

Estetická či formální úroveň přitom rozhodně nemusí být a není otázkou peněz či technických možností, ale spočívá v hledání významu a funkčnosti zvolených prostředků. Loutka například nemusí být nutně figurativní a má smysl ji používat nikoli proto, že jsme zkrátka loutkáři, nýbrž tehdy, když je nezastupitelná či inspirativní. Součástí scénografie je také svícení a ano, i kostým. Hudba se nemusí omezovat jen na písničky, předěly či podkresy. I zvuk dokáže vyprávět, stejně tak i ticho. A vedle

kytary existují i další hudební nástroje. Dokonce si je můžete i vyrobit či vynalézt nové. Loutkoherec je pořád herec a na jeho projevu záleží.

Zodpovědností režiséra je pak mimo jiné připravit mu takovou situaci, v níž může tvořivě jednat, která nechá vyniknout jeho přednostem a skryje případné nedostatky.

A jsme-li u nedostatků, zmiňme ještě jeden spíše mimodivadelní, ale neméně důležitý. Loutkářská Chrudim je podobně jako jiné festivaly mimo jiné o setkávání se. A právě místo společných večerních setkání, kam můžou například po uzávěrce přijít i redaktoři Zpravodaje, zde letos citelně scházelo. Snad se do příštího ročníku najde adekvátní řešení, rozhodně by to za to stálo!

Chceme nicméně skončit pozitivně. Nesmírně povzbudivý je fakt, že řada souborů netěží pouze ze zavedených a osvědčených postupů, ale snaží se nacházet a objevovat nové formy, možnosti či neotřelá témata a nebojí se vstoupit do temných, neprobádaných vod experimentu. Do dalších ročníků proto Loutkářské Chrudimi přejeme ještě víc chuti hledat i odvahy se čas od času spálit.

Lektorský sbor 68. ročníku Loutkářské Chrudimi udělil tyto ceny

Daniele Weissové ze souboru Čmukaři Turnov za osobnostní herectví v inscenaci *Čert to uzał*

Souboru Loutková scéna Radost Strakonice za koncept inscenace *Deidre*

Anně Stenzlové ze souboru JAMka-drumka Svitavy za herecký výkon v inscenaci *No Time for Losers*

Pavle Šefrnové Bútorové za autorskou muzickou interpretaci obrazů Jindry Pevného v inscenaci *Kdyby se ztratili...*

Souboru JAMka-drumka Svitavy za nekompromisní jevištní gesto v inscenaci *No Time for Losers*

Souboru Rámus Plzeň za inscenaci *D+Š+B 2019*

Rudovi Hancenclovi a souboru Vozichet Jablonec nad Nisou za inscenaci *Malý, hubený a jednooký*

Souboru Mízou do dřeva Hradec Králové za inscenaci *Kdyby se ztratili...*

Souboru JAMka-drumka Svitavy za inscenaci *No Time for Losers*

Loutkářská Chrudim pro všechny generace

Další ročník Loutkářské Chrudimi je za námi. A byl to letos opravdu hukot. Jak pravil ředitel festivalu Michal Drtina: Festival je už tak rozsáhlý, že se vše prostě nedá stihnout. Však také byla nabídka neobyčejně pestrá, co se týče představení i pokud jde o semináře a dílny. Placených seminářů bylo celkem patnáct (včetně dvou diskusních) a konaly se i workshopy pro veřejnost určené dětem a mládeži. Ani úmorné vedro, které je průvodcem festivalu po celou dobu, co do Chrudimi jezdím (ale letos obzvlášť vydatné), nezabránilo davům natěšených diváků v běhání z jednoho festivalového místa na druhé: velké a malé scény Divadla Karla Pippicha, MEDu, Spolkového domu, stanu za divadlem, případně na terasy Muzea loutkářských kultur.

Text: Jana Soprová pro časopis Loutkář

A k vidění toho bylo opravdu hodně – pro recenzenta, který má pocit, že musí stihnout úplně všechno, je Chrudim jeden nekončící maraton a mnohdy téměř nezbyvá čas na nadechnutí. Ale co mě fascinuje, a je to radostné zjištění, je, že na všechna představení bylo plno. Přála bych vám vidět ten nával ve foyer velkého divadla, s tolika dychtivými zájemci o loutkové divadlo! Jsem přesvědčena, že větší tlačenice by nevznikla ani v případě, že by do Chrudimi zavítala nějaká hollywoodská hvězda. Mohlo by se snad říci, že to vše způsobili jen účastníci festivalu, ale plné hlediště bylo i v době, kdy byla většina z nich na seminářích, tedy dopoledne. Chrudimský festival je zkrátka fenomén a trůfám si říci, že za nabídkou představení pro děti sem přijíždějí rodiče se svými potomky ze široka daleka.

Inspirativní a doprovodný program

Festival zahájil už v pátek 28. června místní **Národopisný soubor Kohoutek** se „sprostonárodními písněmi“ pod názvem *Milej pane, umřel soused*. A jako by tento vesele morbidní pořad tak trochu naznačil jedno z témat, která prolínala festivalem jako červená (nebo spíše černá?) nit. Totiž různé pohledy na stárání, smrt a na poslední věci člověka.

Druhým pólem bylo zaměření na děti, včetně těch nejmenších – je evidentní, že se v současné době stále více prosazují tzv. batolária, tedy inscenace určené nejmenším dětem, kterých bylo na letošní Chrudimi opravdu početně. A matky zkoušely (ne vždy úspěšně), zda si jejich miminka, tedy ještě o stupeň mladší děti, budou užívat divadla... Pro příště bych tedy prosila možná trochu posečkat, protože je celkem logické, že miminka se při zhasnutí v divadle rozpláčou, a tak dají do pohybu lavinu pláče i dalších, kterým ten děs z divadelní tmy nedošel.

Ze zahraničních hostů nemohli chybět Slováci (Odivo a Bratislavské bábkové divadlo), z dalších zemí se představil francouzský Fix Point s Eirini Patourou a inscenace Mea Culpa, projekt spojený sice

s Divadlem Continuo, ale jinak sólová performance afrického tanečníka Charlese Nomwendé Tiendrebeogo z Burkiny Faso.

Hlavní program

Dejme slovo řediteli festivalu Michalu Drtinovi, který v rozhovoru pro Zpravodaj LCH řekl: Letos se nám podařilo zařadit do hlavního programu jednadvacet inscenací z deseti různých přehlídek. Původně jich mělo být patnáct. Vytvořili jsme celkem patnáct hracích bloků, z nichž některé jsou dvojáky, či dokonce trojáky kratších věcí a program ještě doplnily individuální výstupy s loutkou a inscenace Loutkářské konzervatoře. Takže celkem 23 inscenací obsadilo vše, co se dalo.

U představení jako obvykle rozsah kolísá od čtvrt hodinových miniaturek po hodinovky, od souborů LŠU a ZUŠ po déle trvající představení, od individuálních výstupů či one-man show po zalidněné souborové produkce, od tradičtější práce s loutkami (převážně typu manekýnů, sem tam marionet, totemových loutek či maňásků, až po neobvyklejší kombinaci živáčků s rozmanitými loutkami či předměty).

JAMKa-drumka, Soitavoy, No Time for Losers; foto Ivo Mičkař

Většinu inscenací hraných dětmi si netroufám či nepokládám za nutné hodnotit, či dokonce kritizovat. Spíše než konkrétní výkon na nich většinou zaujme či nezaujme přirozené dětské charisma, díky němuž odpustíme mnohé prohřešky, které by dospělým neprošly (když věci padají, nedaří se, špatná slyšitelnost kvůli tichému mluvení či nedokonalé artikulaci atp.) U mnohých inscenací je velmi zřetelný vklad pedagoga, který je u malých dětí, ale často i u teenagerů nejen uměleckým poradcem a autorem výběru témat, ale i psychologickým poradcem, v něhož mívají děti často větší důvěru než v rodiče. Jde tu tedy především o to, aby se děti naučily komunikovat a spolupracovat v kolektivu a podílet se na společném díle. Scénografie projektů, které vznikly v rámci ZUŠ, bývá často „domácká“, což je pozitivní ve smyslu tvůrčího podílu dětí na tvorbě nejen v rolích loutkoherců, nebo oblíbené „hadrová“; rekvizitami pak často bývají rozmanitá zvířátka (dlouhodobě vedou medvědi) či princezny. Kvůli těmto atributům je tenhle typ inscenací v podstatě nesouměřitelný s projekty starších zkušených jednotlivců a souborů, kteří navíc dokážou s publikem navázat okamžitý kontakt a nějaký technický průšvih či nutnost okamžité improvizace je nerozhodí.

A tak se zaměřím především na tituly, které nezůstaly bez povšimnutí u odborné poroty (Tomáš Jarkovský, Tomáš Volkmer, Jiřina Vacková, Irena Marečková, Michaela Homolová a Jakub Hulák) a získaly nejen nějaké ocenění, ale byly nominovány či doporučeny na Jiráskův Hronov. A přidám ještě pár tipů, které zaujaly mě osobně, ale na listinu vítězů se nedostaly.

Dynamo z Jablonce

Rudolf Hancvenc (rozhovor s ním naleznete na s. XX, pozn. red.), všestranný performer, herec, vypravěč, loutkoherce, hudebník a zpěvák a jediný hrající člen souboru **Vozichet z Jablonce nad Nisou**, přijíždí (podporován svou ženou Ivanou, která vytváří loutky a scénografii) na Loutkářskou Chrudim pravidelně, a pokud výrazně nezaujme lektorský sbor, pak jistě zaujme diváky. Umí totiž velmi dobře zacházet se slovy, pohrávat si s jejich nejrůznějšími významy, daří se mu bez větších problémů zvládat v souboru o jednom muži veškeré funkce, „přepínat“ během pár vteřin. To souvisí s jeho obrovskou energií, kdy se zdá, že každé představení běží na 110 procent. Přitom jeho samostatná činnost nemá zase tak dlouhé trvání – od roku 2014 vytvořil a prezentoval celkem pět inscenací (všechny má stále na repertoáru): Hvězdné dálky aneb Galaktická roztržka čili Kterak Impérium úder nevrátilo (2014), loutkovou operu Karmen (2015), pásmo klasických pohádek pro potenciální rodiče a jejich eventuální děti V jednom lese v jednom domku (2016), maňáskovou úpravu příběhu Daniela Defoe Robinson (2017), Bůhví, jak to bylo (2018) a zatím poslední veselý pohádkový příběh *Malý, hubený a jednooký*.

Letošní oceněná inscenace je opět kombinací všech Hancvenclových dovedností, kdy se nasazením kašpárkovské čepičky stává vypravěčem, ale i komentátorem příběhu, spleteného z rozmanitých pohádkových klišé obrácených naruby. I když se tu „zase“ setkáme s drakem, někdo bude něco hledat, někdo někomu pomůže, a nakonec si někdo někoho vezme (to vše se dozvídáme v úvodní písničce), všechno je tak trochu jinak. A to už přicházejí na řadu shora vedené loutky, zapomětlivý král, rázná princezna, která po léta marně čekala na svého ženicha, kouzelný dědeček, který už vše rozdál, zimomřivá čarodějnice a nakonec nešťastný moula Honza bloudící léta v začarovaném lese, kde mu

neposlušná větvička vypíchla oko. Hancvencl má smysl nejen pro milé a chytré slovní hříčky, ale i pro správné načasování gagu. Má svůj svérázný, mírně zmatený temporytmus a jen tak mimochodem nechává diváky během představení nahlédnout i do „zákulisi“ své tvorby. Je mistrem ve schopnosti i potenciální trapas, když se něco zamotá nebo spadne, převést v samozřejmou humornou součást představení.

Politický kabaret nebo...?

Protagonisty nově vytvořeného souboru **JAMka-drumka ze Svitav** znají pravidelní sledovatelé úspěšných svitavských souborů Dramatické školičky, a hlavně lektorky Jany Mandlové (ke které se i tento soubor hrdě hlásí) dosti dobře. Patří totiž k těm, kdo s loutkovým, respektive alternativním divadlem postupně dospívají a nabývají stále dalších dovedností. A stávají se z nich studenti uměleckých škol. Odtud název, neboť všichni momentálně studují na JAMU. Zpracování jedné z her autora S.d.Ch. je magisterskou prací Martina Mohra, který si ke spolupráci přizval dlouholeté kamarády – vedle Tomáše Mohra také Matěje Nárožného a Annu Stenzlovou. Základem inscenace *No Time for Losers* (žánrově by ji šlo charakterizovat jako politický kabaret) tedy byla hra vítěze mnoha dramatických soutěží, ale jinak v podstatě nikde nehraného autora S.d.Ch. Univerzální toaleta. Zákulisí rozdávání nejvyšších ocenění v rozmanitých oborech, konkrétně Zlaté hradní toalety, jsou bezpochyby lákavým tématem, které lze libovolně rozvíjet. Trojice performerů využila v produkci rozmanitých artefaktů, od plyšáků, kýčovitého ozdobného buldočka, konzervy, otvárače po WC štětky, s nimiž si významově pohrávali. Dialogy ze zákulisí byly prokládány televizními vstupy (redaktorku si zahrála Anna Stenzlová, která získala cenu za herecký výkon). Produkce, při reprízách ožívovaná o drobné aktuální politické hlášky,

Rámus, Plzeň, Z. Vašíčková: D + Š + B 2019; foto Ivo Mičkař

má mladou energii, ale zároveň jistou dramaturgickou (možná programovou) neučesanost. Lektorský sbor si získala svým „nekompromisním jevištním gestem“.

Poezie slov a obrazů

Za projektem souboru **Mízou do dřeva z Hradce Králové** *Kdyby se ztratili...* stojí Pavla Bútorová Šefrnová a komponovaný projekt, na němž se podílelo mnoho tvůrců, vznikl loni na podzim k uctění památky divadelníka, výtvarníka a hudebníka Jindřicha Pevného. Samostatně ovšem Pavla Bútorová Šefrnová společně s kolegyní Bárou Jožákovou uvádějí pouze fragment, jehož základem se stala animace Pevného naivistických obrázků doprovázená Šefrnové autorskou hudbou a poezií. Způsob animace, při němž se mladé ženy inspirovaly v papírovém divadle Hany Voříškové, působí doslova magicky. K tomu přispívá i Šefrnové hudební sólo na violoncello a něžný příběh, v němž figurují ženy, příroda i bárky postupně odplovající z obrázku.

Vtipní Rámusáci

Bez rodinného souboru **Rámus z Plzně** si patrně nikdo z pravidelných účastníků neumí festival představit. V podstatě ve stejném složení (jen je vidět, jak rok od roku rostou dcery) fungují od počátku. Soubor založila v roce 1989 autorka a režisérka Zdena Vašíčková původně při ZUŠ v Nýřanech, ale už léta funguje jako rodinný soubor. A každoročně servíruje autorské pojetí rozmanitých námětů, v nichž se propojuje literární inspirace s vlastní invencí. Soubor si díky Jarmile Parčiové vystačí i muzikantsky. Letošní titul *D+Š+B 2019* vychází ze známé lidové pohádky zpracované K. J. Erbenem, její motivy však proplétá s nenápadným komentářem k dnešku. Vše je rámováno posezením štamgastů v hospodě u piva, kteří společně jedí, popíjejí a propěvují. Když sem přijde jistý Jěňa, společně mu převyprávějí příběh zakleté země a zároveň každý podle své (divadelní) nátury komentuje momentální politickou a společenskou situaci. Jěňovi ukážou portrét princezny, on je okouzlen a rozhodne se princeznu vysvobodit. Proměněn v hadrovou loutku (manekýna) se vydává na cestu, na níž potkává důmyslně vytvořené loutky Dlouhého, Širokého a Bystrozrakého. Jak však v průběhu zjišťujeme, jsou to jen symbolické postavy, které spíše jen „radí“ (jsou to totiž Jěňovy vlastnosti, které nevědomky nosí stále s sebou a ony mu pomáhají překonat nesnáze). Takže postupné vysvobozování princezny má vlastně na svědomí sám. Díky postupnému „osvobozování“ se v dříve zamrzlé zemi postupně otepluje, ale ne každý z hospodských štamgastů to ocení a nakonec Jěňu i s princeznou z „osvobozené země“ vyštvou.

Za pozornost ovšem stojí nejen téma samotné a jeho scénické zpracování, ale i nápadité využívání výrazových prostředků. Kromě loutek, tj. zmenšené podoby živých lidí, jsou využívány rozmanité artefakty, včetně oblíbených čepic, a také působivá práce se stínovým divadlem. Postavu zlého černokněžníka například zastupuje obrovský pařát, který se na počátku přímo rozkládá nad celou scénou a s postupným plněním úkolů se postupně scvrkává, až nakonec zcela zmizí. Připomeňme neobvykle technicky koncipovanou scénu, kdy černokněžník vítá Jěňu – stín je propojován s hadrovou loutkou před plátnem. Rámusácký smysl pro humor, tematické i technické uchopení příběhu a bezprostřednost činoherního herectví všech přítomných, které ukazuje na jejich vzájemnou sešranost, je divácky lákavé. I když některé z předchozích inscenací možná utkvěly v paměti více, i tato jejich inscenace svou kvalitou výrazně převyšovala většinu produkcí.

Přirozené vypravěčství Dády Weissové

V případě inscenace *Čert to vzal*, one-woman show s loutkami Daniely Weissové ze souboru **Čmukaři Turnov**, jsem měla opravdu neobvyklý zážitek. Svěrázně vyprávěná pohádka – trochu variace na rakvičkárnu, kde ovšem jednotlivci nejsou likvidováni, nýbrž jen dočasně odnášeni do pekla po neprozřetelném vyřčení hlášky: Čert to vzal! – nabrala „grády“ tím, že se v první řadě usadilo několik dětí, které představení už viděly. Nejednomu herci by svými nápovědami a předpověďmi kazícími pointy způsobily horké chvíle, ale pro zkušenou loutkoherečku to byla výzva – vše vzala do hry, a připravila tak přidanými komentáři pro diváky ještě bonus navíc. Autorské převyprávění pohádek spojené s akcí samostatných loutek (výpravu a loutky obstaral Jaroslav Ipser) zaujalo spontaneitou, správným načasováním důležitých momentů i schopností podat repetitivní momenty (přilétání čertů a odnášení postav do pekla) pokaždé jinak. Weissová si za svůj výkon vysloužila cenu „za osobnostní herectví“.

Mytická Deidre

Mezi oceněnými se ocitl také soubor **Loutková scéna Radost ze Strakonice** za koncept inscenace *Deidre*. Text Jakuba Jílka, který inscenaci rovněž režíroval, se inspiroval starou keltskou bájí. Inscenátoři pracují na jedné straně minimalisticky, na druhé straně však právě tím přitahují pozornost k sofistikovanému využití výrazových prostředků, tedy k poetickému výtvarné pojetí, symbolice, práci se světlem či hudbou. Právě hudební stránka přidává inscenaci energii, protože zvuky, spíše nežli kontinuální hudební plán, jsou odehrány naživo (dmkání na kytaru, bubnování). Samotný příběh – jak později prozradili sami protagonisté – byl sestaven z různých verzí báje, snad i to přispělo k tomu, že nebyl zcela jasně

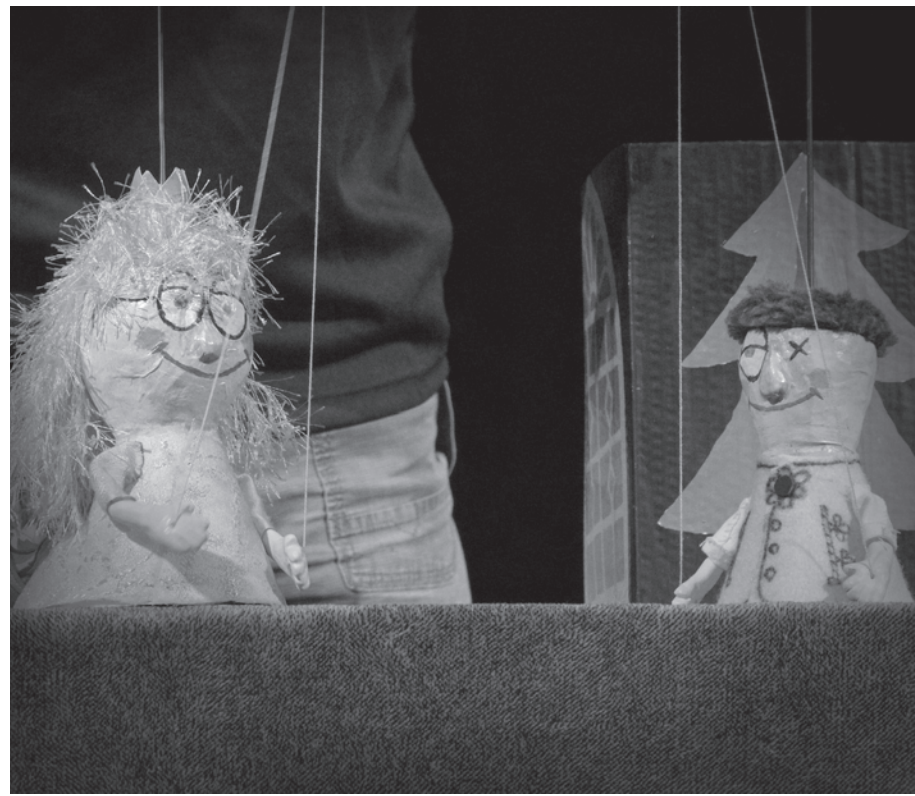
K těmto oceněným inscenacím, z nichž *No Time for Losers*, *Kdyby se ztratili...* a *Malý, hubený a jednoooký* byly letos k vidění i na Jiráskově Hronově, přidám ještě několik svých tipů, které se do žebříčku oceněných nedostaly.

Rok pana Goluži souboru **Bazilisk DDM Spirála Praha** je dramtizace Marie Bláhové vycházející z knihy srbského autora Animira Ščepanoviče *Smrt pana Goluži*. Příběh je poměrně jednoduchý, jedná se vlastně o jakousi existenciální groteskou připomínající atmosféru Dürrenmattovy *Návštěvy staré dámy*. Pan Goluža vystoupí úplně náhodou z vlaku v jednom zapadlém městečku. Aby odůvodnil svou přítomnost, sdělí místním obyvatelům, že zde hodlá spáchat sebevraždu. Poté se mu dostane péče a porozumění, na druhé straně ovšem zjistí, že všichni doslova číhají, kdy a jak už konečně spáchá sebevraždu. Společně s nimi prožijeme rok, během něhož se dočká různých manipulací ze strany lidí, kteří se jej pokoušejí přimět, aby „zemřel pro jejich věc“ či „na protest proti něčemu.“ Soubor využívá kombinace principů loutkového, pohybového a hudebního divadla. Zpívá se tu, využívá kouzel looperu, tančí, hraje s loutkou (pan Goluža je kašírovaná hlavička s látkovými nohama). Některé výtvarné obrazy utkví v paměti. Ať už jeden z prvních, kdy loutka pana Goluži přichází po paprsku světla do města, či samotné ztvárnění města jako velké plachty s dírami, kterými prostrkují hlavy jednotliví herci.

Dvojice Mariana Matějčíková a Tomáš Sourada, tedy soubor **MajTo ze ZUŠ Petra Ebena Žamberk**, spolupracující s všestrannou režisérkou Olgou Strnadovou, loni potěšila křehkou poetickou inscenací Wildeova Šťastného prince. Letos vzhledem k Tomášově odchodu na studia do Brna vytvořili poslední společnou inscenaci. Tentokrát si vzali jako inspiraci zcela jiný literární text, a to Čapkovy Jak se co dělá, respektive Jak se dělá divadlo. Třicetiminutovou věc pod jménem *Ach, ach to divadlo...* zvládli interpretovat s nadhledem a pochopením pro čapkovský humor. Autorsky obohatili původní text odkazy v duchu autora (zkouší se Velká pohádka doktorská, objeví se Dášeka apod.). Samotná struktura se drží tří linií – tématu svérázného světa divadla, postavy Karla Čapka a prostředí první republiky. Na rozdíl od předlohy není příběh od námětu k premiéře vyprávěn z pozice autora, který s údešem sleduje, jak mu v divadle „ničí hru“, ale z obecnějšího pohledu lidí od divadla. Herci si pohrávají s nejrůznějšími motivy, ale i předměty, například rozmanitými krabičkami (jak prozradili v rozhovoru, využili krabičky výhradně od českého zboží – ale toho si patrně divák nevšimne). Součástí inscenace jsou i chytlavé písničky od Karla Šefrny.

Liberecké Divadlo na kliku nepotřebuje ke svým produkcím příliš velký prostor. Názorným příkladem je inscenace *Jak přišlo jaro* odehrávající se na zhruba jeden metr velké otočné platformě, na níž se děj (či tok části roku) odehrává. Je to osobitě poetické vyprávění beze slov určené nejmenším divákům, na němž se podílejí pouzí dva performeré a zároveň loutkoherci Matěj Bereckei a Věra

To je tedy pár postřehů a dojmů z letošní 68. Loutkářské Chrudimi, kterou odborná porota hodnotila jako kvalitnější než v loňském roce. Na jedné straně přiznávám, že některé inscenace skutečně oslovily – soudě i podle nadšených ohlasů publika, na druhé straně jsem zde postrádala některé soubory, které přinášely překvapivá témata i zpracování. Je ale třeba si uvědomit, že struktura souborů se většinou hodně proměňuje, lidi ze souborů odcházejí z rozmanitých důvodů – studia, založení rodiny, cestování. A taky se nápady nerodí každý den. Někdy to trvá déle, než nápad či soubor uzraje. Věřím, že z nadšených dětí, které se účastnily zdejších seminářů a workshopů, mohou za pár let vyrůst zdatní loutkáři.

Mladé a experimentující divadlo v Jihlavě

Letošní ročník regionální postupové přehlídky studentského divadla JID 20-19 trpěl obdobně jako ten loňský nízkou účastí přihlášených souborů. Do Jihlavy dorazily tři soubory, z nichž soutěžily pouze dva. Co však přehlídka ztrácela na kvantitě, vybrala si na kvalitě.

Text: Lukáš Rieger

Dalo by se říci, že společným tématem všech zúčastněných byly panující politické a společenské poměry. Snad nejvýrazněji se v tomto směrujevila inscenace *Baba* právě onoho jediného nesoutěžícího souboru **Škeble z lanškrounského gymnázia**, který letos uspěl už na jiné regionální přehlídce a tu místní využil pouze jako možnost přidání reprízy. Již tradičně se u tohoto stálého jihlavského hosta jednalo o svérázný autorský počín, jehož snad prvořadým cílem je vytvořit předlohu umožňující všem členům početného souboru si zahrát. Tentokrát dospěl k podivně zamotanému příběhu o školní třídě, která z nepřítliš jasného pocitu nespokojenosti omylem přivolá bizarní postavu Baby Jagy. Ta se následně jme stávající poměry ve škole i celém městě sebevědomě reformovat metodou všeznalého revolučního lídra a postupnými účelovými kroky tak uchvacuje veškerou místní politickou moc. I přesto, že soubor v anotaci tvrdí, že se jedná o pohádku, výsledek svým žánrem připomíná spíše sovětskou satiru dvacátých let (Majakovský, Erdman). Ne náhodou překypuje Babin slovník četnými rusizmy a její jméno nabízí aktuálně politicky konkrétní zvukomalebnou asociaci.

Dalším – tentokrát již soutěžícím – účastníkem byl **soubor při Střední škole průmyslově technické a automobilní Jihlava Nebyl čas**. Ani v tomto případě se nejedná o naprostého nováčka přehlídky, byť jeho dosavadní divadelní zkušenosti i možnosti jsou ve srovnání se Škeblí spíše skromné. Autorská inscenace *Pozemská Iliada 2019* využila právě probírané látky v hodinách literatury a dějepisu a přenesla ji do dnešních reálií. I přesto, že takový počín vyvolává jisté problémy (např. statut a funkce bohů), umožnil studentům zamyslet se nad některými antickými motivy a pokusit si je přivlastnit právě pomocí aktualizacních analogií (manipulativnost ideálu krásy, militarismus politických ambicí, medializace vládnoucích osobností apod.). V rovině konkrétní divadelní realizace je však soubor zatím bohužel opravdu ještě na začátku.

Posledním účastníkem byl opět stálý host přehlídky: **Čupakábra – nejstarší soubor jihlavské ZUŠ**. I zde se jednalo o autorský počín: *Hate Open* – tentokrát analyzující prostředí nenávisných internetových diskusí, na něž se specializují tzv. hateři. Minimalistický divadelní tvar s převládajícími kolektivními hereckými výkony v několika oddělených kapitolách precizně analyzoval jednotlivé aspekty tohoto fenoménu: od obecných tvrzení po příklady konkrétních událostí z nejčerstvější minulosti. Text využívající časté doslovné citace z internetových diskusí dokazoval argumentační i názorovou vyspělost svých tvůrců – a usiloval mimo jiné o vyvážené a nestranné zachycení těch motivů, které již přesahovaly k širším společenským tématům (rasismus, imigranti, politika apod.). Scénicky se jednalo o tvar kombinující sborovou recitaci s rozehráváním konkrétních situací a vztahů, či charakterizací

některých postav. I přesto, že herecká kondice tohoto představení v okamžiku předvedení nebyla ještě zcela vyvážená (jednalo se prakticky o veřejnou generálku), rozhodla se porota slibný divadelní počín doporučit na národní kolo Mladé scény do Ústí nad Orlicí.

Ne každý rok je úroda hojná. V případě studentského divadla se četnost představení, jež se v té které sezóně podaří připravit, navíc odvíjí i od tak choulostivých faktorů jako je doba středoškolského studia členů generačních souborů: když nemají žádné pokračovatele z nižších ročníků, tak v okamžiku, kdy dostudují, zanikají. To však neznamená, že o pár let později na tom samém místě nemůže vzniknout soubor úplně nový. Nemí tedy třeba ztrácet nervy a rušit přehlídky jen proto, že zrovna přišla hubená léta.

Škeble, Gymnázium Lanškroun: BabaMíša; foto: Míša & Míša Kružíci.

Na hraně Plzeň 2019

Přehlídka mladých a netradičních divadelních souborů Karlovarského a Plzeňského kraje s doporučením k postupu na Mladou scénu a Šrámkův Písek se 13. a 14. dubna odehrála již poněkolikáté v plzeňské Moving Station.

Text: Bio Masha

Festival se nesnaží být nijak opulentní, neanimuje účastníky společnými aktivitami, nabízí možnost společně pobýt v kavárně, sále, vidět se navzájem a reflektovat viděné na diskusích. Soubory se částečně znaly z předchozích ročníků, publikum a veřejnost z řad příbuzných a přátel dorazilo, sál byl i plný.

Jestliže krajské přehlídky mají svá specifika, plzeňská (organizovaná centrem Johan z. ú.) sází na osvědčenou moderátorskou dvojici Tomáš & Jonáš (Pešek, Špaček), jejichž pořad Český rozhlas Na Hranici veškeré dění přehledně a nevťíravě rámoval suchým humorem a klidnou intonací ve stylu veřejnoprávních podniků.

Prostor zrekonstruované nádražní budovy mnohé soubory znaly a využily (hraní z osvětlovací lávky nebo z hlediště, zvuk projíždějícího vlaku potemnil dialog), čím spíše, že většinou pracovaly s minimalistickou scénografií, často zúženou na kostýmy (civilní nebo současné), světlo a pečlivě volené nejnutnější rekvizity.

Na hraně mezi dětstvím a dospělostí jsou protagonisté, na hraně mezi koníčkem a touhou po profesionalitě jejich ambice.

Potřeba „pořádně si zahrát“ musí být saturována, úkol ukočírovat výstupy však stojí především na poučeném vedení. „Trhání kulis“, nebo otisk způsobu hraní v seriálech a videích k přehlídkám patří.

U všech souborů byla patrná snaha o budování uzavřeného jevištního tvaru (stopáž, dramatická situace, ambice). Byli jsme několikrát svědky práce se souborem směrem k ansámbovému herectví (Dobřej Matroš, 4+1, Mrož v krabici). Herci nepůsobili, že prezentují něco, s čím by nesouhlasili nebo slepě plnili.

Pomyslnou nejvyšší laťkou, vysoko nad hranou, zůstává způsob tvorby s dospívajícími tak, aby je proces bavil, stačili na předlohu (téma_dramaturgii), rozuměli jí, přičemž sdělení nebylo plytké a jednoznačné (laciné). To je velmi obtížné, vždyť ani v profesionálním divadle (bez ohledu na proces) nejsou výše zmíněná kritéria normou. (Pro čtenáře žádná novinka, pro pisatelku důležité resumé vzniklé na základě přehlídky.) Inscenaci, která této kvality dosáhla, bylo nutné doporučit kromě Mladé scény i na Šrámkův Písek, jakkoli šlo především o velmi přesnou a poctivou pedagogickou práci, ale experimentální a hledačskou, vzhledem k nakládání s předlohou a inscenačnímu procesu.

Du verstehst mich, nicht wahr? souboru Mrož v krabici SZUŠ Trnka, Plzeň

Kafkovský motiv (autorita, které nelze vzdorovat) rozehraný mladým souborem mrazivě přesně. Herci

/ hráči? manipulovaní režisérem v pečlivě vystavěných a vypointovaných výstupech představují sami sebe. Sebevědomě mohou být sami sebou. Divácký zážitek působí pečlivá dramaturgie, která pozorovatele krmí fragmenty z Kafkových děl tak, aby se bezpečně orientoval v předloze/tématu, stále objevoval další způsoby, jakými se atmosféra zahušťuje a, jak se ukázalo v diskusi, trnul v tušení hrozivého konce.

Vědomá práce s antiiluzivním typem divadla umožňuje vyniknout na sebeironii postaveným hereckým výkonům, zároveň velmi minimalistní scénografii povýšila na výtvarnou kvalitu.

Nabízela se otázka, co by se stalo, kdyby Michal Ston pracoval se souborem Bazilisk, DDM Spirála Praha, protože iluze silného vedení spojovala obě nedělní představení, jenže tušení direktivní vedoucí se u druhého souboru nepotvrdilo).

Rok pana Goluži souboru Bazilisk DDM Spirála, Praha, vzbudil ostrou diskusi.

Předlohu srbského autora zpracoval mladý soubor do loutkové divadelního tvaru. Soubor zpíval a tančil a jednoduchý příběh (hlavní hrdina ohlásí sebevraždu, vzbudí zájem, fascinaci, sympatie, ale nakonec nechce umřít) na diváky v Plzni tlačil. Pan Goluža, kašírovná hlavička s látkovým nohama, mnoho postav, sborové party, plachta s dírami na hlavy herců značící město či moře. Diskuse pojmenovala představení jako pečlivě secvičené.

Na otázku souboru, kdo cítil tu silnou vedoucí ruku starší paní učitelky, se přihlásili všichni 25+ (věk, ne počet). Čím to mohlo být? Přílišnou poučeností? Jevištním tvarem evokujícím sedmdesátá léta (přiznání vodiči, chór, potlačená barevnost, živá hudba)? Mnoho zájcu (divoké světelné změny, spousta písniček..)? Poselství smrsklé do jednoznačného tvrzení, morálního apelu, odhalila diskuse jako společný rys i v dalších inscenacích přehlídky Na hraně.

Sobotní divadelní zážitky se protínaly Na hraně autorských textů, neoplývajícími literárními kvalitami, ale šitých na míru souboru, vzešlých z jejich možností (únosná délka, zjednodušené charaktery). Nabízí se otázka, zda není škoda, když pedagog nenabídne obohacující předlohu. Touto optikou viděno, je například parapsychologická příručka jako hlavní inspirační zdroj, trochu málo, protože nenabízí hlubší ponor (pakliže k ní nebudeme přistupovat ironicky nebo alespoň kriticky), vede ke schematizujícímu, zjednodušenému zobrazení postav, v kterém je souboru dobře, jsou si jistí. To je jedna z řady otázek, kterou vzbuzuje inscenace *O kohoutovi aneb žádný zm*ď se mnou nebude vyje*ávat* souboru Dobřej Matroš, ZUŠ Planá.

Provokace k diskusi byla jedním z důvodů doporučení této inscenace na celostátní přehlídku Mladá scéna. Autorský text, osobitý příspěvek do žánru komedie mravů, je kritickou reflexí partnerského života optikou dospívajících. Jestliže příběh svižné inscenace vyznívá pro slabé povahy smutně, je to především proto, že kriticky glosuje hodnotový systém současné společnosti.

Čtveřice mladých žen (sporty, posh, díblík, hospodyňka) sdílí milence a psycholožku. Zjistí to, když psycholožka milence svých klientek (a zároveň svého partnera) srazí autem. Předností souboru je velice dobrá úroveň společné jevištní existence, jsme svědky paralelních výstupů, společných choreografií, kdy protagonistky každá po svém ukazují nějakou činnost v určité části dne a posouvají diváka v ději.

Všichni zodpovědně plní své úkoly a zároveň kooperují s jevištním partnerem. Jakkoli je důraz kladen na ansámblové herectví, všimneme si kontrastu sebevědomých, na cíl zaměřených žen a submisivního muže vláčeného osudem (ložnicemi). Kohout, pro soubor hlavní inspirace inscenace, tak vychází spíše než jako král smetiště jako kuřátko ztracené mezi poli. Švihu inscenace pomáhá skromná scénografie, sympaticky ocesaná na přesně vykreslené kostýmy, postel a prázdnotu (nákupy, terapie).

Alenka v říši divů za zrcadlem souboru Vejprťáci, ZŠ a MŠ Vejprty

Dívka se po hádce s matkou ocitne v zapadlém podniku, je intoxikována a znásilněna, probudí se, zjistí, že to byl sen, s matkou se usmíří.

Výprava zdařile zjednodušila temné prostředí na barový pult, méně čitelně ulici na prázdný střed jeviště s krabicí v zadní části, (z které se nečekaně v polovině hry vynořil bezdomovec); interiér, kde probíhal úvod a závěr, značilo zrcadlo, kterým se hrdinka do fiktivního světa dostala (s pomocí kamarádky zjeví se ze strany). Všechna prostředí byla celou dobu na scéně. Diskuse odhalila, že malované zrcadlo je jaksí navíc a kulisa jako z jiné pohádky, a že příjemně krátkému jevištnímu tvaru by pomohlo posílení motivací, prokreslení postav. Publikum vyslovalo obavy o hlasivky hlavní představitelky, jejímž monologem dvacetiminutový autorský kus gradoval. Intuitivní snaha o realistické herectví u části poroty vzbuzovala zvědavost, jak si poradí se scénou znásilnění, jiná část poroty kvitovala starořecký způsob („před chvílí se mi něco hrozného stalo“).

5P: pero, paruka, péčko, průdušky, popcorn souboru Törtelíny, ZUŠ R. Schumanna, Aš

Diváka neznalého seriálu Komiks Viliama Klimáčka /Svět a divadlo, 2003/ s přibývajícími skeči čím dál více zaměstnávalo, jak spolu postavy nebo příběhy souvisí, (kde to sakra jsem, kam jsem se to sakra dostal?). Vypadalo to, že budou souviset, koneckonců na konci se ukázalo, že trochu jo a trochu ne, každopádně všichni jsou úplní blázni (jak poznamenala jedna z účinkujících) a nic nemusí být pravda. Nelze než souhlasit.

Nutno říci, že inscenace s předlohou pracuje autorsky a na přehlídce mladého amatérského divadla, neočekáváme, že by měl divák v ruce tištěný program s anotací. Soubor v přihlašující zprávě předlohu přiznává, znalec s rozhledem mohl odhalit dílo, jež bylo shodou okolností jevištně adaptováno např. tento rok v ostravské Aréně. (Dvě členky poroty neznaly předlohu a byly vhozeny do pětice skečů coby nepopsaní pozorovatelé, což se ale ukázalo výhodou v porovnání s třetím členem, který si díky této znalosti představení tzv. neužil syndrom znalce předlohy.)

Herci na sebe bystře reagovali, snažili se držet charaktery. Bylo očividné, že jde o zkratku, nadsázku. Neznalci předlohy (já) evokovala nejprve Muže z Acapulca, pak Tarrantina, béčkové žánry či komiks.

K dezorientaci diváka možná přispívalo, že někteří aktéři představovali více postav a části kostýmů si nechávali. Přičtème fakt, že stejně staří herci hráli různě staré postavy, s ohledem na žánr a nadsázku, nebylo úplně jasné, jestli náhodou někdo nehraje, že hraje.

Otázku vzbuzoval herecký styl. Jedna postava vedla dialog do publika, (do té doby čtvrtá stěna), když kukátkově fungovala další herečka (a opět to působilo pouze místy jako záměr). Vše gradovalo ve výše popsané finále, které dávalo naději v překvapení. katarzi. Tvrzení se kupila v rychlých střizích, závěr působil trochu alibisticky.

Holky Elky souboru 4+1, ZUŠ R. Schumanna, Aš

Poslední inscenace doporučená na celostátní přehlídku Mladá scéna, byť zpracovávala často hraný scénář, vynikala čistotou jevištního projevu. Soubor si dal záležet s výstavbou dramatických postav, což přidalo původní anekdotě hloubku. Byli jsme svědky představení, kde si herečky (ač v roli soupeřek) zdárně přehrávaly, kde i textově vedlejší role v jevištním provedení okouzila espritem a vnášela rytmus. Kvalitou inscenace je dramaturgická úprava revidující počet postav. Závěrečná třetina, kdy mnohoslovný monolog kontrastuje s drtivě přesným a propracovaným hereckým výkonem v postavě nemohoucí matky, přináší mrazivý úder.

Porota, která se někdy úplně neshodovala, nabízela rozmanité úhly pohledu, různé způsoby vysvětlení a byla důkazem, že nic není jednoznačné. Součtem kompromisů se stalo, že na celostátní přehlídku nebyl doporučen kus pracující s objevným a hlubším textem (s dramaturgickým zádrhelem zatěžujícím diváka) ale jevištně čistý tvar obsahově řidší. Nedošlo také na čestná uznání hereckých výkonů ve velkých nebo malých rolích (která by mohla poničit klima v souboru). Diskuse ale považují za obohacující, odhalily rozdílná měřítká, jednak porotců, (M. Magdová, P. K. Klár, B. Masha) jednak diváků a herců (pro některé diváky byla objevná i živá hudba a looper, což vzhledem k věku není překvapení).

Stojím o to, aby porota byla co nejpřívětivější, měla na paměti obzor, hranice, možnosti té které skupiny. Nabízela souborům posun, jakého jsou schopny, pojmenovávala viděné tak, aby tvůrci rozuměli, byli motivováni, mohli výtky zpracovat. Aby odolala pocitu moudrosti a rozhledu, má-li posluchače.

Ohlédnou-li se za vlastní divadelní zkušenosti z přehlídek amatérského divadla, řekla bych, že možná zvnitřněl důraz na sbory a celek (patrný ve všech představeních krajské přehlídky), přibyla sebeironie, v hereckém projevu pak schematizované komentování obličejem, jako z youtubových videí. Viděli jsme snahu o scénografickou čistotu, jednoduchost, (u poučených až směrem k purismu). Jediná výrazně stylizovaná výprava nakonec evokovala sedmdesátá léta.

Coby dávný účastník také pamatuji v představeních tzv. lehčí drogy. Na letošní přehlídce Na hraně se na scéně šňupalo pouze jako a bílou chemii dostala do pití nebohá venkovanka. Doba, kdy se na jevišti kouřilo a pilo, a nikomu to nevadilo, zmizela jak Praha Karla Plicky.

Experiment, poezie i klasika... ano, řeč je o divadle!

V prostorách Divadla Drak se konala divadelní přehlídka experimentujícího a studentského divadla Audimafor. Divadelní festival zahájil 22. března náhodský divadelní soubor Drejg s hrou *Návody k upotřebení* a v neděli 24. března ho završilo Studio Šrámkova domu v Sobotce s inscenací *Postřižiny*.

Text: Marta Bergmanová

Přehlídka je určena především souborům z Královéhradeckého a Pardubického kraje. Zúčastnily se soubory ze ZŠ Bezručova, divadla Jesličky z Hradce Králové, soubor z Jaroměře, Pardubic, Sobotky nebo Jánských Lázní.

Z Audimaforu postupují výherní soubory dle svého zaměření na celostátní přehlídku experimentujícího divadla Šrámkův Písek, přehlídku studentských divadelních souborů Mladá scéna nebo na přehlídku divadel poezie Wolkrův Prostějov.

Nezávislý divadelní soubor Ted', nádech, a leť Pardubice, David Zelinka: A lidé žijí. Abdul.; foto Milan Strotzer

Porota se skládala z odborníků, kteří po představení souborům poskytli potřebnou zpětnou vazbu v rámci rozborového semináře. Své místo měla v porotě Jiřina Vacková (herečka a pedagožka), Vladimír Hulec (divadelní publicista), David Slížek (šéfredaktor Lupa.cz a režisér) a Adam Krátký (performer a pedagog).

V rámci festivalu byla dána řada doporučení na postup, udělena čestná uznání, ale také předány ceny: souboru *Ted', nádech a leť*, Pardubice za inscenaci *A lidé žijí. Abdul*, Davidu Zelenkovi za dlouhodobé sledování neuralgických míst současného světa, dramatickému sdružení *Jindřich, Jánské Lázně* za nadhled a humor v inscenaci *Káťa a králík*, Milanu Pergerovi za divadlo, které má smysl.

Audimafor každoročně pořádá centrum podpory uměleckých aktivit Impuls Hradec Králové a Volné sdružení východočeských divadelníků, ve spolupráci s Divadlem Drak, za finančního přispění Královéhradeckého kraje a ministerstva kultury ČR.

Nezávislý divadelní soubor Ted', nádech, a leť Pardubice, David Zelinka: A lidé žijí. Abdul.; foto Milan Strotzer

Vzpomínka na brněnský ŠPÍL-BERG 2019

Špilberk (německy Spielberg, v hantecu Špilas) je hrad, pevnost a posléze nevalně proslulá věznice tvořící dominantu města Brna. ŠPÍL-BERG je valně proslulou přehlídkovou horou inscenací mladých divadel (studentských, experimentálních, autorských, alternativních, divadel poezie atd.) a recitátorů ve věku od 15 let.

Text: Emílie Zámečníková

Jedná se o přehlídku postupovou, a to na **Mladou scénu, Šrámkův Písek a Wolkrův Prostějov**, tudíž ji lze považovat za nejen brněnskou, potažmo jihomoravskou, dominantu mladého amatérského divadelního a přednesového činění. Pořádá ji zejména Středisko volného času Lužánky Brno, ale s výjimkou prvního představení se celá, včetně recitační části, odehrává v Divadle Za hradbami, které se nalézá, jak jinak, pod již zmiňovaným Špilasem. Divadlo Za hradbami svým alternativním, až undergroundovým, vzhledem a atmosférou dělá čest nad ním se tyčícímu hradu, tak svému názu. Prostor, včetně hospodského baru, je pro pořádání takovýchto podniků jak dělaný: černý, zcela zatemněný sál, vybavený nábytkem všeho druhu a stylu, v žádném případě nechoulostivý pro použití i dosti špinících jevištních prostředků (čehož mnohé soubory využily do mrtě), s možností scénického uspořádání, jaké si jen může fantaskní divadelní režisér vymyslet. Pro úplnou spokojenost souborů a recitátorů s technickými podmínkami museli nadšenci z řad pořadatelů jistě ledacos podniknout, přivést, domluvit, zařídit a možná, že i režiséři inscenací byli nuceni mírně improvizovat, avšak výsledek stál za to. Atmosféra byla naprosto (přiměřeně) uvolněná a vzdálená atmosféře lužánkovských prostorů, skvostných a pohodlných, leč přece jen s vůní školních lavic. Trochu mi to připomínalo pohádkové rozhodnutí, zda jít cestou trnitou, nebo širokou a pohodlnou, a naprosto chápu rozhodnutí pořadatelů pro bod 1. Navíc účastníci přehlídky měli možnost v SVC Lužánky přenocovat a účastnit se tak celého programu bez dalších nákladů za ubytování. Pro mne, coby pamětnici velkolepých emotivních setkání mladých divadelníků v dobách totalitních, bylo poněkud nepochopitelné, že ne všichni této možnosti využili a navštívili představení pouze své.

Tento článek jsem nazvala vzpomínkou, neboť ho píšu z nejrůznějších pochopitelných důvodů až nyní, kdy od konání Špil-bergu uplynula nějaká doba (konal se 11.–13. dubna). Dojmy se mi slily v jeden vzpomínkový obraz, přičemž ty šedivé ustoupily do pozadí a zůstaly ty, u nichž stálo za to si je zapamatovat. A když je přiživím písemnými materiály, tak se mi jich vybaví dost, což je pro mě důkazem, že akce byla zážitkově úspěšná.

Tak jako v předchozích letech se organizátoři rozhodli k prolnutí přednesové a divadelní části, a to tak, že po čtvrtčním divadelním zahájení byl pátek 12. dubna od rána do pozdních odpoledních hodin vyhrazen sólovému přednesu, pak dále až do nedělního večera pokračovala představení, toto

defilé bylo zakončeno koncertem. I když i recitátoři hromadně nenavštěvovali představení a opačně, považuji toto semknutí za velmi přínosné a pro mnohé účastníky inspirativní. Možná jen pro některou recitaci by mohlo být více ticha a světla pro porotu, aby viděla do textů, a prostoru pro příchod účinkujících na jeviště a odchod z jeviště. Jsem však přesvědčena, že alternativní divadelní atmosféra některým přednesům velmi prospěla. Pro lektorský sbor (krom mé maličkosti v něm zasedli režisér Vítězslav Větrovec, herec a režisér Adam Doležal, herec a pedagog ZUŠ Jiří Zajíček a tuto čtveřici na recitační část doplnila Emílie Machálková) byl Špil-berg, sice krásně, ale náročný, neboť přednášelo 39 účastníků, což považuji na základě zkušeností z jiných krajských recitačních přehlídek Wolkrova Prostějova za počet dosti vysoký, a hrálo se 11 představení. Možná proto se pořadatelé rozhodli, aby jednotlivci recitovali jen jeden text (propozice WP umožňují organizátorům dát jako podmínku účasti v kraji přípravu 2 textů, což ale není podmínkou pro pořádání krajského kola), nicméně rozborové semináře, ať k přednesům či představením, nikterak časově neošidili.

Na dramaturgii jednotlivých přednesových interpretů, až na jeden úlet v podobě Písníčky o škaredých holkách od Jiřího Žáčka a příliš drasticky seškrtanou povídku Ludvíka Aškenazyho Vajíčko, se mi vzpomíná příjemně. Byla velice pestrá, žánrově i tematicky, od české klasiky po texty současných autorů a potěšilo mě, že se recitovalo hodně poezie, což v současné době na podobných přehlídkách není pravidlem. Nejhodnotnější však pro mě byly interpretace, při kterých se recitátor natolik sžil s autorem, že jeho projev zněl upřímně, sdělně a osobitě. V těchto případech jsme byli schopni jako lektorský sbor, i jako diváci, promítnout různé technické nedokonalosti. Podnětné bylo pro mne setkání se gymnazijními studenty a jejich paní profesorkou. Ne snad pro jejich přednesové výkony, ty působily poněkud nepoučeně a ke všemu si vybrali texty zcela mimo věk a přednesové schopnosti. Ale silně na mě zapůsobila jejich touha přednášet konkrétní autory, výpovědní hodnota a osobní nasazení. Při rozhovoru (ve kterém nechyběly silné emoce) vyšlo najevo, že jejich zájem o přednes vychází z hodin literatury, ze zájmu o interpretované autory, z vášnivě četby. Paní profesorka a její kultivovaní studenti mi naslouchali velmi vstřícně a chtěli se o přednesu dozvědět co nejvíce, společně jsme se pak zamýšleli, jak pracovat s přednesem ve výuce literatury, kdy pedagogické cíle, i množství a zájem studentů, jsou poněkud jiné, než například v LDO ZUŠ, kdy jde přeci jen více o přednáškový výkon. Skupinka z gymnázia razila názor, že nemají šanci uspět v soutěži s recitátory, kteří jsou odborně pro přednes vedeni, vyjádření si nechám na jindy. Inspirativní pro mě bylo totiž toto setkání i z důvodu, že povedu na Šrámkově Sobotce seminář pro pedagogy o využití přednesu při výuce literatury, a postřehy plynoucí z tohoto brněnského setkání jsou pro mne tím správným podnětem pro přípravu. I jinak ale považuji recitátorskou sešlost v rámci Špil-bergu za plodnou, vstřícnou a přátelskou, nicméně se jednalo o postupovou přehlídku, tudíž jsme my, lektoři, byli nuceni rozhodnout o postupech a dalších oceněních (pro přehled zde použiji tabulku, kterou na základě našich rozhodnutí vytvořil hlavní organizátor přehlídky Petr David):

Wolkrův Prostějov 2019

Pokud jsem výše chválila pestrost výběru textů recitátorů vystupujících na Špíl-bergu, pak musím latku hodnocení dramaturgie divadelní části posunout co nejvýše. Od pokorných dramatizací (KABARETNÍ KURIOZITA), přes odvážné autorské rozlety s klasikou světové dramatiky (Nepřítel lidu, Tak trochu Sen noci svatojánské, Krysař), přes inspirativní představení zajímavé současné tvorby (Papírová letadla) k attacku autorských, experimentálních, osobitých výpovědí (Monobloc). K tomu pikantní třešnička na dortu v podobě autorského podání tvorby experimentálního rakouského básníka a dramatika (Kabaret Czermak). Vše řádně okořeněné výpovědní hodnotou celého tvůrčího kolektivu, ať už sdělení k publiku dolétlo, či ne.

Protože téměř všechny soubory byly oceněné, použiji pro podrobnější informaci opět přehled ocenění Petra Davida a přiložím jednotlivá lektorská doporučení, ať už jsem je psala já, či mí kolegyně, se kterými jsem zcela souzněla.

Divadelní soubory doporučené na celostátní přehlídce Mladá scéna 2019

Soubor VTAHU SVČ Lužánky Brno, Henrik Ibsen: Nepřítel lidu

Brněnský soubor VTAHU se postavil před nelehký úkol. Inscenaci klasického textu autora Henrika Ibsena Nepřítel lidu, hry, se kterou se poslední dobou potýkají také některá profesionální divadla (nutno dodat, že s proměnlivými výsledky). Hned na úvod je potřeba zmínit, že soubor VTAHU v tomto úkolu nejen, že uspěl, ale dokázal i překvapit. Za zmínku stojí už dramaturgie a inscenační úprava textu. Soubor se rozhodl naplnit hlavní téma hry a neexperimentovat při výkladu, což je chvályhodné. Inscenace zároveň ale působí zcela současným dojmem. Tvůrci dokázali hru funkčně seškrtat na celkových 45 minut, aniž by z příběhu zmizelo cokoliv důležitého, což je samo o sobě v takto složitém textu hodno ocenění. Výsledek je zcela kompaktní, působí přirozeně a logicky. Z důvodu, že škrtnům podlehy především konkrétní dobové souvislosti a odkazy, nevyznívá téma archaicky a lze vnímat jeho relevanci i pro dnešní dobu. Pro diváka je snadné se na příběh napojit a vzít jej za svůj. Z toho důvodu ovšem mohou některé dopsané pasáže (nepocházející z Ibsena), které odkazují k přímo současnosti a trochu zbytečně vysvětlují význam jednotlivých situací, působit nadbytečným dojmem. Nic ale nebrání tomu tyto krátké aktualizující vstupy z představení odstranit. Inscenace je natolik silná sama o sobě, že nepotřebuje před diváky obhajovat svoji existenci podobnými prostředky.

Režijní pojetí je v tom nejlepším slova smyslu moderní, současné a místy ve zvolených prostředcích příjemně překvapující svěžím uchopením. Všází na přesný výklad jednotlivých situací a celku a jejich naplnění a rozehrání hereckými výkony. Zároveň je inscenace výrazně vizuálně pojednána, obratně pracuje s jevištním znakem a metaforou, dokáže překvapit, zapůsobit jak emocionálně, tak myšlenkově. Výsledek je režijně čistý tvar, který dokáže před divákem koncepčně obhájit mimo jiné také inscenování do prostoru tzv. ulice, které je velmi složité a v jiných případech nebývá často použito smysluplně. Zde je využití prostoru ulice jedním z koncepčních klíčů k celé inscenaci a na konci dokáže diváka zasáhnout jeho překvapivým, ale naprosto funkčním zapojením do děje.

Vedle dramaturgie a režie je to také přesné a uvědomělé herecké naplnění jednotlivých postav. Herecký soubor je obdivuhodně sehraný a jednotlivé výkony plně slouží celku. Jak v první části, která

byla postavena více na jisté formě herecké stylizace, tak i v pozdějších dialogových pasážích. Hercům se podařilo plynule přecházet z jedné polohy do druhé a i ve vyhraněnějších dialogích působili naprosto přirozeně a jejich projev byl maximálně sdělný a celku sloužící. Zároveň je ve společných pasážích znát vysoké nasazení všech účinkujících, kteří i v menších rolích projevují schopnost hereckého střihu a celkovou bohatost výrazu.

Ve výsledku je tato osobitá inscenace divadla VTAHU svébytným a sebevědomým tvarem, za který by se nemusela stydět lečjaká profesionální scéna.

Adam Doležal

Soubor NEMÁME SVČ Lužánky Brno, Kabaret Czermak

Inscenace Kabaret Czermak (dle Hanse Carla Artmanna) je výbornou ukázkou nejen divadelní práce s mládeží, ale inscenační praxe vůbec. V rámci svého doporučení bych chtěl zdůraznit především tři její aspekty:

1/ Tvůrci (a mám tím na mysli celý soubor) se rozhodli tvar velmi výrazně stylizovat. A daří se jim to výtečně – nejedná se přitom o stylizaci jednoduchou, dvě z postav jsou na scéně neustále, herci (nebo „herci“) se po jevišti pohybují v přesně daných rytmech a jejich pohyb i mluva (jednání) jsou obě zvolenou stylizací přesně vedeny a takřka nikdo ze souboru z ní nevybočuje. V kombinaci se zvolenou hudbou a funkčním svícením (či moderně řečeno „light designem“) pak tato stylizace vytváří originální a zcela podmanivou atmosféru, která připomíná divadelní jazyk i výtvarnou podobu inscenací režiséra Roberta Wilsona.

2/ Z jevištního projevu herců je patrné takové vedení, které jednak dovede využít předností jednotlivých členů souboru, ale co víc, dovede tyto přednosti v souladu s inscenačním záměrem dovést do zdárného a velice působivého konce – výsledné inscenace. I přes náročnost zmiňované stylizace projev nepůsobí „vymělkovaně“, „strojově“ či „nalajnovaně“, ale přirozeně ve všech situacích (které jsou čitelné a jasně vystavěné). Vzhledem k věku členů souboru a k faktu, že se nejedná o profesionály, to považuji za mimořádné (a jako mimořádné by se mi zmíněné popravdě jevilo i u profesionálů).

3/ V neposlední řadě musím zmínit zdařilou a přesnou interpretaci zvoleného textu. Jestliže byl Hans Carl Artmann inspirován surrealismem, rakouskou barokní poezií i vídeňskou lidovou fraškou, lze toto vše v inscenaci spatřit (a šlo by to demonstrovat i naprosto konkrétními příklady, na které zde však není prostor). Tvůrci se v inscenaci podřizují autorovi a v pravém slova smyslu mu slouží – a to i přes expresivitu a suverénnost, s jakou text inscenují.

Inscenace i přes krátkou dobu svého trvání poskytuje zcela plnohodnotný divadelní zážitek a je dle mého názoru výbornou ukázkou divadelní práce s mládeží. A v neposlední řadě je zcela a naprosto vhodná pro jmenovanou přehlídku, kde rozhodně nemá šanci se mezi ostatními inscenacemi a ukázkami práce dalších souborů ztratit.

Vítězslav Větrovec

Soubor CIVÁRAMO s cibulkou, ZUŠ Veselí nad Moravou, KABARETNÍ KURIOZITA

Zkušená pedagožka Vítězslava Trávníčková zvolila pro soubor svých odchovanců, zkušených účastníků Dětských scén, a dalších, nových, poněkud méně vybavených, žáků, jako východisko fantaskní povídky Miloše Macourka Hypnotizér. Vznikla inscenace, při jejíž tvorbě byla použita celá plejáda zejména divadelních prostředků – výrazné „kabaretní“ výtvarno, stylizované herectví, pohyb, lout-

ky, obrazy. Domnívám se, že i přes částečnou nedotaženost (na Špíl-bergu jsme viděli premiéru) se souboru podařilo Macourkův text přetavit do jevištní podoby, aniž by mu bylo jakkoliv ublíženo. Nutno ocenit i upřímné nasazení aktérů, jejich ztotožnění s nastolenou poetikou, kolektivní souznění a pokoru ke společné tvorbě.

Ema Zámečníková

Soubor ZUŠ Uherské Hradiště Dohráli jsme, Tak trochu Sen noci svatojánské

Soubor Dohráli jsme, si pro svoji inscenaci Tak trochu Sen noci svatojánské vybral za předlohu hru Williama Shakespeara, Sen noci svatojánské. Velmi vtipně si soubor pohrává s vybraným tématem „lásky“, které prostupuje jednotlivé situace a společně s hereckou souhrou všech účastníků, dává celé hře ucelený rámec, který diváka neustále baví a překvapuje. Ten se podařilo na malé odchylky souboru bezzbytku naplnit a udržet. Soubor především velmi citlivě pracuje s veršem a hledá pro jeho interpretaci různé prostředky, nejenom mluvní, ale také pohybové a vizuální. Hravost slovního jednání se projevuje nejenom u osobitého projevu jednotlivých herců, ale také v jejich společném hereckém jednání, které je energické a neutuchající. Toto jednání je dále přirozené a pravdivé (ukazují sebe v situaci), což považují za základní a pozitivní rys této inscenace. Herci si nadále hrají s diváčkou představivostí a fantazií, která je umocněna v průběhu hry vtipnými momenty, které se místy blíží ke grotesce, ale zůstávají v nastaveném rámci a ničím nevybočují. Tyto momenty postupně gradují a pomáhají v dynamice představení. Jsou stále překvapující a ve vývoji originální. Nedílnou složkou hry je scénografie, která je jednoduchá, ale funkční. Za velmi zajímavé považují využívání rekvizit, se kterými pracují velmi osobitě. Paralelně se pojí např. v jednání s jevištními postavami a v některých situacích se stávají i objekty, které dotváří scénu. V neposlední řadě je zajímavá práce s hereckým detailem, která se především projevovala u obou dívek souboru a u chlapce hrajícího Puka. Tato trojice herců je hnacím motorem souboru, čímž motivují ostatní členy k souměrnému kolektivnímu jednání. Celkový umělecký obraz inscenace podtrhuje způsob zdivadelnění tématu a ukázaní postav v jejich lidské jedinečnosti a neopakovatelnosti.

Jiří Zajíček

Divadelní soubory doporučené na Wolkrův Prostějov 2019

Soubor Bandajá SDV Labyrint Brno, Papírová letadla

Svému souboru Bandajá, který se na Špíl-bergu představil jako seskupení osobnostně zajímavé mládeže, nabídla jeho vedoucí Tereza Agelová vlastní, dosti razantní, úpravu stejnojmenné hry současné rumunské autorky Elise Wilk. Ta se ve své tvorbě snaží poukázat na problematiku dnešní, samozřejmě zejména rumunské, mládeže. Jak mohu usuzovat ze jmenovaného představení, nejedná se o sentimentální povrchní ukňourané mnohoslovné bárbinovské vyprávění, ale o poctivou a uvěřitelnou sondu. Zdá se, že se s nabídnutým textem Bandajá ztotožnili, jednotlivé příběhy z panelákového sídliště (to je zde znázorněno obrovským množstvím neurčitých rour) vyprávějí sice velmi přirozeně a uvěřitelně, ale s jasným nadhledem a zejména přes působivé jevištní metaforické obrazy. Pro tyto výrazové prostředky považuji tuto inscenaci za vyprávěné divadlo, či divadlo poezie, a nikoliv za činoherní divadlo, pro které byla Papírová divadla zřejmě původně určena. Představení je pro mě hodnotné i svou silnou výpovědní hodnotou, která úspěšně překrývá značné mluvní nedostatky přednesově nezkušených vypravěčů a dosud nedotažené inscenační záměry.

Ema Zámečníková

Recitátoři nominovaní na celostátní přehlídku Wolkrův Prostějov 2019

1. kategorie:

Daniela Vodičková, ZUŠ Nové Město na Moravě – Daniil Charms: Požár
Vojtěch Ondra, Gymnázium Brno Křenová – František Nepil: Zmije

2. kategorie:

Matouš Benda, Katolické gymnázium v Třebíči – Edgar Allan Poe: Anabell-Lee
Sára Motyčková, ZUŠ Veselí nad Moravou – Laco Kerata: Miriam píše dopis
Šimon Kyjovský, Klvaňovo gymnázium a SZŠ Kyjov – Woody Allen: Kdyby byli impresionisté dentisty

Recitátoři doporučení na celostátní přehlídku Wolkrův Prostějov 2019

1. kategorie:

Natálie Bartošová – ZUŠ Tišnov – Jacques Prévert: Velké prádlo

Divadelní soubory doporučené na Šrámkův Písek 2019

Soubor VTAHU SVČ Lužánky Brno, Nepřítel lidu
Soubor NEMÁME SVČ Lužánky Brn, Kabaret Czermak

Divadelní soubory doporučené na Wolkrův Prostějov 2019

CIVÁRAMO s cibulkou, ZUŠ Veselí nad Moravou, KABARETNÍ KURIOZITA
Soubor Bandajá SDV Labyrint Brno, Papírová letadla

Další oceněné divadelní soubory a jednotlivci

LachNem, SVČ Lužánky Brno – Krysař – Ocenění za osobité ztvárnění tématu novely Krysař
Divadlo Kolárka, Blansko – Monobloc – Ocenění za scénografii
Konteiner 16 v pokoji 225, ZUŠ Nové Město na Moravě – Autobus – Ocenění za bezprostřednost jevištního projevu
CIVÁRAMO, ZUŠ Veselí nad Moravou – NEVHODNÉ!...? – Ocenění za popasování se s tématem
CIVÁRAMO s cibulkou, ZUŠ Veselí nad Moravou – KABARETNÍ KURIOZITA – Ocenění Sáře Motyčkové za ztvárnění postavy paní Blumenfeldové
VTAHU, SVČ Lužánky Brno – Nepřítel lidu – Ocenění souboru za herectví
Všechny doporučené inscenace byly do programu národních přehlídek zařazeny. Jak uspěly, na to bude již vzpomínat někdo jiný.

Nové Strašecí, Žádní lenoši, ZUŠ, Tři malé rakvičkárny; foto Ivo Mičkal

Jindřichův Hradec, 6. ročník ZUŠ Vítězslava Nováka, Přeháňka; foto Ivo Mičkal

Český Těšín, Bum Trach, ZŠ, O biednym wilku i przebiegłym Niebieskim Kapturku; foto Ivo Mičkal

Opava, Jitřenka, SVČ, Příběh jednoho trička; foto Ivo Mičkal

Liberec, Divadlo Vydýcháno, ZUŠ, Příběhy z konce předměstí; foto Ivo Mičkal

Třebotov, Tři boty, ZŠ a MŠ, Samí známí; foto Ivo Mičkal

Brno, BERTY, SVČ Lužánky, Berta a Mládí; foto Ivo Mičkal

Ostrov, HOP-HOP, ZUŠ, Bež, Liška s dobrou náladou; foto Ivo Mičkal

Jindřichův Hradec, LDO ZUŠ Vítězslava Nováka, Jamieáda; foto Ivo Mičkal

Zpráva o Šrámkově Písku 2019

Celostátní přehlídka experimentujícího divadla 58. Šrámkův Písek 24.–26. května 2019 se povedl po všech stránkách: organizačně, co do zajímavosti diskusí i programově.

Text: Luděk Richter

Třináct inscenací a jeden host přinesli inspirativní, v několika případech i mimořádné zážitky a podněty k přemýšlení o divadle, které nechce být pouhým otiskem skutečnosti.

Vedle víceméně „dramatáckých“ etud, v nichž jde hlavně o to, co sami účastníci objeví, poznají, zažijí, čím si projdou (i z toho někdy může vzniknout estetický tvar, naplňující kritéria plnohodnotné inscenace), se tu vyskytly inscenace-gesta, v nichž jde hlavně o to něčím ohromit, ale také inscenace, vzniklé z hledání dosud nezkoušených, netradičních jevištních prostředků a postupů pro nalezené téma.

Rozkmit divadelních forem, oborů, druhů, postupů i žánrů byl široký: Groteskní parodická nadsázka **Odborná porota (Ojebad Praha)**, zobrazující střet divadelní poroty s hodnoceným souborem, je naplněná výstředně intelektuálním humorem v plné míře zábavným jen pro znalé a zainteresované; jejím problémem je aditivní kompozice, v níž se namísto vývoje, růstu, gradace jen přičítají další a další položky.

Modrovous jaroměřského souboru Děvčátka a slečny, stojí na klíčovém nápadu trampolíny, na níž poskakují dvě dcery, jež jejich těhotná matka postrkuje ke sňatku s bohatým Modrovousem; věřím, že inscenátoři mají vysvětlen každý motiv a každý znak – my však k nim klíč a vysvětlení nedostáváme: jaký význam má těhotenství matky, jaký má ono těhotenství vztah k tomu, co dělá, proč žene nejdřív jednu a pak zřejmě i druhou dceru do záhuby...? Téma není sděleno a nápad s trampolínou se brzy vyčerpává.

Měsíc (Inverze, ZUŠ Most) – mozaika výpovědí tří děvčat ve víru maturity a přijímacích zkoušek na vysoké školy; upřímná, leč jevištně poněkud statická.

Taneční pantomima se zapojením handicapovaných **Dva světy (Bílá holubice Ostrava)**, v níž jsou profesionální umělci propojeni s vozíčkáři a psycho-sociální funkce se snahou o umělecký obraz.

Divadlo-rituál Figura cum figuris (D.R.E.D. Náchodsko Kladsko Pražsko) s tradiční nahotou, tentokrát jako znakem existenciální oprostěnosti v inscenaci, jejímž tématem je vztah k smrti; mimochoodem: je osvobozující, že hercům byla ponechána svoboda rozhodnout se, zda budou zcela nazí či si ponechají spodní prádlo – ale význam naprosté existenciální oprostěnosti je tím oslaben a vnáší otázky po významu vzniklé různosti.

Rozpačitá inscenace **Láhoru/Soundsystemu Než hanba začne fackovat druhé** připomněla, že u improvizace (jakkoli jen částečné) těžko můžeme očekávat stavbu: zážitek (pokud k němu dojde) plyne většinou jen z přítomnosti neopakovatelnému okamžiku vzniku, jinak vše závisí na momentální inspiraci, náladě, konstelaci okolností; nezadaří-li se, zůstává jen banalita a těžkopádně trhaný „tvar“.

Absurdní satirická groteska svitavského studentského souboru **JAMka-Drumka No Time for Losers**, v níž, žel, silácké politické gesto poněkud převažuje nad strukturovanou myšlenkovou, ale i formální hloubkou.

V poměrně tradičním „divadle poezie“ **Poem macht frei (Tvoje Bába, ZUŠ Most)**, pojednávajícím o holocaustu na základě deníku nadějněho židovského básníka Hanuše Hachenburga, je největším vkladem volba prostředí: syrově působící zpustlý dvorek s opadávající omítkou a zdupanou trávou. K nejzajímavějším a zároveň divadelně nejucelenějším inscenacím letošního Šrámkova Písku pro mne patří pětice inscenací.

Postýlka (Kufř a Kohout Štrambersk) je prostá, ale zcela naplněná a plnohodnotná desetiminutovka o radostech-strastech sotva novopečené matky. Scénou a jedinou rekvizitou je mrňavá dětská postýlka, která tvoří smysl matčina života i její vězení. Prosté stručné jasné chytré a vtipné vyprávění se vstupy dialogů, moudrých a často protikladných rad okolí je založeno na „loutkářském“ citění dynamického obrazu a práci s rekvizitami i s vlastníma rukama; ač tu loutky v pravém slova smyslu nejsou.

Dočasně pevný spolek Svitavy inspirován obrazy zesnulého Jindry Pevného vytvořil poetický tetraptych **S Jindrou**, v němž rozžívá výklad obrazů loutkářskými principy od laterny magiky propojující a konfrontující projekci a realitu, či analyzující obrazy zachycováním jejich relevantních detailů na plochy čtvrtků a následným rozpohybováním v pojetí souborů Naopak a Ťuik ze svitavské Dramatické školičky, přes typické papírkové divadlo v baladě choceňské Hany Voříškové a animaci obrazu v podání královéhradeckého dua Mízou do dřeva až po písně svitavského Céčka reprezentovaného Karlem Šefrnou a jeho dcerou Pavlou. Nejceněnější je, jak každý z nich vypovídá tím, jaký příběh nalezl v tom kterém obraze, především o sobě. Silná a hluboká inscenace čtyř spojených souborů.

Z hlediska vztahu předlohy a způsobu zpracování byl snad nejexperimentálnější inscenací **Nepřítel lidu brněnského souboru Vtahu**. Klasický pravidelný dramatický text měšťanského divadla je inscenován systémem netradičních prostředků: text je brechtovsky epizován nejen atomizací do stříhových výsečí, ale především přítomností moderátorky, která uvádí charakteristiky postav, jevištní poznámky či komentáře, hraje se v prostoru divadelní „ulice“ kolem dlouhého stolu, pokrytého igelitem, abstrahující masky namalované na tváře, kostýmy, ale i pohyby herecky mimořádně kvalitních pěti hochů a tří dívek jsou silně groteskně stylizované... Přesto text po prvotním vyčerpání přínosu těchto

prostředků začíná dominovat a v konfrontaci se stylizovanou inscenační nadsázkou a zkratkou působí až příliš verbálně, čímž na povrch vyplývá jeho černobílá plakátovitost.

Du verstehst mich, nicht wahr? (Mrož v krabici, ZUŠ Plzeň) je koláž inspirovaná díly a dílky Franze Kafky, od nichž se odvíjí vlastní prožitky inscenátorů. V zcela prázdném prostoru, jen hereckými prostředky je zobrazováno tápavé hledání vlastní identity (nejen) mladého člověka: kdo vlastně jsem, jaký jsem, za koho mě mají, jaký se očekává, že budu... i typicky kafovský pocit nepatřičnosti, míjení se, nesetkávání, manipulovanosti a nemožnosti dostát nárokům okolí. Život jako divadelní zkouška, v níž jsme nuceni hrát role určené jinými tak, jak oni chtějí, divadlo jako hledání cesty k nalezení sama sebe. Mladí herci působí v rolích suverénně a přitom autenticky: dobře pracují s výrazem v těle, mimikou, pauzami...; snad jen mluva by někdy stála za kultivaci.

David Zelinka vyvinul svébytný druh divadla-bytí, ovlivněného polským divadelnictvím. Třetí inscenace pardubického **Teď, nádech a leť, nazvaná A lidé žijí**. Abdul, na téma člověka hledajícího možnost důstojného přežití uprostřed zuřící války (tentokrát opět z Čechy devadesátých let) má všechny atributy jeho předchozích inscenací: neherecké herectví (včetně nepříliš srozumitelné, monotónní mluvy často s chybnými přízvuky), vyprávění o tragických existenciálních problémech, konfrontované s obvyčejností předmětů, které si na scénu přináší a s prostými činnostmi typu vaření, uklízení, přípravy a bourání trhoveckého „stánku“ v podobě starého kočárku... Tohle dotýkání se obvyčejných věcí ve snaze přidržit se realnosti světa a ujistit se o svém bytí v něm jsou nejpůsobivější momenty, zatímco vytváření „loutek“ balením sklenic s kompotem do šál a šátků je zcela zbytné a zavádějící, když záměrem není jako loutky je uplatnit. Problematictější je příběh Abdula, jenž zabije svou sestru, která se z jeho pohledu mravně spustila; je podán jako prostý, až naturalisticky popsán dějový fakt, k němuž inscenátoři nezaujmají jakýkoli postoj – jen ho konstatují a nechávají tématicky nepracovaný.

Nakonec ještě pár nesouvislých obecnějších poznámek.

Srovnávání uměleckého díla s životem v tom směru, že život také nemá téma, stavbu, styl či žánr je pomýlené. Umění je založené právě na tom, že svým pohledem vnáší řád do beztvare skutečnosti, a umožňuje nám tak v nahodilosti života spatřit něco, co nám dosud unikalo – což přináší katarzi. V případě netradičního (či chcete-li alternativního či experimentálního) divadla tak činí prostředky a postupy, které svou neotřelostí otvírají oči.

...

Stalo se módou hovořit o představení jako o události, na kterou jakoby neplatily divadelní nároky a zákonitosti – stačí, že k ní došlo. Ano, v životě se cosi stane, a je-li to silné, nazveme to událostí. Divadelní událost je skutečnost umělá a záměrná – tedy vytvářená divadelními prostředky. A je mi líto – neslyším-li z prvé řady dvacet či třicet procent slov (často, zdá se, klíčových), mohu nanejvýš „cítit“, že inscenátor přichází s něčím důležitým, ale ne porozumět jeho sdělení. Zdá se, že mluva od amatérů po profesionály, od divadla po film, televizi i rozhlas je zanedbatelná formalita, na níž netřeba se ohlížet. Ale má-li být spolunositel sdělení (a to asi má, je-li přítomna)...? Na Šrámkově Písku se to týká pardubického Teď, nádech a leť, Láhoru/Soundsystemu, místy i plzeňského Mrože v krabici.

...

S tím se často pojí další jev. Jestliže nás na inscenaci něco nadchne, nechceme slyšet o jejích rezervách, problémech či chybách, jejichž řešení by ji učinilo ještě působivější. V takovém okamžiku si dokážeme „vysvětlit“ i nevysvětlitelné (až se sám inscenátor mnohdy diví), i kdyby to odporovalo tomu, co jsme viděli a slyšeli, dějovým faktům, protiřečícímu výrazu či samotné logice. Přestáváme být racionálními diváky, stáváme se fanoušky. Jako ve fotbale či politice.

...

Pochvalování si, jak je dobře, že každý chápe určité umělecké dílo jinak, vždy pokulhává. Umělecké dílo není láhev rumu, po níž se smutný rozpláče, veselý rozřádí a agresivní rozzuří. Je to záměrné sdělení, různými vnímáními v detailech různě čtené dle jejich založení, zkušeností i znalostí – ale se společným jmenovatelem celku.

...

Deníkový princip obsahuje chtě nechtě časovou osu, a byť nemusí jít o kauzalitu, jeho následnost faktů jistou „kauzální“ spojitost vytváří. Je podstatou střihu, že dvě za sebe přiložené sekvence vytvářejí významovou souvislost. A mají-li časovou osu, dokonce jakýsi „příběh“.

...

Loutkové divadlo je ve své podstatě vždy alternativní – neboť (při vší problematičnosti tohoto termínu) je alternativou zobrazování lidí, živých jednajících bytostí – subjektů neživým materiálem, (zpravidla) předměty – objekty. Jde-li však loutkovému divadlu jen o napodobení herců, ztrácí smysl – snad kromě kouzla miniaturizace, jež působí zejména u dětí a možnosti ušetřit na hercích, což byl prvotní důvod chudých anglických hereckých trup, snažících se počátkem 17. století uchytit ve střední Evropě.

...

Nahota na jevišti (jako každý vypjatý prostředek) může být silná, přesvědčí-li svou funkcí, ale také zrádná, nedokáže-li to.

...

Při vší chvále v jedné věci má Šrámkův Písek stále rezervy: účast pozorovatelů krom členů hrajících souborů (kteří ne vždy zůstávají po celou dobu) není příliš vysoká. Ani ti dychtiví nadšenci, kteří tu hráli loni či předloni, nedostali-li se do programu, další rok se většinou neobjeví.

Pozn. red.: V příloze fotografie z inscenací Nepřítel lidu, Figura cum figuris, A lidé žijí, Odborná porota (2x) a No Time for Losers (2x). Foto Milan Strotzer.

Dospělí hrají dětem v Novém Boru

V dnech 24.–26. 5. 2019 se uskutečnil 37. ročník oblastní postupové přehlídky divadla pro děti. Zúčastnilo se ho 6 souborů z ústeckého a střeďočeského kraje. Tak, jak je zvykem, v Novém Boru byl bohatý i doprovodný program pro novoborské děti, který připravují členové souboru Nopod' NB ve spolupráci s divadlem. Mají tak zajištěnu alespoň účast dětí na přehlídce.

Text: Eva Kodešová

Musím konstatovat, že představení byla velmi zajímavá a úroveň oblastní přehlídky byla nadprůměrná. Ze šesti inscenací bylo pět autorských (DK Česká Lípa, Divadélko U Zvonu Kladno, HAD Hodkovice nad Mohelkou, Opera Žatec, HHD Litoměřice a pouze jedno interpretační (DS DK Střelnice Rumburk). Je vidět, že soubory jsou poučené, režijní práce i dramaturgická se posunula ke kvalitě. Zvláště pak musím vyzdvihnout herecké zpracování, které bylo ve většině inscenací podtrženo scénou a kostýmní složkou, která dobře sloužila režijnímu záměru.

Jenom škoda, že se proměnila doba a soubory po hodnocení odjížděly a nezustávali ani zástupci, kteří by sledovali práci kolegů a povídali si o nich s nimi (výjimka soubor HAD Hodkovice nad Mohelkou, poprvé na novoborské přehlídce). Škoda také, že připravovaná herecká dílna musela být pro nezáměr zrušena. No nic. Nastala jiná doba.

Inszenace souboru Opera Žatec Přadleny, s varováním souboru „tato pohádka není výchovná“ je vedena s nadsázkou a směřuje k typu rodinného divadla. Lidovou pohádku O třech přadlenách, ze které autor a režisér vychází, všechny děti znají. Příběh je jasný, jsou vystavěné přesné situace, herci na jevišti nehrají, ale existují. Překvapil nás i promyšlený soulad všech složek představení (výtvarno, kostýmní, hudebno...).

Další inscenace DKM Česká Lípa Kluci od Mississippi nás oslovila svou atmosférou, energií a chutí mladých herců zahrát si, být spolu. Mezi jevištěm a hledištěm překročila jiskra a pokud by se dalo něco vyčítat, tak to byl ještě přesně nedotažené téma hry (o přátelství a odvaze). Režii šlo o vykreslení doby a atmosféry, ale je si toho vědoma a v silách souboru je toto téma podtrhnout.

V rámci přehlídky se objevilo představení souboru HAD Hodkovice n/Mohelkou s pohádkou O babičce a dědečkovi. Režisérka a autorka scénáře v jedné osobě zacílila přesně inscenaci na diváka 2,5 – 6 let. Vychází ze dvou známých pohádek a pomocí loutek, předmětů a scény se odkazuje představení do loutkářské Chrudimi než na Popelku Rakovník. Příběh i téma je v souladu dobře čitelný pro věkovou kategorii předškoláčků.

Doporučení na Popelku Rakovník 2019

Opera Žatec – Přadleny, scénář a režie J. Wagner

DK mladých Česká Lípa – M. Twain – Kluci od Mississippi, dramaturgie textu R. Švehlík, I. Buřková, režie I. Buřková

Doporučení Na loutkářskou Chrudim 2019

HAD Hodkovice nad Mohelkou – „O babičce a dědečkovi“, scénář, režie a výtvarno D. Martinovská

Žatec, Opera, Přadleny; foto Ivo Mičkař

Přehlídka v Němčicích byla plodná

Nejdříve malá statistika. Na letošním Hanáckém divadelním máji se od 27. dubna do 4. května představilo celkem dvanáct souborů s třinácti inscenacemi.

Text: Jaroslav Kodeš

Pět představení soutěžilo o postup na Národní přehlídku činoherního divadla pro děti Popelka Rakovník a zbytek, tj. osm představení usilovalo o možnost zahrát si na Krakonošově divadelním podzimu ve Vysokém nad Jizerou 2019. Pro zajímavost stojí uvést, že ochotníci ze souboru z Velké Bystřice měli v soutěži hned dvě inscenace (*Otylka*, *Krakonošův klobouk*), z Velkých Opatovic zase přijely dva soubory (**teaTrum** a **Divadlo Naživo**). A Pavel Dorazil ze Šternberka se jako režisér či spolurežisér aktivně podílel hned na třech inscenacích. V hledišti němčického divadla pak zasedlo odhadem k dvěma tisícovkám diváků, většina představení měla dobrou až vynikající návštěvnost.

Zaměřím-li se na úroveň jednotlivých představení, tak souhrnně lze říci, že letošní ročník měl nadprůměrnou úroveň. Nejdříve však několik vět týkajících se linie pohádek, respektive k představením usilujícím o Popelku. Bylo tomu tak bohužel i letos, že tato představení v inscenačních výsledcích zaostávají za inscenacemi určenými prioritně pro dospělého diváka. Příčin je několik od nekvalitních předloh, přes nedůslednou dramaturgii až po tvůrčí nezkoušenost či neuvědomělé podcenění této linie – vždyť jsou to „jen“ pohádky pro děti. I letos jsme tyto trendy zaznamenali. Nezkoušenost v převodu filmové látky na jeviště se projevila u souboru **Lejdy z Pajdy ze SPgŠ Přerov – Walt Disney: Na olásku**, výběr nekvalitního textu u souboru **ŠOK ze Šternberka – M. Doležalová, R. Vencel: Dobrodružství na ostrově Čičidžuma**, nebo nedůslednost v režii jsme zaznamenali u **DS Osvětová beseda Velká Bystřice – Božena Šimková: Krakonošův klobouk**. Ani zbylé dvě inscenace, **Ottfried Preussler: Malá čarodějnice** souboru **J. K. Tyl z Brodku u Přerova** a autorský jevištní převod pohádky **Josefa Čapky O tlustém pradědečkovi** od **Divadla Hanácké obce z Prostějova** nejsou dokonalé. Nicméně obě se jednoznačně vyznačují dobrou dramaturgií, schopností tvůrců vystavět finální tvar inscenace ve všech inscenačních složkách (režie, scénografie, herecké výkony). A je tu i samotný autorský podíl, neboť se jedná o dramaturgizace či jevištní převody původně prozaických látek. Vida, předvedli se tu šikovní tvůrci, a to těší.

Jak se mi jeví oněch osm představení pro dospělého diváka. I tu jsou pochopitelně rozdíly v kvalitě předvedeného tvaru. Od dramaturgicko – režijních nedomysleností, až po inscenace vyznačující se poučenou režii a výbornými hereckými výkony. Ale je potěšitelné, že těch průměrných až nadprůměrných bylo letos výrazně víc. Hned tři soubory vsadily na klasiku a to českou i světovou. **DS Stonařov** nazkoušel *Deskoový statek od Václava Štecha*. *Počestné paní aneb Mistr ostrého meče* od **Karla Krpaty** a *Karla Steklého* připravil **DS bratři Mrštíků z Boleradic**. A ruskou klasiku *N. V. Gogola: Revizor* se prezentoval **DS tea Trum Velké Opatovice**. Všechny tři soubory se s nelehkým úkolem

inscenovat klasiku tady a teď vypořádaly opravdu se ctí a zajímavě. Návrat na scénu zvláště českých prvorepublikových her je zajímavý a ukazuje, že problémy první republiky nás v současnosti tíží podobně, jako tehdejší autory. Proto je velmi chvalitebné vytáhnout je ze zaprášených regálů a udělat je scénicky nově, ale současně tak, aby se nezamlčelo jejich poslání. Myslíme si, že to se povedlo.

Pak jsem tu zaznamenal i silnou linku autorského divadla. *Všechny filozofy bych postavil ke zdi*, napsala pro soubor **Morkovští ochotníci z Morkovic** Marie Tesař (pseudonym souborového autora). „*Co víc si přát*“ Romana Krejčíře ze souboru **Naživo z Velkých Opatovic** je také autorský počín. Ovšem tady je značný rozdíl. Prvně jmenovaná inscenace dosahuje svými tvůrci velmi osobitého, ale zároveň divadelně poučeného a smysluplného tvaru, druhá je zatím na počátku své cesty, i když i ona ukazuje na talentový potenciál v řadách autorů píšících přímo na tělo souboru.

A ještě se musím zmínit o třech inscenacích současných autorů. **Osvětová beseda Velká Bystřice** nazkoušela komedii Jaromíra Břehového *Otylka*. **DS Bezchibi Brtnice** se pokusil o komedii Pavla Němce *Amant* a **Smotaná hadice z Křenovic** se velmi dobře utkala s předlohou R. Vencla a M. Doležalové: *Královný*. Zatímco prvé dvě hry jednoznačně míří k žánru zábavného divadla, bez nároků na závažnější sdělení, a skrývají v sobě dramaturgické problémy, které se nepodařilo zcela odstranit, poslední jmenovaná si klade vyšší ambice. Umožnit divákovi nejen zasmání, ale i dát mu šanci spoluprožít si některé starosti našich současníků. A to je očistná katarze, která se s touto inscenací dostavila.

Závěrem chci ještě konstatovat, že besedy po představení byly báječné, a to i když jsme říkali, že ne všechno se podařilo. Porota – lektori Pavel Zajíček, Ladislav Valeš a Jaroslav Kodeš – nebyla bita za kritická slova, ale myslím si, že si pokaždé s tvůrci porozuměla, i když nemohla vždycky chválit. Hanácký divadelní máj 2019 proběhl v tvůrčí atmosféře i společensky úspěšně.

Porota Hanáckého divadelního máje, která pracovala ve složení Jaroslav Kodeš, Ladislav Valeš, Pavel Zajíček, nominovala na KDP do Vysokého nad Jizerou **DS bratři Mrštíků z Boleradic – Počestné paní aneb...**, doporučila **Morkovské ochotníky – Všechny filozofy...** a **DS Smotaná hadice Křenovice – Královný**.

Na Národní přehlídku činoherního divadla pro děti Popelka Rakovník doporučila porota **DS J.K. Tyl Brodek u Přerova – Malá čarodějnice** a **Divadlo Hanácké obce Prostějov – O tlustém pradědečkovi**.

Radnický dráček o dramaturgii

Studený víkend 11. a 12. května přál divadlu. Tedy aspoň v Radnicích. Děšť i kroupy nikoho nepřesvědčily k procházkám do malebného okolí městečka, a tak místní děti a jejich rodiče využili nabídky oblastní přehlídky činoherních souborů hrajících pro děti **Radnický dráček 2019** a zašli do divadla.

Text: Jaroslav Kodeš

Hrály se pohádky a hlediště městského divadélka bylo plné na všech čtyřech soutěžních představeních i na tom pátém nesoutěžním – **Divadýlko Kuba z Plně** sehrálo pohádku D. Weissové a J. Ipsera *Pletené pohádky* – a to i proto, že v Radnicích hrající soubory zůstávají a podporují své „konkurenty“. Je to rozsahem malá, ale milá přehlídka, a domácí soubor s podporou radnice se o ni stará vzorně.

Jako první se představilo **Divadýlko Máca z Chrástu u Plzně**. Přivezlo představení autorky, režisérky i herečky Marcely Švejdové *Kočka pro Ježíška*. Neotřelý námět o tom, jak se divoká kočka dostala do Betléma k Ježíškovi a jak získala zatahovací drápky, aby Ježíškovi neublížila, odkazuje jednoznačně do adventního času a chce vypovídat o tom, že je krásné někomu pomáhat a získat lásku. Nápad báječný, samotné jevištní zpracování zatím zůstalo na začátku. Sledujeme jen epické vyprávění dvou herců, výsledky nějakých dramatických situací, místo toho, abychom byli svědky těchto situací.

Divadelní spolek Ochotníci Ostrov je tradiční amatérský soubor pracující klasickými interpretačními postupy na textech, které píše jiní. Do Radnic přijel ukázat svoji poslední inscenaci hry Stanislava Tomka *Dorotka a Pentlíčka aneb Námluvy ve mlýně*. Námět hry jakoby vypadl z oka filmové pohádky Z. Trošky Princezna ze mlýna. Nevím, který scénář byl dřív napsán, ale tento je zatěžkán slovním balastem, který se režisér snažil odstranit, ale pořad málo, a také obsahuje řadu nedomyšleností a hloupostí. Prostě není to dobrý text, na kterém by mohla vzniknout kvalitní inscenace. A tak se i stalo. I když soubor má řadu šikovných a poučených herců, žádný z nich nemohl překonat úskalí nekvalitního scénáře.

Ze severu, až z Libochovic, zavítal do Radnic **Divadelní soubor Malis**. Jedná se o mládežnický soubor, který vede v Libochovicích Olga Psotová. Soubor má za sebou už řadu premiér. Tentokrát si vedoucí souboru přizvala ke spolupráci Ládu Valeše, kterého známe především z Rádobydivadla, a společně vytvořili inscenaci, podle humoristické prózy Karla Poláčka *Bylo nás pět*. Valeš napsal scénář, podílel se i na režii. V představení pak vystupují jak mladí herci, tak i ti o něco starší. A to velmi sympaticky a pod pevnou rukou režiséra, která je znát. Představení má rytmus, je dobře kostýmované i scénografie je funkční. Zvláště odrostlejší herci se dobře vypořádali se svými rolemi otce i matky Bajzovými nebo podobně Fajtla a Kristýny. Škoda jen, že inscenace není vystavěna z pohledu vzpomínek Bajzy na své báječné dětství, ale zatím je to jen sled hezkých epizod.

Martina Macáková, autorka a režisérka souboru **Histrio z Plzně**, není začátečnice v psaní ani v režii. Tentokrát do Radnic přivezla svoji autorskou prvotinu, inscenaci hry *Čertí škola*. A je to znát. Jak dramaturgicky, tak i režijně. Čertí potěr školou povinný se má poučit na třech příbězích, jak byl čert napálen, když měl odnést do pekla dvě pohádkové bytosti Hejkalku, vílu Kvídu, a také Selku. Čert je neodnáší do pekla proto, že by se prohřešily nějakým hříchem, ale snaží se je teprve k hříchu svést. Uzavírá s nimi smlouvu, ale je přelstěn. Protože neudělal, co slíbil anebo je hloupý. Nápad je to zajímavý. Ale my nevidíme, že se jedná o čertí školu a o příklady učitelky. Toto je nám sděleno reprodukováním hlasem, kterému není rozumět. Sledujeme jen tři samostatné scénky, bez jakéhokoli propojení na téma hlouposti čerta. A navíc odnášet do pekla pohádkové bytosti, které jsou mimo lidský rozměr, není úplně šťastné.

Jak jsem už napsal v úvodu. Radnice hostí divadelní soubory vždy vřele, je tu báječná atmosféra, a děti v publiku jsou pozorné a vstřícné. Úroveň inscenací nebývá nejvyšší, je proměnlivá, ale to není jen problém radnické přehlídky. Souhrnně lze konstatovat, že hodně narážíme na nedostatky dramaturgie, jako teatrologické disciplíny více než důležité. Na druhé straně tu však vidíme i nadějné autory, kteří sbírají poučení. Takže, třeba příští rok to bude o ten pověstný chlup lepší.

Na návrh odborné poroty udělili pořadatelé následující ocenění

Čestné uznání

Pavla Vinopalová za herecký výkon v roli Dorotky v inscenaci *Dorotka a Pentlíčka aneb Námluvy ve mlýně* **DS Ochotníci Ostrov**

Pavel Franko za herecký výkon v roli Jeníka v inscenaci *Dorotka a Pentlíčka aneb Námluvy ve mlýně* **DS Ochotníci Ostrov**

Vít Líbal za herecký výkon v roli Fajtla v inscenaci *Bylo nás pět* **DS MALIS Libochovice**

Viki Krobova za herecký výkon v roli Kristýny *Bylo nás pět* **DS MALIS Libochovice**

Martina Macáková za herecký výkon v roli Selky v inscenaci *Čertí škola* **HISTRIA Zbůch**

Iva Pastrňáková za herecký výkon v roli Kvídy v inscenaci *Čertí škola* **HISTRIA Zbůch**

Marcela Švejdová za autorský počín inscenace *Kočka pro Ježíška* **Divadýlko MÁCA Chrást**

Ceny

Jiří Chadraba za herecký výkon v roli Tatínka v inscenaci *Bylo nás pět* **DS MALIS Libochovice**

Eliška Hrdá za herecký výkon v roli Maminky v inscenaci *Bylo nás pět* **DS MALIS Libochovice**

Hereckým kandrásům DS MALIS Libochovice za kolektivní výkon v inscenaci *Bylo nás pět*

Na národní přehlídku Popelka 2019 v Rakovníku nebyla doporučena žádná inscenace

Prachatice, ŠOS, Vší silou aneb (Host); foto Ivo Mičkař

Lanškroun, DS Škeble, Baba; foto Ivo Mičkař

Česká Lípa, Divadelní klub mladých, Kluci od Mississippi; foto Ivo Mičkař

Kadaň, Divadlo Navenek, 10 způsobů, jak přežít zombie apokalypsu; foto Ivo Mičkař

Jílové u Prahy, Jílovští ochotníci, Ze života hmyzu; foto Ivo Mičkař

Praha, DS Ty-já-tr, BYLO NEBYLO, Za pohádkou kolem světa; foto Ivo Mičkař

Rozborové semináře; foto Ivo Mičkař

Dětské semináře; foto Ivo Mičkař

Závěr festivalu; foto Ivo Mičkař

Ustrnout v bezpečných vodách

Na začátku srpna tohoto roku se odehrál již 89. ročník nejstaršího festivalu ochotnického divadla v Evropě – Jiráskova Hronova.

Text: Vít Malota

Hned na začátku musím říct, že coby pravidelný (a aktivně se podílející) účastník si jak festivalu samotného, tak pořadatelů nesmírně vážím za množství každoročně odvedené práce, i za nezdolnost s jakou jsou schopni vyrovnat se s různými nesnáze, jichž bývá početně. Jen si vzpomeňme kolikrát se za poslední roky hovořilo o změně místa konání, o nedostačujících kapacitách ubytovacích prostor, o zázemí, o nevyhovujícím zajištění stravy pro účastníky, o nedýchatelných podmínkách v divadlech. Se vším se víceméně organizátoři vypořádali, a přestože často bylo třeba přikročit ke kompromisům, jednalo se o takové, které se snaží vyjít účastníkům co nejvíc vstříc; ať už jde o festivalové taxi, novou klimatizaci či (ano, je to detail, ale ty znamenají pro celkový dojem mnoho) prodej občerstvení v Sokolovně.

Tak čím to je, že se člověka zmocňují nepříjemné pocity, hned při příjezdu na hronovské nádraží? Proč místo nadšeného vítání mých známých a míst, na nichž jsem strávil tolik hezkých chvil, cítím napětí. Ocítám se v prostředí, které chci nechtě zamrzlo na určitém bodu, z něž není možno se vymanit. My účastníci jsme jen sami pro sebe v divadelním vakuu. Markantní je to na příkladu náměstí. Před den patří výhradně seminaristům a návštěvníkům festivalu, v noci se karty obrací, náměstí obsazují místní, kteří přicházejí z parku, kam zase spousta z divadelníků celý festival nezavítá. V malém městě nedaleko hranice s Polskem se setkávají zcela rozdílné skupiny lidí, které spolu nepřijdou (a snad ani nechtějí) do styku. Přitom program v parku je bohatý a zajímavý, mnohdy více než ten organizátory označený coby hlavní. Tato polarizace předjímá markantní problém, který se podle mého názoru jako jeden z mála neobrací k lepšímu.

Na oficiálních stránkách festivalu je uvedeno: „Jiráskův Hronov (JH) je koncipován v souladu se statutem z roku 1994 jako celostátní mezidruhová přehlídka amatérského divadla s mezinárodní účastí, jako nesoutěžní přehlídka otevřená všem divadelním druhům, žánrům, nejrozličnějším inscenačním postupům, stylům a poetikám. Program přehlídky bude obohacen vystoupením souborů ze zahraničí. Základní premisou JH je umožnění vzájemné mezidruhové inspirace a setkání amatérských divadelníků i různých druhů a oblastí divadla, včetně příbuzných druhů scénického umění.“

Právě o výše napsaném bych mohl polemizovat. Je skvělé, že se podařilo mezi inspirativní představení zařadit dvě inscenace Radima Vizváryho, které kvalitativně představují ve svém žánru celorepublikovou špičku. Za zmínku ještě stojí BuranTeatr, jehož komediální představení 39 stupňů herecky táhl Michal Isteník, a soubor Geisslers Hofcomoedianten, jejichž kusy nejsou sice „masově populární“, umělecké kvality i výraznou originální poetiku jim však upřít nelze. Jakou inspirací měly být návštěv-

níkům kupříkladu Bílé noci od souboru Činohra 16:20 těžko soudit. Podobně „činoherně-literární“ vedených kusů totiž program nabídl víc než dost. A že se na festivalu, jenž má být obohacen vystoupením souborů ze zahraničí, objevil jen jediný soubor ze Slovenska je velká škoda.

Za největší problém letošního ročníku však považuji složení hlavního programu jako takového. Hned jedenáct inscenací na Jiráskův Hronov postoupilo z přehlídky činoherního divadla Divadelní piknik Volyně. Proti nim stálo celkem jedenáct představení z devíti jiných celostátních přehlídek. Teoreticky je prizma „mezidruhové“ přehlídky splněno, ale prakticky to znamená, že Jiráskův Hronov začal nabývat podoby jakési Volyně číslo dvě. Proč se v programu objevují neúnosné kusy trávající až dvě hodiny, které těžko návštěvníka festivalu čimkoli obohatí? Účastní se stále ty samé soubory, jenž navíc spolupracují s profesionálními režiséry – nemají pak být takové inscenace zařazeny mezi inspirativní? A nebylo by lepší místo jedné celovečerní hry věnovat prostor v programu dvěma až třem inscenacím mladých divadelníků, pro něž bude účast na takové přehlídce, jakou je JH velkým zážitkem a cennou zkušeností? Že z Mladé scény a Wolkrova Prostějova postoupila dohromady jediná inscenace mi přijde donebevolaající. K čemu jsou potom doporučení? Jsem si jist, že kusy z těchto přehlídek, které nezískaly přímou nominaci, by svou případnou účastí v programu JH nezapadly. Základní premisou festivalu má být přeci umožnění vzájemné mezidruhové inspirace mezi divadelníky. A to se letos dle mého názoru naplnit nepodařilo.

Pozn. red.: Autor je studentem magisterského programu režie na DAMU; porotcem amatérských divadelních přehlídek. Pravidelným účastníkem Jiráskova Hronova, kde letos působil sedmým rokem coby redaktor festivalového zpravodaje.

Ilustrační foto; foto Ivo Mičkař

Velké problémy Jiráskův Hronov neměl, ale...

Rozhovor s programovým ředitelem festivalu a odborným pracovníkem NIPOS-ARTAMA Janem Julínkem, který byl otištěn v posledním čísle Zpravodaje Jiráskova Hronova.

Text: Martin Rumler

Tohle je tvůj první Jiráskův Hronov, kdy máš jako programový ředitel na starosti vše včetně seminářů...

Ano a lehce mě překvapilo množství pobíhání v předvečer a první den Jiráskova Hronova. Pořád se něco předává, doplňuje. Někam jsem se musel opakovaně vracet. No, mám docela slušně naběháno. A poprvé jsem měl pověstné vystoupení před seminaristy, to je kapitola sama pro sebe. Do poslední chvíle jsem nevěděl, co budu říkat, protože jak říká Milan Strotzer, všechno měli v té brožuře. Nakonec to snad seminaristi vzali, za což jim děkuji.

Věčné téma, semináře. Opět ubylo seminaristů?

Byť se Hronovem nese, že počet seminaristů je výrazně nižší, tak pokles vůbec nebyl tak dramatický. Seminaristé ubývali už v minulých letech. Ale řada jich letos přijela po-

prvé a snad s sebou příště vezmou kamarády, kteří sem zase poprvé zavítají. Letos tu bylo přes 170 seminaristů, což je slušné číslo. Pořád je to největší vzdělávací akce v republice. Potřebujeme i pomoc samotných seminaristů, pokud budou spokojeni a budou o seminářích povídat ve svém okolí, věřím, že zase začne účastníků přibývat.

Jsi v rámci své práce na Jiráskově Hronově na něco opravdu pyšný?

Jsem moc rád, že se podařilo přivést mima Radima Vizváryho, o kterého jsme stáli už loni. Ale co se podle mě opravdu povedlo, bylo společně s novým vedením města Hronova udržet skvělou atmosféru. Pokud mi někdo něco netají, tak snad nenastaly žádné významné problémy. A pokud nějaké byly, řešily se s úsměvem. V tak velkém organismu vždy nějaké problémy vznikají, ale všichni to řešili s nadhledem a nálada byla skvělá. Nevím, nakolik je to moje zásluha, ale jsem rád, že se to povedlo, protože jsme pro to dělali všechno.

Je nové vedení města nakloněno divadlu? Jaká s ním byla spolupráce?

Pan starosta otevřeně říká, že není divadelník, že je manažer, ale rozhodně tady všichni Jiráskův Hronov a Jiráskovy slavnosti, jak jim říkají místní, chtějí a chtějí je rozvíjet. Už v červnu a červenci jsme začali pracovat společně na příštím, jubilejním 90. ročníku. V září budou další schůzky. Všiml jsem si, že mezi divadelníky hledáte pomoc se sloganem k příštímu ročníku.

Samozřejmě ještě nemáme podrobnou koncepci na papíře. Ale třeba pomoc se sloganem je krok k další interakci s účastníky. O to se moc snažíme už nyní. Neustále chceme, aby se do dění na Jiráskově Hronově zapojovali, aby soutěžili, posílali fotky. Chceme, aby naši práci komentovali, a to nejen pochvalně, ale i kriticky.

A jaká kritika se tedy k tobě letos dostala? Co z tvého pohledu se nepovedlo nebo nelíbilo účastníkům?

Slabým článkem je doprovodný a volný program. Toho jsme si vědomi a určitě na tom budeme pracovat. Třeba stan za radnicí už kapacitou nestačí, zejména na pohádky. To musíme vyřešit. Prostě něco udělat se stanem, parkem.

Nemáš pocit, že se tu odehrávají dva paralelní festivaly? Jeden s hlavním programem a dejme tomu stanem za radnicí a druhý v parku?

Je to jedno z témat, které se neslo třeba čtvrtletním Hyde Parkem. Mluvil jsem o tom se starostou města, mluvili jsme o tom i na organizačním štábu. Místní to takhle nevnímají, vnímají to tak festivaloví hosté. Město ani NIPOS-ARTAMA nechtějí, aby to tak bylo. Na tom musíme zapracovat. Na přelomu září a října by měla být hotová první verze koncepce Jiráskova Hronova, v ní by už nějaké nápady měly zaznít.

Nemůžu se nezeptat a tahle otázka tu bude ještě dlouho. Jsou ubytovací kapacity a kapacity města vůbec schopné pojmout takovýto festival? Je tlak na to to řešit a je chuť to řešit?

Chuť řešit to je. Rozumíme vedení města, že nemá finance na investici do nějakých nových ubytovacích nebo hracích prostor, které budou využity devět dní v roce. To si žádná radnice neobhájí. Snaha hledat řešení tu je. Vylepšili jsme alespoň taxislužbu, která pomáhá lidem, kteří bydlí v delší vzdálenosti od Hronova. Sonduje se mezi podnikateli, zda by v Hronově neposílili ubytovací služby a udrželi je i přes rok, protože město samo podnikat v ubytování nechce. Tuhle cestu hledají, ale je to spíše otázka na vedení města.

Letos jsi tady ve dvojroli programový ředitel a režisér a principál souboru, který zde v hlavním programu má svou inscenaci. Nepociťuješ jistou schizofrenii a dokážeš se souboru i festivalu věnovat?

Nepociťuju a dokážu se se věnovat naplno festivalu. Lidé v SemTamFóru jsou velmi samostatní a schopní. Dokážou se na představení nachystat a já už jsem jenom do počtu. Samozřejmě s nimi jsem na prostorové zkoušce v Jiráskově divadle, ale jinak to nechávám na nich.

89. Jiráskův Hronov v dobré vůli

Osmdesátý devátý Jiráskův Hronov měl povahu postupné, evoluční generační výměny. Zatímco v programu – snad shodou okolností, možností souborů a jednotlivých národních přehlídek – převažovala činohra ve své poměrně konzervativní podobě, mezi účastníky i lektory se objevila řada nových tváří i postupů.

Text: Alena Zemančíková

Z činoherní nabídky festivalu výrazně vystávala pestrost dramatických předloh – od klasické „dobře udělané hry“ (*Neil Simon: Bosé nohy v parku* souboru **Na tahu z Červeného Kostelce**) přes společensky kritickou modelovou hru (*F. Dürrenmatt: Náostřeba staré dámy* slovenského hosta **Hugo z obce Pruské**), klasiku absurdního dramatu (*Václav Havel: Audience* souboru **Viktorka Holešov**), autorské variace na známé drama (*Tanga pro Ježíška* **Divadelního klubu Jirásek z České Lípy**, *Kauza Médeia* **Divadla Exil z Pardubic**, *Vávra aneb Co všechno jste se chtěli dozvědět o Maryše a báli jste se Mrštíků zepat* **Divadýlka Na dlani z Mladé Boleslavi**), postmoderní hry francouzského stíhu (*Divadlo bez zvířat* **Radár-Načerno z Prahy 7**), životopisné hry psané na míru souboru (*Tři ženy a zamilovaný lovec* divadla **Geisslers Hofcomoedianten**), několika typů kabaretu (*Český děják* souboru **Doveda Sloupnice a O 14 dní dříve aneb Svoboda nadobrákrát** divadla **Pod čarou Písek**), komediálního pastiše (*39 stupňů* **Buranteatru Brno**), dramatizace klasické prozaické předlohy (*Bílé noci* divadla **16:20 z Prahy**, *Ostře sledované vlaky* divadla **RADAR/Hroboso z Prahy 7**, *Legenda o lesích a lídech* **DK Jirásek Česká Lípa**, *Jak jsem vyhrál válku* divadla **SemTamFór Slavičín**), postdramatického textu (*Zlatý drak* divadla **RADAR/Hroboso Praha 7**) až po filmový scénář (*I. Bergman: Ze života loutek* **Činohry 16:20 Praha**) a soudobý konverzační kus (*Grönholmova metoda* **Divadelního studia V z Brna**, *Iluze* souboru **OldStars Praha**). Program Jiráskova Hronova sám o sobě byl pro amatérské divadelníky názorným dramaturgicko-režijním seminářem – tedy pokud ho absolvovali celý.

Semináře v tomto ročníku nabídly dvojí možný přístup k pohybovému vyjádření: výuku principů klasické pantomimy lektorů **Michala Hechta a Štěpánky Elgrové** a pohled do principů psychofyzického jednání v dílně slovenského hosta, lektora **Juraje Benčíka**. Hudební seminář vedl **Lukáš Habanec**, který se v amatérském divadle představil už před několika lety hudební složkou inscenací **Kočovného divadla Ad Hoc**, zvláště pak opery *Il Congelatore* a kabaretu *Nové TV*. Seminář výtvarný vedla zkušená lektorka **Kateřina Baranowska**, semináře Herec v situaci a Post jako Divadelní postava vedli z profesionálního divadla a televize známí a generačně spříznění **Štěpán Pácl** a **Luděk Horký** (oba byli také režiséry některých inscenací v divadelním programu). Lektorem semináře tvůrčího psaní (směřovaného k dramatické postavě a dialogu) byl zkušený **Jaromír Hruška**, naopak lektory semináře Proces a produkt byli v oboru lektorství na JH debutující **Pavel Skála** a **Jan Mrázek**. Storytelling se svými frekventanty pěstoval **Martin Hak**. Novému typu divadelní tvorby, imerzivnímu divadlu, se věnovali seminaristé s průkopníkem tohoto typu inscenování na pražském ostrově Štvanice **Ivo**

Kristiánem Kubákem. Dětský seminář pod vedením **Evy Sukové** byl tentokrát vedený k drobnému vystoupení. Výsledky práce v seminářích, pokud byly předvedeny, svědčily o soustředění a kreativitě, v některých případech (hudební seminář a dětský seminář) i o mimořádném pedagogickém nadání lektora. Předvést výsledek však není povinnost, lektori seminářů zaměřených na slovo a text (storytelling, tvůrčí psaní) k tomu své frekventanty nenutili. Podle organizátora JH **Jana Julínka** se počet přihlášek do seminářů stále zmenšuje, což je až nepochopitelné: právě účast v semináři činí pobyt na JH tvůrčím a aktivním, ve vzájemné spolupráci se nové vztahy rodí a staré upevňují, rozšiřují se obzory, divadlo je ohmatáváno zevnitř.

Vedle inscenací převážně činoherních (vybraných z přehlídky **Divadelní piknik Volyně**) program obsahoval i jevištní kreace jiného typu. Mezi alternativními postupy dominovaly inscenace, rozvíjející osobně naléhavé téma svých aktérů. Inscenace vzniká z etud a literárních příprav samotných účinkujících, výsledný tvar pak je dotažen režisérem – pedagogem. Účinnost takto vzniklé inscenace je přímo úměrná pedagogickému nadání i přirozené autoritě vedoucího, přičemž důvěra a otevřenost souboru k němu je podmínkou. V inscenaci *Du verstehst mich, nicht wahr?* souboru **Mrož v krabici z Plzně**, exponující téma vnitřní nejistoty a obav o úspěch v životě, svou „dospělou“ autoritativní roli reflektuje i režisér a pedagog Michal Ston. Pracuje se (velmi volně) s úryvky textů Franze Kafky. U inscenace *Fílelem, kosode, miedo* souboru **Špenát a kedlubna z Mostu**, která rozvíjí téma strachu v podobách od nejjednodušší dětské až po obsesivní a existenciální, jsou režiséři a pedagogové Pavel Skála a Barbora Gréeová skryti, inscenace je razantní, působí spontánně, obsahuje extrémní jevištní extempore (s vodou a vzduchem). *Analéma* souboru **Třetí věk z Loun** je v zásadě životní bilancí šesti žen, které reflektují stáří prostřednictvím svých vzpomínek, úkolů, které si ještě v životě ukládají, otevřených intimních sdělení až přiznání. Režijní ruka Renaty Vordové je jemná a respektující, výběr a rytizace replik i herecké vedení „expertek všedního dne“, jakož i volba významového jevištního prvku (dál a dál rozstříhavaná Möbiova páska) je dokladem její divadelní a svým způsobem i pedagogicko-psychologické zkušenosti. Více méně tajemné cizojazyčné názvy jednotlivých inscenací jsou nikoli náhodným spojovacím prvkem: své postoje a pocity pojmenováváme slovníkem oproštěným od zavedených významů, slovy, jejichž významu se musíme dobírat.

Miniaturní *Kdyby se ztratili* souboru **Mízou do dřeva z Hradce Králové** a *Postýlka* Barbory Hubáčkové (**Kufr a Kohout Brno**) patřily do oboru nejširěji pojatého loutkářství, byť s tradičními loutkami nepracovala ani jedna. Obě byly okouzující výpovědi o zázraku života, v jednom případě sdělovanou souhrou hudby, veršů a rozhybaných obrazů, v druhém případě rozehranou rukama, tělem a autobiografickou výpovědí jediné herečky. Loutkářství reprezentoval i **Rudolf Hansvencel** svým *Malým, hubeným a jednookým*, pohádkou založenou na silném osobnostním vypravěčství (autor jako Kašpárek) a posunutí věku klasických pohádkových motivů (král, princezna, Honza, drak, kouzelné bytosti atd.). Hrál s jednoduchými marionetami.

Mezi alternativní můžeme zařadit i dvě inscenace se silnou kritickou výpovědí: *No Time for Losers* souboru **JAMKa-drumka ze Svitav** a *Odborná porota* souboru **Ojebad z Prahy**. První inscenace vychází z publikované dramatické předlohy autora s pseudonymem S.d.Ch. a halabala punkovým způsobem ji inscenuje jako satiru na současného prezidenta a politické poměry jím reprezentované. Druhá pracuje s vlastním textem, složeným z citací a jednotlivých vět a divadelně odbornických klišé, posbíraných na amatérských přehlídkách. K přesahu obou inscenací by pomohl větší odstup jejich tvůrců od prvotního společensko – odbornícko – kritického impulsu, jinak řečeno uvědomění si toho, co opravdu chtějí sdělit a jestli na to stačí jimi zvolený jevištní tvar. Jinou podobu alternativy předvedl soubor **D.R.E.D. z Náchoda** inscenací *Figura cum figuris*. V kreaci, v níž se otevřeným a neestetizovaným způsobem pracuje s nahotou a která se v zrcadle smrti zabývá otázkou poctivé či manipulativní religiozity, jsme ve tvaru, který rezignuje na temporytmus a často i na srozumitelnost textu, vystavení otázce po pravosti proroků a povaze cest, po nichž je následujeme. Inscenace pohoršovala nahotou účinkujících (až nepochopitelně) a (pochopitelně) technicky ledabylým projevem (některých) účinkujících.

K výčtu ne-činoherních inscenací je třeba přidat i blok **Tanec a pantomima**, v němž se objevily jak vtipné pantomimické miniatury a divadlo neslyšících, tak vysoce estetizovaná vystoupení souborů scénického tance.

Pokud jde o charakteristiku a kritické hodnocení činoherních inscenací, odkazují na **Zpravodaje JH** na festivalovém webu (či webu Amatérské scény – pozn. red.). Zpravodaj ostatně byl tak kvalitní, že může posloužit přímo jako seminární materiál pro budoucí redaktory kulturně-společenských periodik. Recenze byly kvalifikované a dobře, s vtipem i argumentací napsané, rozhovory důsledné ve zprostředkování sociálního i myšlenkového zázemí souborů, reportáže ze seminářů ozřejmovaly tuto linii JH a představovaly lektory. Zpravodaj obsahoval i čisté čtenářské a rekreativní rubriky, naplněné tentokrát mimořádně vtipně Janem Duchkem (nejen sloupky, ale i anonymní rubrika VinWin) a jednotlivými členy redakce. Přesvědčivě se ukázalo, že v podstatě konzervativní podoba Zpravodaje, založená na kvalitních recenzích a publicistice, je pro účastníky JH největším přínosem, doplnění o informace z městského a off-programového dění je užitečné, „počtení“ v rekreativních rubrikách je nejen zábavné, ale i inspirativní. Kvalita fotografií je samozřejmostí a ani fakt, že Zpravodaj nemá šanci projít jazykovou korekturou, se na jeho jazykové podobě nijak negativně neprojevuje. Kromě okamžitého účinku je Zpravodaj i cenným archivním materiálem, dosvědčujícím pro budoucí badatele úroveň festivalu. A jeho redakce příkladem obětavé, společné věci takřka do roztrhání těla sloužící týmové práce.

JH byl průběžně reflektován i ve dvou diskusních klubech. Hyde Park, moderovaný Janem Hnilíčkou, se každý večer zabýval jednou složkou problematiky amatérského divadla, od jeho historie přes organizaci až po společenskou reflexi nebo autorské právo. Pokaždé byli pozváni expertní hosté. Problémový klub je tradiční součástí programu JH, dalším seminářem. Založen byl s cílem pojmenovávat a analyzovat obecnější problematiku divadla jako umění, odrazovým bodem k úvahám jsou společně shlednuté inscenace. Lektori Problémového klubu se snaží obracet posuzování inscenací od jejich hodnocení spíše k analýze, jevy, vyskytující se třeba v miniatuře v inscenacích na JH, zobecnit v zra-

dle dějin i teorie divadla. Důležitým tématem úvah jsou sociální jevy, pedagogická práce, politikum, kontext všeho druhu. Je důležité, aby lektori PC měli rozmanité specializace a neškodí ani genderová (včetně věku) vyváženost. Tentokrát byl lektorský sbor vlivem nutných odjezdů některých členů jednorázově doplňován lektory jiných seminářů, což se ukázalo jako osvěžující a přínosné, dotyční ale musí předem vědět, že mají za povinnost příslušné inscenace na JH vidět. Praxi jednorázového doplňování stálého týmu lektorů v jednotlivých dnech lze organizátorům doporučit, je to osvěžující pro stálé lektory i pro publikum. Problémový klub měl tentokrát opravdu povahu klubu, tedy setkávání lidí, kteří se znají, těší se na vzájemný dialog – a přivádějí další hosty.

Z inspirativních představení byla lekcí syntézy prostředků inscenace souboru **Geisslers Hofcomoe-dianten** *Tři ženy a zamilovaný lovec*. Dramatik René Levínský napsal na objednávku hru na motivy života a díla barokního malíře Petra Brandla kvasi-barokním jazykem, režisér Petr Hašek ji inscenoval jako barokní divadlo včetně šerosvitného osvětlení svíčkami, Brandlovy obrazy byly zaranžovány z těl herců, zněla barokní hudba v historicky poučené interpretaci. Inscenace je příkladem vytříbeného stylu ve všech složkách. Dvě inscenace mima **Radima Vizváryho** (*Pejprbpoj* odpoledne a *Sólo večer*) jsou ukázkou virtuózního zvládnutí celého spektra výrazových prostředků pantomimy a fyzického divadla. Byl to silný, ohromující zážitek, před nímž každý amatérský pokus o totéž bledne.

Dvě inscenace **Činohry 16:20** (*Ze života loutek* a *Bílé noci*) nedosahovaly úrovně ani zajímavosti nejlepších amatérských činoherních inscenací na JH. Podobně tomu bylo s inscenací *Legenda o leších a lidech*, hranou k poctě a in memoriam Františku Zborníkovi, významné a populární osobnosti amatérského divadla (jehož autorská a režijní ruka byla patrná i v regulérní inscenaci *Svoboda nadvakrát* **Divadla Pod čarou Písek**). Zábavný pastiš (poněkud amerického střihu) 39° brněnského **Buranteatru** ukázal produktivní techniku divadelního rozehrání příběhu známého z filmového zpracování (A. Hitchcock) v případě, že soubor má vynikajícího herce, který vytvoří osu jevištního dění (zde Michal Isteník). Tyto inscenace posílily bohužel dojem přílišného zahlcení festivalu tradiční činohrou v její konzervativní podobě.

Osmdesátý devátý Jiráskův Hronov měl přátelskou a hravou atmosféru. Snad to způsobila i výměna vedení města po volbách v roce 2018 – staré spory už nestojí mezi oběma pořadateli, městem Hronov a Artamou Praha, posunu směrem k lepšímu vkusu doznal i doprovodný program ve stanu za radnicí i v parku. Vlivem politické krize na Ministerstvu kultury ČR se dokonce i zahájení (a doufám, že i závěr, u něhož jsem nebyla) obešel bez jalových frází a přihřívání politických polévek. Jako za odměnu bylo i počasí – spalující výheň na náměstí byla každý den zchlazena deštěm, který však nikdy neměl tak dlouhého trvání, aby znemožnil setkávání pod širým nebem v Tritonu. A hronovští ochotníci se opravdu vyznamenali každodenními snídaněmi na terase Jiráskova divadla, s opravdu domácíkou a pro různé chutě a stravovací způsoby připravenou nabídkou, poslední ráno doplněnou i hudbou šarmantního gentlemanského hronovského tria **El Tres Pisoares**. Při písni Podívej, kvete růže a myšlence na brzké loučení leckterému účastníku padla slza do kávy či čaje.

Horšovský Týn jako ostrov hravosti

V sobotu 9. února 2019 se konala v Horšovském Týně přehlídka monologů a dialogů **Kandrdásek** a **Pohárek SČDO**. Do kategorie divadla jednoho herce se nikdo nepřihlásil, a tak byla tato část programu zrušena. Někdy se holt nezadaří...

Text: Petra Richter Kohutová

Kdo nabídl pozoruhodnou dramaturgii a radost ze hry? Ostrov. Kdo sklídl nejvíce potlesku? Ostrov. Kdo byl nejlepší? Ostrov. A není divu. Obsahem **Kandrdásku**, tedy soutěže monologů a dialogů pro děti a dospívající mezi osmým a osmnáctým rokem života, bylo šestadvacet výstupů – a všechny nazkoušeli pedagogové Irena Konývková, Daniela Králová a Ondřej Šulc z ostrovské základní umělecké školy, ze souboru **HOP-HOP. Z Ostrova** tedy tentokrát nepřišel mikrobus jako obvykle, ale autobus úctyhodných rozměrů.

Úctyhodná byla také práce, kterou účinkující a jejich pedagogové odvedli. Doložilo to množství čestných uznání a diplomů; dařilo se zejména v nejnižších dětských a v těch nejdospělejších kategoriích. V kategorii monolog 8–10 let obdržely diplom **Natálie Szabo** za *mouchu Bzilkou ve výstupu Skleněný domeček* i **Adéla Hájková** za titulní roli ve výstupu *Jak straka prodávala prstýnky, náramky a korálky*. V kategorii monolog 11–13 let získaly čestná uznání Lucie Mašková za Hrdého Budžese a Sofia Yarovaya za Frantové Vikinskou princeznu, v kategorii 14–15 let pak **Tereza Horčíčková** za vizualizaci básně *Petra Nikla*. Nejzajímavější byla kategorie 16–18 let – tam byly za tři výstupy rozdány tři diplomy: na prvním místě se umístil **Tadeáš Novák** jako *Christopher v Podioném případě se psem*, na druhém místě **Jan Roháč** jako *Joe v Saroyanově minidramátku Tam, odkud přicházím*, jsou lidé zdvořilí a na třetím místě **Hedvika Navrátilová** jako *Sydpkok v Brzákové Nevěště Dyptigirů*.

V dialogích se vedlo ještě lépe. Ze čtyř výstupů kategorie 8–10 let byly oceněny všechny čtyři; **Ella Zeroniková**, **Karolína Pöselťová** a **Eliška Mikesková** jako *Tři blechy*; **Jiřího V. Svobody**, **Samuel Tomáš Machač**, **Tadeáš Matoušek** a **Adéla Hájková** jako *Lobelovi žabáci Žluňk a Kvak plus vítr* ve výstupu *Seznam*, **Ivana Chernyavská** a **Kateřina Staňková** jako *pes a krysa* v Oskarssonově *Placatém králíkově* – k těm putoval diplom – a **Svobodova hříčka O Brumburumbovi** v podání **Iva Tomáše Frýdla** a **Adriany Praštalo**, převtlující se do pěti dalších zvířátek, získala čestné uznání. Do kategorie 11–13 let putovala čestná uznání pro **Pavlinu Motlíkovou** jako *Princeznu* a **Markétu Besperátovou** jako *Rozáru* v *Legátové Mušli*, pro **Lucii Danielu Fořtovou** a **Lucii Kučerovou** za *Amélii* a *Markétu* ve výstupu *Amélie* a *tma* podle *Petry Neomillnerové* a pro **Valerii Procházkovou** a **Janu Rožkovou** za *Lisu* a *Annu* z *Dětí z Bullerbynu*, v kategorii 14–15 let byly oceněny **Barbora Štěpánová**, **Anna Machková** a **Hedvika Chocheľová** za *nudící se komáry* a *vosu bez křídýlek* ve výstupu *Jak byla vos* *Marcelka ráda*, že je *Michal Čunderleho*. A tři výstupy v nejvyšší kategorii 16–18 let byly opět oceněny všechny: prvním místem *Budík* pro *Šípkové Růženky*, v němž účinkovali **Tadeáš Novák** a **Jana Ďuržová**;

druhým místem *Propustkův Srab* v podání **Víta Bauchnera** a **Sáry Horčíčkové** a třetím místem *Jana Eyrová*, respektive postavy *Jany* a *Jana* v podání **Lucie Ratajčákové** a **Antonína Valentý**.

Všichni ocenění diplomem automaticky postupují do dalšího kola přehlídky; odehraje se v březnu v Brandýse nad Labem. Porota ve složení *Eva Koutová Willigová* (předsedkyně), *Petra Richter Kohutová* a *Vilém Dubnička* se v rámci rozborového semináře věnovala kromě konkrétních připomínek i jistým zevšeobecněním. Byla oceněna dramaturgie, a to přesto, že pedagogové málokdy sáhli po dramatické látce, většinou vycházeli z prozaických, mnohdy dětských titulů, která dále upravovali; žánrově převládaly výstupy komické či vyžadující větší míru nadsázky. Přehlídka nabídla velký rozptyl předloh, nazkoušených postav a témat; od české a světové klasiky (*K. Čapek*, *K. Legátová*, *Ch. Bronte*, *E. Kästner*, *R. Dahl*...) přes upravené domorodé legendy (podle *Z. Frantové* a *P. Brzákové*) nebo pointovanou poezii (básně *P. Nikla*) po vesměs ironické či černohumorné výstupy podle současných autorů (*M. Lowery*, *Ch. Priestley*, *M. Čunderle*, *K. Oskarsson*...). Děti si ponejvíce hrály na zvířátka, ti starší vstupovali do rolí svých vrstevníků; tematicky se objevila šikana (od viktoriánské po současnou), touha někam patřit, formování životních postojů skrze konfrontaci s nespravedlností, ztrátou či osudem atd. O odpovídající kostýmy a rekvizity se postarali pedagogové s účinkujícími velmi pečlivě. Letos více než kdy jindy se však ukázalo, jak je důležité v rámci zkoušených výstupů, být jde „jen“ o monology a dialogy, vycházet zevnitř účinkujících a eventuální jevištní nápady přizpůsobovat jim, nikoli naopak; přesně si určit žánr, pracovat důsledně s nadsázkou a věnovat se práci s rytmem a pauzou; a zejména – položit dobrý základ výstupu již při práci s textem: jevištní mluva vykazovala rezervy přímo obřímí.

Andrea Dufková a Michal Pivoňka, Horšův Týnec; foto archiv přehlídky

Pohárek SČDO

Obsazenost Pohárku byla nepoměrně menší; oproti minulým rokům se poměr výstupů mladší a střední generace otočil. Byli jsme svědky toho, co se stane, Když do hnízdečka zavítá čáp podle autora Vladimíra Zajíce a účinkujícího **Richarda Kolka** z místního souboru. **Petr Vojkůvka** z Podividla ažažAš si za předlohu svého výstupu nazvaného Poděkování zvolil děkovnou řeč nejmenovaného normalizačního muzikanta za udělení státního vyznamenání. **Miloslava Baxová**, rovněž místní, si zvolila rozhodování Agáty z Gogolovy Ženitby, **Marcela Žandová Švejdová** z Plzně nabádání k vraždě Lady Macbeth ze Shakespeara a horšovskotýnečtí **Michal Pivoňka** a **Andrea Dufková** oprášili úvodní výstup ze Sigarevova Ruského lota.

Richard Kolek urazil od loňského inzitního kovboje ze Schaeferova Jezdce z neznáma k letošnímu „dělňákovi, co čte Faulknera“, obrovský kus cesty. Nepochybně mu pomohl autor předlohy Vladimír Zájic, který víceméně epické vyprávění zasadil do situace skládání a šroubování prkének z IKEA tak, aby z nich na konci vzniklo ono „patro“ pro svobodnější život rozrůstající se rodiny. Richard zapracoval na jevištní mluvě, zároveň důsledněji využívá svůj smysl pro nadhled a pointování a přes zdánlivě pomalé tempo výstup vygraduje tak, jak je třeba. Při debatě byly vytčeny pouze detaily – a nastal nesmiřitelný boj mezi mužskou a ženskou částí poroty o smysl a vyznění výstupu.

Petr Vojkůvka z Aše je známý originalitou zvolených předloh. Zatímco loni šokoval tragickou výpověď majora vzpomínajícího na válku v Afghánistánu podle Alexejevičové Zinkových chlapců, letos změnil téma i žánr. V hnědém obleku se žlutou kravatou, s velkým lesklým vyznamenáním, u stolu, na němž je namísto ubrusu česká vlajka a na ní chlebičky a pivo, předvedl v buranském projevu vynikající študýrku muzikanta vpravdě lidového, jenž „nemá žádný odpad, nehrotí kvalitu a neschovává se za nesrozumitelnou poezii“. Kromě promyšlené struktury výstupu a vysoké kultury jevištní mluvy byla oceněna Vojkůvkova odvaha – jedná se o satiru, která je postavena na občanském postoji učin-

kujícího a výrazné projevy nesouhlasu lze očekávat. Bylo však inspirativní sledovat, jak v průběhu výstupu některým původně rozesmátým divákům tuhne úsměv na rtech.

A tak byla udělena v této kategorii dvě první místa – oba pánové si je zasloužili, byť každý z jiných důvodů. Postupují tedy na celostátní kolo ve Velké Bystřici.

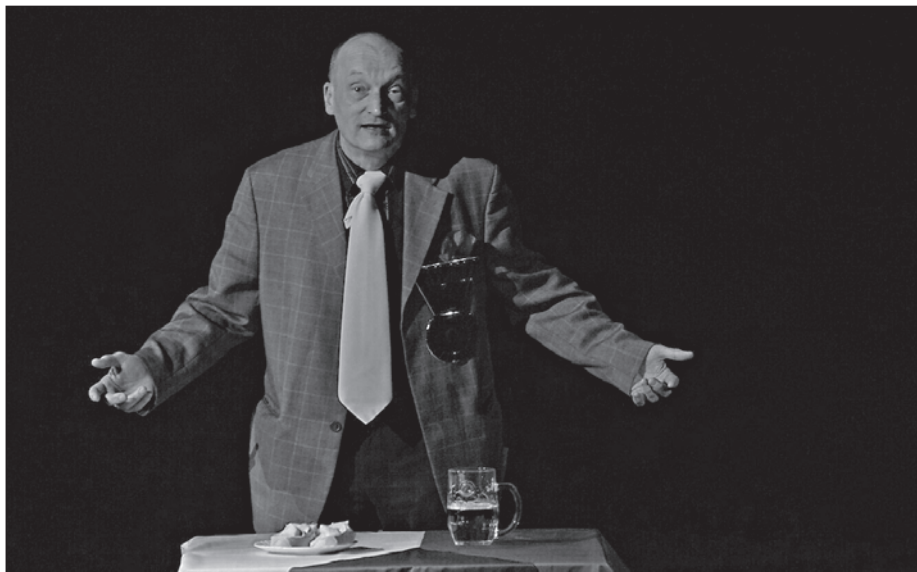
Miloslava Baxová byla roztomilá coby poněkud zralejší Agáta vybírající si mezi ženichy. Monolog vyložila klasicky, vyšla ze znalosti původní hry, ctěla žánr a její herecká zkušenost se nezapřela; pointa – složení jednoho ideálního ženicha z židlí – byla originální. Škoda jen, že nebylo cítit silnější vnitřní pnutí a monolog tedy postrádal výraznější gradaci.

Proti **Marcele Žandové Švejdové** a její lady Macbeth se spiklo snad úplně všechno – včetně toho, že si ne úplně porozuměla s technikou: šikmé světlo bylo zajímavé, ale ve chvíli, kdy se pohnula, skončila ve tmě, a podkresová bouře burácela tak, že ji nebylo slyšet. Škoda. Přitom si vybrala ne úplně běžný výstup ze Shakespeareova dramatu a zručně přepsala dialog do monologu.

Na úvodní scéně ze Sigarevova Ruského lota byla znát výkladová pečlivost, mluvní i pohybová disponovanost účinkujících i fakt, že celou hru horšovskotýnečtí svého času uváděli (dokonce s ní postoupili na KDP ve Vysokém nad Jizerou), takže jak prvky scénické, tak kostýmy ladily a byly dotažené. Hledání ztraceného losu graduje zejména skrze výraz a jednání postavy Galiny, kterou Andrea Dufková obdařila původně ztišenou nešťastností a posléze ji proměnila ve vzteklou agresivitu (červený nátělník partnera by mohl vyprávět), Michal Pivoňka coby flegmatický buran Kolja jí zdatně asistuje. Pracuje se s rekvizitou (s láškou vodky – jak jinak – a nožem), případně kostýmem (župan). A výstup má nepopíratelnou gradaci i tečku. Takže bylo možno ho rovněž ocenit diplomem a nabídnout do Velké Bystřice.

Součástí sobotního programu byla také vernisáž putovní výstavy Čtvrt století západočeských přehlídek SČDO, která pobude v Horšovském Týně měsíc a poté se přesune do Horažďovic. Co se organizace přehlídky týče – zázemí bylo jako vždy příkladné, týmu Leony Císlarové náleží velký dík. Nabízí se jen drobná poznámka pod čarou, zdali by při takovém množství výstupů nebylo na místě uvažovat o rozdělení přehlídky do dvou dnů – a zdali by nestálo za úvahu nabídnout účinkujícím místo rozsáhlého jeviště také komornější prostor. Nicméně se zdá, že soutěže monologů a dialogů nezajdou na úbytě – a že mají pro účinkující výraznou přitažlivost. Pro ty z Ostrova letos nepochybně.

Petr Vojkůvka z Aše; foto archiv přehlídky

Divadlo jednoho herce v Kaznějově

Letošní přehlídky se zúčastnilo pět souborů z různých míst České republiky. V umělecké produkci převažovaly klady nad zápory. Ocenění zasluhuje jak dramaturgická vynalézavost, tak herecká erudice jednotlivých interpretů.

Text: Marie Caltová

Národní přehlídka Divadlo jednoho herce se konala ve dnech 13.–14. dubna 2019 v Divadle Šutr Kaznějov. Vyhláškatelem je SCDO, pořadatel SCDO západočeská oblast a Divadelní soubor Štace Kaznějov.

Přehlídku zahajoval **Jaroslav Střelka z Broukovicova kamdivadla z České Kamenice**. V pořadí již šestém monodramatu nazvaném *Do kalhot* je Jaroslav Střelka jak autorem textu, tak režisérem, dramaturgem výběru hudby i zvuku a především jediným interpretem. Zamýšlí se nad osudem tří generací jedné rodiny orámované rokem 1910 a současností. Modré džíny jsou symbolem svobody povznášející jejich nositele nad přízemní realitu. Přes ně zobrazuje hledání vlastní identity a vztahu ke společnosti, která je obklopuje. V hereckém projevu Jaroslava Střelky se spojuje prožitek s hodnocením jednotlivých situací. Humorný pohled se střídá s vážnějším, až tragickým tónem. Pečlivě artikuluje, volí jednoznačné charakterotvorné gesto, nebojí se ostrého střihu. Větší prostor k tomu má v první části, protože osud dědečka je barvitější, než příběh otce a vnuka. Poněkud příliš zašifrované jsou úvodní scény vlastního příběhu. Scénografické vyjádření jde cestou účelného minimalismu, poněkud zplošťující jsou masky zastupující postavy spoluhráčů. Při schopnosti Střelky výrazně kreslit postavu je výtvarné zjednodušení nadbytečné. Jaroslav Střelka získal cenu za herecký výkon a textovou předlohu inscenace *Do kalhot!* Inscenace je doporučena programové radě k účasti na Kraňošově divadelním podzimu 2019.

Emil Kopčák z místeckého divadla PROZATiM Frýdek-Místek zvolil text autora Romana Sikory *Smrt talentovaného vepře*. Jde o obraz despotické společnosti, ve které se svévolně nakládá s talentovaným jedincem. To, že je hlavní postava vepř, umožňuje komediální nadsázku. Žánrově hra balancuje na hraně tragiky a komiky. Emil Kopčák svoji postavu vepře obhazuje. Líčí prostě jeho životní peripetie. Chybí hodnocení postavy, kritický nadhled nad tím, co umožňuje fungování nelidského systému, ve kterém se snaží bez problémů existovat. Síla jeho projevu je v osobní zaujatosti. Cesta od obhajoby k hodnocení by mohla obohatit jeho herecký výkon o krutý humor. Zcela zbytečné je zapojení další postavy v samotném závěru inscenace. Emil Kopčák získal čestné uznání za uvedení originálního a významově bohatého textu *Smrt talentovaného vepře*.

Zdeňka Kulová z ostravského divadla DEVÍTKA se prezentovala v komediálním monologu *Voda a mýdlo* od italského autora Alda Nikolaje. Jde o humorně nadsazený příběh mnohonásobné vražedkyně, která si užívá nesvobody v kriminále. Ve vězení se její naplnění života redukuje pouze na čistotu

těla. Zdeňka Kulová ztvárňuje svoji postavu s roztomilou erudicí. Její Francesca má energii, vitalitu i půvab. Absurdita základního spojení lidského spokojenosti a nelidskosti prostředí tím výrazněji vynikne. Problém spočívá v tom, že odhalování prostředí by mělo být zpočátku povlnnější. Divák by měl být více překvapen, jaké je skutečné prostředí, ve kterém se příběh odehrává. Zdeňka Kulová obdržela cenu za herecký výkon ve hře *Voda a mýdlo*. Cenu získal také Dušan Zakopal za režijní spolupráci na inscenaci *Voda a mýdlo*.

Sólový monolog pro herečku **Helenu Pěchovou** *Znáte Coco Chanel?* napsala a zrežirovala pro Divadelní spolek Jiří Poděbrady Jana Langr. Coco Chanel je zobrazena na svém kariérním vrcholu, kdy nejen líčí svoji strmou cestu za slávou a bohatstvím, ale především zkoumá tragiku svých citových turbulencí. Osou příběhu je milostný příběh se skladatelem Igorem Stravinským. Helena Pěchotová si poněkud ztížila situaci konvenčním kostýmem, který nejen že nevyjadřuje její společenské postavení, ale nedokáže ani vyjádřit její neutuchající vášeň. Křišťálový lustr naopak významově i esteticky působivě dotváří exkluzivitu prostředí. Herecký výkon Heleny Pěchotové se omezil na pojmenování dějových proměn. Cesta k obohacení plasticity postavy Coco Chanel vede k emocionálnějšímu hledání příčin osamění a bolestných proher. Tedy toho, co se skrývá pod nablýskaným povrchem úspěchu.

Divadelní spolek Tyl Dačice uvedl text Venduly Borůvkové *Modelka XXL* v interpretaci **Moniky Novákové**. Základní situace modelky Vendy Koblížkové se odehrává před finále soutěže Miss XXL, do které se umístila. Ve zpovědi, částečně určené pro kameru, částečně pro vlastní duši, se zpřítomňuje život dívky protkaný nadějami i zklamáními. Víra v sebe, ale i schopnost sebeironie a poznání, okořeňuje její projev humorem i dojetím. Monika Nováková se zhostila svého hereckého zadání s velkým nasazením, espretem a humorem. Dokáže perfektně pracovat se svými fyzickými dispozicemi, ale současně postihovat turbulenci citů a nálad. Má znamenitý dar uvolněně existovat na jevišti a přitom hodnotit svoje postavení. Máme pocit, že situace vymýšlí a prožívá právě teď za naší účasti. Požití alkoholu v samém závěru monologu otevírá další možnosti obohacení postavy směrem k drsné emocionální otevřenosti. V interpretaci Moniky Novákové jde ale jen o vycizelování jednotlivých detailů. Nejde o změnu kresby, ale otevření nejniternejších hlubin jejího nitra. Nicméně jde o pozoruhodný herecký výkon, který byl po zásluze dekorován cenou za herecký výkon, Bety Minářů pak získala čestné uznání za režijní spolupráci. Navíc bylo toto monodrama doporučeno na Jiráskův Hronov 2019.

Program na půdě kaznějovského divadla ŠUTR znamenitě doplnilo inspirativní představení *Srnky* v provedení divadelního studia **D3 Karlovy Vary**. Lehce absurdní tragikomedie současného autora Tomáše Svobody byla v inspirativním provedení karlovarských umělců humorným příspěvkem k hledání příčin životních selhání.

Čtyřicátý sedmý ročník Pohárku SČDO

Finálové kolo čtyřicátého sedmého ročníku národní přehlídky Pohárek SČDO proběhlo ve dnech 7.–9. června ve Velké Bystřici. Pořadatel Divadelní soubor Osvětové besedy Velká Bystřice přivítal devatenáct účastníků – hereček a herců – z několika krajů České republiky, kteří soutěžili v pěti dialogích a osmi monologích (čtyři ženy a čtyři muži).

Text: Ladislav Vrchovský

Výběr autorů předlohy pro herecká vystoupení zahrnoval autory dramatických textů i autory prozaických textů. Ve druhém případě byli u některých soutěžních vystoupení představitelé jednotlivých osob zároveň hercem i dramaturgem. V jednom případě si dokonce soutěžící sám vytvořil český překlad a šlo o českou premiéru ukázky tvorby v České republice zatím neznámého autora. Co se věku soutěžících týká, soutěžili mezi sebou zástupci všech generací od patnácti let až do vysokého seniorského věku.

V celém spektru soutěžních vystoupení se již po několik let v této soutěži objevují tradiční dialogy a monology ze známých divadelních her, i texty zatím naprosto neznámé. Občas jde o výstup vyňatý z nastudované celovečerní inscenace, častější je však nastudování soutěžního výstupu v podobě samostatně vystavěného monologu či dialogu. Stále častěji se objevují i monology postav z her, které jsou kompilátem jednotlivých replik vyjmutých z celkového kontextu a dohromady vytvářejících portrét postavy jako takové. Jednotliví účastníci soutěží s výstupy připravovanými pro přijímací pohovory na různé umělecké školy (u těch nejmladších), s výstupy plánovanými jako dílčí celky regulérních celovečerních divadelních představení, některým však jde jen o účast v soutěži jako takové a s další prezentací svého výstupu již nepočítají.

Naprostá většina zúčastněných se vždy těší na rozborový seminář s porotou, který je nejen hodnocením hereckého výkonu, ale i společnou debatou o tématech a jejich zpracování.

V soutěži o Pohárek SČDO jde především o ukázkou hereckých interpretačních i tvůrčích schopností. Někteří účastníci režírují sami sebe, jiní mají svého režiséra. K vidění bývají výstupy v prázdném prostoru s využitím světla a hudby, i výstupy v prostoru scénografem zaplněným nejrůznějším mobiliářem.

Po vyjmenování autorů předloh – Ivana Bakarič, Ludmila Ulická, Vasilij Sigarev, bratři Čapkové, Tennessee Williams, Rob Hayes, Vladimír Zajíček, Curt Flastow, Aldo Nikolaj, Vendula Borůvková, Braňo Holíček a Michaela Palašáková – je zřejmé, že letošní soutěž byla přehlídkou kvalitního dramaturgického výběru, v některých případech šlo o doslova objevnou dramaturgii.

V letošním ročníku byly v soutěži dialogů z celkového počtu pěti výstupů tři nadprůměrně kvalitní. Ludmila Bergová a Roman Tegel nastudovali pod režijním vedením Tomáše Hradila výstup z jednoak-

tovky Tennessee Williamse Autodafe. Andrea Dufková a Michal Pivoňka předvedli výňatek z inscenace hry Vasilije Sigareva Ruské Loto a Ludmila Panenková spolu s Jiřinou Bartákovou zahrály výstup z Ruské zavařeniny Ludmily Ulické.

Také v mužských monologích šlo o tři velmi vydařené výstupy: Jan Raclavský si sám z angličtiny přeložil a pro divadelní výstup upravil část z textu Roba Hayse Trapné konverzace se zvířátky. Petr Vojkůvka předvedl ukázkou z tvorby neznámého autora v podobě monologu umělce oceněného významným od prezidenta. Jaroslav Magdon zahrál postavu starého muže vyrovnávajícího se se samotou a nezájmem okolí. Výkon Jaroslava Magdona byl vrcholem celé soutěže.

Nejvyrovnanějším kláním o nejlepší herecký výkon byla kategorie monologu žen. Ludmila Bergová předvedla Frančesku ze známé jednoaktovky Alda Nikolaje Voda a mýdlo. Eliška Weberová, jediná letošní zástupkyně celostátní soutěže mladých herců a hereček Kandrdásek SČDO, zahrála Modelku XXL Venduly Borůvkové. Jitka Borovičková si připravila výstup ze hry Braňo Holíčka a kolektivu herců Divadla Petra Bezruče Nejsem rasista, ale ... pod názvem Pomazánkové máslo a Eva Annikki Peltonen předvedla Diamantové očko Michaely Palašákové.

Odborná porota pracující ve složení Ladislav Vrchovský, Eva Willigová a Jiří Anderle udělila následující ocenění:

Dialogy

1. místo Ludmila Panenková, Jiřina Bartáková, L. Ulická: Ruská zavařenina, Marjána, Natálie Ivanovna
2. místo Andrea Dufková, Michal Pivoňka, V. Sigarev: Ruské loto, Galina, Nikolaj
3. místo Ludmila Bergová, Roman Tegel, T. Williams: Autodafe, Duvenetová, Eloi

Čestné uznání

Kristýna Herzinová za výtvarný návrh kostýmů motýlů v dialogu Ze života hmyzu

Monology muži

1. místo Jaroslav Magdon, C. Flastow: Požehnané stáří, George
2. místo Petr Vojkůvka, anonym: Poděkování, Umělec

Čestné uznání

Jan Raclavský za herecký výkon v monologu Trapná konverzace se zvířátky

Monology ženy

1. místo Ludmila Bergová, A. Nicolaj: Voda a mýdlo, Frančeska
2. místo Jitka Borovičková, B. Holíček: Pomazánkové máslo

Čestné uznání

Eva Annikki Peltonen za herecký výkon v monologu Diamantové očko

Sedmnácté zastavení jara

Kdyi, v roce 1973, to byl oblíbený televizní seriál s vynikajícím ruským hercem Vjačeslavem Tichonovem, také jsem na něj koukal: Sedmnáct zastavení jara. Ale dnes, kromě vzpomínky na toho charismatického herce, mi nic nepřipomíná – na rozdíl od východočeské přehlídky divadelních venkovských souborů s názvem Miletínské divadelní jaro, která se letos konala právě po sedmnácté.

Text: Alexandr Gregar

Ve dnech 5.–7. dubna 2019 se do útulného sálu miletínského Sousedského domu – jak příznačně označení místa k pospolitosti – sjelo devět inscenací devíti divadelních souborů z Královéhradeckého a Pardubického kraje. A to z malých obcí jako je i Miletín nebo Doubravice u Dvora Králové, kousek od Miletína, která nemá ani 400 obyvatel. Ale také z Vamberka nebo Heřmanova Městce, obcí téměř pětitisícových – což je hranice velikosti místa opravňující k účasti na Krakonošově divadelním podzimu. Letos bude ve Vysokém nad Jizerou již 50. ročník této národní přehlídky, jen první ročník se kdysi pořádal v Žebráku...

Miletínské divadelní jaro láká soubory jak příjemným a technicky dobře vybaveným divadelním prostředím (příjemnějším o právě renovovaný bar), tak pohostinností místního souboru. Letos navíc obohacenou výletem do Muzea českého amatérského divadla, rodného domku a na stezku Karla Jaromíra Erbena. Ostatně bylo krásné počasí. Byť si ho porota (**Mgr. Alexandr Gregar, Ph.D., MgA. Petr Kracik a Mgr. Jaromír Vosecký**) moc neužila; většinu času trávila na představeních a při rozborových seminářích, pilně navštívených nejen vystupujícími soubory.

Páteční maratón (na programu byly čtyři inscenace) skončil v pozdních nočních hodinách. A s pocitem, že přehlídka bude povedená. **Domácí miletínský soubor** uvedl hru Jaroslava Břehového *Zátiší s loutnou*, poměrně mnohomluvnou a literární, ale s příjemným „energetickým“ hereckým nasazením. Dokonce se miletínští vyhnuli mnoha záludnostem předlohy a zábavnou konverzačku obohatili několika půvabnými hereckými výkony (Růžena Kněžourková a Hana Kněžourková za ně dostaly Čestná uznání).

Následoval **Kroužek divadelních ochotníků z Dolní Dobruče** s vlastní autorskou hru *Labyrint srdce Jana Amose*, kterou napsal a režíroval člen souboru Jiří Jakubec – jako poctu legendárnímu Učiteli národů, a to ve formě jakéhosi dokudramatu s výjevy z myslitelova života i řadou přesahů k současnosti, navíc s pozoruhodným výkonem více než osmdesátiletého „barda“ souboru, Jiřího Kristla, v roli Komenského, za níž mu porota udělila Zvláštní cenu za herecký výkon, autorovi hry pak i Cenu za autorství předlohy.

Mnoha přehlídkami protřelý **DS Heřman z Heřmanova Městce** překvapil v Miletíně hlavně dramaturgickým počinem: dnes, v době všeobecného bavičství, si vybral text morálně závažný – jednu z „fatalistických povídek“ dramatika Františka Langra z roku 1964, kterou scénárista Jaroslav Soukup dramatisoval pod názvem *Dopis vojína Caniveta* jako studii o odpovědnosti, vině a spravedlnosti.

Byť soubor nevládne zkušeným herectvím, ani schopností přesvědčivě naplnit jevištní situace, zaujal jak výběrem textu, tak upřímností některých hereckých výkonů (Michal Beran a Josef Wolf za ně dostali Čestná uznání).

Z rodu oblíbených komediálních titulů, které mívají u diváka bezpečný ohlas, je samozřejmě hra Joe DiPietra *Famílie aneb Potichu to neumím, jsem vášnivěj*. Její profesionální úspěch, např. před léty v Divadle na Vinohradech, to potvrzuje. Určitě i proto zaujala soubor **Divadlo Opatovice z Opatovic nad Labem**, režisérku Věru Pečenkovou i její poměrně velký herecký kolektiv. Pravda, text hry se určitě dobře čte, ale inscenovat jej není snadné: předpokládá totiž smysl pro přesnou dramatickou situaci, pro logické a více „pravděpodobné“ fyzické jednání. Není to prostě snadná hra, bavit může, pokud její uchopení je živější či živočišnější (italská rodina), když jednání postav nabídne publiku něco víc, než proklamativní, slovní informaci. Třeba osobnostním vkladem herce – jak se to podařilo Jiřímu Macháčkovi v roli Franka Gianelliho (Čestné uznání za herecký výkon), zvláště v jeho půvabném monologu o hračkách. Tengo famiglia!

Páteční den byl příjemný a slibující... Ale ani sobotní ráno tento příslib nezrušilo. Dopoledne vystoupil **Nechanický Ochotnický spolek (NOS)**, který přivezl další dramaturgický „objev“, hru maďarského autora Gabriela Vaszaryho *Bublinka*. Ty uvozovky k pojmu objev přidávám proto, že šlo o skutečné objevitelství textu, dosud snad i nepovšimnuté práce slavného českého herce Oldřicha Nového, který ji v roce 1974 přeložil a který tehdy DILIA vydala. Ale hra se na profesionálních jevištích zřejmě nikdy nehrála, ani v análech amatérského divadla jsme ji nenašli. Opatovičtí na ní narazili... A vkusně zinscenovali, stylově, inspirovaní Oldřichem Novým i jako retro – v duchu předválečné filmové grotesky. Dokonce v takto stylizované scéně, a do jisté míry i s jistým odkazem k předválečnému filmovému herectví. Je to anekdota poněkud klopotná a dokonce i s detektivním rámcem, herce však pohlcuje přemíra textu, ne vždy se daří natajmovat gag či komickou situaci. Ale herci dokazují, že divadlo mají rádi a rádi na scéně pobývají. Kromě esteticky příjemného konceptu, který se projevil i ve scéně a kostýmech, zaujala porotu i diváky především Eva Havranová v roli Lili (Čestné uznání za herecký výkon) a soubor získal i Čestná uznání za výtvarné řešení inscenace a samozřejmě za onen dramaturgický objev.

S další ryze autorskou prací přijel soubor **DeDivadlo z Doubravic poblíž Dvora Králové**, v jehož čele stojí autorka hry *Kančí zub*, novinářka Dagmar Ruščáková. Ta se vedle své profese pokouší o dramatické autorství a nezapře okouzlení textem, literaturou – který je však jen jednou složkou divadla. Téma problémů s udržetím „kulturního dědictví“ je zatíženo spoustou historických odkazů a dialogy nabízejí spíše jen rovinu referenční či informativní, navíc, bohužel, ve formě statického memorování... Hrát tento původní text jako dramatický příběh a zinscenovat „dramatičnost“ jeho vyprávění nad rámec jeho roviny slovní, bylo nad síly začínajícího souboru.

Poslední sobotní představení si ponechám až na konec zprávy, odlišuje se totiž od všeho, čeho jsme byli v Miletíně svědky... Takže nedělní dopoledne – soubor **Maska z České Skalice** inscenoval hru *Tři grácie u umakartu*. Napsala ji Michaela Doležalová, dramaturgyně olomouckého divadla, spolu

s hercem Romanem Venclem známá svým zábavným kočovným divadlem Do houslí, spoluautorkou hry je režisérka Janka Ryšánek Schmiedtová a jejich hra se úspěšně hraje v bratislavském Studiu L+S s Kamilou Magálovou v jedné ze tří ženských rolí – což je určitě velká výzva pro herečky komičky. V inscenaci českoskalické Masky (v režii filmového herce a režiséra Tomáše Magnuszka), však jen občas zaujmou některé textové „vyčtyávky“, hlášky a ironické poznámky, inscenace připomíná spíše formát rozhlasové hry, s převážně statickým slovním jednáním kolem kuchyňského stolu, byť např. představitelka Evky, Adéla Koncošová, zaujala i temperamentním hereckým projevem...

Miletínskou přehlídku uzavřel soubor **Jiřího Pošepného z Libošovic, DS LOS**. Jirka tam před pár léty statečně obnovil tradici ochotnického divadla a nastudoval i pěkné kousky, loni s gústem i Hawdonovu *Dokonalou soatbu*. Letos soubor přivezl další hru Jaroslava Břehového, v pátek jsme začínali jeho *Zátiším s loutnou...* Břehový je oblíbený autor, sám pochází z amatérského prostředí (DS Žlutice ze Žlutice), ale jeho hry se hrají i na profesionálních jevištích. Včetně notoricky známé Otylky, kterou si Libochovičtí vybrali: totiž – máme-li boubelatou a vtipnou herečku a pár vtipných nahrávačů, jejichž humor těží z komických životních situací, pak je vyhráno. Ale pokud se hraje vážněji, když slovní humor i situační komika se jen tak plíží při zdi, bez „perlivého“ espritu, spíše psychologicky „na vážno“, pak divákovi nezbude než hru jen „odezírat“. Třeba i s vděčností za každý povedený výstup. V představení libošovických jich bohužel příliš nebylo... Ale porota ocenila Čestným uznáním Františka a Víta Svobodu ml. za scénografii.

Takže na závěr z jiného soudku: vamberský **Divadelní soubor Zdobničan** je v kraji známý hlavně „zásobárnou“ dobrých amatérských herců i jedinečným smyslem režisérky Aleny Joachimsthalerové pro šikovné a poučené režijní vedení. Soubor se svými inscenacemi slavil úspěch už na mnoha krajských přehlídkách, v poslední době třeba v Ústí nad Orlicí (*Na správné adrese* či *Turecká kavárna*, loni i s Camolettiho hrou *Létající snoubenky*, kterou letos předvedl i v Miletíně – vamberští sice spadají do ligy „venkovských souborů“, ale k vystoupení na přehlídkách s postupem do Volyně jim nic nebrání, pokud nesoutěží o postup na KDP ve stejném roce. Což umožnilo i jejich letošní miletínské vystoupení... Soubor si vybírá především zábavné komedie hlavně díky své dovednosti vytvářet situace v přesném natajmování hereckých kreací a díky smyslu herců pro ztvárnění komických postav. Jejich barvitost a proměnlivost nepostrádá ani osobnostní typový vklad. A neodolatelné jsou zvláště herecké kreace Oldřicha Plašila v roli přítele Roberta (Cena za herecký výkon), také hrající režisérka Alena Joachimsthalerová získala Čestné uznání za roli služky Berty a Slávka Kašparová za roli letušky Jane. Soubor skvěle zvládá komediální žánr, i inscenace Létajících snoubenek má pevnou strukturu. Působila jako celek a temperamentní jednání postav bylo zcela uvěřitelné, hercům nescházely ironický nadhled a přesně fungovaly základní vztahy postav, proto byl divácký zážitek zaručen – režisérce i hercům se totiž daří přesně označit herecké typy (včetně kostýmů a rekvizit) a najít jejich přesné reakce v dramatických situacích. Což se děje navíc v neuvěřitelném tempu, přitom přehledně a smysluplně. Inscenace má výtečný rytmus, včetně závěrečné děkovačky. Vamberští už mají za sebou téměř dvacet repríz a zvládnutí hereckých výkonů tomu odpovídá. Inscenace vyzrála, působila autenticky a současně, byť nabízí „dobové reality“ – hra se u nás už od roku 1964, v roce 1991 byla dokonce zapsána do Guinnessovy knihy rekordů jako nejhranější francouzský titul na světě. Scénograficky se zdá nenáročná (jeden prostor), ale operuje i s nebezpečnými nástrahami několika dveří, které jsou ve vamberské inscenaci stále v permanenci, což klade mimořádné nároky na přesnost hereckých výkonů. Vamberská inscenace působila kompaktně a přehledně, zcela věrohodně a pro diváka stále

překvapivě. Režisérka Alena Joachimsthalerová si po právu z Miletína odvezla Cenu za režii a inscenace nominaci na letošní Krakonošův divadelní podzim ve Vysokém nad Jizerou.

Porota také doporučením na KDP ocenila inscenace *Labyrint srdce Jana Ámose* v provedení **KDO Dolní Dobrouč** a inscenaci *Dopis Vojína Caniveta*, kterou hrál **DS Heřman z Heřmanova Městce**.

Výsledky 27. ročníku Miletínského divadelního jara, postupové přehlídky na národní přehlídku venkovských amatérských divadelních souborů Krakonošův divadelní podzim ve Vysokém nad Jizerou

Porota nominuje na Krakonošův divadelní podzim ve Vysokém nad Jizerou

- inscenaci Létající snoubenky DS Zdobničan Vamberk

Porota doporučuje na Krakonošův divadelní podzim ve Vysokém nad Jizerou

- inscenaci Labyrint Srdce Jana Ámose KDO Dolní Dobrouč
- inscenaci Dopis Vojína Caniveta DS Heřman Heřmanův Městec

Porota udělila Čestná uznání

- Růžně Kněžourkové za roli Káči v inscenaci SDS Erben Miletín Zátiší s loutnou
- Haně Kněžourkové ml. za roli Evy v inscenaci SDS Erben Miletín Zátiší s loutnou
- Michalu Beranovi za roli Vojína Caniveta v inscenaci DS Heřman Heřmanův Městec Dopis Vojína Caniveta
- Josefu Wolfovi za roli Majora Davala v inscenaci DS Heřman Heřmanův Městec Dopis Vojína Caniveta
- Jiřímu Macháčkovi za roli Franka Gianelliho v inscenaci Divadla Opatovice Famílie aneb potichu to neumím, jsem vášnivej!
- Nechanickému ochotnickému spolku NOS za výtvarné řešení inscenace hry Bublinka
- Nechanickému ochotnickému spolku NOS za dramaturgický objev textu hry Gabriela Vaszaryho Bublinka
- Evě Havranové za roli Lili v inscenaci Nechanického ochotnického spolku NOS Bublinka
- Slávce Kašparové za roli Jane v inscenaci DS Zdobničan Vamberk Létající snoubenky
- Aleně Joachimsthalerové za roli Berty v inscenaci DS Zdobničan Vamberk Létající snoubenky
- Františku Svobodovi a Vítovi Svobodovi ml. za scénografii v inscenaci DS LOS Otylka

Porota udělila ceny

- zvláštní cenu poroty Jiřímu Kristlovi za roli Komenského v inscenaci KDO Dolní Dobrouč Labyrint srdce Jana Ámose
- Jiřímu Jakubcovi za autorství textu inscenace KDO Dolní Dobrouč Labyrint srdce Jana Ámose
- Oldřichu Plašilovi za roli Roberta v inscenaci DS Zdobničan Vamberk Létající snoubenky
- Aleně Joachimsthalerové za režii inscenace DS Zdobničan Vamberk Létající snoubenky

Klicperovy divadelní dny Sadská 2019

Středočeská krajská přehlídka venkovských divadelních souborů, která se koná v první polovině dubna, se letos v Sadské dožila svého jedenadvacátého ročníku. (5.–6. a 10.–14. dubna 2019)

Text: Sylvie Vůjtková

Již by tedy byla považována za oficiálně dospělou i v oněch přísnějších státech, než je tomu u nás. „Oslavy dospělosti“ byly letos rozděleny do dvou týdnů (pátek–sobota + středa–neděle) a zúčastnilo se jich devět souborů, přičemž osm inscenací bylo soutěžních a jedna nesoutěžní. Tříčlenný lektorský sbor letos sestával z Lenky Lážňovské, Milana Strotzera a Sylvie Vůjtkové.

Zahájení přehlídky se ujal domácí soubor **DS Klicpera**, který pod režijním vedením Sylvy Triantafillou připravil *Kachnu na pomerančích*. Nejednalo se však o speciální kulinářské překvapení na přivítanou, nýbrž o původně britskou hru Williama Douglas-Homea, kterou francouz Marc-Gilbert Sauvajon adaptoval do podoby konverzační komedie, jíž jsme měli možnost zhlédnout právě v Sadské. Příběh jednoho vyčpělého manželství, v němž nechce setrvávat ani jeden z partnerů, a přesto udělají všechno pro to, aby z něj neutekli bez boje a přiměli toho druhého požádat o rozvod. Podstatou této hry by mělo být, že každá z postav na ostatní hraje něco, čím tak úplně není, což motivuje jejich jednání a roztržky. **DS Klicpera** však zůstává zejména u konverzační roviny a ona dvojlovnost postav, která by měla být pohonem celé hry a mohla by inscenaci povýšit na herecký koncert, většinou zřejmě není, takže nejsou zcela zřetelné motivace jednání.

Druhým představením prvního týdne přehlídky se stal hororový thriller francouzských autorů Sébastiena Azzopardiho a Sachi Danina *Přízrak*, který **DS Uhlíř z Uhlířských Janovic** uvedl v české premiéře. Režie se ujali Helena Kmochová a Miroslav Förster, který se zároveň objevil v hlavní roli komisaře Malo Tiersena. Napínavá hra pracuje s velkým počtem prostředí, která střídá takřka filmovým střihem. Soubor proto vystavěl tři „pevná prostředí“ a zbytek odehrál jen v náznakové scénografii, která by mu umožnila relativně rychlou proměnlivost. Bohužel ani ta fixní prostředí (dům Tiersena, dům Alice a policejní kancelář) se do sebe trochu prolínaly, což bylo mnohdy matoucí. Inscenaci doplňovala i živá hudba (smyčkové trio), využitá bohužel zejména v přestavbách a přítomnosti duchů, přitom při větším zapojení by mohla pomoci inscenaci budovat potřebné napětí. Přízrak by mohl být velmi napínavou podívanou, základem pro jeho fungování by však měla být buď velkolepě tajemná a rychle proměnlivá scénografie (nebo nějaké velmi univerzální, hravé, režijně-scénografické řešení), ale ona možnost rychlého střídání a efektnosti jednotlivých prostředí je pro tento žánr takřka podmínkou fungování, což se Uhlířům bohužel příliš nedařilo.

Druhý týden přehlídky otevřel **DS Jiřího Voskovce ze Sázavy**, který do Sadské přivezl životopisnou hru *Hašler...* Pavla Kohouta, kterou kromě životního příběhu propojují samozřejmě i písně Karla Hašlera. Režisérem inscenace byl Martin Kovářík. Život Karla Hašlera je nám představován prostřednictvím zkoušky

životopisné divadelní hry, funguje tam tedy rámec divadla na divadla. Většina osazenstva (kromě představitelů ústřední dvojice Karla Hašlera a jeho partnerky Zdeny Frymlové) hraje vícero rolí, což je úplně v pořádku, jen místy nejsou dořešeny kostýmní proměny a herečka představující dramaturga najednou vystupuje v davové scéně bez jakéhokoli náznaku proměny. Pěvecký soubor v hudebních číslech odvádí velmi dobrou práci, po stránce pohybové, resp. choreografické, by byl dobré více zdůvodnit jednotlivé písně na onom místě v ději (jak mohou komentovat, co se právě odehrálo / odehrává), ve většině případů choreografie spíše ilustruje samotný text písně (byť ne ve všech, a tam, kde je postavena situačně, jako např. při rozkolu Karla a Zdeny, pak píseň funguje velmi dobře). Po herecké a režijní stránce jsou situace spíše načrtnuté, avšak nedotažené do důsledků, mnohdy nejsou jasné motivace, a protože text je už tak napsán lehce „ve zkratce“, o to zřetelnější by to mělo být v situacích.

Čtvrteční večer patřil **Dobřichovické divadelní společnosti**, která se v Sadské těší velmi dobré pověsti (což je poznat zejména na tom, jak narostou řady diváků v publiku). Ti na KDD tentokrát přivezli – vzhledem k předcházejícímu večeru – rovněž životopisnou a rovněž hudební inscenaci s názvem *Je úchvatná*. Komédie Petra Quiltera se zabývá sklonkem života nejhorší operní zpěvačky všech dob Florence Foster Jenkinsové. V případě této inscenaci se však jednalo nejen o debut režisérky Aleny Říhové, ale i řady hereckých protagonistů. V hlavních rolích Florence Jenkinsové a jejího pianisty Cosmy McMoona se představili Eugenie Koblížková a Dušan Navařík. Ti předvedli excelentní výkon nejen po stránce hudební (všechny árie jsou nádherně falešně zpívány i hrány naživo), ale i po stránce herecké, kdy celou inscenaci táhnou, postava pianisty je navíc vypravěčem a komentátorem celého příběhu a Navaříkovy mimoslovní komentáře bizarnosti celého toho světa, v němž se s Jenkinsovou a jejími nejbližšími ocitl, rozhodně nelze přehlédnout. Inscenace se velmi vydařila i po dalších stránkách – scéna je efektivní, jednoduchá, ale výstižná a snadno proměnlivá (čemuž napomáhají i projekce), o předěly (a přestavby) mezi scénami se navíc stará rozkošná dámská vokální skupina, která nejen tematicky a dobově pasuje, ale situačně přímo zapadá do prostředí, v nichž se odehrává následující scéna, takže je její zapojení vskutku organické. Kostýmní výprava je nejen výstižná dobově, ale pro jednotlivé postavy i velmi zábavně v jejich ulítlosti. Režisérce se navíc velmi dobře podařil upravit konec, který od sentimentálního patosu, kam jej směřoval autor, účastí dalších postav na scéně proměnila v dojemnou oslavu úspěchu, kterého Florence dosáhla. Ano, inscenace měla i lehké nedostatky po herecké stránce (představitelé St. Clair a paní Verindah-Gedgeové klouzali příliš po povrchu), ale její přednosti je radostně mnohem převýšily.

V pátek večer se nesoutěžně představil soubor **DIPONA z Louňovic** s hrou Wolfganga Kohlhaaseho *Ryba ve čtyřech* v režii Josefa Pšeničky.

V sobotu nás zasypala smršť v podobě tří soutěžních inscenací. Tou první byla autorská pohádka *Myšmašáda* Jiřiny Hřebíčkové, která ji nejen napsala, ale zároveň i režírovala a společně s dalšími

členy souboru **Zornice Maršovice** v ní i hrála. Příběh se točí kolem myší rodinky s početným potomstvem, jejichž bydliště začíná ohrožovat stále se rozšiřující lidská skládka. Myšky se proto rozhodnou místo útěku na jiné místo proti skládce bojovat aktivně – a to tříděním odpadu. Dějová linka je poměrně jednoduchá, ale u postav autorka pracuje s funkčními vyhraněnými typy (věčně otrávená myš puberťačka, hašteřící se dvojčata, ustrašené myší tety, moudrá magisterská myš), na různých místech do hry přímo zapojuje dětské publikum a je doplněná o několik písniček (autorské texty na dobře známé lidové písně). Kladem je i zapojení mladé herecké generace do postav myších dětí, byť zároveň je vidět značný rozdíl právě v hereckém pojetí dospělých myšek zkušenými herečkami a mladšími myškami, které příliš nedovedou vytěžit svůj typ v průběžném jednání (až na myš puberťačku). Kdyby se hravost, která je projevena v textu, podařilo projevit i v režijním ztvárnění jednotlivých situací, kde zůstává spíš jen nakročeno, mohla být ještě inscenace ještě mnohem dál.

V sobotu odpoledne přebíral soutěžní štafetu soubor **Blaník Načeradec** s inscenací *Vrátíla se jednou v noci*. Záhrobní komedii Eduarda Rovnera režíroval Václav Prokop. V tomto případě se inscenace lehce minula v žánru, neboť byli herci vedeni příliš psychologicky. To se projevilo zejména u představitelů hlavních postav Manuela (Aleš Vykouk) a jeho zesnulé matky Fanny (Petra Bartoníčková). Nutno říct, že jejich herecké výkony byly na velmi dobré úrovni, avšak posunem směrem k psychologii a existenciálnímu řešení vztahu syn-matka se jednak oslabila ona komediálnost zápletky (syn se chce oženit a jeho zesnulá matka se mu rozhodne vrátit do života, aby poznala nastávající snachu), zároveň hra, tak jak je napsaná, nemá ambici v situacích a dialogích jít dramaticky do hloubky, takže s tímto přístupem začíná drhnout. Nelze říct, že by situace byly špatně vystavěné, jen odlišné herecké uchopení hlavních postav najednou směřuje inscenaci trochu jiným směrem. Sám režisér navíc dost nevýhodně hraje dvojroli kamaráda Manuela a „záhrobního mstitele“, kdy v jedné scéně nesmyslně opouští jeviště, aby tam mohl vzápětí přijít jako jiná postava. Jejich verze navíc rozšiřuje život záhrobního světa (život po životě), což je tematicky zajímavé, ale ne vždy zcela funkční.

Sobotní program přehlídky dovršil další v Sadské velmi dobře známý soubor **Mršťa Pršťa Jr's ze ZUŠ Kouřim** s inscenací *Zběsilé N. aneb Další pán na holení*. Jedná se o detektivní komedii podle Paula Pörtnera, pod režii je podepsán celý soubor v čele s Martinem Drahovzalem. Hra z kadeřnického salónu, kdy skoro každý může být vrahem a je jen na divácích, aby zjistili co nejdříve chybějících informací a ve výsledku rozhodli, kdo bude z vraždy obviněn, je v Čechách poměrně známá. Kvality této inscenace jsou však jednoznačné – výborní představitelé v dvou hlavních rolích Tonyho Řezníčka (výkon Petra Žďárského byl skutečně skvostný) a Barbary Markové (Tereza Fabianová namíchal správný mix sympatií a nesympatií), skvěle sehnání všichni, sami schopní nejen improvizovat, ale reagovat jeden na druhého a velmi povedená výprava – která byla nejen naprosto funkční, ale i do posledního detailu „designově vymakaná“, jak scénografie, tak kostýmy.

Poslední soutěžní představení přijeli v neděli dopoledne odehrát **Jílovští ochotníci**, kteří v režii Karola Skladana připravili *Ze života hmyzu bratří Čapků*. Režisér se podepsal i pod scénografii, která sestávala z paravánu pokrytých novinami. Ty umožnily postavám z hmyzí říše různě na chvíli zmizet a opět se objevit, ale že by byla zas tak funkční se říci nedá. Kostýmy směřovaly spíš k vystižení charakteru, než k jednoduché „popisnosti“ hmyzí říše (chrobáci mamonáři, šneci důchodci). Scéna

mravenců byla výrazně krácena a všechny „boje“ se odehrávaly mimo scénu a my jsme se o nich jen dozvídali (zároveň to nebylo tematicky dostatečně opodstatněno, že bychom se o všech bojích dozvěděli pouze z médií, nebo zcela spokojené v klidu plánující vůdce, zatímco ostatní umírají či podobně), což tuto scénu poměrně oslabilo. Pavlína Staňková v roli Tuláka zdatně táhla celou inscenaci.

Na závěr přehlídky (společně s vyhlášením výsledků) **DS Klicpera** představil aktovku Jiřího Jahody *Třetí do páru* v režii Jana Pleskače.

VÝSLEDKY Klicperových divadelních dnů Sadská 2019

Čestná uznání

- Františku Černému za herecký výkon v roli Hugha Prestona v inscenaci Kachna na pomerančích
- Halině Brošové za herecký výkon v roli Zdeny Frimlové v inscenaci Hašler...
- Jiřině Hřebíčkové za textovou předlohu inscenace Myšmašáda
- Petře Bartoníčkové za herecký výkon v roli Fanny Sternové v inscenaci Vrátíla se jednou v noci
- Aleši Vykoukovi za herecký výkon v roli Manuela Sterna v inscenaci Vrátíla se jednou v noci
- Pavlině Staňkové za herecký výkon v roli Tuláka v inscenaci Ze života hmyzu
- Ivě Jabůrkové za herecký výkon v rolích Iris a 1. inženýra v inscenaci Ze života hmyzu

Ceny

- Ochotnickému spolku Uhlíř Uhlířské Janovice za dramaturgii inscenace Přízrak
- Divadelnímu souboru Jiřího Voskovce Sázava za interpretaci písní Karla Hašlera v inscenaci Hašler...
- Dušanu Navaříkovi za herecký výkon v roli Cosmy McMoona v inscenaci Je úchvatná
- Eugenii Koblížkové za herecký výkon v roli Florence Foster Jenkinsové v inscenaci Je úchvatná
- Lence Mejstříkové za kostýmy pro inscenaci hry Je úchvatná
- Dobřichovické divadelní společnosti za inscenaci Je úchvatná
- Petrovi Žďárskému za herecký výkon v roli Tonyho Řezníčka v inscenaci Zběsilé N. aneb Další paní na holení
- Tereze Fabianové za herecký výkon v roli Barbary Markové v inscenaci Zběsilé N. aneb Další paní na holení
- Divadelnímu souboru Mršťa Pršťa Jr's za výpravu k inscenaci Zběsilé N. aneb Další paní na holení
- Divadelnímu souboru Mršťa Pršťa Jr's za inscenaci Zběsilé N. aneb Další paní na holení

Doporučení k výběru do programu celostátní přehlídky venkovských divadelních souborů Krakonošův divadelní podzim Vysoké nad Jizerou 2019 **Divadelnímu souboru Mršťa Pršťa Jr's** s inscenací *Zběsilé N. aneb Další paní na holení*

Nominace do programu celostátní přehlídky venkovských divadelních souborů Krakonošův divadelní podzim Vysoké nad Jizerou 2019 **Dobřichovické divadelní společnosti** s inscenací *Je úchvatná*

48. Žlutické divadelní léto

Oblastní přehlídka vesnických amatérských souborů konaná ve dnech 24.–25. května 2019

Text: Marie Caltová

Přehlídku otevřel **Divadelní spolek Kolofantí z Kolovče** s inscenací *Zbývá příběh náš*. Autorem textu je dlouholetý šéf souboru Martin Volf. Pro soubor píše pravidelně texty s reálnou představou obsazení jednotlivých postav. Největší cena divadelní hry *Zbývá příběh náš* spočívá v zobrazení žhavé současné problematiky. Potřebné je téma křivácké manipulace mocných zbohatlíků s životy všech, kteří se jim vzepřou nebo jim prostě překáží. Aktuální je i morálka hry, protože všemocný „převlékač kabátů“ Luboš zůstává nakonec sám, bez lásky. Autorovi chybí přesnější tematická motivace příčin událostí, jejich důsledků a propracování vzájemných vztahů postav. Inscenace je označována jako muzikál, ale zpěvní texty se neváží k ději a jsou proto pouze pěveckou příležitostí pro herce. V režijní práci by se měl Martin Volf soustředit na pregnančnější propracování jednotlivých situací. Posílit by se měla souhra aktérů a jejich emocionální zapojení v dramatických situacích. Čestné uznání za herecké výkony získali Anna Behenská (Gábina), Zdeněk Valenta (Jarda) a Kamila Štíbraná (Zuzana). Martin Volf, i s ohledem na dlouholetou systematickou práci pro soubor Kolofantí, získal cenu za autorství hry *Zbývá příběh náš*.

Amatérský soubor MAEBH z Třemošné uvedl hru současného chorvatského dramatika Miro Gavrana *Zmrzlina*. Důvodem autorovy světové obliby je všeplatnost jeho příběhů, ve kterých se organicky prolíná tragika s komikou. Ve *Zmrzlině*, komedii vydané u nás před deseti léty, přináší příběh dvou žen, matky a dcery. V konstantním prostředí cukrárny se odehrává 9 epizod klíčových situací jejich života od mládí až po stáří. Vyjevují se plasticky nejen jejich komplikované vzájemné vztahy, ale i určující rodinné události. Inscenaci režírovala Oldřiška Ciprová, která je současně představitelkou Dcery (cena za herecký výkon). Jako režisérka vsadila na partnerskou souhru obou postav a jejich přirozenost. Dynamika jednotlivých situací je pregnančněji vypracovaná v první polovině inscenace. Příčina je v zobrazení procesu stárnutí, ve kterém pohyb postupně nahrazuje silnější emocionalita. Větší pozornost by se měla věnovat momentu doznění klíčových významových momentů. Oldřiška Ciprová ztvárnila postavu Dcery s velkým temperamentem a vnitřním nasazením. Bez vnějších prostředků zobrazuje tragikomický lom postavy. Větší emocionální nasazení by mohla volit i ve zpodobení vnitřního rozladění stárnoucí Dcery. Pozitiva jevištního projevu Evy Vyskočilové v roli Matky (čestné uznání za herecký výkon) jsou autenticita a partnerská souhra. Snaha být co nejvíce přirozenější způsobuje, že je jí místy špatně rozumět. Zamyslet by se měla nad závěrečným vyzněním postavy, kde radost z vítězství na životem překrývá všechny ostatní pocity. Za zvážení stojí i výtvarné řešení scény, zejména kostýmů. Charakteristický výtvarný znak místo úplného převleku by zrychlil tempo hry. Nicméně pro svou vnitřní bohatost nachází inscenace *Zmrzliny* (cena za inscenaci) vstřícnou odezvu u diváků a je proto doporučena k výběru na národní přehlídku Krakonošův divadelní podzim 2019.

Trus, Trnavská umělecká společnost, se programově soustřeďuje na hry Divadla Jára Cimrmana od autorů Zdeňka Svěráka a Ladislava Smoljaka. *Vražda v salonním kupé* je obnovená inscenace z konce devadesátých let. Ne náhodou je autory uváděn jako hlavní literát neexistující Cimrman. N jde o příběh ve vlastním slova smyslu, ale o skládání naivně absurdních situací. Humor plyne z toho, s jakou samozřejmostí se nesmysly skládají dohromady. Kolektivní režie by se měla více soustředit na propracování tempa inscenace. Herecké výkony představitelů jednotlivých rolí jsou věrohodné, ale je nutné posílit průzračnou naivitu postav. Čím vydatnější tón jistoty s jakou jsou triviality a logické přemety prezentovány, tím účinnější. Důležité je rychlé navazování replik všech účinkujících. Ve významových turbulencích není na pauzy místo. Trnavská umělecká společnost TRUS získala čestné uznání za udržování tradice Jára Cimrmana.

Hartmanické ochotnické divadlo Tyl uvedlo černou komedii současného slovenského dramatika Viliama Klimáčka *Nízkoletý život*. Několikanásobný držitel prestižní ceny Alfréda Radoka napsal tuto hru s podtitulem *Nejím, nežiju*, nemiluju v roce 2014. Hartmanický soubor projevil dramaturgickou odvahu, když tuto neprověřenou komedii nasadil do svého repertoáru, za což získal čestné uznání. Jde o hledání toho, co je skryto pod nánosy tuku tří pacientek redukčního sanatoria. Problém hry spočívá v tom, že je věnována příliš velké plocha otázkám jídla a to, co se objeví v nitru postav, je významově neobjevné. Výhodou je hravost, s jakou jsou životní osudy odhalovány. Toho využívají všichni účinkující v plné míře. V hereckých výkonech je ztěžující exteriér představitelky pacientek, který je v protikladu, s tím o čem se mluví. Otázkou je, proč ducha svobody Egona, nehraje jeden herec, jak bylo předepsáno autorem. Režisér Josef Lád by se měl více soustředit na hledání odlišných rysů jednotlivých profesí pacientek. Nicméně je třeba ocenit snahu souboru jít vlastní neprošlapanou cestou.

V letošním ročníku Žlutického divadelního léta byla uvedena dvě nesoutěžní inscenace. Gorkého *Vas-sa Rádobydivadla Klapý* v razantní režii Václava Spirita a pohádka *O Budulínkovi* v hravé interpretaci divadla **KAPSA z Andělské hory**. Letošní ročník oblastní přehlídky venkovských divadelních souborů na 48. Žlutickém divadelní létě lze označit jako dramaturgicky odvážený.

Porota pracovala ve složení Prof. František Laurin, režisér, předseda poroty; Máša Caltová, dramaturgyně; Vilém Dubnička, herec a režisér; Hana Šíková, tajemnice poroty. Na návrh odborné poroty udělili pořadatelé následující ocenění:

Na národní přehlídku Krakonošův divadelní podzim 2019 ve Vysokém nad Jizerou je doporučena inscenace Miro Gavrana: *Zmrzlina* **Divadla MAEBH Třemošná**

Jubilejní KDP ve znamení Babího léta

Padesátý ročník Krakonošova divadelního podzimu – národní přehlídka venkovských divadelních souborů z obcí do 5 tis. obyvatel – přinesl ve dnech 11.–19. října 2019 sedm soutěžních představení, čtyři nesoutěžní, besedu s Tomášem Töpferem a písničkami Martina Písaříka, večerní hledání a objevování na půdičce s Rudou Felzmannem (vtipně byli pojmenováni jako puntíčkáři a už jim to zůstalo), jehož doplnil ke konci festivalu Martin Hak, několikadenní seminář pro studenty semilského gymnázia vedený režisérkou Hanou Marvanovou a Petrem Theodorem Pidmanem (devět mladochů se učilo diskutovat o divadle, formulovat své názory a prezentovat je), týdenní Klub režisérů SČDO (lektor Vláda Kracík), každodenní dopolední seminář s porotou v nepřekvapujícím složení (Milan Schejbal předseda, režisér Jarda Kodeš, dramaturgyně Petra Richter Kohutová, scénograf Petr Kolínský a moje maličkost). Nechyběl koncert regionálního pěveckého sboru v místním kostele (sbor Mláď z Jablonce nad Jizerou) a nočníkové představení korupčního spolku Vobskočák.

Text: Lenka Lázňovská

Úplnou novinkou bylo kino v hospůdce (letos fungovala pod názvem U padesátnice), kde se každý den odpoledne promítaly filmové dokumenty vztahující se ke KDP. Zastavím se u besedy s Töpferem a u Kracíkova semináře. Ředitel Vinohradského divadla, herec, režisér a dabér se ukázal jako skvělý vypravěč. Historky a vtipy z něj jen pršely. Ostatně víte např. jaký je rozdíl mezi prvořadým hercem a božským hercem? Prvořadý hraje jen pro první řady, při příchodu božského se diváci chytají za hlavu se slovy „pane bože, zase ten“. Vláda Kracík z olomoucké Tramtárie si pro režírně herecký seminář vybral téma „dialog na jevišti“. Přinesl text hry současného německého autora Markuse von Mayenburga Ošklivec. Chvilí si s cca dvaceti seminaristy různého věku o hře povídal, pak vybrali jeden dialog. Rozebrali si motivické linky a rozdělili se do dvojic. Každá si dialog zpracovala včetně řešení mizanscény a rekvizit. Své práce si předváděli a diskutovali o nich. Kracík téma semináře formuloval jako přenos z textu na jeviště.

K jubileu byly vydány publikace mapující historii To pravé místo pro divadlo (sestavila Jana Fričová), DVD – sedmdesátiminutový sestřih KDP z let 2014–18 a pamětní mince. Byly slavnostně pokřtěny před prvním soutěžním představením. Kmotrem mince byl hejtman libereckého kraje Martin Půta, kraj na pořízení mince přispěl. Na knihu získal vydavatel dotaci MK ČR (delegace ministerstva v čele s ředitelkou odboru regionální a národnostní kultury paní Zuzana Malcová navštívila přehlídku v jejím průběhu) a dokument Miroslava Šaldy podpořilo město Vysoké n. J. Paní starostka Lucie Vavrková Strnádková už před tím splnila jeden důležitý úkol: předala vládci hor Krakonošovi klíč od města. Národní přehlídku vyhlásují Svaz Českých divadelních ochotníků (poskytuje jí rovněž odbornou záruku) a město Vysoké nad Jizerou. Pořádají ji Občanské sdružení Větrov a DS Krakonoš. Záštitu nad přehlídkou převzal senátor Jaroslav Zeman, senát Parlamentu ČR a hejtman Martin Půta. Finančně

přehlídku podpořili MK ČR, Liberecký kraj a město Vysoké. Přehlídka vyměnila hlavního partnera. Stala se jím firma EMBA z Pasek nad Jizerou, český výrobce hladkých lepenek, obalů archivních systémů s tradicí od r. 1882. K jubileu byla připravena výstava k 50 letům přehlídky v muzeu, na půdičce Krakonošova divadla vystavovala EMBA (Co se nám letos podařilo) a tradiční výstava nositelé Zlatého odznaku J.K. Tyla byla na městském úřadu.

Jubilejní Vysoké letos navštívilo víc divadelníků než obvykle. Všechna představení byla hojně navštívena jak odpoledne, tak večer. Všichni si pochvalovali přátelskou atmosféru, k níž se podle mínění některých přidala i porota. Atmosféru však dělají zejména tradiční rituály. Je na ně čas, neboť divadelní program (devět dnů s celkem 18 představeními, srovnej stejně dlouhý Jiráskův Hronov s cca stovkou představení) nemá takovou dimenzi jako jiné festivaly. I když se rituály opakují, stejně se na ně těší soubory, místní občané i návštěvníci přehlídky. Každý soubor je nejprve uvítán na radnici představiteli města, pak se přesune před Krakonošovo divadlo, kde na ně čeká houf lidí. Je uvítán dvěma zástupci pořadatelů (SČDO a DS Krakonoš) a samozřejmě Krakonošem z balkónu divadla. Pak dostane slovo jejich zástupce, zahraje jim dechová muzika, která koncertuje už půl hodinu před příchodem pána hor, představí se několik sestav mažoretek a také letos obnovená skupina Vrabčáků, která zacvičí choreografie na dvě lidové písně za doprovodu harmoniky, basy a dvou zpěvaček. To kdysi zavedla Slávka Hubačiková, a když už nemohla, byla ve skladbě uvítání díra. Jak vítání pojme soubor, záleží jen na něm. Tak např. Boleradičtí mají na sobě kroje a nabízejí burčák. Letos k němu přidali i oslavnou báseň. Vlasta Peška, principál Ořechova, řekl přihlížejícím „my do vás tu srandu stejně nasypeme“. Klapáci rozdávali jablka ze Zahrady Čech. Dobřichovičtí přivezli jako dárek 50 kilo brambor na tradiční sejkory. Dlouhou tradici má rovněž loučení s poudačkou a písní Tam na horách, která je neoficiální hymnou festivalu. Patří k němu povinné obíhání nebo objetí kostela. Kdo to třikrát zvládne, má šanci na další účasti. Teď jenom, aby to respektovaly poroty krajských přehlídek. Den, který patří jen souboru, je zakončen společenským večerem v Bowling baru s živou kapelou. Na popovídání to moc sice není, ale jiných příležitostí k rozhovoru je ve Vysokém hodně. Na závěr celého festivalu se koná jednak vyhodnocení (shrnou jednak pořadatelé, jednak předseda poroty) a samozřejmě cenění, po nichž následuje tradiční bál Sejkorák, samozřejmě s krajovou specialitou, tedy sejkorami.

Patrně nejzásadnější téma nebo alespoň nakročení k diskusi o něm, přišlo při hodnocení boleradické inscenace *Počestné paní aneb Mistr ostrého meče*. To když půdičkář Ruda Felzmann, řekl, že inscenace byla příkladem poctivého venkovského divadla. Je otázkou, co to znamená označení divadla za poctivé (jiné inscenace poctivé nebyly?). Každá je přece výsledkem poctivé práce jednotlivých souborů, které do toho dávají svůj čas, svou energii, své schopnosti i svou lásku k divadlu. Znamená to, že látka, jakou přivezli Klapáci, sem nepatří? Chce KDP sbírat pouze inscenace tzv. sousedského divadla (to je divadla, které neusiluje o divadlo jako umění, výše klade setkávání lidí) a je typické

právě pro venkov? Nepotřebuje ani vzdělávání, dokonce ani přehlídky. Stačí vystupování v místě a okolí. To je plus mínus definice sousedského divadla. Chceme-li jít touto cestou, pak zrušme KDP. O to ale určitě nejde. Nabízím ještě jinou interpretaci termínu „pochtivé divadlo“. Může přece jít o to, že soubor zváží své možnosti a pouští se jen do něčeho, co zvládne a kde má potenciál a předpoklady úspěš. Při pohledu na boľeradickou inscenaci musím konstatovat, že to opravdu takto zvládli.

Další důležité téma, které řešil ne jeden soubor, bylo odlišné hodnocení na krajské přehlídce a ve Vysokém. Nepopírám, že se složitě vysvětluje někomu, kdo na kraji dostal cenu za herecký výkon, proč to na jiné přehlídce nefunguje. Divadlo je však teď a tady, navíc to amatérské má tendence k proměnlivosti, neboť méně stojí na řemesle než profesionální. Také kontext každé přehlídky je jiný. A vůbec to neznamená, že krajská porota udělala něco špatně.

Přehlídce jako každoročně předcházely krajské přehlídky. Uskutečnilo se letos celkem osm (Třeštské divadelní jaro 15.–23. 3., Sněhový Brněnec 22.–24. 3., Miletínské divadelní jaro 5.–7. 4., Klicperovy divadelní dny v Sadské 11.–14. 4., Hanácký divadelní máj v Němčicích nad Hanou 27. 4. – 4. 5., Štívaldo ve Štítně 29. 4. – 5. 5., Josefodolské divadelní jaro 10. – 12. 5., Žlutické divadelní léto 24. – 26. 5.). Představilo se na nich 54 souborů. V dramaturgii vedly komedie a také pohádky. Z české klasiky se objevila vlastní verze Našich furiantů, Ze života hmyzu bratří Čapků, málo hraná hra J. K. Tyla Chudý Kejklíč, zpracování Komenského Ráje srdce, Deskový statek V. V. Štecha, Počestné paní aneb Mistr ostrého meče K. R. Krpata, ze světové Goldoniho Poprask na laguně, adaptace dvou povídek A.P.Čechova (Náměluvy a Starostlivý otec), Wildova Jak se dobré míti Filipa rovněž v úpravě, Gorkého Vassa, Gogolův Revizor. Současnou českou tvorbu zastupovaly Tři grácie, cimermanovská Vražda v salónním kupé, Postel pro anděla, Nízkočuchý život, Královny, Když se zhasne. Objevily pouze dva vlastní texty Zločin na Lipnici (Kouřim) a Myšmašáda (Zornice Janovice). Poroty nominovaly 6 inscenací a jako sedmou přiřadila programová rada složená ze zástupců jednotlivých přehlídek a pořadatelů loňskou neuvedenou Kočičí bažinu.

Věnujme se však představením ve Vysokém. Rovnou říkám, že mohu podat zprávu pouze o soutěžních, neboť doplňková se hrála buď v čase dopoledních seminářů, nebo zasedání poroty každý večer po desáté hodině. Jen telegraficky dodávám, že **Broukovcovo Kamdivadlo z České Kamenice** uvedlo inscenaci Jaroslava Střelky *Do kalhot!* (vítězný představení národní přehlídky divadla jednoho herce), pro děti sehrálo divadlo **Kapsa z Andělské Hory** pohádku *O Budulínkovi*. Celé Vysoké zahájil domácí soubor s obnovenou inscenací hry Petra Pýchý *Republiku za koně a fotbal*, kterou už vloni nastudovali pod režijním vedením Svatky Hejralové ke 100 letům republiky jako remake kdysi úspěšné inscenace. Na závěr se ve Vysokém představilo taneční divadlo **BUFO Praha** pod vedením Martina Packa jednak s taneční groteskou *Tadáda Dib Tadáda*, jednak s výběrem ze starších čísel *Letí smetí*.

Prvním soutěžním představením byli *Naši Vaši furianti* Ladislava Stroupežnického v podání **Ořechovského divadla**. Ořechovský soubor a jeho principál Vlastimil Peška si za léta (jen na KDP byli po sedmácté) vytvořil osobitou poetiku. Chtějí dělat divadlo, které mluví, zpívá a tančí a které je především zábavné. Tomu odpovídalo i nastudování Stroupežnického, jako razantní úprava textu odpovídající i možností souboru (např. nahrazení dědečka Dubského babičkou). Inscenace je naplněna gagy,

vtipy, písničkami a tanečními choreografiemi, přičemž tématem první půlky je hravost. Úpravy přispívají k dynamice a inscenace se valí na diváka jako parní válec. To vše potrhává barevná a také hravá scénografie a také v Peškových inscenacích očekávaná invenční hudební složka. Byli jsme svědky tzv. ořechovského paradoxu, někdy se u jiných souborů nápady hledají, tady jich je naopak přemíra. Patrná je fungující herecká souhra celého ansámblu. Inscenace se láme na dvě odlišné poloviny ve chvíli, kdy je třeba hrát a dohrát příběh. Jeho interpretace tenduje lehce k parodii (malý český rybníček, v němž se plácáme a hádáme o blbostech). Je nutné dodat, že se Stroupežnický i téma inscenace s poetikou souboru, zvolenými prostředky i režijním přístupem trochu pere.

Po Ořechovu přišla úplně jiná látka. **Rádobydivadlo Klapý** uvedlo už vloni avizovanou a nakonec kvůli úmrtí Františka Zborníka nerealizovanou inscenaci hry irské dramatičky Mariny Carr *U kočičí bažiny* v režii Ladislava Valeše. Banální příběh zasazený do mytologického kontextu a do tématu zločinu a trestu. Inscenace je více než dva roky stará a soubor ji už v podstatě odložil. To se projevilo zejména v první polovině, která se trochu rozpadla na jednotlivé výstupy. Situace nebyly uzavřeny, chyběla jasnější motivace jednání Hester Swanové (Vladka Zborníková). Nepomohla ani scéna, která je problémem od počátku (zelený horizont s háčkovými sítěmi a černou deskou, o níž se až ve druhé polovině dozvíme, že představuje Hesteřin dům – před tím se však nikdo tak k němu nechová). Zásadní pro celou inscenaci je však obsazení role Hesteřina dítěte chlapcem (Kristián Valeš). Hester je nositelkou rodového prokletí, které jak je to u irských mýtů obvyklé, přechází z matky na dceru, nikoliv z matky na dítě. A i přes velmi sympatický výkon Kristiána Valeše vražda dítěte nepůsobí jako zrušení kletby, inscenace se tady ze symbolické roviny dostává spíše do polohy rodinného dramatu. Sympatická je programová snaha o nepopisnost v obrazech a škoda, že nevychází humor, který Marina Carr nabízí jako odlehčení dramatických situací (směšná interpretace číšníka Dunna včetně jeho stylizace do kosmonauta ve skafandru).

Při své dvacáté účasti na KDP provedl **DS bratři Mrštíků Boleradice** inscenaci úpravy (Gustav Skála) klasické veselohry *Počestné paní aneb Mistr ostrého meče* (původní autor předlohy Karel Rudolf Krpata, autor filmového scénáře filmu Počestné paní pardubické Karel Steklý). Mimochodem pan Krpata byl významný předválečný ochotník, který účinkoval na I. ročníku Jiráskova Hronova v inscenaci Jiráskova Otce a byl docentem na divadelní akademii v rámci JH. Režisérka Iva Kahounová hledala hru pro početný soubor (dvacet účinkujících), která by pobavila a zároveň přinesla i nějaké poselství. To obojí inscenace naplňuje, byť ono poselství o moudrém a čestném purkmistrovi, který nedovolí, aby falešná morálka, pletichy a nepoctivost měly navrch, je trochu pohádkou. Kahounová hru zbavila pardubických reálií. Opřela se o početný soubor, takže mohla hru dobře typově obsadit, navíc Boleradice mají i zkušené herce. Její dcera navrhla zajímavou i vlastně jednoduše fungující scénu, takže přestavby jsou velmi rychlé. Své zkušenosti potvrdili zejména Zbyněk Háder jako kat, Ilona Pelikánová jako jeho žena Rozina, Jan Koráb jako purkmistr, Jana Jirgalová jako falešná hraběnka Helena a Marie Sokolářová jako hraběnka Ungartová. Právě na poslední uvedené postavě lze dokumentovat, kdy inscenace funguje nejlépe. Svou hraběnku hraje paní Sokolářová ve zřetelné nadsázce a s pochopením pro naivitu příběhu. Přitom tato nadsázka nemůže být robustní, neboť by to byla karikatura. To platí pro skupinu tří mužů, jejichž ženy je nutí, aby pohnali před městské právo Katovu ženu Rozinu. Pak nevychází onen motiv převzatý z Shakespearových Veselých paniček, kdy pánové

poté, co neuspěli, je přimějí, aby se vrátili k poslušnosti vůči nim. Je prostě potřeba využít všech možností, ať už je to rozehrání některých situací (přepadení, znásilnění) nebo autorem nabízených paradoxů (kat a jeho pomocník se bojí krve, takže nejsou schopni zaříznout ani slepici).

Potřetí postoupil na **KDP DS Zdobničan Vamberk**. Po *Rozmarném duchu* a *Turecké kavárně* přivezli *Létající snoubenky* Marca Camolettiho. Konverzační komedie, v níž jsou i prvky situačního humoru, prošla od šedesátých let mnoha profesionálními i amatérskými jevišti po celém světě. Základem musí být dobré typové obsazení. To se podařilo u ženských představitelk (letušky a služka Berta), méně u pánů, neboť představitelé Bernarda (Petr Barvínek) a jeho přítele Roberta (Oldřich Plašil) nejsou stejné generace. Režie Aleny Joachimsthalerové vybudovala sice dobrý prostor pro hru, avšak nepodařilo se jí vybudovat komedii jako sled argumentů, protiargumentů a point, tak by na sebe navazovaly. Divák až na výjimku u služby (paní režisérka) nemůže sledovat proces řešení situací a ani komentáře k ní. Pan Plašil okamžitě vypálí odpověď a ani po ní neudělá pauzu, aby divák viděl např. úlevu postavy, že zabral první nápad. Nevyužilo se ani možností, které nabízí různý komediální charakter letušek postavený i na stereotypu vnímání různých národů (např. letuška Američanka je hodně rázná – ženy mají velet mužům a značně výstřední – kvůli pleti si do jogurtu namáčí kyselé okurky). Nefungují ani klasické divadelní principy (např. opakující se situace musí být řešeny odlišně). Hra má napsané tři konce a všechny jsme viděli. Je otázka, zda sázka na tuto komedii je vždy výhrou.

Počtvrté přijel na přehlídku **DS Havlíček Zákupy** s adaptací hry Oscara Wildeho *Jak je důležité mít Filipa*, kterou uvádějí pod názvem Víme, jak je důležité mít Filipa. Ne náhodou mluvím o adaptaci. Soubor škrtal a doplnil písničky a vlastně úplně rezignoval na žánr konverzační komedie. Vyšel z toho banální příběh o lásce s překážkami, jehož protagonisty jsou dva milenecké páry, lady matka kladoucí překážky, postarší vychovatelka toužící ulovit pastora a pastor, který se nemůže rozhodnout. Příběh spolu s mohutnou hudební složkou tenduje k operetce. Zkušený režisér Jiří M. Šimek, také autor úpravy, scény, textů a představitel sluhy Merrimana sice nabízí několik klíčů (otázkou, zda nejde spíše o nápady), ale s žádným vlastně nepracuje. Není jasné, proč příběh posunuli do meziválečné doby (údajně by neměli historické kostýmy), když to nic nepřináší. Výsledkem je nedotažená salónní komedie s chudou scénografií, nevystavenými situacemi bez point, kde se texty písni tlučou se slovním sdělením občas v obecné češtině. Když to občas ani hlasově neutáhli a někteří špatně intonovali, nemohli očekávat pozitivní reakce.

To další kus *Je úchoatná Dobřichovická divadelní společnosti* byla jiná káva. Třetí vystoupení mladého (založený v roce 2008) souboru (*Mátový nebo s citronem* a *Brouk v hlavě*) na přehlídce přineslo nominaci na 90. JH. První režie Aleny Říhové, první role Dušana Navařika jako Cosmy McMoona. V každé složce domyšlený a v prostředcích dotažený scénograficko-režijní koncept přinesl velkou divadelní podívanou (filmová projekce, light design, kostýmy), kdy jeviště fungovalo jako ideový prostor (termín Petra Kolínského), která beze zbytku zprostředkovala divákovi důvod, proč Florenc Foster Jenkinsovou všichni milovali, byť byla nejhorší operní zpěvačkou všech dob. Eugenie Koblížková se pro tuto roli učila falešně zpívat. Tragikomédie pracuje s paradoxy, hudebními vtipy (za všechny Skákal pes přes oves v moll jako doprovod k pohřbu pejska přítelkyně Dorothy (Kateřina Fila Věnečková)). Přesný byl rovněž Ondřej Nováček jako St.Clair v roli přítele, který jako herec nezava-

dí o práci, avšak podobně jako Dorothy chce Florence pomáhat, neboť je fascinovaný její vůlí uspět. To nakonec obdivuje i klavírista Cosma, který od počátečního zděšení, že on vystudovaný hudebník se má podívat na něčem takovém, přejde k přání, aby na něj při koncertu bylo také vidět. Tyto čtyři postavy dohrávají situace do point. Nejde nepřipomenout etudu u klavíru Cosmy, v níž hraje Měsíční sonátu (jmenuje se přece Moon = měsíc) a on nekuřák se halí do oblaku dýmu z cigarety, neboť je těžce frustrován z toho, jak zpívá Florence, avšak peníze potřebuje. Na chvíli se druhé polovině spadl řetěz v situacích, kdy Florence napadne hudební puristka, St.Clair dostane infarkt ze šoku ze zprávy, že Florence může uspořádat koncert v prestižní Cornegie Hall a mexická hospodyně ho ošetřuje. Ale v podstatě šlo o malé pihy na kráse nádherné inscenace. Odesla si řadu cen.

Jako poslední přivítala přehlídka **Malou divadelní Kumpanii Kouřim** s vlastním textem Martina Drahovzala: *Zločin na Lipnici aneb Dracula je zpět*. Inspirací byl staříčkový román Brama Stokera a také hodně oblíbené béčkové horory. Záměrem bylo ve formě parodie na upířské téma pobavit diváky. Drahovzal jako autor i režisér mísí různé žánry a používá rovněž divadlo na divadle (parta divadelníků odjíždí na Lipnici, aby zde natočila film podle Stokera). Problém je, že inscenátoři nabízejí řadu inscenačních klíčů, žádný z nich v první polovině nefunguje. Komplikuje to také z hlediska herecké pravdivosti předstírání v civilní rovině inscenace. Po přestávce, kdy inscenace nabývá na dramatickosti, postupně se jednotliví členové souboru proměňují na upíry a divák může hádat, kdo ze zbylých je Dracula, je inscenace onou zamýšlenou parodií (nadsázka, temporytmus, zvolené prostředky) včetně konce, kdy jediná živá plní přání režiséra a posílá anonymně film na České lvy.

Je zřejmé, že letos převažovaly komedie (šest ze sedmi) a že amatérským divadelníkům často chybí řemeslo k jejich uchopení. Můžeme začít od existence na jevišti. Někdy je třeba dělat tzv. křoví, text nemám, ale na jevišti musím být. Nejsem ani v hlavním plánu, to znamená, že na sebe nemám upozorňovat a tím diváka rozptylovat od sledování něčeho důležitějšího. Často jsme byli svědky jakési posunčiny. Herec by měl být ukázněný. Komedie také potřebuje, aby herec měl charisma (podle Michaila Čechova charisma rovná se vyzařování jako způsob, jak vyjádřit duševní stav skrze osobnost). Pokud herec nic nevyzažuje, nebude přesvědčivý a ani zapamatovatelný. Scénografický koncept je součástí režijního plánu. Nejde jen vytvoření prostoru pro hru, nýbrž především o promítnutí režijního záměru do celé scénografie (výprava, kostýmy, světla) a její tematizování. Klíčem jsou pointované situace, v nichž diváka zajímá vždy proces řešení, nikoliv jeho výsledek a samozřejmě také mimoslovní, případně slovní komentář postavy. Tím vším nechci říci nic jiného než, že komedie není nejlehčí divadelní žánr. Pravděpodobně je to naopak.

Otevřeno Kolín 2019 – dílna pohybového divadla

Tradiční termín i místo (poslední dubnový víkend, městské divadlo Kolín), tradiční pořadatelé (Evropské centrum pantomimy neslyšících, NIPOS a městské divadlo), tradiční podporovatelé (ministerstvo kultury, Středočeský kraj a město Kolín + záštita České komise UNESCO). K tomu nemohu nepřidat grafický vizuál Rosti Pospíšila, který Otevřeno provází od prvního ročníku.

Text: Lenka Lázňovská

To je nebo spíš byla celostátní přehlídka pantomimy a pohybového divadla. Pokud si však myslíte, že jeden ročník je jako druhý, tak to ale pravda není. Letošní ročník by se dal pojmenovat jako dílna pro tento druh divadla spojená s dvouhodinovou přehlídkou pantomimických čísel a tanečních choreografií vybraných ze čtyř mezikrajových přehlídek (Hradec Králové, Brno, Plzeň a Liberec). Na celkem šestnácti kouscích bylo vesměs vidět, že od mezikrajové přehlídky ušly další kus cesty. Nemění se lektorský sbor (mimové Antonín Klepáč, polovina někdejších Cvků, Josef Tichý, pedagožka JAMU prof. Zoja Mikotová a tanečnice a pedagožka Veronika Vaculíková) objel všechny přehlídky a své rozpravy se soubory a skupinami zaměřil velmi prakticky. Každý dostal zpětnou vazbu a mohl s ní pracovat. V Kolíně se k nim přidaly kritička a teoretička Ladislava Petišková a Lenka Lázňovská.

Pokud jde o vzdělávací část přehlídky, patřily do ní jednak páteční a sobotní dopolední dílny a také inspirativní představení v pátek a v sobotu večer. Otevřeno nabídlo **Roberta Nižnika** (vztah hlasu, pohybu, rytmu a scénického prostoru), **Adélu Kratochvílovou** (žonglérská dílna) a **Lukáše Šimona** (rozvíjení technických dovedností pantomimy s důrazem na herecký výraz při imaginární pantomimě).

V pátek večer jsme zhlédli představení **Antona Eliáše** a **Lukáše Šimona** *Plastékové*. Oba pánové v technicky dokonalé formě hrají příběh dvou znepřátelených kmenů v Amazonském pralese, které se snaží nastolit nějaký modus vivendi, do něhož jim házejí klacky také pralesní zvířata, trochu škodolibě škodící. Po loňském úspěchu představení Robo Erektus jsme asi všichni čekali víc. Inscenace je poměrně nová a chtějí-li ji dál uvádět, budou muset změnit klíč, který dávají divákům. Pánové chtějí hrát pantomimickou grotesku, avšak diváci to čtou jako drama. Oba žánry se však spolu hodně tlučou.

V sobotu vystoupili jako hosté galaprogramu tři odlišné subjekty. Sólová performance **Viktora Černického** nazvaná *Parolapolea* je pohybovým divadlem, které si osahává fyzický svět a zkoumá jeho hranice. Pracuje s dvěma tyčkami v trojrozměrném prostoru, pohrává si s gravitací, objemem prostoru, světlem, zvukem. Reagujeme stejně na vnější podněty, když máme zavázané oči? Potřebujeme oděv? Je lidská vůle silnější bez ohledu na to, co slyšíme? Tyto a další otázky si Černický klade. Pantomimická groteska *Čekání na Antonína Novotného* a **Zoji Mikotové** je postavená na klasické pantomimě v intimním setkání starého muže a ženy, které je vlastně čekáním na sestřičku smrt. V úspornosti

gest, mimiky, pohybů, pantomima je přece uměním zkratky, to byla ukázka toho, co tento žánr umí, když to někdo umí udělat. Poslední částí večera bylo *Tadáda díb tádáda tanečního divadla BUFO* Martina Packa. Veselé i vážnější taneční pojednání o střetávání mezi muži a ženami naplněné malými i většími lidskými osudy. Na této cestě vás obslouží číšník, kterého nic nerozhází. Všechny tři kusy sobotního večera, z nichž každý pracoval s jinými pohybovými a tanečními prostředky, musely účastníky zaujmout. Pro zpravodajskou povinnost dodávám, že jako představení pro děti v neděli dopoledne zhlédla kolínská veřejnost agenturní *Princeznu ze mlýna*.

Co tedy přinesla národní přehlídka. Už jsem se zmínila, že většina čísel doznala od mezikrajových přehlídek změny. To svědčí především o tom, že aktéři svou divadelní činnost cítí jako živou záležitost a že jsou schopni na sobě pracovat. Pokud by to bylo jinak, viděla bych budoucnost tohoto druhu divadla docela černě. Jako vždy můžeme z hlediska prostředků rozdělit přehlídku na tři části.

Největší objemem je pořad tanečního divadla čerpající z programu souborů scénického tance. Platí, že soubory odkud nepostupují, musí projít mezikrajovými přehlídkami a dát tak najevo svůj zájem. Platí to i pro choreografie uvedené na podzim minulého roku na přehlídce Tanec, tanec v Jablonci nad Nisou. V letošním programu jsme zhlédli tři choreografie **PULSu Opava**, dvě dětská čísla **T-Dance Písek**, tradiční chlapecké číslo **TS Flash z Jaroměře**. Ke stálým účastníkům patří skupina ze **ZUŠ B.Smetany Nové Město n. M.** a **TAPC Magdalena z Rychnova u Jablonce n. N.** Nepochybně nejzajímavější byl další pokus **studia Magdalena** pracovat na choreografiích postavených na klasické hudbě. V loňském roce jsme na JH viděli jejich variaci na Schumanna, letos si Ludmila Rellichová zvolila ještě těžší hudbu – Mahlerovy Písně o mrtvých dětech, tedy téma vázané na tragické životní pocity. Výsledkem je výsostně umělecká záležitost – choreografie nazvaná *V takovém nečase*. Lída z hlediska techniky a stylu vychází z duncanismu. Plynulé pohyby celým tělem tanečnic tak, aby vynikla krása tanečního pohybu. Vytříbené provedení pracuje více s postoji než gesty, což může vytvořit dojem téměř Rodinových soch. Tanec jako zhmotnělá hudba. Najdeme náznaky funerálního příběhu, což zvyšuje emotivnost celé choreografie mimochodem skvěle prostorově zvládnuté. Paní Petišková mluvila o komplexním přístupu tvůrců – od námětu, choreografii, hledání pohybového slovníku až k prostorové kompozici. V takovém nečase bude součástí nominačního bloku z letošního Kolína na JH. Zmíním se ještě o choreografiích **PULSu Opava**. Tanečně i choreograficky vyspělý soubor (choreografka Eva Vondálová) si vybírá náměty z okruhu já a my a okolní svět a hledá vyjádření pocitů, dokonce lze říci, že měnících se pocitů. Názorně je to vidět na choreografii *Dokonalá?!*, kde se dívky se srovnávají s módním časopisem. Vidíme, jak se jejich pocit ze sebe mění. Eva vytváří kolektivní choreografie skládající se z individuálních postojů. Ne vždy to lze tak postavit např. když pracuje s metafyzickým tématem jako je omezenost (Omezeny v omezeních). Prospívá tomu velké jeviště, které však láká k určité popisnosti (opakování motivů). Na třetím čísle *V kostce* pojmenovala Veronika Vaculíková určité pohybové klíče – otočky, převaly, zastavování.

Druhým blokem přehlídky je nonverbální divadlo. Viděli jsme tři performance. Zatím neznámý soubor **NOSNOST – divadlo v pohybu Nedvědice** uvedl příběh pracující s prvky hororu nazvaný *Na půdě*. Říkají o sobě, že jsou chudé divadlo, zvyklé hrát na ulici. Jejich číslo je postaveno na principech černého divadla, na svícení, na triku oddělení nohou a hlav. Pravděpodobně na ulici bychom na ně nekladli takové nároky jako v podmínkách divadelního jeviště. To vyžaduje jednak přesnost, scénografii (nezbytný černý samet chybí) jednak hravost v nápadech a jejich variabilitě. Jde o jednoduchý příběh, dvojice se večer dívá na televizi a když se obraz porouchá, žena vyrazí na půdu, kde se setká se strašidly. Poté, co se nevrátí, odchází muž a děj se může opakovat. Soubor dotvořil rámec (nicméně by to chtělo větší souvislost mezi televizním obrazem a hororem na půdě), dodal některé nápady (jednonohý překvapí), ale pořad je to málo. Hlavy jedoucí jako na orloji jsou sice dobré, ale nemůže to opakovat čtyřikrát.

Dvě další čísla byla z Brna. **Setkání, segment Orbita Brno** navazuje na činnost integrované skupiny Setkání, která vznikla v Ostravě v roce 2005 (Tereza Leopold Vejsadová). Drobná scénka nazvaná *Na cestě* pracuje se setkáním dívky a chlapce, kteří postupně nacházejí i cestu k sobě a ke vzájemnému porozumění. I přes fyzická omezení se pracuje s jedním temporytmem, což přestává být po chvíli zajímavé, oba aktéři si beze slov skáčou do řeči a jednají překotně a tím pro diváka ne zcela srozumitelně. Nejzajímavější performací byl *Let jeřábů (VDN DIFA JAMU)*, jejíž inspirací byla japonská pohádka Daigaku Hanaoky o jeřábech, kteří společně letí na jih. Když zrychlí, tak jim malý jeřáb nestačí a pomalu se snáší k zemi. Hejno se vydá na jeho záchranu. Zoja Mikotová zvolila pro studentky prvního ročníku koncepci výtvarně pohybové performance. Pracuje jako s loutkami s malými papírovými jeřáby (origami), hejno je vytvořeno rámem. Je to výtvarně pohybová báseň v minimalistickém provedení, která však dokáže obecně lidské téma – vztah ke slabšímu sdělit.

Třetí částí přehlídky byla pantomima. Vedle tradiční pantomimy **S.I. Brno** se objevila ještě jedna další. Až na grotesku *Terapie* celý blok nominoval lektorský sbor na JH. Pantomima **S.I. Brno** a její scénárista režisér v jedné osobě Josef Tichý uvedla dokonce čtyři grotesky. Může se opřít o typově vyzrálý soubor, který vedle opravdu zralého Antonína Zralého jako hlavní hvězdy souboru, má i mladé a dokonce malé mimy (devítiletý klučina) a velkou zkušenost s pantomimickými groteskami hereckou i režijní. Na začátku je nápad, který je rozepsán do scénáře a jednotlivých postav. Každá groteska musí mít překvapivou pointu. Vzhledem k tomu, že je uvidíme na JH, tak je nechci prozrazovat. *Šipky* staví na střetnutí mladé šipkařky a hospodského pivaře, které se groteskně vyvíjí, *Terapie* pracuje s terapeutickou metodou pacienta vyděsit, přinutit k násilnému jednání a pak uklidnit a tím vyléčit, ten se vrací domů k ženě, která jej nešetří (tato scénka měla problémy s temporytmem, délkou jednotlivých částí), drobníčka *Hruška* je roztomilým číslem, které když se povede a chlapec je uvolněný, nesvázaný trémou, je velmi hravé, neboť pracuje s pseudoproblémem (chutná mi hruška nebo nikoliv). Patrně vrcholem je groteska nazvaná *Krátký výjev ze státní správy* s naprosto okouzlejícím Antonínem Zralým v roli trochu přitroublého státníka jako fór na druhou. Užijte si ho na JH. Do tohoto bloku patří dále soubor **Grimasa z Ostravské lidové konzervatoře**. Pánové Daniel Grimm a Roman Manda pracovali dříve s Evou Polzerovou a na Otevřeno již vystupovali. Choreografie nazvaná *Nauždy spolu* využívá známých klasických sólových i párových improvizací, které se posléze spojily do jedné dějové linky. Staví na dvou odlišných hereckých typech jako protipólech, které se jim

daří držet. Číslo je žánrově absurdním humorem a neztrácí tempo. Pokud to ještě trochu vyčistí, aby se divák v tom vždy vyznal, a pro příště si rozmyslí použití hudby (má pevnou stopáž, což je omezující a velmi svazující) mohou být ještě lepší.

Aby vzdělávání v oboru nebylo málo, nabízejí oba hlavní pořadatelé Otevřeno dvě dílny. ECPN pod názvem Divadlo v pohybu připravuje ve dnech 9.–13. července 2019 v městském divadle v Kolíně čtyřdenní setkání se špičkovými lektory (Nižnik, Sochor, Tichý, Vizváry). Podmínky, přihlášky najdete na adrese ecpn@ecpn.cz. Společnost Amatérské divadlo a svět a NIPOS nachystali roční setkání s pantomimou a nonverbálním divadlem pod názvem Nonverbálno. Počítá se s týdenním soustředěním v Šumperku (16.–25. 8.) a dvěma víkendovými setkáními v Rakovníku. Michal Hecht jako hlavní lektor (další lektori Lukáš Šimon, Vojtěch Svoboda, Anička Kukučková) počítá s přípravou představení pro příští Otevřeno. Podmínky, přihlášky na adrese tomas@nipos.cz.

Budiž stín 2019

Tomáš Hájek, fanatický zastánce a mistr divadla, vytvářeného za pomoci zapomenuté učební pomůcky zvané meotar, uspořádal už podruhé v obci Poniklá, jejímž je starostou, „samozvanou“ divadelní přehlídku nazvanou Budiž stín. Budiž pro spravedlnost řečeno, že obec Poniklá v době konání přehlídky byla velmi obtížně dostupná, neboť všechny (silniční i kolejové) přístupové cesty byly rozvrtány, neosvětleny, mosty strženy a trasy prakticky neprůjezdné. O to těžší úkol byl dostat do Poniklé tvůrce i odborníky loutkového divadla (do jehož oboru s velkou dávkou benevolence patří i ta meotarová podivuhodnost). Ale Tomáš Hájek, fanatik stínu, se nedal odradit a na přehlídku se mu podařilo dostat nejen zajímavé produkce, tak či onak pracující s fenoménem stínu, ale také Hanku Voříškovou jako lektorku tvůrčího semináře a především místní publikum.

Text: Alena Zemančíková

Sám zahájil přehlídku „obchůzkovým“ divadlem, při němž jsme krátké sekvence z historie obce Poniklá a jejích divadelních aktivit sledovali na několika meotarech, rozmístěných v interiéru kulturního sálu Kantýna. Putování po jednotlivých zastaveních, k nimž bylo potřeba naistalovat a obsluhovat několik anachronických projekčních zařízení, připomnělo přítomným zásadní kapitoly z dějin obce Poniklá, jejíž hrdinní občané nakonec vždy obec ubránili před pohromami i zvůli panstva. Průvodcem a opovzdělníkem byl sám ředitel festivalu.

Budiž kriticky poznamenáno, že forma „obchůzkového divadla“ nejde s meotarovou technologií (a poetikou) úplně dohromady, herec (jediný) je vlivem přecházení (v jeho případě spíš běhu) z místa na místo příliš zahlcen nutností ovládnout všechny technické i významové parametry. V roli hlavního svolavatele, herce, organizátora, demiurga a fantóma celého podniku působil Tomáš Hájek (o jeho lokálně politické funkci starosty nemluvě) poněkud uštvane.

To však nic nemění na faktu, že se mu podařilo seztat k debatě o divadle nejen stínovým věhlasné autority jako je Luděk Richter, méně věhlasné, zato však aktuální tvorbou imponující tvůrce jako je dramaturg Divadla Drak Tomáš Jarkovský nebo režisér a ředitel Vily Štvanice Ivo Kristian Kubák, co do výmluvnosti lakonickou, úsudkem a bytostnou loutkářskou oddaností respektovanou osobnost Michala Drtiny pověřil moderováním diskusí, takže momentálně obtížně dostupná, od velkých center vzdálená Poniklá se stala jakýmsi Goethovým Weimarem či Šporkovým Kuksem, místem, kde by podle pohledu na mapu, internet a kolejové výluky nikdo nic nečekal, a ono právě naopak.

Brněnské profesionální **Divadlo Líšeň** přivedlo (nikoli poprvé) do Poniklé závan východní loutkářské kultury, vyprávění nahého mnicha, císaře, generála a slona o životě, smrti i drobném hmyzu. Inscenace nazvaná *Spoutaný trávou* předestřela svět docela odlišný od skřehotavé pseudopoetiky různých zábavných, poskakujících a pitvořících se postavíček pro děti. Jejich vyprávění vyžaduje pozorné vnímání a oddání se poetice divadla s křehkými kovovými loutkami, zvuky a stíny. Pro místní publikum to byla „celovečerní“ profesionální inscenace.

Kluci, skoro už mladí muži souboru **Přespolní z Březnice** přivezli inscenaci nazvanou *Angatar*. Její inspirací je eskymácká (měli bychom ale říkat inuitská) poezie. Nejde však o inscenování poetiky se-veru, kde se lidský život opírá o jiné body než v našem mírném pásmu a tím i vyznává jiné hodnoty. V této inscenaci se ocitáme v neuklizeném klukovském pokoji, v němž se setkává skateboard s hifi soupravou a knihami, kde mezi věcmi, které má rád (a mezi ně patří i Písně vrbového proutku) přichází mladík na to, začít život stojí a jak ho chce žít. Abych řekla pravdu, už si nevybavuji, kolik v té inscenaci bylo stínů, možná to byl hlavně ten stín jungovský, odvrácená tvář naší humanity a psychiky na cestě k dospělosti.

Kramářská píseň kluků z Jaroměře (**Mikrle, Kolegium hraběte Šporka**) *O ukrutném příběhu* nedosáhla standardu, na jaký jsme z těchto končin zvyklí. Jímí samými zřymovaný text morytátu byl (alespoň na můj vkus) až příliš idiotský (tvůrce se smíchem akceptováno) a celá produkce nesla tolik prvků do sebe uzavřené ironie a nedozkoušenosti, že člověk nedokázal postřehnout, k čemu se vlastně ten posměch vztahuje a proč u toho má být publikum.

Dětsky naivní pohled na stvoření světa a střídání dne a noci **Hanky Voříškové**, nazvané *Dobré ráno, dobrou noc*, doprovázené na kontrabas Pavlou Bútorovou-Šefrnovou, se naopak kromě výtvarné a světelné imaginace vyznačoval vysokou poetickou úroveň autorského textu. Poetika a osobní styl obou performerek odpovídaly tomu, co od nich publikum zná a očekává, krása textu byla ještě k tomu. Baladu a Romanci lze charakterizovat podobně.

*Bažantova loutkářská družina z Poniklé, hudební doprovod Pavla Bútorová-Šefrnová:
Obrazy z dějin dáono Poniklé; foto Michal Drtina*

Bažantova loutkářská družina v osobě Tomáše Hájka sehrála psychologický horor *Černý kocour* podle povídky E.A.Poea. Hrůzná role kocoura byla meotarovými prostředky vystižena přesně, psychologická rovina vyprávění muže, neovladatelně puzeného ke zločinnému jednání, se poněkud utopila v technických nárocích inscenace.

Aktuální téma vnesly do přehlídky i dvě inscenace téže předlohy. Mezi dětskými knížkami v minulém roce zaujala nová kniha australského výtvarníka Shauna Tana. Knížka přináší vizuálně podmanivý a zároveň minimalistický příběh cikády pracující v kancelářském prostředí uprostřed nepřátelsky naladěných lidí. Při dodržení biologických daností cikádina života se příběh týká prekarizované práce, globální necitelnosti a touhy vymanit se. Soubor **120 dB z Jaroměře** uvedl meotarovou verzi, **Pavla Bútorová-Šefrnová** verzi lampionovou.

Druhý den začal (tedy pro ty, kteří byli schopni vstát z postele a po nevlídném deštivém dni vyjít do chladného slunečného rána) komentovanou vycházkou Poniklou. Výklad obstaral sám ředitel festivalu a hrdý obyvatel obce Tomáš Hájek, podporován velitelem hasičů (jejichž chrabřími zásahy je historie obce protkána). Obecenstvo se dozvědělo, že Bažantova divadelní společnost mívala mnoho členů a velký repertoár, vidělo, kde se hrálo a jak a postálo i na návsi u „monumentální“, asi 30 cm vysoké bronzové sochy hrdiny Jiřího Václava Tuláčka, který byl odhodlán (jak jsme se dozvěděli první den festivalu) bránit v roce 1866 během prusko-rakouské války Poniklou proti pruskému vojsku.

*Hana Voříšková, Choceň, hudební doprovod Pavla Bútorová-Šefrnová:
Dobré ráno – Dobrou noc; foto Michal Drtina*

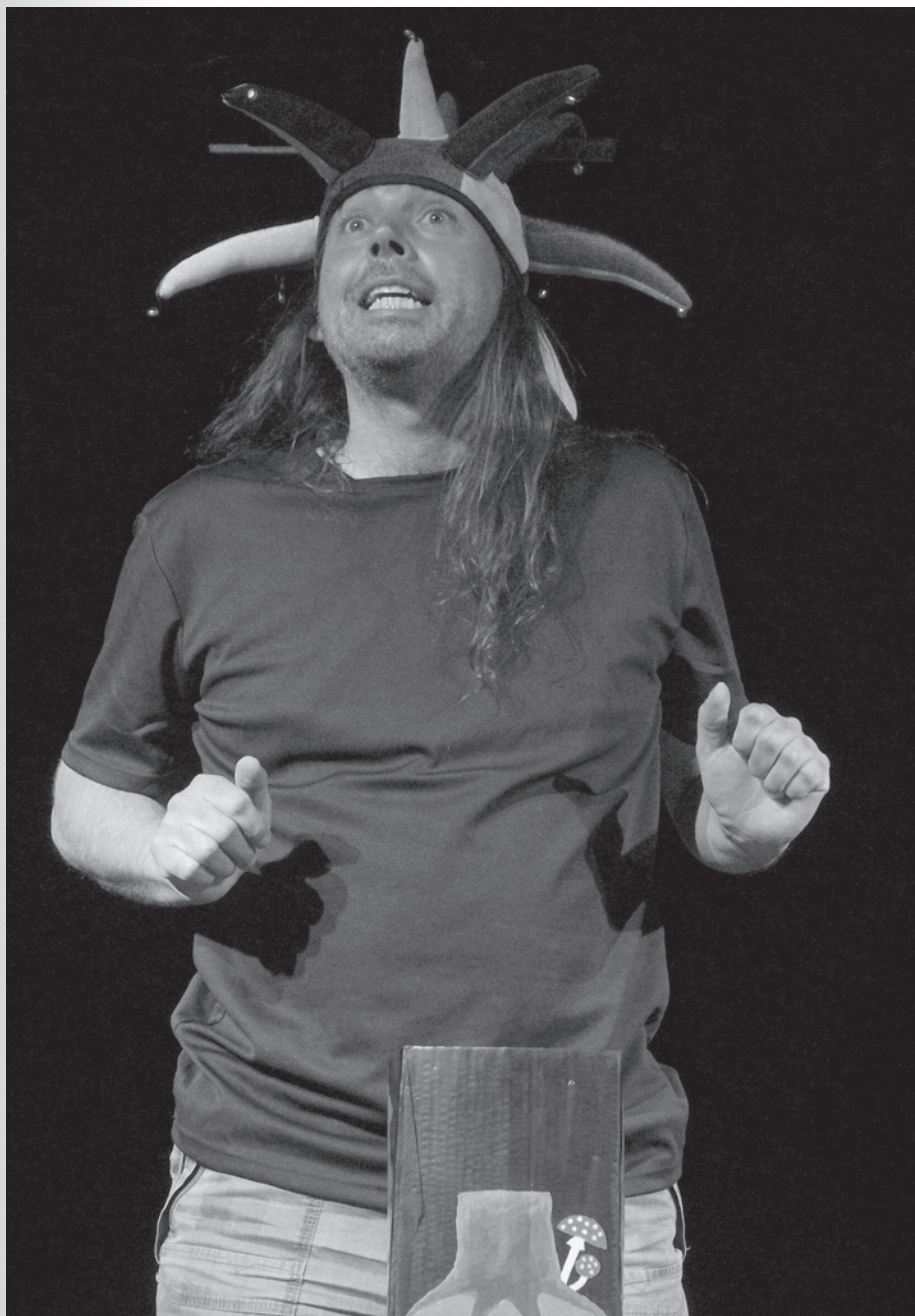
Tuláček, ochotný bojovat s přesilou, byl ovšem sousedy odzbrojen, a tak se jeho odhodlání dostalo satisfakce až v 21. století. Jeho (nedokonaný) čin je zobrazen na oponě Tuláček bojující, pořízenou nákladem Matice Tuláčkovy, jež je jedním z mnoha v Poniklé působících spolků.

Na přehlídce Budiž stín se uděluje rovněž cena. Ve druhém ročníku ji jednomyslným rozhodnutím shromážděného učeného teatrologického sboru (včetně těch jeho členů, jimž rozum dočasně zastřela vskutku temná noc, v níž nebylo takřka možno dostat se po neosvětlené silnici lemované výkopy do postele) získala **Bažantova loutkářská družina** s nikoli novou, ale vlivem posouvajících se akcentů doby mimořádně působivou inscenací verneovky *Zmatek nad zmatek*. Posedlé a lidstvo i přírodu ohrožující konání Verneových zjištěními důvody hnaných inženýrů míří neodvolatelně ke zničení světa, který je v poslední chvíli zachráněn numerickou chybou. Neříkal už Pythagoras, že bůh je číslo? Zmatek nad zmatek je inscenace nejen vtipná, suverénně pracující s meotarem. Je to i naléhavé poselství o nes(t)oudnosti technokracie a honby za ziskem. O tom, že tato vášně uvrhuje různé části světa do katastrof, až hrozí katastrofa světu celému, se přesvědčujeme každý den.

Během tvůrčí dílny s Hankou Voříškovou se zájemci o práci se světlem a stínem leccos dozvěděli a sami si vyzkoušeli. Proti předchozímu ročníku (Budiž stín je bienále), který byl hodně soustředěný na všestranný potenciál meotaru, byl tento ročník jaksí filozofičtější. Stín v něm by přítomen nejen jako promítnutý obraz, ale též jako existenciální fenomén. Možná k tomu přispělo i to, že během přehlídky dorazila zpráva, že zemřela Vlasta Chramostová.

Míkrle, Kolegium hraběte Šporka: O ukrutném příběhu; foto Michal Drtina

Vozíchet, Jablonec nad Nisou, R. Hancvoenc: Malý, hubený a jednoooký; foto Ivo Mičkař

S Janem Císařem nejen o loutkovém divadle	2
Provokatér, komediant, dobrý člověk	6
Stále zůstává v čele	10
POPAD 2019 aneb „Mami, ty jsi kokot!“	16
Soubory na výletě mimo klasické drama	18
Wintrův Rakovník 2019	19
Humor je, když... aneb Sokolovská čurda 2019	31
Ve vlnách turnovského Modrého kocoura	38
Červený Kostelec okem porotce – nováčka	41
Orlická maska 2019	44
Třeštské divadelní jaro 2019	48
Ostravské Bucharý podeváté	52
Divadelní Piknik Volyně chce být rodinným festivalem	54
Volyňské ohledy	58
Nada Gregarová si převzala Zlatý odznak J. K. Tyla	62
Žena, pro niž divadlo bylo životní nutností	63
Inscenační ochutnávka na Setkání ve Strašecí	66
Dopředu, dozadu i do stran	68
Loutkářská Chrudim pro všechny generace	78
Na hraně Plzeň 2019	83
Vzpomínka na brněnský ŠPIL-BERG 2019	86
Zpráva o Šrámkově Písku 2019	90
Přehlídka v Němčicích byla plodná	93
Ustrnout v bezpečných vodách	96
89.Jiráskův Hronov v dobré vůli	98
Divadlo jednoho herce v Kaznějově	104
Sedmnácté zastavení jara	106
Jubilejní KDP ve znamení Babího léta	111
Otevřeno Kolín 2019 – dílna pohybového divadla	114
Budiž stín 2019	116

ROČENKA AMATÉRSKÉ SCÉNY 2019

Vydává Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Fügnerovo náměstí 5, 120 21 Praha 2

Vedoucí redaktor: Michal Dřtina. Redaktor: Pavlína Schejbalová.

Grafická úprava a sazba: Petra Líbová. Ilustrace: Tomáš Volkmer.

Adresa redakce: NIPOS-ARTAMA, P. O. BOX 12 / Fügnerovo nám. 5, 120 21 Praha 2,

tel. 606 644 294, e-mail: drтина@nipos-mk.cz, www.amaterskascena.cz

Od roku 2015 vychází časopis Amaterská scéna v tištěné podobě jako ročenka.

Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací. Náklad 100 kusů. Neprodejně!

© NIPOS PRAHA 2020, ISBN 978-80-7068-359-0

